



**Practicarvm Conclvsionvm Jvris In omni Foro  
frequentiorum Dominici TT. S. Onvphrii S. R. E. Presbyt.  
Cardin. Tvschi, Tomus ...**

Practicarvm Conclvsionvm Jvris In omni Foro frequentiorum Dominici TT.  
S. Onvphrii S. R. E. Presbyt. Cardin. Tvschi, Tomus ...

**Toschi, Domenico**

**[Coloniae Agrippinae], 1623**

N.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95018](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95018)

misit refectorem; quia non poterat habitari, & conductor solue-  
 rit locatori, puta centum, antequam veniret tempus solutio-  
 nis, si discordant, quia locator dicit se habuisse ad computum lo-  
 cationis, conductor dicit mutuas, potius presumitur ex causa  
 mutui, quam accipere solutionis, quae haberet iactationem.  
 Ant. de Butr. consil. 65. per tot. vbi apofill. citat Crauet. consil. 10. 6.  
 num. 11. qui loquitur Ant. prout etiam sequitur Dec. consil. 116. nu. 3.  
 & in l. cum quid. num. 53. ff. si cert. per. Rom. consil. 238. vbi apofill. citat  
 Ant. de Butr. & alios. † Extende, vt procedat etiam ad effectum  
 inducendi vsuras illicitas; quia praesumitur mutuum, etiam si cau-  
 sa exprimeretur, quod esset in depositum, & posset eo vti, & frui;  
 quia necessario resoluitur in mutuum. Rom. consil. 520. in princ. &  
 15. consil. 2. 8. num. 3. & 4. vbi apofill. in ver. vntenda. † Limita, quando  
 pecunia est deposita, & obigna a, & non est data potestas ven-  
 di, neque expresse, neque tacite, & proprie depositum est, & non  
 potest depositarius vti, & si aliter faceret, committit furtum. Bald.  
 d. consil. 352. num. 2. & 3. ver. aut non est data, lib. 3. † Limita, quando  
 concurrunt signa, & qualitates, quod potius in solutum in aliam  
 causam, quam in causam mutui, veluti si minister eius, qui est de-  
 bitor Titii, solueret Titio; quia in causam debitam praesumeret-  
 ur, nisi constaret ex verbis, quod mutuum. Bald. consil. 339. lib. 5.  
 17. per tot. † Limita; quia pecunia simpliciter data mercatori in du-  
 biosam causam mercandi data censetur. Rom. consil. 520. num. 1. in fin.  
 18. † Extende; quia data militi simpliciter censetur in dubio in cau-  
 sam militiae. Rom. d. consil. 520. num. 2. † Et maxime hoc praesumi-  
 tur, quando pecunia per recipientem fuit conuersa in causam  
 mercantiae, vel militarem. Rom. d. consil. 520. num. 2. † Et quando  
 capitatur causa generica, dedit ad traficandum, censetur data in  
 societate, non ex causa mutui. Alex. consil. 191. Vifa scriptura. num. 3.  
 & per tot. sed consilia, lib. 2. & maxime, quando aliquid soluitur ex  
 pecunia; quia nunquam praesumitur mutuum, vt tollatur vsura.  
 21. † Limita, nisi actum esset expresse, quod sit depositum, & non  
 mutuum; quia seruabitur conuentio. Bald. consil. 352. Quidam A.  
 22. depof. in princ. lib. 3. per l. Lucius, in fin. ff. depof. † Limita; quia ex con-  
 uentis praesumitur depositum, vel mutuum. Alex. consil. 28. per  
 23. ut. & consil. 184. num. 5. lib. 7. † Limita, quando fuit factum depofi-

tum ea conditione, quod si depositarius voluerit vti pecunia de-  
 positata, possit, quia donec utatur, erit depositum, l. quod si ab ini-  
 rio ff. si cert. per. Bald. d. consil. 352. in princ. lib. 3. † Limita, quando  
 pecunia est numerata, & non obignata, sed non est data potestas  
 vendi ea ipsi depositario expresse, sed tacite tantum; quia tunc  
 est depositum, licet excedat terminos depositi. Bald. d. consil. 352.  
 num. 2. ver. aut potestas vendi, lib. 3.

Mutuum debet esse gratuitum. Concluf. 443.

GRATUITVM † debet esse mutuum iuxta Euangelium: Mu-  
 tuum date nihil inde sperantes. c. consiluit, de vsuris. Dec. con-  
 sil. 116. num. 3. † Extende idem in deposito; quia nihil potest ex eo  
 deberi deponenti. Deci. d. consil. 116. num. 3. † Amplia, vt procedat,  
 etiam si adsit mora, & conuentio taxata, veluti si mutuo centum  
 eum hoc, quod in primis nundinis tenearis mihi restituere, alias  
 tenearis soluere decem, vel quindecim pro interesse; quia non  
 valet haec conuentio tanquam vsura palliata. Dec. d. consil. 116. n. 6.  
 ver. ad hoc bene facit, cum seq. vbi plures allegat. † Extende etiam in  
 mercatore, & solito negociari; quia non debetur aliquid ex mu-  
 tuo, quando certa quantitas taxatur in casu morae, vel post ter-  
 minum, vt loquitur Deci. d. consil. 116. per tot. maxime d. num. 6. & 7.  
 ver. ad hoc bene facit. † Extende in scholari mutuantem socio schola-  
 ri; quia potest exigere eandem vsuras, quas ipse passus est ob mu-  
 tuatam pecuniam. Alex. consil. 221. in princ. lib. 2. Nat. consil. 490.  
 col. fin. Rimin. Iun. consil. 67. num. 12. † Extende; quia imo potest  
 dari pecunia mutuo sub eisdem vsuris, quas mutuant alteri sol-  
 uit, & erit licitum interesse. Alex. d. consil. 221. Super titulo quaestiois,  
 in princ. lib. 2. sequitur Rimin. Iun. d. consil. 67. num. 11. † Limita;  
 quia bene potest solui ab eo, qui mutuo recepit ex mera, & pura  
 sua voluntate, & absque conuentione, vel spe mutuantis. Dec.  
 d. consil. 116. in princ. & in fin. num. 8. † Limita; quia mutuant pecu-  
 niam pro certo termino, si post terminum compellitur ipse sol-  
 uere alteri vsuras, potest repetere à suo debitore, cui mu-  
 tuauit, in omni casu damni passus. Rimin. Iun.  
 d. consil. 67. num. 9. & seq.  
 lib. 1.

N.

NARRATIVA GRATIAE DEBET probati ab impetrante, & quando secus.

Concluf. 1.

ARRATA † in gratia debent verificari ab eo,  
 qui gratiam obtinuit, & se fundat super ea, non  
 autem ab impugnante; quia litera habent condi-  
 tionem, si narrata sint vera, cap. 2. de rescript.  
 Calder. consil. 165. alias 10. de probatio. in princ. ver.  
 & hoc dicit. Petr. de Anchar. consil. 34. In hac causa,  
 in princ. qui loquitur in gratia Apostolica, ple-  
 ne Dec. consil. 232. Vifo tenore, num. 3. plenius Crauet. consil. 104.  
 num. 3. qui loquitur in eo, qui habet provisionem Papae. Abb. con-  
 sil. 70. num. 2. ver. si d. hic cadit, lib. 2. plene Corne. consil. 201. Vifis non-  
 uis, num. 6. & 7. lib. 3. vbi, quod clausula, si preces, & c. inest de iu-  
 re Civili, & Canonico, & quod impetrans debet probare. † Et  
 de iactura narratiua est, vt probetur, non vt probet, commu-  
 nem dicit Ferret. consil. 353. num. 14. † Ratio est; quia motus pro-  
 prius non praesumitur, & narrata in gratia praesumuntur à parte  
 narrata, licet videantur verba Principis narrantis; quia omnia  
 praesumuntur per supplicationem, & instantiam partis. Alexand.  
 d. consil. 112. Vifa copia. num. 5. & per tot. lib. 7. † Contrarium, quod pro-  
 prius qui narravit se esse in 18. anno, non teneatur probare narra-  
 tionem, sed excipiens contra eum; quia exceptio, quando est  
 fundamentum intentionis excipientis, debet probari. Castrenf.  
 d. consil. 438. in questione, col. 2. ver. item dico, & num. 2. lib. 1. vbi, quod  
 contenta in literis Principis praesumuntur vera, donec probetur  
 contrarium, etiam in iis, quae à facto Principis non pendunt, &  
 qui impugnant intentionem alterius propter minorem aetatem  
 debet probare, & loquitur in provisione Apostolica. † Declara;  
 quia probare debet narrata gratiae actor, non reus; ideo habens  
 possessionem beneficii non tenetur iustificare gratiam suam, nisi  
 postquam actor iustificauerit; quia sufficit, quod excludat agen-  
 tem per non ius suum. Vide, Adlorem non probante reus, & c. Concl. 117.  
 † Declarat Gemin. consil. 38. in princ. ver. nunquid autem, vt proce-  
 dat, quod impetrans debeat iustificare, quando per literas man-  
 data fieri inquisitio, alias dicit esse opinionem, an reo impugnan-  
 ti, vel impetranti incumbat probatio qualitatis, vt sit impetrans  
 iure ordinatus, vel non. Vide, & declara, vt per Masc. concl. 177. An

qui beneficium impetrat; quia aut in collatione beneficii narrat impe-  
 trans, vel sunt verba, vt asseru, beneficii in esse iuris patronatus, & probat  
 impetrans, aut dicitur in collatione, vt asseru; & probatis, qui  
 impugnat. † Die melius secundum Cald. d. consil. 10. de proba. quod  
 est in ordine 165. quia si agitur de narratiua; aut dicitur subrepti-  
 ua; quia tacuit, quod est, & retraxisset concedentem, & is probat,  
 qui dicit tacitum, nisi adsit iuris praesumptio pro eo, si vero dicitur  
 propter dolum; quia falso expresse, quod non est, & is probat,  
 qui dicit, si vero propter narrationem, quae negatur vera, & is  
 probat, qui nittitur narratis, nisi sit praesumptio iuris pro narratis.  
 † Aliter declarat Ferret. consil. 239. in princ. vt is, qui expresse, pro-  
 bet expresse; si vero omisit is, qui dicit subreptitium; quia omisit  
 probet veritatem omisit, & sic conciliari ex mente omnium dicit  
 opiniones. † Amplia; quia narrata in impetratione beneficii vacan-  
 tis debet impetrans probare, & modum vacandi. Vide, Vacatio  
 beneficii narrata. Concl. 7. † Amplia, vt idem sit in narratiua dispen-  
 sationis matrimonialis; quia debet obtinens narrata probare ve-  
 ra, alias non suffragatur dispensatio. Oldrad. consil. 256. ver. ad secun-  
 dum. num. 2. † Idem in narratiua dispensationis super aetate; quia  
 debet probari aetas narrata à dispensato ad hoc, vt valeat dispen-  
 satio. Oldrad. consil. 325. num. 5. ver. quid plura. † Idem in narratiua  
 dispensationis ad plura incompatibilia. Calder. consil. 165. alias 10.  
 de probatio. per totum. † Extende, etiam si habens dispensationem  
 contra ius commune possideat, qui ipse debet verificare gra-  
 tiam, & narrata, non obitate possessione, quae est contra ius com-  
 mune. Calderin. consil. 165. alias 10. de probatio. circa prim. ver. in casu  
 nostro, vsque in finem, quod est Anton. de Butr. & Casparis Calderi-  
 ni. † Declara tamen; quia narrans se velle renunciare tribus gra-  
 tiis, vt obtineat impetrationem, si vna ex tribus erat nulla, sufficit  
 verificare de facto, quod habebat tres gratias, nisi esset declarata  
 nulla, & fraudulenter nullitatem tacuisset, quod constare debet.  
 Calderin. consil. 34. An impetrans, alias 11. de rescript. † Amplia; quia  
 idem est in expectante ad collationem Abbatis, & monasterii, vel  
 alterius, ad quem de iure communi non spectat; quia debet pro-  
 bare narrata in suo mandato. Calder. consil. 236. vltra med. ver. im-  
 petrans ergo, alias 15. de probend. † Amplia; quia narratiua gratiae cir-  
 ca valorem exprellum debet verificari, alias non obtinet impe-  
 trans. Cald. d. consil. 236. circa fin. ver. item planum est, alias 15. de prob. & ideo

Handwritten marginal notes in a cursive script, including the words "NARRATIVA" and "DEBET".

- & ideo si dicitur in impetratione, quod non excedit talem valorem, impetrans debet hoc probare. *Gemin. consil. 38. num. 1. in fin. 17. ver. sed etiam consilare.* † Restringe, nisi pars aduersa confiteretur; quia hoc sufficit. *Gemin. d. consil. 38. in fin. nu. 1. ver. sed etiam consilare.*
- 18 † Amplia in narratiua gratiæ dispensationis super retentione beneficiorum promoti ad Episcopatum; quia si datur retentio super narratiua tenuitatis Episcopatus, quasi non sufficiat pro victu, debet probari talis narratio vera, etiam si promotus, & dispensatus possideat. *Angel. consil. 274. Bonifacius Episcopus, in fin. ver. secundo queritur.* † Declara tamen, quia sufficit probatio per communem opinionem, vel famam. *Ægid. Bellam. consil. 34. num. 3. ver. ad tertium.* † Extende ampliationem, ut idem sit in dispensatione ad secundum; quia primum de iure, & non valet, nisi libras 30. quia tenetur probare, quod beneficium decreuerit, & non valeat, nisi 21 libras 30. *Ægid. d. consil. 34. num. 3. ver. ad tertium.* † Amplia idem in narratiua vnionis; quia debet probari. *Dec. consil. 232. nu. 3. Zabab. 22. consil. 96.* † Extende, etiam si gratia sit innotu proprio concessa, quando causa, super quibus fundatur gratia, faceret cessare gratiam de iure communi, si non essent vera. *Cardin. Zab. consil. 96.*
- 23 *Papa vniuit, per tot. in princ. Dec. d. consil. 232. num. 2.* † Amplia in gratia, *si in euidem;* quia debet probari in narratiua, quod cedat in euidem utilitatem Ecclesiæ, nec statuerit assertioni partium in præiudicium Ecclesiæ. *Dec. d. consil. 142. Pro tenui, num. 6. & seq.* † Amplia in concessione feudi, seu castri, quia tenetur verificare impetrans narrata, etiam si sit communitas, vel vniuersitas. *Abb. con. 25. fil. 70. id de iure queritur, lib. 2. circa fin.* † Amplia, ut idem sit in quocunque rescripto gratioso, etiam si in aliquibus sit iustitia; quia impetrans debet iustificare narrata; quia inest clausula, *si prei. veritate nitantur.* alias est nullum, si subreptitium sit rescriptum gratiosum. *Corn. consil. 201. Vis nonnulla, num. 6. & 7. lib. 3.* † Amplia, ut procedat, etiam si narratiua sit negatiua; quia debet probari ab impetrante; quia se fundauit super ea. *Paris. consil. 13. in princ. lib. 4.*
- 27 † Limita; quia habens dispensationem super illegitimitate ad dignitatem, in qua narratit nobilem ex parte patris, non tenetur verificare narratiua dispensationis, quando habuit effectum; quia possidet dignitatem vigore illius; quia præsumitur pro ea, & probatio incumbit assertenti contrarium. *Gemin. consil. 15. num. 13. ver. an Alphonsus.* super 3. dubio. † Limita; quia narratiua gratiæ non est probanda, quando non dicitur, *ut asseris,* sed dicitur in 29 tertia persona, *ut asseritur,* *Zababell. consil. 69. col. fin. num. 6.* † Extende in omni dispositione etiam præiudiciali; quia verba, *asseritur,* non requirunt probationem; ideo *in extrauagan. ad reprimendum,* per quam in crimine læsæ maiestatis datur facultas procedendi contra eos, contra quos alleritur crimen, non requiritur probatio veritatis ad processum, secus ad decisionem, & condemnationem.
- 30 *nem. Bart. d. extrauagan. in ver. asseratur.* † Limita, quando gratia non fundatur super narratis; ideo si impetrans dixit, beneficium asseri de iure patronatus, sed non constare de illo, non debet probare, quod non constet, sed qui dicit constare probet, & de tempore gratiæ; quia negatiua probatur eo ipso, quod de contrariatione non constat. *Zababell. d. consil. 69. col. fin.* † Limita; quia præsumitur narratiua literarum, quando sunt expeditæ per Cancellariam, ita
- 32 *Ferret. consil. 15. num. 5.* † Limita in subrogato, qui non tenetur iustificare narratiua suæ subrogationis contra alium prouisum, quando agitur de adipiscenda possessione beneficii. *Put. decis. 495. Die 12. Nouembrii, lib. 2.* quod intellige, quando nullus possidet, ut per Menoch. in simili. *in l. fin. C. de edit. diu. Adrian. num. 565.* videlicet in 4. remed. ad ipsam. Vide *Mascard. conclus. 729. Expressio facta.*
- 33 † Vide *Conclus. prox. seq.* Vide, *Motus proprius Papæ, &c. Conclus. 406.*
- 33 † Limita in rescriptis, & commissiõibus iustitiarum, plene *Mascard. Conclus. 325. Commissio.* Vide, *Rescriptum ex falsa causa. Conclus. 217.*

Narratiua gratiæ quando sufficiat, quod verificetur de facto. *Conclus. 2.*

- 1 **N**ARRATA † in gratia, quod impetrans renunciabat tribus aliis gratiis, si vna ex illis erat nulla, sufficit, quod de facto verificetur. *Calder. consil. 34. alias 11. de rescripte. allegat cap. nuper, de bigam.* † Declara tamen, dummodo nullitas non esset declarata, vel non constet, quod dolose hoc expresserit, & dolus non præsumitur, ita *Calder. d. consil. 34. alias 11. de rescripte. per tot. vbi est casus.*
- 2 † Vide, *Vacatio beneficii narrata debet. Conclus. 7.*

Narratiua inducit expressionem eorum, quæ sequuntur ex narratis. *Conclus. 3.*

- 1 **N**ARRATIUA † inducit expressionem eorum, quæ ex narratis sequuntur; ideo de iure Canonico subtilitas in foro Eccle-

siastico reicitur, & sufficit, quod constet de mente. *Feder. de Sen. consil. 1. 8. in princip.*

Narratiua verba Papæ, vel Principis quando probent, vel non. *Conclus. 4.*

**V**ERBA † narratiua Principis in antiquis probant, si sunt genuina, prout intelligit Rota Romana, secus si simpliciter. *Rota in nouis. decis. 388. p. 1.* quæ hoc dicit maxime procedere, quando agitur de præiudicio tertii, & est super iis, de quibus non potest disponere. † Extende maxime, quando narratiua verba plurimum Pontificum sunt super facto alieno de iis, quæ spectant ad summos Pontifices, prout quod certa Militia sit sub ordine, & regula certi ordinis; quia plene probat. *Rota in Nou. decis. 266. per tot. p. 2.* † Amplia; quia statuit verbis narratiuis Papæ super consuetudine, quando a parte non est narrata, & maxime, quando sumus in iis, quæ plenam probationem non requirunt. *Rota in Nouis. decis. 171. num. 3. & seq. part. 1.* † Amplia; quia si princeps narrat factum alienum motu proprio, & super eo se fundat, probat, secus si ad partis petitionem secundum communem, de qua *Rota in nouis. decis. 154. num. 4. part. 2. in incip. Domini firmantur coram me. Cantuccio.* † Declara; quia probat, donec contrarium probetur, & sic transfert onus probandi contrarium. *Rota in Nouis. decis. 171. num. 6. p. 1.* † Extende; quia licet verba narratiua Papæ facti alieni non probent, secus, si Papa super eis se fundat, quia non amplius remanent narratiua, sed efficiuntur assertiua; ideo probant. *Bellon. consil. 36. n. 6. vbi, quod potest probari contrarium.* † Limita; quia narratiua Papæ in facto alieno non probat, quando ad partis instantiam, & in dubio præsumitur ad instantiam partis. *Alex. consil. 112. num. 5. & seq. lib. 7. sequitur Rota, quæ dicit \* communem decis. 154. num. 4. part. 2. in Nouis. Vide plerumque, Papæ assertiua, &c. Conclus. 62.* Vide, *Præsumitur, &c. Conclus. 681.* Vide, *verba enunciatina, quando, &c. Conclus. 81.*

Narratiua verba præsumptionem & probationem inducunt, & quando fecus. *Conclus. 5.*

**V**ERBA † sententiæ, *visis ad is,* &c. operantur, quod iudex habuit scientiam actorum, & ideo sententia lata, quæ alias non valeret, tanquam incerta, substatinetur ex illis verbis: *Vis in principio:* tanquam relatiua ad instrumentum. *Bald. consil. 295. Premissa duobus, in fin. lib. 1.* Vide, *Instrumentum non probat, &c. Conclus. 44.* Vide, *Verba enunciatina, & quando fecus. Conclus. 81.* Vide, *Sententia sine processu, &c. Conclus. 162.* † Extende in casu contrario; quia multa enunciantur per dicta verba, *visis,* non enunciat quæ præsumuntur non interuenisse; quia de eis est facta mentio. *Angel. Aretin. consil. 2. num. 17. ver. quod potest, allegat l. cum patris de iudic.* quia inclusio vnus est exclusio alterius. † Restringe tamen; quia talia verba non important relationem ad effectum nullandi sententiam; ideo sententia non dicitur continere expressum iuris errorem, tanquam relatiua ad acta ex illis verbis, *visis, &c.* quia debet esse relatio expressa, ut annulletur sententia ex errore per relationem. *Alex. consil. 123. num. 7. lib. 1.* Vide, *Sententia continens errorem quando nulla, vel non. Conclus. 140.* † Amplia; quia illa verba, *visis, &c.* operantur, quod iudex concedens captiua suspecti, *visis* instrumentis, præsumitur vidisse instrumenta debiti, licet non sint producta. *Castr. consil. 19. Supradicti excepti, in princ.* † Amplia; quia subscribens scripturam si dicit, *visis, &c.* non potest allegare ignorantiam contentorum in scriptura subscripta. *Felin. in cap. quoniam contra, num. 48. in 6. limit. de rebat. lib. 1. in l. si stipulatus, §. Chrysogonus, num. 14. ff. de verb. obligat.* † Amplia; quia verba narratiua inducunt dispositionem in iis, quæ per solum consensum inducuntur. *Signorol. consil. 165. num. 37.* sequitur *Crau. consil. 866. num. 12.* † Extende; quia in iis, quæ solo consensu perducuntur, vel acquiruntur, verba narratiua inducunt dispositionem. *Signorol. consil. 165. num. 41.* quia plus operantur verbo assertiua, quam narratiua. *Crauet. consil. 832. in princip. ver. tertio verba hic,* vbi plures citat. † Extende; quia verba narratiua inducunt dispositionem super iure in re inducunt dispositionem. *Signorol. d. consil. 165. num. 41.* quia plus operantur verba assertiua, quam narratiua. *Crauet. d. consil. 832. in princip. ver. tertio verba hic,* vbi plures citat. † Extende; quia quando aliqua duo habent aliquam consequentiam, verba narratiua in vno disponunt in altero. *Signorol. d. consil. 165. num. 42.* *Crauet. consil. 866. num. 13.* vbi alios adducit. † Amplia; quia verba narratiua sententiæ licet regulariter non probent, cap. si Papa, de priuileg. in 6. tamen, quando iudex aliquid narrat in sententia partibus presentibus, & non contradicentibus, tunc inducunt verba narratiua confessionem partium, quæ non possunt



3 xima seq. † Declarat Alex. *consil. 60. Visa legitimatione. n. 8. ver. nam*  
*presuppono, lib. 2.* quod vere naturalis dicitur solutis, qui natus est  
 ex vnica concubina in domo honeste retenta, licet secundum vul-  
 garem vsum communem omnes nati ex soluto, & soluta dicantur  
 naturales, & ibi apofill. in *ver. naturalis*, citat infinitos ad hoc con-  
 4 cord. † Amplia; quia naturalis dicitur natus ex concubinato, vi-  
 delicet ex tali coitu, qui de iure non possit secundum legem ciui-  
 lem accusari, alias non dicitur naturalis, sed ex complexu illicito  
 natus. Bald. *consil. 267. Ad euidentiā pramitto, in princ. lib. 1.* quod dupli-  
 5 catur *consil. 447. lib. 5.* † Extendit; quia naturalis nō dicitur natus ex  
 soluto, & soluta permanentibus in concubinato, quando idem  
 pater habebat alias concubinas. Bald. *d. consil. 267. nu. 10. ver. sunt e-*  
*nim, lib. 1.* quod duplicatur *consil. 447. lib. 5.* Bald. *consil. 68. Pro veritate*  
 6 *indagatione, circa med. ver. si vero quis plures lib. 5.* † Declara; quia du-  
 plici modo quis dicitur naturalis: primo modo proprie, & secun-  
 dum leges ciuiles, dicitur naturalis solutus is, qui natus est ex con-  
 cubinato; & ratio est; quia si nō retinetur mulier in domo per pa-  
 trem concubinali affectu, dicitur spurius filius, qui nascitur ex ea,  
 licet uterque sit solutus, & soluta, propter incertitudinem. Bald.  
*consil. 129. Factum proponitur, n. 3. ver. circa secundum, lib. 2.* & idem Bald.  
*consil. 63. Filia dicta concubina, lib. 4.* vbi, quod si concubina extra do-  
 mum concipiat, & pariat, dicitur spurius, & nō naturalis, & idem  
 7 dicit Bald. *consil. 206. Casus talis est, in princ. lib. 3.* vbi allegat Bart. pro  
 hac opinione *Rimin. consil. 187. n. 82. & seq. lib. 2.* † Secundo modo  
 dicitur filius naturalis natus ex soluto, & soluta secundum vulga-  
 rem consuetudinem loquendi; quia sufficit, quod paterna chari-  
 tate parentes eum tractent, & nō dicitur spurius secundum veri-  
 tatem, & canonicā æquitatem; & ideo legitimatus tanquā natu-  
 ralis est bene legitimatus etiam ex priuilegio Cæsaris. Bald. *d. consil.*  
*129. n. 3. ver. circa secundum, lib. 2.* & idem concludit Bald. *d. consil. 206.*  
*in fin. lib. 3.* vbi, quod ius Canonicū appellat naturales omnes nato-  
 8 tos ex soluto, & soluta. *Rimin. Jun. d. consil. 187. n. 83. & seq. plenius*  
*Bero. consil. 165. in princ. lib. 2.* vbi, quod secundum ius Ciuile solum  
 naturalis dicitur natus ex concubina; sed quia concubinatus de  
 iure Canonico est sublati, sabintrat natus ex soluto, & soluta.  
 † Amplia igitur; quia nati ex istis fantolastris, quæ passim vadunt  
 ad nundinas; quia vagantur per vicos, & plateas, si à domino im-  
 pregnantur, partus, licet de iure Ciuili non sit custodiendus; quia  
 spurius est; tamen de iure Canonico est naturalis, & valebit legitimatio se-  
 cundum veritatem. Bald. *plene consil. 206. Casus talis est, per tot. ma-*  
*xime nu. 6. ver. quid dicemus, lib. 3.* vbi loquitur in fantolastra vidua.  
 9 † Contrarium tamen tenet Bald. simpliciter *consil. 180. Mortuo fi-*  
*lio, n. 4. ver. venio ad secundum lib. 3.* quod sunt spurii, maxime nati ex  
 fantolastra vidua. Ang. *consil. 87. Spurius, col. 2. ver. tertio probatur, &*  
 quando ex concubina retenta indubitato affectu non sunt nati,  
 dicuntur spurii & non naturales, vt videtur text. in *auth. licet. C. de*  
*natur. liber. & in S. aliud, aut. quib. mod. natur. esse legit. Oldrad. d. con-*  
*sil. 196. in princ.* Bart. in *l. fin. ff. de concubin.* Bald. *consil. 206. Casus, n. 1.*  
*ver. dicit Bart. quod nati ex istis famelicis lib. 3.* Rip. in *l. ex facto. S. si quis*  
 10 *rogatus, num. 4. ff. ad Trebellian.* & magis communem \* dicit Gabr.  
*consil. 29. num. 8. lib. 1.* licet forte dicat, quod hæc opinio non serua-  
 retur in practica. † Declara, vt per Angel. de Peru. *consil. 30. Do-*  
*mina Franciscæ, num. 5. & seq. ver. super secundo;* quia natus ex fanto-  
 11 lastra, quæ vagatur per plateas tanquam pedisse qua, & non reti-  
 netur in concubinato, & tales nati habentes patrem incertum  
 non suscipiunt nomen agnationis, neque insignia, neque appella-  
 tione filiorum veniunt, nisi communis vsus sit in contrarium, &  
*consil. 87. col. 2. ver. pro hoc etiam.* † Declara; quia spurii, & bastardi  
 in genere sumpto vocabulo dicuntur omnes illegitime nati, sed  
 in specie bastardi sunt naturales; spurii vero sunt vulgo concepti  
 ex meretrice, vel ex muliere, quæ multos admittit, magis in specie  
 spurii sunt, qui ex damnato coitu nati sunt, vt distinguit Hieron.  
 12 Gabr. *consil. 140. n. 21. & seq. lib. 1.* † Declara; quia nati ex ancilla, &  
 fantolastra non dicuntur naturales, vt succedant patri tanquam  
 naturales. Bart. in *l. fin. ff. de concubin.* Oldrad. *consil. 196. in princ.* quia  
 requiritur, quod sit natus ex concubina, in qua plura requiruntur,  
 vt per Grammatic. *vor. 4.* quæ si non concurrunt, transit coitu-  
 rus in crimen stupri, quod de iure ciuili est punibile. Iul. Clar. in  
*lib. 5. §. fornicatio, ver. vnum tamen scias,* & qui nascitur ex coitu de  
 iure ciuili punibili, dicitur spurius, non autem naturalis. Alciat.  
*lib. 4. parergon, cap. 5.* sequitur Couarr. in *4. decretal. in 2. par. cap. 8. §. 5.*  
 13 † Et idem dicit Rota in *nois. decis. 808. num. 23. & 24. lib. 1.* quia li-  
 cet largo modo de iure Canonico dicantur naturales nati extra  
 concubinatum ex soluto, & soluta, secus de iure Ciuili, & ius Can-  
 onicum attenditur ad effectum legitimandi; ius vero Ciuile ad  
 effectum succedendi, & ita etiam loquitur Rom. *consil. 194. num. 6.*

*& seq. † Contrarium tenet Rota in nois. lib. 3. decis. 1168. in fin. & n.*  
*per totam,* quod imo natus ex quocunq; illicito coitu de iure Ci-  
 uili succedit patri, quando non est coitus punibilis, ideo notius  
 videlicet natus extra concubinatum, succedit, prout ex meretrici-  
 ce, & quod ei possit legari, *Par. lib. 3. decis. 188. vbi,* quod non solum  
 procedit de iure Canonico, sed etiam de iure Ciuili, etiam si erent  
 legitimi & naturales. † Declara; quia si loquimur ad effectum  
 differentia filii naturalis à filio spurio, dicitur naturalis quicun-  
 que natus ex soluto, & soluta. Bald. *consil. 68. Pro veritate inda-*  
*gatione, in princ. lib. 5.* Riminal. *Jun. consil. 187. num. 83. & seq. Imo*  
 quod natus ex ancilla, imo etiam serua, ad effectum validitatis  
 legitimatis sit naturalis, non autem spurius, & propterea valeat  
 legitimatio, non facta mentione, quod sit natus ex ancilla, vel  
 serua, secus si ex patre serua; quia tunc est spurius. Rom. *con-*  
 14 *sil. 194. In propofita, num. 6. & seq. ver. quoad tertium.* † Si vero agatur  
 de successione ipsorum naturalium, tunc proprie dicitur natura-  
 lis is, in quo tria concurrunt, videlicet primo; quod ex soluto, &  
 soluta natus sit secundo, quod ex vnico, & vnica tertio, quod sit  
 retenta in domo concubinali affectione. Bald. *consil. 68. ver. alio*  
*modo, vsque in fin. lib. 5.* vbi late, & quod natus ex soluto, & soluta, que  
 mittebatur per vicos, plateas, & fossata, vel si pater plures con-  
 cubinas habebat, non dicitur naturalis quoad successorem. † Si  
 autem agatur de capacitate institutionis, vel legati, ita est capax  
 naturalis ex soluto, & soluta etiam fantolastra, sicuti ex concubi-  
 na; quia secundum ius Canonicum magis punibilis est coitus  
 concubinatus, quam simplex fornicatio; ideo standum est iuri  
 Canonico, quando agitur de opinionibus Iuristarum. *Rimin.*  
*Jun. d. consil. 187. num. 89. vsque in fin. lib. 2.* Vide, *Spurii qui esse dicuntur*  
*Conclus. 409.* † Limita; quia licet natus ex soluto, & soluta, ex  
 parte viri nobilis dicatur naturalis, si tamen ex femina soluta concu-  
 15 bilis efficiatur pregnans, erit spurius, non naturalis. Bald. *consil. 409.*  
*Famina, in fin. lib. 3.* vbi remittit se ad not. in *l. si qua illustri. C. ad or-*  
*ficiam.* † Spurius, & bastardus differunt à naturali in specie, sed  
 non in genere; quia omnes sunt illegitimi, tamen magis odium  
 est spuriorum, & bastardorum, quam naturalium. Alex. *consil. 194.*  
*num. 19. lib. 1.* † Filius naturalis, videlicet natus ex concubina re-  
 tentum in concubinato appellatione filiorum venit in omni dispo-  
 sitione in materia indifferenti, & idem, stante statuto, quod pro  
 legato facto filius non soluatur gabella, non soluitur de legato  
 facto filio naturali. Ang. *consil. 30. Domina Franciscæ, num. 5. qui in*  
*ver. super secundo.* † Extendit, vt idem sit in materia fauorabilibus, quæ  
 fratris appellatione venit frater naturalis; non solum frater est  
 à natura, & ideo proprie est frater secundum naturam. Ang.  
 16 *consil. 385. Statutum Communis, per tot.* † Extendit; quia dicitur de  
 agnatione secundum communem vsum loquendi. Ang. *consil. 194.*  
*num. 6.* † Restringe; quia imo statutum vocans filios ad succe-  
 sionem intelligitur de filiis legitimis & naturalibus, & debet pro-  
 bari illa qualitas, quod sint legitimi & naturales. Bart. *consil. 194.*  
*Cauetur statuto, in princ. lib. 1.* sequitur Dec. *consil. 471. Iuridicam, nu. 1.*  
 † Restringe, vt non procedat, & honore; quia si statutum dispo-  
 17 quod filii popularium eligantur ad magistratum, non veniunt  
 naturalis; quæ agitur de dignitate, quæ naturali non datur. Ang.  
*d. consil. 30. circa fin. sequitur Gemin. consil. 101. in fin. Vide, Filiorum*  
*appellatione, &c. Conclus. 373.*

Naturalis, an spurius præsumatur filius. Conclusio.

Filius potius præsumitur naturalis, quam spurius, quia magis  
 abest à delicto, & vitio. Bald. *consil. 448. Queritur, in princ. lib. 1.*  
*col. fin. lib. 1.* sequitur Crauet. *consil. 138. Decisus Martinus, in princ. lib. 1.*  
*consil. 166. Licet plurimi, in princ.* ideo dicenti spurium in eumdem  
 probandi. *l. ab ea, & l. is qui ff. de probat.* † Contrariū, quod imo  
 facile reperiantur naturales; quia multa requiruntur, vt quis  
 vere naturalis; nempe primo, quod inter matrem, & patrem  
 tuerit esse matrimonium; secundo, quod fuerit vnica concubina, & in  
 tertio, quod sit retenta domi in schemate concubine, & in  
 quod dicatur publice; quinto, quod ad liberos suscipiendos re-  
 neat; sexto, quod diligatur sicut vxor; septimo requiritur pro-  
 statio, & si vnus ex iis deficiat, nō est proprie concubina, & filius  
 nō est proprie naturalis. Rot. in *nois. decis. 254. lib. 2. cotam R. P. D.*  
 Blanchetto, vbi respondet ad *consil. Crauet. 166. q. procedit quod*  
 effectum evitandi penam; quia sufficit probare, quod ex soluto  
 & soluta natus sit; secus quoad effectum successoris; quia debet  
 18 clare probare omnia prædicta, & quod non fuerit virgo quæ  
 fuerit stuprā, & quod præsumatur spurius, etiam si supponat de  
 in *nois. lib. 1. in princ.* † Extendit contrarium, maxime, quando pa-  
 ter erat in facris; quia præsumuntur nati filii post huc, et post  
 illuc.



non dicitur nisi natus ex concubina, alii nati ex quocumque coitu non damnato non sunt naturales, sed spurii largo modo; tamen succedunt matri, & cognatis ex matre, & inter se si ex eadem matre; si vero sunt spurii ex damnato coitu, de iure civili non succedunt et matri, neque cognatis ex matre, neque inter se, sed neque descendentes legitimi ex talibus spuris ex damnato coitu possunt succedere cognatis ex matre spurii, neque aliquibus tanquam ex radice infecta. Alex. conf. 174. Super eo, per tot. lib. 5. f. Restrige; quia naturalis non dicitur, neque succedit matri, quia natus esset ex filio pro punibili. f. Declara restrictionem, vbi non procedat, quia stuprum non esset punibile, prout cum plebeia, ut est vulgaris, seu vilis persona, qua dicitur plebeia, ita Rota in nouiss. dec. 808. n. 5. f. seg. lib. 1. c. n. 7. vbi plures allegat eum leg. vbi, quod requiritur et, quod honeste viuatur; item non punitur in vidua, vbi bilare. f. Restrige, quia mater concubina esset persona illastris; quia tunc non succedit filius et naturalis matri. Bald. d. conf. 267. n. 10. ver. amplius sciendum, lib. 1. f. 1. Vide, Spiritu non succedunt, c. Concl. 416. f. Et quod dicitur de filio, ut non succedat matri, quia coitus est punibilis; multo minus mater succedit filio; quia cum peccauerit in corpus, magis priuatur ipsa, quam filius. Fulg. conf. 32. n. 2. f. Declara, ut plene per Soc. conf. 148. lib. 1. Memini, iam sicut, per tot. quod est subscriptum a Baldo Nouello, ut procedat, quia accusari, & puniri potest secundum leges talis coitus, alias secus; quia licet sit damnatus coitus, non refert, vbi pulchre declarat. f. Limita; quia non succedunt in feudis, neque in dignitatibus et concessis illis de tali progeie, vel de tali schiata, Bald. conf. 49. In primis videndum, in fin. lib. 4. Vide, Naturals ex parte patris. Concl. 12. f. Limita; quia filius, vel filia naturalis nihil potest petere, vel pretendere contra testamentum patris; & ideo si pater aliquid legauit sub conditione, non potest illud legatum petere ante puritatem conditionem. Alex. conf. 74. v. 9. pro cessu, in fi. lib. 2. f. Limita; quia pater non potest legare filio naturali, nisi vna viciam ex 12. hereditatis, si extat filii legitimi & naturales, & quia secus. Vide Soc. reg. 7. Pater filio naturalibus, vbi limitat, quando naturalis esset vulgariter subtitutus, & filius legitimus & naturalis repudiaret hereditatem patris. f. Limita; quia nepos ex filio naturali non potest institui heres, si extat legitima soboles. Fulg. conf. 23. n. 3. circa fi. Cast. conf. 307. Circa primum, in pr. lib. 1. vbi, quod potest solum habere vnam viciam, prout poterat filii naturalis; quia si extat legitima proles, prohibitio de filio extenditur ad nepotes, quantumcumque de legitimo matrimonio natus, l. si. C. de natu. lib. 1. f. Extende; quia pater habens filiam legitimam & naturalem eide iure institutionis legat dotem, & filium naturale instituit heredem vniuersalem, & si non sit capax, instituit nepotem legitimum & naturalem ex filio naturali, & quando cumque decedat, substituit agnatum, & descendentes ex eo, dicit Cast. conf. 307. lib. 1. quod si tunc filia legitima & naturali, naturalis, & nepos non possunt habere, nisi viciam; reindud ex compendiosa, que continet vulgaris, spectat agnato substituto, non filia; quia substitutio excludit filium accrescendicompetenem filia, & sic datur casus, in quo concurrunt institutio, & substitutio vulgaris. f. Extende; quia filio naturali non potest plus relinqui, quam vni ex filijs legitimis & naturalibus. Inf. in l. Gallus. §. & quid si tantum, n. 108. ff. de liber. & 41. posth. Dec. conf. 93. post n. 2. f. Limita; quia natus ex concubina retenta in concubinato ab vxorato non dicitur naturalis, neque succedit, quia est coitus punibilis, tam de iure Canonico, quam de iure civili, & saltem notatur infamia; ideo non succedunt tales, plene Rota in vltimis, dec. 347. Proposui dubium, lib. 1. vbi tamen non firmat, quod coitus sit punibilis ex sola infamia; quia etiam infamia causatur ex coitu cum meretrice, & prohibetur, tamen non est punibilis, Vide, Spiritu non succedunt. Concl. 416.

**Naufragium, furtum, & similia non presumuntur, & qualiter probentur. Concl. 15.**

Vide Mascard. Concl. 173.

**Nauigationes diuersa que prohibita, & que permixta sint. Concl. 14.**

**T**ripliciter est navigandi species, vel genus: Prima est occasione nonnatum, & illa est nedum permixta, sed debet assicurari vbi que. Ang. conf. 290. Thema ostiale, in pr. f. Secunda species nauigationis permixta est occasione mercium deferendarum; & illa est permixta propter commercium. Ang. d. conf. 290. circa pr. c. n. 5. ver. cum iure gentium, vbi, quod de iure gentium ista nauigatio omnibus est permixta. f. Amplius; quia nauigatione permixta censetur permixta applicatio ad portus, & liber transitus, neque potest fraudulenter impositio gabellarum, que impedit nauigationem, imponi. Ang. d. conf. 290. n. 6. c. f. 7. ver. descendamus igitur. f. Tertia

species nauigandi prohibita est ratione depradationis piratarum, & istis est interdicta nauigatio, qui possunt a quibuscumque capere & spoliari. Ang. d. conf. 290. in princ.

**Nauta assicurans nauem qualiter teneatur, vel non. Concl. 15.**

**M**ERCATOR, seu patronus nauis, qui se obligauit conducere nauem onustam grano ex Sicilia ad Barcellonam suo officio sub pœnaita quod non teneatur solum in duobus casibus, videlicet si nauis per infortunium maris periret, vel si caperetur a piratis, obligatur ad pœnam, licet Rex Sicilia prohiberit eum ex portu exire; quia pro abundantia volebat granum. Angel. conf. 219. Punius, c. casus, per tot. vbi ponit multa, & videtur fundari quia mercator pœcogitauit hunc casum; & quia in illo casu inerat suspicio, etiam quod impedimenta noluerit evitare, si non procurauit ea, & pro ista parte consuluit Bald. conf. 438. Quidam, Arnaldus. Vide, Assicuratōres nauium, c. Concl. 337. f. Contrarium concludit in eodem casu, quod non teneatur, quia est casus, cui resisti non potest; & quia tenebatur parere. Bald. conf. 395. lib. 2. vbi multa, sed non videtur finitum illud consilium.

**Nauta, caupones, stabularii tenentur pro famulis, & ad multa, & quando secus. Concl. 16.**

**H**OSPITATOR, seu caupo tenetur pro famulo, si aliquid subripuerit hospiti; quia similes tenentur pro famulis, ut tollatur occasio delinquendi. Io. de Anan. conf. 2. Circa primum, in pr. vbi Bolog. in ap. f. plenius conf. 71. p. 3. vbi enumerat publicanos, nautas, caupones, stabularios, hospites, & similes. f. Extende; quia hospitor tenetur defendere hospitem, gloss. in c. officio, 22. q. 7. f. Declara; quia tenetur defendere ciuilem, non cum armis. L. 5. domi. Conf. in additio. ad conf. 2. Io. de An. in fi. f. Restrige; quia non tenetur hospitor de delicto famuli factio in personam hospitis, vel nisi vulnerauit, vel interfecit. Io. de An. d. conf. 2. l. ibi Bolog. qui tollit contraria. f. Amplius; quia tenetur et pro incendio causi fito a familia sua, licet alius pater familias non teneatur, nisi ex facto prepositi ab eo ad aliquam custodiam; quia tunc tenetur, alias non. Io. de An. conf. 71. n. 3. c. seg. f. Amplia; quia contra hospites, & caupones praesumitur furtum, & statim iuramento derogati. & quando, Vide, Exeritoria, c. Exeritor, c. Concl. 54. Vide, Furtum contra quos, c. Concl. 38. Vide, Officialis quando tenetur, c. Concl. 99.

**Neapolis Ciuitas, eiusque statuta, consuetudines, & privilegia. Concl. 17.**

**C**ONSVEYTO est Neapolis, quod sunt certaminis huiusmodi gladii ideo si sequitur homicidium in tali ludo publicanoritate permixtum non punitur. Petr. Anch. conf. 283. In fine, n. 3. c. 4. f. Appellatio in Ciuitate, & Regno Neapolis fit omnino medio ad consilium Regium vigore constitutionum Regiarum, ap. ad Rom. conf. 332. in ver. gradatum, in fi.

**Necessaria causa facit permixtum id, quod alias de iure esset prohibitum multis casibus. Concl. 18.**

**A**LIENATIO si est simpliciter prohibita, tamen si fiat ex causa necessaria, redditur permixta. Aegid. Bella. conf. 35. n. 4. ver. Alium quid. Ang. Arer. conf. 28. Ad decisionem, n. 8. ver. quantum vero ad secundum. Vide, Actus praesumptus gestus, c. Concl. 149. Vide, Omnia causa habet, c. Concl. 142. f. Extende; quia Bulla iuris cognati, quod non possit alienatio fieri non requiritur vicino, & 9. p. 1. recurre here vicinus, non habet locum in alienatione facta ad haitam, quia est ex causa necessaria, ita pluries decisum in Camera Apostolica, & super statuto Florentiae plenissime R. conf. 107. Circa id, de quop. 101. vbi coprobatur multis rationibus, & ibi ap. in ver. non est concord. f. Extende; et si vendens ex causa necessaria interpellat vicinum, quia non operatur, quin teneatur ex causa necessaria, de ex qua est condonatus vendere. Rom. d. conf. 109. circa fi. ver. ultimo hoc. f. Amplia; quia cessio pacti de redimendo si esset dubus, an possit fieri, vel ne, si tamen fiat creditor, valet, quia prohibita alienatio extraneos ex causa necessaria talem ad creditores. Cast. conf. 1. n. 3. lib. 2. f. Amplia; quia statutu prohibes posse alienari bona dotalis vel mulieris ultra dotem sine consensu eolanguineorum, & electio iudicis habet locum ex causa voluntaria, non si ex causa necessaria. Cast. conf. 400. V. p. puncto, col. 2. ver. tertio loco, lib. 2. f. Declara tamen, quia causa necessaria non dicitur, si fiat copremium, & ferretur laudum contra mulierem, nisi copremium esset ex causa necessaria. Cast.

Cast. *conf. 400. n. 3. lib. 2. ver. contrarium.* Amplia; quia licet res litigiosa non possit impetrari non facta mentione liti; tamē si expectans habens expectatiam ad beneficium, antequam esset litigiosum, licet tēpore acceptationis sit effectum litigiosum, potest acceptari, & consequenter exequutor non obstante lite potest providere; quia ex causa necessaria est. *Aegid. Bella. conf. 35. p. tot. maxime n. 4.* Extende, ut idem sit in electo ante litem ad beneficium, & in presentato; quia pendente lite possunt confirmari, & institui. *Aegid. d. conf. 35. n. 6. ver. & per ista.* Extende; quia licet Capitulum sede vacante non possit beneficia conferre, bene instituit presentatos à patronis; quia ex causa necessaria. *Aegid. d. conf. 10. n. 5. n. 4.* Extende; quia licet possessor hereditatis pendente iudicio petitionis hereditatis non possit alienare, intelligitur de voluntaria; secus de necessaria. *Ang. Aret. conf. 28. Ad decisionem; nu. 9. ver. ponamus.* Extende idem in possessore pendente iudicio familiaris hereditatis. *Ang. Aret. d. conf. 28. n. 10.* Et generaliter res litigiosa, quae non potest alienari, bene ex causa necessaria alienari potest. *Ang. Aret. d. conf. 28. n. 11. ver. tertio alienatio.* Amplia; quia licet haeres non possit venire contra factum defuncti, cuius est haeres; tamen si est haeres ex causa necessaria; ut quia statutum prohibet matri, quod non possit legare aliquid, nisi filiis, & nepotibus, talis haeres ex causa necessaria non obligatur factum, neque iuramentum defuncti. *Cast. conf. 448. Tria sunt, n. 2. & 3. lib. 2.* Extende; quia si testator prohibet rem alienari favore certae personae, debet intelligi de alienatione voluntaria non de necessaria. *Rom. conf. 107. n. 2. ver. tertio quia, vbi apost. in ver. necessariam.* Amplia; quia licet feudum non possit alienari, & si alienetur, alienas perdit feudum, quod potest auocari ab empore; tamen si feudatarius alienat ex causa necessaria; quia oblidetur, & perdetur nihilominus feudum, si non alienaret, alienatio non facit eum incidere in poenam; quia ex necessitate, non ex voluntate. *Cast. conf. 317. Super primo, n. 2. lib. 2.* Amplia; quia licet mulier non possit dare secundo viro pluriquam vni ex filiis primi matrimonii, nec maritus secunda uxori, & quicquid plus datur, applicatur ipsis filiis, *l. hac editi. l. C. de secund. nupt.* tamen secus est, si detur ex causa necessaria; quia cessat prohibitio. *Rom. conf. 219. n. 6. ver. quoad secundum, vbi apost. in ver. secundum, & n. 7. cum seq. vbi plura.* Amplia; quia fundus dotalis, qui non potest alienari ex causa voluntaria, bene alienatur ex causa necessaria, si non cauetur de damno infecto. *Ang. Aret. d. conf. 28. n. 4. ver. tertio.* Amplia; quia regula est generalis, quod quaecumque prohibito alienationis non includit in se causam necessariam; ideo ex causa necessaria erit permissa. *Rom. conf. 219. Ex rhemate. n. 8. ver. hoc primo probatur, vbi plena apost. in ver. necessariam, quae datur plurimum concord.* Extende; quia de conuersione causa necessaria non comprehenditur sub regula prohibente actum fieri. *Rom. d. conf. 219. n. 9. ver. secundo probatur, vbi plenissima apost. in ver. fieri.* Extende; quia licet mulier sine certa solemnitate non possit se obligare, tamen valebit compromissum factum ex necessitate statum compellentis consanguineos vsque ad certum gradum, apost. *l. Roman. d. conf. 219. in ver. fieri, quae ad hoc allegat decisiones 12. Romanae.* Amplia; quia licet nemo debeat ponere manum ad mellē alienam, neque ordinē peruertere; tamen ex causa necessaria permittitur, quod vnum membrum fungatur officio alterius mēbri. *Abb. in sua q. 1. col. 22. nu. 35.* Amplia; quia emphyteuta, qui non potest alienare sua melioramenta, intelligitur ex causa voluntaria; secus si ex causa necessaria. *Ang. Aret. d. conf. 28. n. 5. ver. quarto hoc, de re immat.* Declara omnia praemissa procedere in subsidium, quia causa necessaria inducit promissionē alienandi prohibita, videlicet quando non ad sunt alia bona libera, alia non potest esse causa necessaria. *Ang. Aret. d. conf. 28. n. 23. ver. & ista, quo cum malis seq. vbi si ex causa proueniente à prohibente alienatur necessaria, & ab solute potest alienare, si causa est necessaria proueniens ab herede, potest alienare in subsidium, & durante prohibente, si ad sunt alia bona testatoris libera, non potest haeres alienare prohibita, nisi in subsidium; quando alia bona libera non extant, & si non extant bona libera tempore alienationis, postea superueniant bona libera, reuocatur alienatio pro ea quantitate; si vero alienatio est voluntaria, non valet villo modo, vide eum; quia plene declarat. Vide, *Alienatione prohibita quae. Concl. 262.* Vide, *Onerosa causa habet multa. Concl. 142.* Vide *Concl. prox. seq.**

**Necessitas non habet legem, vbi plurima exempla, & qualiter intelligatur. Concl. 19.**

**N**on habet legem necessitas, ideo lex subiacet necessitati, non e contra. *Oled. conf. 190. Thematice est, fratres, in fi. vbi ex causa Tom. 5.*

sa necessitas vult, quod medicantē possunt noua loca adiungere suis domibus loco demolitū, non obstante c. i. de excess. *Prelator. in 6. quod prohibet eos delerere loca antiqua, & noua ad incolendum sumere. Anch. conf. 192. In auxilium veritatis, n. 4. & 5. Ceph. conf. 451. n. 300. In sim. l. si ex toto, in fi. pr. ff. de leg. 3. vbi ponit plura exempla de bello, fame, peste, & similibus.* Et, pcedit et in necessitate iuris; quia culpa caret; quod facit aliquid necessitate iuris; imminente. *Sig. Homod. conf. 42. n. 3.* Imo necessitas non habet legē humanā, neque diuinā; quia multa prohibita de iure diuino, & humano sunt permilla ex necessitate, & de contra permilla sunt prohibita. *Anch. conf. 243. n. 2. vbi ponit exēpla furti, homicidii, & similium.* Sic baptizatus in casu necessitatis confertur à muliere, & quocumque; cū aqua quacumque; naturali baptizante. *Anch. conf. 195. Secundū ea, & alia similia possent adduci infinita.* Amplia; quia necessitas non habet legē; quin inferior possit resistere de facto superiori iniustitiam factam; & opprimenti, quoniam inferior non potest iustitia mediante, puidere; quia dicitur ex necessitate facere. *Cald. conf. 95. quod est vnicū de treuga, & pace. n. 5. ver. item est iniustum.* Amplia; quia ille, qui vi veterum, vel impetu hostium, vel necessitate famis applicuit ad portū, vel introduxit animalia, aut merces, pro quibus debetur gabella, non tenetur; quia necessitate facit. *Bart. in l. i. C. de nauis. ag. lib. 11. Vide, Gabella de quibus contrahitur. Concl. 4.* Extende, ut procedat, nedum quoniam hostes sunt instantes, sed et quoniam facile instant possunt. *Anch. conf. 88. Praemissis facti serie.* Ripa in tract. de posse. fol. 7. c. i. seq. Amplia; quia in casu necessitatis vnusquisque; ius sibi dicere potest, ut quia creditor potest capere debitorem fugientem. *l. air pretor, §. si debitorem ff. de iis qui in fr. md. credit. & not. in l. C. quando liceat se sine iudice vendit.* Amplia; quia quis compellitur vendere granum tempore carentiae, & necessitatis. Extende; quia emēs rem communem compellitur totam emere, vel recipere suum pretium, quoniam ex necessitate tota vendenti adjudicatur; quia non recipit diuisionem, vel quoniam tota ei, qui non vendidit, ad iudicatur; quia vendens fecit ex necessitate; ideo restituit solum pretium habitum. *l. Iulianus, §. idem Celsus, & ibi Cast. dicit mirabile, ff. de actio. empt.* Amplia; quia in casu necessitatis prohibita sunt licita, & quae sunt punibilia; remanēt impunita, & quae essent nulla, siunt valida, & quae quis non potest valde, perficet et respectu iurisdictionis, ut per *Fel. in c. querelam, n. 11. ver. in gl. in ver. necessitate, vbi accumulatur 23. casus, quos vide per te, de iur. iur. Vide Petr. Gerard. sing. 100. Necessitas, vbi ponit 30. casus, & plures etiā cumulat Mart. in l. 1. §. prater ea, n. 87. & seq. ff. de questio. Et quod necessitas faciat licitum de illicito, c. quod non est, de reg. iur. vbi gl. & c. quanto de cohered. faciunt congesta per Gerardum Petrasanct. sing. vlt. pulchre Bald. in l. diuus Plus, in pr. in 2. not. ab. ff. de petito. hered. quae sequitur *Fel. d. c. querelam, n. 19. de iur. iur.* Et in defectum vnus datur recursum ad aliud, quod alias necessitate non imminente non fieret, *l. si in pr. ff. de eo, per quem factum est. Cast. conf. 400. col. 2. in pr. lib. 1.* Amplia; quia licet lex sub poena precipiat actum non fieri sine certa monitione, & cum temporis intervallo, non habet locum, si casus festinus occurrit, ex quo nec locus, nec tempus patiuntur dilationem. *Gem. conf. 66. n. 6. col. si ver. vel potest alio modo responderi, vbi, quod licet requirantur bannimenta in Ecclesia ante matrimonium, ad hoc, ut proles sit legitima, quatenus matrimonium sit prohibitum; tamen secus est in eo, qui in articulo mortis contrahit.* Amplia; quia testes examinati sine citatione partis tempore necessitatis et coram iudice incompetenti probant. *Vide, Testes examinari sine, & c. Concl. 163.* Et iuramentum potest prestari in casu necessitatis, et in die feriato in honorē Dei. *Vide, Testes non iurati non, & c. Concl. 166.* Amplia; quia necessitas dissoluit vinculum iuramentum, ut possit contraueniri, obtenta tamen absolutione à tali iuramento. *Gem. conf. 84. n. 11. ver. non obstat secundario.* Amplia; quia tempore belli si subditus priuatur castro, & recurat ad Regem, qui non potest providere, licitum est redire ad iura naturae, & gentium, ut propria autoritate recuperet perditā, si potest; quia necessitas non habet legem. *Cast. conf. 400. Priusquam, in pr. & col. 2. lib. 1.* Amplia; quia vitium litigiosum non habet locum in alienatione necessaria; quia necessitas non habet legē. *Bald. conf. 40. Maritus ex delicto, lib. 1. n. 2. ver. nec obstat.* Amplia; quia exemptiones quantūcunque generales concessae ab omnibus oneribus tempore Guerra; & necessitatis possunt violari. *Cast. in l. diuus. n. 5. ver. nota et, ff. de pet. hered.* Amplia; quia licet emphyteusis non possit alienare, nisi de consensu domini, alias alienans cadit ab emphyteusis, tamen si alienatio sit necessaria, puta per iudicē ad instantiā creditoris, valet. *Bald. conf. 306. Verba inuestiturae, lib. 1. Et declarat tamē, quia si adest conuentio, quod nullo modo possit fieri alienatio sine consensu domini, talis alienatio necessaria non valet, non scripta forma conuentionis expressa. Bald. d. conf. 306. lib. 1. circa med.**

22 ver. sed certe illud, vsq; in fin. ¶ Amplia in mandato, qui licet non possit excedere fines mandati; tamen si mandatum est dubium, & res sit peritura, quam tractare debet, potest ex necessitate prædicta excedere fines mandati interpretando, & ampliando. Bald. conf. 33. 4. Creditor indigens, circa fin. ver. præterea illa verba, lib. 1.

23 ¶ Amplia in electione, que licet debeat fieri per scrutinium secretum, alias non valeat, si tamen in conuentu, vel collegio non sint, nisi duo, in quibus scrutinium secretum non cadit, valet electio ex causa necessitatis alio modo facta. Abb. conf. 25. Quomodo, num. 2. ver. secundus modus, lib. 2. quia lex non adstringit, vbi de facto feruari non potest. ¶ Amplia in instantia probatoria; quia si quis vltima hora instantia excipit contra instrumentum vltimo die prædicto productum, licet non sit exceptio verificata, potest post instantiam verificari. Cuna. Conf. 7. Primum videndum, n. 17. ver. & hæc ratione. Vide, Terminos per emptorios. Concl. 65. ¶ Extendere idem, quoniam exceptio oritur post lapsum instantia, quæ non potuit ante præuideri, quia ex necessitate datur noua dilatio. Bart. in l. error, n. 11. C. de iur. & fact. ignor. Bald. in c. 1. de sub. in fin. in pr. Roder. Suarez. vbi, q. 26 in re, et de nouo conclusio non obstat. ¶ Amplia; quia testes ad perpetuam rei memoriam possunt examinari et tempore feriatos, et in honore Dei, ne probatio nes pereant; quia necessitas non habet locum. Bald. conf. 2. Confirmatis contentis, ver. in cõtrariu, lib. 2. ¶ Amplia; quia licet quando peritis in arte standum est, requirantur plures periti; tamen si in loco vnstantu haberi potest, illi standum est. Bald. conf. 136. Proponitur, quod Titus, nu. 4. ver. & quod dicitur, lib. 2.

28 ¶ Amplia; quia licet testamentum vltimarij non valeat, nisi præstita satisfactio de restituendis vltimis in manibus Notarij habentis m. latum ab Episcopo; tamen in casu necessarijs valeret cautio, et si Notarius non potuit haberi cum mandato Episcopi, quia licet sit de forma necessarij; tamen recedimus a forma ex necessitate. Bald. conf. 146. Præmissis verbis, in si. ver. sequitur videre, lib. 2. & plenius conf. 57. Punctus questionis per tot. maxime n. 5. & seq. lib. 5. vbi ponit multa exempla. ¶ Amplia; quia omnia debent esse communia tempore necessitatis loquendo de bonis consumpibilibus. Bald. conf. 443. Ius naturale, n. 2. ver. & nemo vult, lib. 3. vbi quod in casu necessitatis licet vnus potest compelli gratis alteri succurre. ¶ Amplia; quia licet vasallus non possit inuita alienari per dominum; tamen ex causa necessitatis admittitur alienatio alias prohibita. Bald. conf. 97. Proponitur, quod, n. 2. ver. excipiuntur duo casus, lib. 3.

31 ¶ Extendere; quia licet feudatarius non possit noua onera exigere a subditis; tamen licet, quoniam imminet necessitas. Bald. conf. 429. Super eo, in si. lib. 5. ¶ Extendere; quia imo dominus potest auferre ex causa custodia, & necessitatis feudum vasalli, & illud fortificare. Vide, Feudi dominus ad que, & c. Concl. 115. Extendere; quia et Ecclesia potest in castellari, & fortificari eo casu. Vide, Fort. dicitur quando, & quib. Concl. 426. ¶ Amplia; quia vbi imminet danum, iudex, qui alias non cognoferet, cognoscit vt l. ff. de dam. infest. vbi Cast. Et valet sententia, & productio facta non citata parte vltima die instantia, vel termini propter necessitatem. Mar. in leg. de vnoquoque, n. 51. & 63. ff. de re iudic. ¶ Amplia; quia licet Ecclesia non possit compelli ad onera per laicos imposita, fallit, quando imminet vrgens necessitas belli, vel custodia necessaria. Sign. Homod. conf. 82. in questionibus, nu. 3. & seq. Vide, Publica vtilitas que, & c. Concl. 995.

36 ¶ Amplia; quia in casu schismatis generalis potestas Papæ contententibus pluribus de Papatu propter necessitatem deuoluitur ad Collegium Cardinalium, & ad Episcopos, qui ex causa necessitatis possunt reueruata Papæ exercere. Anch. conf. 409. Vifo, & diligenter, n. 7. & seq. ver. vltimus etiam. ¶ Extendere; quia capto Episcopo a Sarraçenis facultas deuoluitur ad Capitulum propter necessitatem. Anch. d. conf. 409. n. 8. ¶ Extendere; quia vbi est necessitas, putat, quia Papa adiri non potest, vel periculum esset in mora; inferior potest exercere iurisdictionem superioris, puta absoluere; ita tamen, vt cum poterit, adeat superiorem. Anch. d. conf. 409. nu. 10. & seq. vbi, q. rex Dominicus sine prouisione relinquij non debet. ¶ Amplia; quia quæ res est tempore peritura, & imminet necessitas, multa prohibita admittuntur, & de cõtra; ideo quis capit fugitiuum suspectu propria autoritate propter necessitate. Anch. conf. 192. n. 4. & 5. ¶ Amplia; quia ex necessitate res, que requirit cõsensum superioris, vel consanguineis, si tempore esset peritura, fit sine tali cõsensu, late Fel. in cap. cum accessissent, n. 20. & seq. de constitut. ver. tertio restringitur. ¶ Amplia quia etiam in sacramentalibus necessitas non habet locum, ideo baptismus, qui non potest conferri, nisi a sacerdote cum aqua baptismali, cum catechismo, patris, & alij, alias non est baptizatus; tamen confertur a quocunque in casu necessitatis sine catechismo, sine patris, & cum simplici aqua. Anch. conf. 195. Secundum ea per tot. vbi, quod Hebræus non dicitur baptizatus cessante necessitate, qui in casu necessitatis esset

baptizatus. ¶ Extendere idem in Sacramento absolutionis à peccato; quia Hebræus potest absolueri, & laicus, dumodo in forma Ecclesiæ. Petr. Gerard. sing. 100. Necessitas, num. 3. quod tamen est fallum; quia gloss. quam allegat, reprobat. ¶ Amplia; quia testamentum, quod in scriptis non valet, nisi contextualiter eodem loco, & die fiat, bene valet diuersis locis, & diebus factum, quando necessitas suaderet, vt quia testator media nocte inciperet, & propter infirmitatem non potuisset expediri tunc, sed alio die, & loco, & testator est mortuus. Aegid. consil. 1. numer. 3. ver. quartum capitulum, & num. 4. plenius num. 29. ¶ Amplia; quia multi sunt casus, in quibus necessitas, ne quis egeat, ne facere tenetur vltra vires, vt in patre, & filio, marito, & vxore, & similibus, leg. non tantum. ff. de re iud. excusat. Vide, Obligatio generalis transmissa, & c. Concl. 37. ¶ Amplia; quia filius familias, qui non agit sine patre, bene potest agere, & conueniri, si pater est absens. Aegid. conf. 5. num. 8. Mar. in l. 1. §. præterea, nu. 95. ff. de questio. Roman. consil. 36. Vsa disceptatione, in princip. ver. primo quia, vbi apert. in ver. parte non existente. Bald. conf. 481. num. 3. lib. 3. ¶ Idem in monacho, vel moniali; quia licet non possit agere, vel conueniri tamen agit, si Abbas, vel Abbatissa sunt absentes. Aegid. conf. 5. num. 7. ver. conclusio. ¶ Idem in minore, vel muliere prohibitis contrahere sine cõsensu duorum propinquorum; quia si non adsumt, poterit sine illis contrahere, licet bonum sit eo casu cum decreto iudicis. Roman. dict. consil. 36. in princip. ver. præterea. ¶ Idem in Prælo, qui non potest sine cõsensu Capituli alienare bona Ecclesiæ, si non habet Capitulum, sufficit cõsensu superioris, & si superior absit, potest cum cõsensu alius superioris, quando imminet necessitas. Roman. d. conf. 36. num. 2. ver. quoniam, & per tot. ¶ Amplia; quia licet Notarius non maritatus non possit rogare instrumenta secundum statutum; tamen tempore petis propter necessitatem poterit rogare. Bologn. in adit. ad cons. 56. to. de Anon. ver. accedat ad idem. ¶ Amplia multis casibus, de quibus plene Mar. in l. 1. §. præterea, num. 83. & seq. ff. de questio. vbi, quod paupertas excusat non valentem fidei iurare, vt sufficit iuratoria cautio, ne ad impossibilia obligetur. ¶ Amplia; quia impossibilitas excusat appellantes, & facientem actum non solemnem, vel contra formam statuti; quia tempore petis, vel mundaionis propter impossibilitatem aliter faciendi substituitur actus Mar. d. sup. 1. §. præterea, numer. 87. & seq. ff. de questio. vbi ponit plura exempla. ¶ Extendere; quia publicatio prouisionis, que debet fieri in loco beneficii, si propter iustum metum non potest in loco fieri, sufficit, quod in loco vicino fiat. Rom. conf. 453. Quoad primam, in princip. vbi multa similia ponit. ¶ Extendere quia in casu necessitatis cõsensus facta laico non existente presbytero, valet. Mar. vbi supra num. 49. ¶ Amplia; quia fames vniuersalis habet hoc priuilegium singulare necessitatis, vt recedatur à iure; quia respicit publicam vtilitatem. Roland. à Vall. conf. 76. nu. 27. lib. 2. vbi dicit \* communi nemi, licet ipse nu. 13. restringat non procedere, quando cõsensus est per contractum, vel pactum; quia non reuocatur etiam ex causa famis. ¶ Extendere; quia tempore famis vniuersalis non possit sunt communia. Dec. consil. 698. numer. 17. ¶ Extendere; quia etiam bona ecclesiæ efficiuntur omnia communia tempore necessitatis. Castren. consil. 415. In factio presentis, num. 2. lib. 1. allegat text. in cap. dilectissimi, & in cap. expediri, 12. quæst. 1. ¶ Amplia; quia necessitas est supra legem, plenissime Ceph. conf. 45. numer. 28. & seq. vbi ponit nouem exempla, quæ videas, quibus necessitas facit recedere à iure, à regula, & ab humanitate. ¶ Declarat tamen multis casibus idem Cephal. consil. 451. num. 282. & seq. sed generaliter dicit procedere in necessitate contra dispositionem legis secus in dispositione hominis, vide eum; quia pulchre declarat hanc materiam. ¶ Declarat, vt per Roland. à Vall. consil. 76. lib. 2. numer. 24. & seq. vbi dicit immunitatem reuocari posse tempore necessitatis, prout belli, si non fuit in genere cogitatum, plene Menoch. consil. 137. num. 59. lib. 2. ¶ Declarat, & intelligit Castren. consil. 400. Priusquam, calum. 2. in princip. ver. subest enim necessitas, lib. 1. videlicet, vt necessitas excuset, ne legibus, & legum præceptis subiiciatur; quia quod alias per legem non liceret, necessitas licitum facit; leg. qui potuerunt, ff. de manumiss. lib. 2.

Necessitas non facit recedere à legibus multis casibus.  
Concl. 20.

TESTAMENTUM, quod requirit pro solemnitate septem testes, alias est nullum, leg. hac consulti sumus, C. de test. licet relaxet solemnitatem ad quinque testes in rusticis; leg. fin. eod. tit. tamen propter pestem non relaxat solemnitatem, licet non reperiantur testes.

celles; quia non aperitur via falsitatis etiam stante necessitate. Aegid. *conf. 1. n. 42. vbi*, quando non militat ratio simplicitatis rufficiana; per quam mouetur text. in *l. fi. C. de test. fidei iuris. Vi de, Erandibus via non est oper. Concl. 475.* † Causa necessaria inducit dispensationem a lege; ideo si extat lex, vel statutum sub poena, op nemo possit proponere noua onera, vel collectas, si vrget necessitas, impune fieri poterit propositio. Bald. in *l. datus. in ff. de petit. hered. vbi*, quod illa lex est causa publica vtilitatis inducta, vt omnia prohibita in casu necessitatis sint permilla.

**Necessitas multiplex, & de singulis. Concl. 21.**

**T**RIPLEX est necessitas; alia fatalis, vt incidere in latrones; alia naturalis, vt in infirmitate; alia procurata, vt carcerari, ppter delictum. Bald. *conf. 20. Quid importat. in pr. lib. 2.* sequitur Boer. *decis. 4. n. 27.* † Et equiparatur necessitati magna impensa; ideo ille dicitur facere ex causa necessitatis, si no potest aliquid facere aliter, nisi cu maxima impensa, prout ire ad Imperatorē ex Italia. Bald. *conf. 20. in casu confinium. n. 2. lib. 1.* † Necessitas alia facti, alia iuris; & ideo facti necessitate iuris imminente culpa caret Sign. Homod. *conf. 42. Amplius non repetit. n. 3.* † Et necessitas hoc importat, quod omnino debet fieri illud, quod est de necessitate, siue quis velit, siue non, & no admittit difficultatē. Sign. *conf. 1. 48. n. 2.* † Necessitas igitur posita in aliqua dispositione vt quis possit pro necessitate alienare bona prohibita alienari debet intelligi de fatalitate naturali, aut iusta, & rationabili, non aut de procurata, & dolosa. Bald. *d. conf. 20. lib. 2. per rot.* sequitur Boer. *decis. 4. n. 27.* Vide de Necessitate posita in conditione. Concl. 22. † Alia est necessitas praecisa, alia est cautiuia; praecisa est, quae euitari no potest; cautiuia, quae euitari potest; ideo qn vniuerlitas potest imponere onera ex causa necessaria, intelligitur de praecisa, quae euitari non potest. 7. Tullius *decis. 257. per rot.* † Differt necessitas a commoditate; quae necessitas debet fieri et cum difficultate; quia necessariū dicitur, quod debet omnino fieri siue quis velit, siue non, commoditas in fine difficultate. Sign. *conf. 1. 48. n. 3.* † Necessitas procurata non excusat; ideo licet non valenti agere lex succurrat, ne sibi curat tempus; locus est, si non possit agere culpa sua, vel quia sic voluit. Rom. *conf. 9. per rot.* vbi plena apost. in *ver. currit. Vide, Affectatio operatur multa. Concl. 237.* † Extende; quia quando culpa praecedat culpam non excusat casus. Rom. *d. conf. 9. in pr. vbi apost. in ver. excusatio.* 7. † Necessitas voluntatis libitum, seu libertatē excludit. Aegid. Bella. *conf. 6. n. 10. vbi*, quod dispositio odiosa de feruientibus, & familiaribus non habet locum in voluntariis; qui feruunt; quia sibi placet, vbi ponit plura exempla.

**Necessitas posita in conditione vel causa, qualiter, & de qua intelligatur. Concl. 22.**

**L**EGATVM factum vxori per maritum, vt ipsa possit vendere bona testatoris (in quibus causam pia substituit) pro suis necessitatibus, vel si dedit licentiam, vt possit pro suis necessitatibus vendere de bonis testatoris; intelligi debet de necessitate euidentē, & p modo necessitatis, & cessante omni fraude. Bald. *conf. 332. Primum est, n. 3. ver. sed dubium est, lib. 1.* Vide, *Donatio non presumitur. Concl. 702.* Vide, *Legatum pium ad certam, &c. Concl. 115.* Vide, *Necessitas multiplex, & de sing. Concl. prox. preced.* Vide, *Voluntas coacta quando, &c. Concl. 281.* † Extende, vt idē sit in legato alimentorū ex causa necessitatis; quia non debentur alimenta, si habet dotē, & bona, ex quorum venditione potest suis necessitatibus provide- re. Alex. *conf. 72. Vso processu. n. 11. & 2. ver. quinto princ. li. 5.* † Amplias; quia tale legatum, & talis licentia intelligitur de necessitatibus respectu temporis praeteriti, non autem respectu temporis futuri. Bald. *conf. 332. in fin. lib. 1.* † Amplias; quia licentia data alienandi bona prohibita pro suis necessitatibus heredi, & pro redemptione illius persona; intelligitur de fatali, vel naturali, aut iusta necessitate, non aut de necessitate procurata, & data opera causata. Bald. *conf. 20. Quid importat. lib. 2.* sequitur Tiraq. de *retract. lignag. §. 1. gl. 14. n. 15.* vbi dicit notandū. Alex. *conf. 59. Vso themate,* vbi excludit necessitatē ex delicto. lib. 5. n. 8. & ibi apost. dar conoord. Vide, *Communi necessaria, & voluntaria, Concl. 149.* † Extende idē in fideicommissio in unum, vt tamen pro suis necessitatibus possit alienare; quia intelligitur de necessitate fatali, vel naturali, non aut de ea, quae prouenit culpa existentis in necessitate, eo excepto; quia si est persona capta p delicto, est iusta necessitas. Boer. *decis. 4. n. 27.* Alex. *conf. 59. n. 8. lib. 5.* vbi intelligit de alimentis, & similibus naturaliter necessariis. † Contrariū videtur tenere Alex. *conf. 206. Ponderatus vbi n. 3. ver. circa illud dubium, lib. 6. cum seq. vbi patet infirmitas duo-*

bus filijs, & in uice substitutis prohibuit alienari posse aliqua bona hereditaria, nisi in casu expressa necessitatis; & nisi cu expressa licentia Dorotheae matris illorū, & cum licentia, & auctoritate executorū & si ad aliquem actū alienationis contra praemissa venerint, nulli<sup>9</sup> sit valoris, & statim domini ipsorū bonorum alienatorū deueniat in exequutores praedictos tantū, & nō in Episcopū, vel eius Vicarium, nec aliq̄ aliam personā, qui in pios vltus, & pauperes distribuunt, & dicit Alex. q̄ si alienatio est pro debitis defuncti, & hereditatis, valet irrevocabiliter: si vero debitis filiorū, dicitur et causa necessaria, & valebit, donec veniat casus substitutionis; quo casu substitutus renocabit talē alienationē. † Declarat; quia vt ipsemet Alex. ait in *d. conf. 206. in pr. & n. 4. ver. praeerea, lib. 6.* filij renūciauerant fideicommissio, itē, quia causa erat necessaria, & pia causa vocatur, qn esset alienatio voluntaria; itē ibi erant mortui mater, & exequutores, sine quorū licentia non poterat fieri alienatio; ideo cu causa sit reducta ad nō causam, valuit alienatio, nec obstat, quod Episcopus de iure succedat exequutoribus; quia non habet locū isto casu; quia testator prohibuit illum, quasi voluerit, q̄ mortuis exequutoribus alia licentia non sit necessaria, & ibi apost. in *ver. necessaria* approbat solam necessariā causam, vt ex isto capite bene consuluerit, non ex aliis causis. † Declarat; quia necessitas non potest dici, nisi voluntaria, qn ex voluntate est posterior prohibitioni; & si anterior, quia licet à voluntate procedat, quia tamen praecessit prohibitioni, non est voluntaria; ita distinguendū dicit Tiraq. de *retract. lignag. §. 1. gl. 14. n. 16.* vbi dicit notandū. † Declarat; quia quinq; sunt necessaria, vt concurrant ad causam necessariam, vt licentia alienandi ex causa necessaria habeat locum, latissime Orlac. *decis. Pedem. 171. nu. 12. & seq. per rot.* vbi, quod non statuerit, quod occasio non est sumenda pro causa, quod censetur data forma in conditionibus, & quod si in minimo excedit licentia, tota alienatio est nulla; vide eū. † Restringe tamen, quia licentia data pro redemptione personae heredis alienandi extendit ur, et si sit captus ob delictū commissum iuuenili calore, aut ex inimicitia. Bald. *d. conf. 20. ante med. ver. aut contraxit debitis, lib. 2.* Boer. *d. decis. 4. n. 27.* † Declarat; quia talis facultas non tollitur, licet heres fecerit aliquas alienationes dolosas pro necessitatibus procuratis; quia per hoc non excluditur ab alienatione ex necessitate vera, sed tamen aliae praecedentes poterunt renocari. Bald. *d. conf. 20. n. 3. ver. sed remanet, lib. 2.* † Voluntaria causa dicitur; qn quis non potest alienare, nisi facta intimatione, & alienat sine intimatione; quia necessitas non tollit intimationē, ad q̄ se obligauit, Ang. Aret. *conf. 28. Ad decisionem, n. 16. & seq. ver. sed tamen is non obstantibus.* † Extende; quia obligans se creditori suo cum pacto exequutio, si non soluat intra certum terminum, dicitur ex voluntate alienare; quia potuit pactum exequutio omittre; itē quia idē iudicamus de fine quod de principio, principū fuit voluntariū; ergo finis, videlicet non soluendo, & negligendo, et si non possit; quia voluntarie se posuit in illa necessitate. Ang. Aret. *conf. 28. n. 18. & seq. vbi ponit plura similia,* quod pax de vulnere, si sequatur mors ex vulneribus, censetur facta et de morte, & quod prouocans ad diuisionem dicitur alienare, non autem prouocatus; quia primus ex voluntate, secundus ex necessitate, & datus pignus creditori, licet non det licentiam vendendi; si vendidit creditor iure creditoris, alienatio est voluntaria; quia principū inspicitur, & est tex. clarus in *l. fideiusor. §. si necessaria. ff. qui satisd. cog. vbi*, qui à principio volens posuit se in necessitate subsequenti, dicitur voluntarie facere. † Necessaria semper dicitur causa, quando ex obligatione testatoris prouenit, Ang. Aret. *d. conf. 28. n. 24. & seq. ver. non autem primo.*

**Necessaria causa praesumitur potius, quam voluntaria. Concl. 23.**

**D**ISPONENS censetur moueri potius ex causa necessaria, quā ex voluntaria. *l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de leg. 3. Calt. conf. 133. Iste Martinus, col. 2. lib. 2.* † Extēde; quia si duae causae necessariae subsunt, praesumitur ex magis necessaria. Crau. *conf. 301. num. 5. & seq. ver. nec obstat.* † Amplias; quia soluens, vel legans, qn tenebatur ex duplici causa; vna efficaci, altera inefficaci, censetur ex causa efficaciori soluere, vel legare. Ang. Aret. *conf. 40. Capio prima, n. 29. & seq. ver. sed tamen is non obstantibus.* † Extēde in patre dotante filiā, si habet duplex patrimonium, & ex vno obligatur dotare, ex alio nō tenetur secundū diuersa statuta, praesumitur dotasse ex patrimonio, pro quo obligatur; quia causa est necessaria, Ang. Aret. *d. conf. 40. nu. 30. & seq. vbi ponit plura similia.* † Extēde, vt idem sit in legitima legata; quia censetur legata pro bonis, ex quibus debetur, non ex aliis bonis, ex quibus non debetur, quia causa neces-

faria attenditur. Ang. Aret. d. conf. 40. n. 30. & seq. ver. secundo hoc probatur. Et maxime procedit predicta, quando legauit, vel dedit cum clausula pro omni eo, & toto, &c. quia censetur animo comprehendendi debitum. Ang. Aret. d. conf. 40. n. 33. & seq. Vide, Adus presuntur gestus. Concl. 149. Vide, Causa necessaria, & voluntaria. Concl. 149. Vide, Legatum pro omni eo, & toto. Concl. 73.

**Necessitas ex quibus verbis inducatur. Concl. 24.**

**V**ERBUM, tenetur, importat necessitatem. Clem. exiit, de verb. signif. in ver. item ordo. Abb. conf. super Concilio Basiliensi in 1. dub. col. 2. n. 12. ver. ponderandum est. Et extendit maxime, quando procedit verbum, possit, & tenetur. Abb. dicit. conf. super Concilio Basiliensi in primo dubio. col. 9. n. 12. ver. & maxime, allegat cap. Abbas, de appell. Et declarat, quia non procedit, quando aliquis non contrahit, neque se alteri obligat, quia licet dicat se velle tenere, non potest sibi legem imponere, a qua non licet recedere, siue in Principe legem condente, siue in vniuersitate statuente, siue in priuato disponente, & maxime, quando subest aequitas. Abb. d. conf. super Concilio Basiliensi. col. 9. in fin. cum seq. ver. sed is minime obstantibus, vbi col. 11. in pr. extendit etiam si adicituramentum de non faciendo aliquid, quod si fiat contrarium, valet, licet sit faciens perituros. Et declarat, quia verba importantia necessitatem, prout, tenetur, debeat, & similia, quando appositum sunt in dispositione, quae non recipit necessitatem, importat honestatem, etiam si ad sit dictio praecisa, omnino debeat. Abb. d. conf. in 1. dubio. col. 11. ver. secundum ratio, allegat tex. in c. 1. de desponsat. imp. & alia iura, vbi dicit, idem esse in casu contrario, vt verbum, rogo, importet necessitatem, quando subiecta materia est, vt sit necessaria. Vide, Debet, quando hoc verbum, &c. Concl. 32. Vide, Potest, quid importet. Concl. 464.

**Negatiua quae dicatur. Concl. 25.**

**N**EGATIUA, explicata dicitur, quae ex verbis negatiuis resultat. Et Amplia, quia negatiua etiam dicitur, quando resultat necessitati ex sermone affirmatiuo, veluti si fiat legatum uxori, si vidua steterit, certe ista verba affirmatiua habet implicitam negatiuam, si non nupserit. R. uin. conf. 34. & conf. 190. col. pen. lib. 2. Et extendit idem, quando affirmatiua est dispositio de certo homine, vt iudicet, vel aliquid possit, certe resultat implicitus sermo negatiuus, quod nullus alius id possit. Oldr. conf. 234. Quia tota n. 14. ver. ad formam vero. Et Amplia, quia si, qui probat pauperetatem, dicitur probare negatiuam, quia pauperetas nihil aliud concludit, nisi quod non habeat bona, ergo conclusio est negatiua, ita Bart. in l. si vero, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satis. cog. se quitur in l. si constante, n. 12. ff. solut. matrim.

**Negatiua plus negat, quam affirmatiua affirmet. Concl. 26.**

**N**EGATIUA, vniuersalis plus negat, quam affirmatiua affirmet. Rayn. de Foroli. conf. 68. Quadam mulier, n. 7. quod est sub hoc num. inter consilia Signor. Hic mod. sequitur Crau. conf. 809. Plura executiua, n. 4. hoc genus ff. de cond. & demonstrat. plene Franc. Becc. conf. 9. n. 33. Dec. conf. 3. Et pro tenui, n. 4. ver. secundum vero statutum, vbi apud. ver. magis, dat concord. Et extendit, vt idem sit, si negatiua sit indefinita, quia semper aequipollet vniuersali, non sic in affirmatiua. Crau. d. conf. 809. n. 4. ver. quinto potens. Et extendit, quia in prohibitionibus verba magis ample sumi debent, ideo prohibitus alienare, phibetur transigere, vel remittere ius, quia plus negatiua negat, quam affirmatiua affirmet. Sign. conf. 71. Et actum sic se habet, n. 7. & seq. maxime n. 12. ver. non est nouum, & latius n. 18. vbi, quod licet verba in potentiori significatiua sumenda sint, tamen non procedit in dispositione negatiua. Et extendit, quia dispositio vniuersalis negatiua dicitur dictio: Nemo possit, &c. quia negat absolute potentiam in omnibus. Abb. conf. 3. Nitar. in fi. lib. 2. & idem, si dicat, nulla donatio valeat. Bart. conf. 47. Picinus, in pr. lib. 2. & verba, nihil penitus, nihil omnino, vel similes. Alex. conf. 72. Vifs. n. 2. lib. 2. vbi, quod negatiua quae libet iuncta dictionibus, penitus omnino, vel omnimodo, importat idem, quod nullo modo, & sine nulla distinctione, & repetit Alex. conf. 13. n. 6. & 7. eod. lib. 2. Et extendit, quia plus operatur statutum prohibens aliquid fieri, quam praecipiens iudici, vt faciat, quia primo casu factum contra prohibitionem est nullum, non aut factum contra praecipitum, quia negatiua magis negat, quam affirmatiua affirmet. Castr. conf. 16. Si ponderarentur, n. 9. lib. 1. Et extendit, quia si concurrunt duae conclusiones, vel regulae, vna affirmatiua, alia negatiua, quia negatiua magis negat, praefertur in concursu pari negatiua. Dec. d. conf. 67. In casu, n. 2. plenius conf. 3. n. 4. vbi apud. ver. prohibitiua, dat concord. Et Amplia, quia vniuersalis negatiua negat omnia, ideo licet verba legis, vel statuti dif-

ponentia intelligantur cum effectu, & de actu valido, tamen est sunt negatiua, & vniuersalia, continent taliter omnia, vt et ad inuicem facti, & nulli referantur. Rom. conf. 99. Praesens, in pr. n. 2. ver. secundo quia. Et extendit, quia plus negatiua omnia minima excludit, & si concurrat dispositio negatiua, & affirmatiua, semper valet negatiua, vt plenissime Crau. conf. 294. Verba transtentibus, n. 5. & 6. ver. secundo principaliter, vbi plurimas, & conf. 146. n. 4. ideo c. ff. de praescript. disponens, quod nulla praescriptio valeat sine bona fide, negat omnem praescriptionem, tam ream, quam iuris, & tam longam, quam longissimam, & tam de iure ciuili, quam de iure Canonico. Alex. conf. 185. Vifo titulo, nu. 26. ver. dico igitur, lib. 2. Vide, Dicitio, nihil, quid importet, Concl. 313. Praeualt tamen probatio affirmatiua probatiua negatiua, quia plus creditur affirmatiua, quam mille negatiua. Vide, Testes contrarii, super affirmatiua. Concl. 239. Et Amplia, quia licet cognitio sit multiplex, quia quandoque mentalis, quandoque actualis, quandoque verbalis, quandoque vocalis, & quandoque visibilis, & sic affirmans cognoscere, potest locari vno ex modis predictis, tamen negans cognoscere negat vniuersaliter, & excludit omnes cognationes. Sign. conf. 149. Testamtu, n. 5. Et Amplia, quia multum refert, an statutum incipiat a prohibitione, vel a permissione, quia si incipit a prohibitione, semper actus dicitur prohibitus, & sufficit, quod delictum sit reprobu, vt priuatur, secus si incipit a permissione, quia licet permissio sit qualificata, tamen qualitas potest esse ex post, nec incurritur delictum. Castr. conf. 24. Dubitatio istius negotii, per tot. lib. 2. Et Amplia, quia vniuersalis negatiua redditur falsa, quoniam aliquid affirmatiuum remanet, si sit qui dicitur, §. verum, ff. de reb. dub. Alex. conf. 70. Vifs. n. 2. ver. non vniuersalis, lib. 2. Vide, Verba vniuersalia omnia includunt, Concl. 121. Et Amplia, quia negatiua vniuersalis omne tempus negat, quia fortior est ad negandum, quam affirmatiua ad affirmandum, ideo excludit omne tempus, quod excogitari potest. Crau. conf. 146. Respondet de iure, n. 4. Et extendit, quia falsa in minimo, & tantulo, falsa in omnibus redditur, quia nullam patitur restrictionem. Crau. conf. 809. n. 4. ver. sexto spopos, dat exemplum, nullus homo currit, red dicitur falsum, si Titius currit, idem, si indefinite negetur. Et extendit, quia negatiua trahitur ad omnia, quae praecedunt quoquo modo ex facto negato. Crau. conf. 481. imp. Et negatiua comprehendit omnes casus, in quibus verificari potest. Dec. conf. 490. Vifs. & circumspectus, n. 6. ver. & quia negatiua. Et comprehendit negatiua omnia, quae lubatissima significatione vocabulii negatiui continentur. Decian. conf. 12. n. 12. & seq. lib. 1. vbi, quod plus comprehendit negatiua, quam affirmatiua, siue sint vniuersales, siue indefinite prolate. Et Amplia, quia negatiua praecedens verbu, potest, inducit omnem necessitatem, & priuatur omnem potentiam, gloss. in cap. 1. de re iudic. lib. 6. late Curt. Sen. qui plura allegat. conf. 73. n. 30. ver. primo princip. vbi, quod is, qui tenetur ad factum negatiuum realiter implendum, debet facere, & curare, ne id per legem, vel hominem fiat, & requiritur specialis mentio nominatiu in actu contrario. Et extendit, quia negatiua ante verbu, potest, cum termino particulae, resoluitur in negatiua vniuersalem, ideo tantu est dicere, quod nullu possit petere aliquo drestauru, quam dicere, nullu possit restaurum petere, quia resoluitur in negatiua vniuersalem. Franc. Becc. conf. 94. n. 29. & seq. Et Amplia, quia dispositio negatiua dicitur, si sine fine decesserit. Decian. d. conf. 12. n. 12. & seq. maxime n. 15. lib. 1. Et item, si non nupserit Titio, vt l. hoc genus, ff. de conf. & demonstrat. Et Amplia, quia vniuersalis negatiua, seu verba vniuersalia negatiua omnem praesens casum excludunt, in simili R. ol. de lucro dot. q. 31. Et extendit, quia priuilegium Imperatoris concessum Ecclesiae Mantuanae, quod nulla praescriptio habeat locum, nisi ad sit contractus de consensu Episcopi, negat etiam centenaria, quia negatiua vniuersalis negat omnia, stante clausula, ex certa scientia, vel non obstante. Ang. Aret. conf. 72. In casu supradicto, n. 27. & seq. ver. secundo hoc probatur, & imp. Et ideo l. si. C. de nouatio, quod tollit nouationem, nisi expresse agatur, verba negatiua, si nihil penitus, importat idem, quod nullo modo fiat, & sic neque exceptiones admittit. Alex. conf. 3. Vifs. n. 6. & 7. lib. 2. Et plenius conf. 72. Vifs. n. 2. Et Limita, quia negatiua qualificata non vniuersaliter negat, nisi circa qualificata. Sign. Hom. conf. 69. n. 2.

**Negatiua plures quando negent, vel affirmet. Concl. 27.**

**P**LURES, tenetur, negatiuae dispari numero posita semper negant, quia licet secunda destruat primam, tamen tertia firma manet. Sign. conf. 34. Si quaritur, nunquid, in pr. secundo casu. Et Pari vero numero posita a lege importat affirmatiua, l. nonnulla quoniam, ff. de collat. bonor. Signor. dicit. conf. 34. circa med. ver. aut venit ad determinationem, vbi dicit hoc veru, quando duae negatiuae veniunt ad determinationem eiusdem actus, vbi reddit rationem, quia natura negationis

gationis est destrueri, quicquid inuenit; & ideo cū vna destruat  
 1 aliam, faciunt affirmatiuam. † Restringe, nisi resultaret ab iudicū,  
 2 alium non in princ. ff. de damn. infect. Signor. d. conf. 34. in princip. verb.  
 3 secundum casu aut proferatur. † Restringe, quando veniunt ad determi-  
 4 nationem inter duos actus; quia quilibet negatiua negat, et  
 5 si sunt duæ, & pares. Signor. d. conf. 34. circa med. ver. aut absurdus. †  
 6 Amplia, vt idem sit, quando duæ negatiuæ confestim proferuntur  
 7 ab homine; quia æquipollent affirmatiuæ. Signor. d. conf. 34.  
 8 circa fin. ver. si veroproferatur. † Restringe, nisi aliter de mente ap-  
 9 pareret. Signor. d. conf. 34. circa fin. ver. si veroproferatur. † Restringe,  
 10 qñ proferuntur interpellatum, verbi gratia, si dico, promittis mihi  
 11 decem, & respondens, non, non; quia imo magis negat; quia virgula,  
 12 & punctus interpellationis est loco copule. Sign. d. conf. 34. circa fin.  
 13 ver. aut interpellatim. † Restringe, qñ duæ negatiuæ non veniunt  
 14 ad determinationem eiusdem actus. Signor. d. conf. 34. in fin. † Re-  
 15 stringe in dicto testis rudis, seu rustici; quia duæ negatiuæ non  
 16 affirmant. Felin. conf. 2. n. 38. † Amplia; quia negatiua præposita si-  
 17 gnificatiuè negatiua facit æquipollere suo contrario. Bart. in  
 18 extrau. qui sunt rebelles, in ver. non nullus, quia importat, id est, aliquos;  
 19 si vero postponatur, æquipollere suo contrario, pro ut nulli non, vt  
 20 in legimus. S. an agro. ff. de legitim. tutor. & hoc, nisi contrariū con-  
 21 stet de mente loquentis, & vide apud. ad Bart. vbi sup. ver. æquipol-  
 22 lent. quæ dat conc. † Declaratamen; quia siue præponatur, siue  
 23 postponatur, aliquando æquipollere subalterna. Bart. vbi supra  
 24 in proxime allegat. l. vni. qm. C. de calu. tollend. † Limita in affirmati-  
 25 uis pluralibus; quia siue sint pares, siue dispares, semper affirmant.  
 26 Signor. d. conf. 34. in princ.

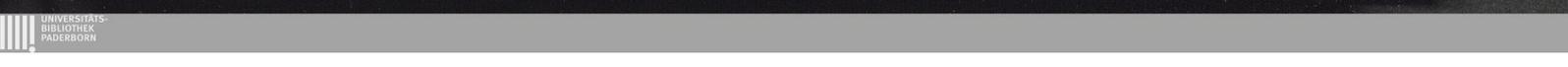
**Negans narrata prout narratur qualiter neget, vel non explicite. Concl. 28.**

**V**ERBA † nego narrata, prout narratur, non inducunt simpliciter  
 negatiuam; ideo licet plures obligati in solidū perdant bene-  
 1 ficiū diuisionis, si simul omnes contenti negant debitū; se-  
 2 cūs est, si negant narrata, prout narratur, notandum dicit Alex.  
 3 conf. 37. V. so. & oportet, n. 1. ver. & licet perdat, lib. 2. vbi apud. dat  
 4 concord. † Declaratū; quia ex illis verbis, nego narrata, prout nar-  
 5 rantur, & nego petita, prout petuntur, inducitur litis contestatio, sicut  
 6 exempli gratia. Vide, l. ius contestatio in causis, &c. Concl. 39. 0.

**Negatiua facti promissi non impleri quando præsumatur, vt sequatur condemnatio, vel non. Concl. 29.**

**A**CTI promissi negatiua præsumitur eo ipso, q non constat,  
 1 promissionē esse impletam, vt si Titius promittit mihi soluere  
 2 100. Kal. Augusti, lapsis Kal. postquam agere contra eū, & tenetur do-  
 3 cere, q soluerit; imo si iurasset, etiam præsumeretur petiturus, si e-  
 4 go agerem ad petiturium. Innoc. in C. super hoc, extra, de accusat. Old.  
 5 conf. 29. n. 7. ver. imo bene minus; vbi plene per Bartol. in l. in illa, la.  
 6 p. m. a. ff. de ver. obl. n. 6. & n. 10. Alex. conf. 131. n. 2. lib. 4. pleniss. l. in l. 2.  
 7 n. 2. & ff. C. de iur. emp. vbi dicit \* communē, & Alex. etiam conf.  
 8 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 9 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 10 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 11 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 12 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 13 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 14 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 15 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 16 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 17 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 18 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 19 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 20 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 21 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 22 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 23 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.  
 24 131. n. 9. ver. nec prædictis, lib. 4. & iterū plenius in eadem causa conf.

quia ista negatiua non entis non est probanda. Bald. conf. 318. Pra-  
 1 ctica Ciuitatis, in princ. & in ver. dico, q debitor, lib. 1. † Amplia in eo, q  
 2 est institutus cum onere solvendi singulo anno sub pena priua-  
 3 tionis; quia sublitus priuato habet intentionem fundatam, vt  
 4 non teneatur probare negatiuam, sed grauatus sub pena priuatio-  
 5 nis debet probare, q soluerit, & impleuerit. Bald. conf. 93. Si in eo-  
 6 dem instrumento, n. 5. ver. an sublitus, lib. 3. † Extende; quia quando  
 7 is, qui negat soluit, vel factum, habet ius in re, habet intentionē  
 8 fundatā, alias secus. Bero. conf. 152. Super dubiis, in princ. lib. 1. & confil.  
 9 125. per tot. eod. lib. 1. † Et is, qui tenetur certo termino sub pena im-  
 10 plere contenta in laudo, si ipse consequutus fuit commodum ex  
 11 laudo, & ipse non soluit in termino, incurrit penā. Castr. conf. 116.  
 12 V. so. compromisso, per tot. lib. 1. vbi, q talis pena dicitur liquida, q  
 13 potest compenari cum debito sententiæ liquido. Vide eum sup  
 14 secundo dubio. † Extende; quia qui dicit heredem non soluisse  
 15 legatariū, id est opriuariū, si est legatarius, & agit ad sui vtilitatem, nisi  
 16 probet heres soluisse, negatiua dicitur pbata, & intrat penā; se-  
 17 cūs si non esset legatarius, sed alius, qui hoc opponeret. Bart. in d.  
 18 l. in illa, la prima, n. 7. & ff. de ver. oblig. & istud esse generale, & ve-  
 19 rissimum Crau. conf. 1. num. 7. allegat Bart. conf. 137. Statuto communis  
 20 Gualdi, in 4. dubio, cū alius, qui dicit contrarium, sed ipse n. 10. al-  
 21 legat alios, vt procedat, qñ agit is, cui est implendū, & procedit  
 22 extensio, alias secus. † Plene Crau. conf. 193. n. 4. vbi, si ad h. dies, &  
 23 pena incurritur non implendo, et sine intimatione, & idem, si  
 24 prohibitor est negatiua; quia faciendo aliquid contrariū statim  
 25 committitur pena. † Idem, qñ opponitur nomine Communis,  
 26 q quis non soluit collectā, quia eo ipso tenetur, si non docet sol-  
 27 uisse. Bart. d. l. in illa, n. 7. ff. de ver. oblig. vbi dat multa exempla, vt  
 28 idem sit in opponente, q tutor nō fecit inuentariū, & si fecit, pe-  
 29 tit copias; quia præsumitur non fecisse, si non doceat. † Extende;  
 30 quia negatiua, q quis non petierit licentiam a datario, probatur  
 31 eo ipso, q non constat de licentia; quia est quasi impossibile, pba-  
 32 re negatiuā non coarctatā. Crau. conf. 1. n. 10. † Extende; quia ob-  
 33 ligatus scribere literas, eo ipso probatur, q non scripsit, si literæ  
 34 non apparent. Alex. conf. 41. V. so. puncto, n. 3. lib. 3. † Et est generale in  
 35 omni promissione facta de aliquo faciendo, vel implendo certo  
 36 termino, vel tempore; quia si non probatur factū in termino, p-  
 37 missio, ille, cui facta est, pmissio, habet intentionē fundatā. Alex.  
 38 conf. 101. V. so. puncto, n. 7. lib. 2. † Extende in colono laboratore; qui  
 39 promittit laborare terras bene, & arbitrio boni viri; quia tenetur  
 40 probare, q laborauerit secundū statuta, alias non præsumit, r. A-  
 41 lex. conf. 129. Puta de iure, lib. 2. & plenius conf. 79. lib. 4. sequitur Bero.  
 42 conf. 125. n. 12. lib. 1. † In contrariū videtur tenere Bar. quia vbi agi-  
 43 tur de delicto præsumendo, is, qui agit, probat negatiuā. Bar. conf.  
 44 137. Statuto, n. 5. in 4. dub. lib. 1. † Extende in alimentis promissis per  
 45 donatariū donanti; quia donans habet fundatā intentionē, nisi  
 46 donatarius pberit illi. Corn. conf. 102. In causa, licet videatur, n.  
 47 14. lib. 1. & plenius conf. 113. Circa primū, n. 9. eod. lib. 1. vbi dicit \* com-  
 48 munē, q qui dicit obseruasse, & impleuisse donationē, debet p-  
 49 bare, nō ille, qui agit ad resolutionē; quia non fuit sibi obseruata,  
 50 vbi loquitur et in cessionario. † Amplia in colono, & conduttore  
 51 simplici; quia si nō soluat conuentū canonem, vel cōuentū pensio-  
 52 nē, pot expelli propria autoritate, & probatur non solutio eo ip-  
 53 so, q producit instrumentū locationis, si ipse non pbat soluis-  
 54 se. Alex. conf. 131. In causa inter vniuersitate, in prim. lib. 4. vbi, q potest  
 55 propria autoritate expellere, secundum cōem; & Soc. Iun. conf. \*  
 56 91. n. 15. lib. 2. vbi dicit \* cōem, quæ citat, & alios plures Iul. Char. in  
 57 §. emphyt. q. 10. in fi. dicens \* cōem. † Extende in rustico, q promittit  
 58 terras laborare, q intelligitur secundū formam statuti; ideo nisi  
 59 doceat se laborasse, non præsumitur, & pot expelli. Alex. conf. 129.  
 60 Puta de iure, lib. 2. & iterū plenius conf. 79. V. so. nonnullus, per tot. lib. 4.  
 61 vbi, q non obstat isto casu, q negatiua, qñ est fundamentū alle-  
 62 gantis eā, debet ab eo probari, neq; præsumptio, q quilibet bon-  
 63 us præsumitur, & c. quia nō releuat isto casu, vbi plena apostol. in  
 64 verb. quantum. dat concord. † Extende, vt idem sit in emphyteuta;  
 65 quia si non soluit conuentū canonē, potest expelli lapso termino  
 66 biennii, in emphyteuta Ecclesiæ, & triennii emphyteuta, glōf. in  
 67 l. 2. C. de iur. emphyt. & eo ipso probatur non solutio, q de contrario  
 68 non constat. Alex. d. conf. 131. in princ. lib. 4. & conf. 105. n. 2. lib. 2. Corn.  
 69 conf. 101. V. so. actus, n. 9. lib. 1. vbi, q est theoria indubitata. Vide, Em-  
 70 phyteuta non soluens. Concl. 92. num. 7. † Extende; quia in terminis,  
 71 l. eodem, C. locat. licet quando dominus vult expellere colonum,  
 72 quia vult pro vsu suo domum, debet probare indigentiam; quia  
 73 est fundamentum suæ intentionis; secus, si vult expellere; quia  
 74 male versatur; quia sufficit probare ex instrumento, quod pmissit  
 75 laborare, bonificare, & reparare; quia si nō docet fecisse, domini  
 76 habet probatā intentionem. Alex. d. conf. 79. nu. 2. verb. pro hoc etiam



- 24 non obstat. lib. 4. † Amplia; quia negatiua, quod quis non soluerit gabellam, quando opponitur tertio, cui solutio non est faciendā, licet inducatur nullitas, debet probari ab opponente. Bart. in lib. i. tit. de verb. obl. Cyn. tradit pro regula in l. 2. c. de iur. empb.
- 25 Dec. conf. 218. in cons. ad me. n. 6. ver. p̄. perest. † Et modus probandi negatiuam non soluta gabella, q̄n̄ incumbit asserenti, est per inductionem, & rimationem in libris, in quib. solutiones solent describi, vt per Bart. in l. Tunc exstores, in 2. not. ob. ff. de leg. 1. Bald. in l. fin. in 4. oppo. C. de reb. credit. Alex. conf. 22. col. 2. ver. secundo demonstro, lib. 4. † Conf. 59. V. s̄o. tit. col. pen. in fin. eod. libr. Vide Mascard. Concl. 251.
- 26 Caducitas probatur ex non solutione, & quando. † Amplia; quia negatiua, quod quis non sit clericus, eo ipso probatur, quod opponitur de clericatu, & aduersarius non docet de illo. Boer. decis. 171.
- 27 nu. 18. † Extende; quia impetrans beneficium, quod asseruit non constare esse iuris patronatus, probat hanc negatiuam eo ipso, q̄
- 28 de contrario non constat. Zab. conf. 69. col. 3. † Amplia; quia negatiua probatur, q̄ consentus, vel consilium non fuerit requisitū eo ipso, q̄ tempore actus gestis, cuius consilium, vel consensu
- 29 debuit requiri, erat absens. Crau. conf. 1. n. 8. † Amplia; quia negatiua probatur eo ipso, quod pars aduersa, contra quam in iudicio deducitur, non deducit affirmatiuam cōtrariam; quia tacens in iudicio fatetur. Crauet. d. conf. 1. in fin. † Limita; si alius esset, cui nō fuit facta promissio, qui ageret ad perituum; quia non sufficit, q̄ probet Titium iurasse implere, quia p̄sumitur impluisse, nisi etiam agens doceat de non implemento. Old. d. conf. 291. n. 7. ver. 1. mo bene minus. Alex. conf. 31. n. 2. lib. 4. & ita debet intelligi Lap. alleg. 95. n. 2. & 3. & ipse declarat alleg. 90. in si. ver. nam licet contra, & alleg. 95. n. 4. in fin. ver. si autem ipse, & alleg. 127. in princ. vbi de tertio, cui nō erat iuratum, loquitur. Bart. d. l. in illa. la prima, n. 7. de verb. oblig. Iason in l. 2. nu. 133. C. de iur. empb. plene Rom. conf. 290. In casu proposito, nu. 4. ver. praeerea dico. Vide, Crimen non probatur ex, &c. Concl.
- 31 1081. Vide, Perituum, aut excommunicatus. Concl. 293. † Declara hanc limitationem, vt imo etiam si constaret, eum, qui iurauit, nō soluisse, ille tertius non inuenit exceptione peritui, si non constat de suo interesse. Socin. conf. 253. Crellen. decis. 190. † Extende; quia si agatur per eum, cui nō est implendum, semper debet probare negatiuam. Bart. in d. l. in illa. la prima, ff. de verb. oblig. n. 7. & seq. Crau.
- 32 conf. 1. n. 10. Vide, Gabella pena quando, &c. Concl. 12. † Et quod licet emphyteuta cadat, si non soluit canonem conuentum, & ipse debeat docere de solutione; quia dominus habet intentionem paratam, & fundatam, q̄ non soluit, nisi doceatur de solutione; tamen hoc non procedit, quādo opponitur exceptio per eum, cui solutio fieri non debet. Alex. conf. 186. V. s̄o. & mature, n. 8. in si. & nu.
- 33 9. ver. idem, lib. 2. † Et vbi cūq; agitur pro delicto, & ad panam, agens debet probare, licet si ciuilitate ageret, haberet intentionem fundatam, puta tutor obligatur facere inuentariū, & debet docere, q̄ fecerit: si tamen agitur contra tutorem, vt amoueatur; q̄ p̄sumptio resultat pro tutore, quod non deliquerit, actor probare debet negatiuam. Bar. conf. 137. nu. 4. & 5. lib. 1. incipit, Statuto communis, vbi dedi conc. † Limita; quia si statutum disponit, quod contractus minoris sit nullus, nō erit nullus, si exhibeatur sine consanguineis, nisi probetur, q̄ tempore illius extitissent tales consanguinei. Corn. conf. 316. n. 8. lib. 1. vbi ponit multa exempla, & idem de marito non adhibente medicos; quia debet probari copia, & facultas adhibendi. † Limita; quando esset factum legatum alicui cum onere soluendi certū quid alicui alteri sub pena caducitatis à legatore; quia si haeres infert quæstionē, q̄ non obseruauit, debet probare; quia negatiua est fundamentū suæ intentionis; & quia allegatur per eū, cui implementum non debet fieri. Corn. conf. 11. Pro
- 34 decisione, n. 8. lib. 2. Ant. de But. conf. 5. in si. † Extende, vt procedat, et si haeres interpellauerit legatariū ad implendū, & post interpellationē lapsus sit dies; quia si se obtulit implere, non p̄tere potest dici, q̄ incidit in panam; quia sufficit, q̄ potuerit soluere. Ant. de But. conf. 5. in si. † Extende in dispositione legali; quia maritus tenetur adhibere medicū in infirmitate vxoris, alias priuatur lucro dotis; n̄ negatiua debet probari per heredē vxoris. Corn. d.
- 35 conf. 11. n. 9. lib. 2. & conf. 250. in si. lib. 1. † Extende; quia vbi agitur de delicto inducendo, negatiua debet probari ab eo, qui negat factū, vt inducatur delictū, prout in legato sub pena priuariationis; quia non priuatur ex solo lapsu temporis; quia agitur de delicto, nisi probetur. Bar. conf. 137. nu. 4. ver. super quarto. cum seq. lib. 1. Corn. d. conf. 11. n. 9. lib. 2. Ant. de But. d. conf. 5. in si. Castr. conf. 47. in fin. lib. 2.
- 36 † Extende in muliere instituta hærede cum onere nubendi cum consilio Titii, alias priuatur hereditate; quia ex quo est nupta, nō debet probare consilium requisitum, sed fundans se in negatiua.
- 37 Corn. d. conf. 11. n. 9. lib. 2. † Declara omnes limitationes, vt proce-

dant, quando tertius, cui non erat implendum, opponitur; scilicet, si ille, cui implementum debet fieri. Crauet. conf. 1. n. 10. vbi late, † Restringe multis modis: primo, quando esset improbabilis negatiua; secundo, quando pars non negasset opponendo affirmatiuam, & aliis modis, de quibus Craue. d. conf. 1. n. 10. Vide, Probatio negatiua incumbit. Concl. 769. Vide, Instrumentum probatur, & est. Concl. 237. Vide Ant. Gabr. lib. 1. tit. de probatio. Concl. 6. Negatiuam allegans illam debet probare.

Negatiua probari non potest, & quando secus. Concl. 30.

**N**EGATIUA † non potest probari, quando est mera, & simplex negatiua, c. cum ecclesia Surrina, vers. nos iur. de caus. poss. & proprietat. Old. conf. 254. Quia tota. nu. 14. ver. ad formam vero. Iacob. C. de probat. Old. conf. 244. nu. 21. in fin. communem \* dicit Clar. in §. si. q. 52. num. 4. ver. scias autem. † Amplia; quia testes deponentes, si nō vidisse numerationem, non probant negatiuā facti, sed negatiuam sensus; ideo non debilitant probationē duorum testium dicentium, se vidisse fieri numerationem. Bal. conf. 80. Duo testes. lib. 1. † Extende idem in teste dicente se fuisse praesentē, & non audiuisse id, de quo agitur; quia non probat negatiuam facti, sed negatiuam, q̄ audiuerit. Alex. conf. 70. V. s̄o. processu. n. 6. lib. 1. † Amplia; quia ex reuolutione chartarū processus, in quo non reperitur litis contestatio, non probat negatiua, q̄ litis contestatio non interuenit, q̄n̄ procurator eius, qui negat litis contestationem, confessus fuit, litem fuisse contestatā in iudicio, & ipse confitens fuit, qui causam tractauit; quia non receditur a confessione in sui fitionem actorū. Bal. conf. 150. Casus aduulter. n. 5. & ver. rem non obstat, lib. 2. q̄ consilium est subscriptum à Baldo, Philippo Casolo, Ioanne Crylpo, Io. Homodeo, Io. Castillio, Signorino Homodeo, Gualterio Zazio, & alio Io. Castillio. † Extende; qui ex reuolutione librorum astitim non probatur quis non accatastratus, si non probatur, nullos alios adesse libros, in quibus fiat accastratio. Fulg. conf. 140. In causa queritur, n. 3. ver. sed aliam negatiua. † Extende idem in citatione, vel instrumentum enunciatum per iudicē, quia p̄sumitur vidisse, & non probatur negatiua eo ipso, q̄ non reperitur scriptū in processu, ex quo potuit omitti Notario in scriptura; & tñ interuenit; ideo requiritur directa, vel indirecta probatio. Castr. conf. 19. Supradict. & exceptiones, in prin. ver. & qui negat actum, lib. 1. † Amplia; quia negatiua quantuncq; coarctata loco, & tempore, vt q̄ quis nō habeat pileū in capite certa hora, non potest cadere directe in mentem, & sensum hominis, sed bene per obliquū, videl. per cognitionem contrarij, q̄ testis vidit caput sine pileo, hoc est, discopertū secundum naturam intellectū, licet de hoc sint opinionēs, de quib. hoc modo distinguendo concordia inducit Card. Zab. conf. 10. in fin. ver. quia negatiua. † Extende; quia negatiua coarctata loco, & tempore, q̄ quis non fuerit certa hora in tali loco, est difficilis, cum potest fuisse incognitus. Ang. conf. 275. n. 3. ver. nec obstat, q̄ inuentus. Amplia; quia negatiua simpliciter, puta aliquid non esse verum, q̄ non est coarctata loco, & tempore est improbabilis, & non releuat. Alex. conf. 65. Habita super contentis, n. 3. in si. ver. & illi primo modo, lib. 1. † Extende; quia si suspensus est is, qui se fundat super negatiua non arctata loco, & tempore. Alex. d. conf. 65. n. 4. lib. 1. d. c. de Testi. strina, de caus. pos. & proprietat. Bart. post gl. & alios in l. 1. §. hoc interuenit, ff. de iur. actu. priuati. & in l. 1. in princ. ff. si quis ius dic. non obtemperat. & q̄ eo ipso, q̄ testis deponit super negatiua, dicatur suspensus de falso. Clar. §. si. q. 52. n. 4. in si. plenius in §. falsum, n. 13. ver. solus etiam, vbi dicitur \* communē, & potest pena extraordinaria puniri, si nec potest ex sola depositione sup negatiua simpliciter puniri de falso dicte. † Extende; quia nō creditur testi deponenti super negatiua non arctata loco, & tempore. Alex. d. conf. 65. n. 4. ver. vide dicimus, lib. 1. † Restringe; quia bene probari potest, si deducatur ad actū affirmatiuū, vel uti agatur cōtra heredē ad penā; quia nō parit testatori, licet sit negatiua improbabilis; deducit potest tñ ad affirmatiuum, videl. non paruit interpellatus, vel in iudicio resistens. Pet. Anch. conf. 70. n. 3. & seq. † Restringe, q̄ potest probari per publicū vocē, & famam, vel per confessionē partis, c. de conf. in 6. Contra, conf. 123. V. s̄o. colum. 3. lib. 1. † Declara; quia fundans se in negatiua, qui debet probare, non releuatur, si dicat esse improbabilem. V. d. Alex. d. conf. 65. num. 4. & seq. lib. 1. † Amplia; quia testes deponentes super negatiua sunt suspecti. Vide, Testes super negatiua. Concl. 189. † Extende maxime, quando agitur de negatiua in momenta horarum, & quādo testes sunt rustici, & de negotio ad eos non pertinente, plene Crauet. conf. 54. nu. 15. vbi, quod testes

18 debent cauere a probatio ne negatiua coarctata, sicut ab igne. ¶ Limita, q̄ negatiua probabilis est, quando resultat ex actu affirmatiuo probato, veluti, q̄ solus talis iudicauit; igitur negatiua, quod nullus alius iudicauit, est probabilis. Old. *conf. 254. Quia totus n. 1. 4. ver. ad formam vero.* Et ideo de stylo Palatii admittuntur articuli super negatiua resultante ex affirmatiua tali, vt ibidem n. 25. ¶ *ver. per eueram ad illud.* ¶ Et vbi cunq; negatiua improbabili resultat ex implicita affirmatiua; tunc potest probari. Petr. Anchar. *conf. 10. 79. num. 3. & seq.* ¶ Limita; quia acta iudicii non fuisse facta probantur ex reuolutione actorum, quando talia acta non sunt descripta inter alia; quia tunc non presumuntur facta. Gemi. *conf. 57. In causa Archidiaconi, nu. 1. ver. item probata est secunda.* Dec. in l. *num. sum. C. de eden. & conf. 42. 4. nu. 19. & conf. 483. nu. 4. & conf. 496. n. 8. & conf. 467. n. 12. & conf. 506. n. 4.* Bart. in l. *in ad ciuilia, C. de appell. Alex. conf. 186. V. s. subtilissimus, col. f. lib. 2. n. 15. ver. nec obstat, quod iudic. ¶ Vide Solumm. n. non presumitur. Concl. 325. ¶ Et idem in negatiua, 21 quia consistit in scriptis; quia per rimationem scripturarum, & actorum probatur negatiua. Bald. *conf. 340. Statuto Papiæ, nu. 3. ver. sic etiam probatur. lib. 1. ¶* Extende; quia negatiua coarctata ad certam scripturam est probabilis, l. *1. C. de exact. tribut. lib. 10.* ideo per exhibitionem scripturæ testamenti probatur, q̄ quis non est descriptus in testamento; idem in matriculis idem inter soluentes, & sic de singulis. Alex. *conf. 123. Scriptis, n. 23. lib. 4. q̄ est* Barbatiæ. ¶ Extende; quia negatiua probatur ex scriptura exhibita, ad quam fit relatio affirmatiua, q̄ in ea aliquid tale continetur; quia si non apparet, q̄ continetur, negatiua est probata. Rom. *conf. 350. In casu,* 24 n. 19. in *fin. & n. 20.* ¶ Et q̄ dicitur de scripturis; idem est de rogitiis certi Notarii, ad quos fit relatio; quia probatur negatiua per illorum exhibitionem. Ang. Aret. *conf. 105. V. s. supra dicto, nu. 12. & 31. ver. ex quo instrumento.* ¶ Extende; quia negatiua solutionis gabellæ probatur ex inspectione librorum gabellæ, & negatiua solutionis census, vel licelli per inspectionem libri camerarii, in quo humiliter solutiones describit solentes; Doctor. in l. *Titii textores. ff. de leg. 1. l. fin. C. de reb. credit. Bald. in l. in sum. C. de eden. vbi, q̄ ex libro an quolo tenet describit solutiones, probatur negatiua, & affirmatiua solutionis; quia qui non reperitur describit soluit, & asseruit probatur. l. 1. C. de exact. tribut. lib. 10. & l. fin. C. de reb. credit. v. s. omnes, \* maxime Aret. Alex. *conf. 55. Per speciem nu. 25. lib. 4. quod est* Barbatiæ. ¶ Idem in negatiua solutionum fiscalium; quia per exhibitionem librorum fiscalium, & rimationem eorumdem probatur, quis soluerit, vel non. Aret. d. l. *fin. C. de reb. credit. allegat textum l. illat. C. de fid. instrum. & in l. fin. C. de apoc. publ. & in l. nec casu. C. de disp. lib. 10. ¶* Idem in negatiua, quod quis non denunciauerit bonam in Communi denuncianda, & donanda vigore statuti Eugubini. Bart. *conf. 81. Martini, nu. 1. & seq. lib. 1. vbi apostillat in ver. negatiua, quæ dat concord. ¶* Extende; quia non descriptus in actum probatur per exhibitionem libri æstimi, Ang. Aret. *conf. 105. V. s. n. 4. ¶* Extende; quia presumitur pro sententia, q̄ sit rite, & procedata, si sola exhibetur, postquam in iudicatu transiit, si cū processu exhibetur, & ex eo constat de forma non adhibita, vel non seruata lectus. Vide, *Sententia operatur multa. Concl. 180. ¶* Idem, q̄ pro ducuntur acta contra lententiam, ex quib. constat de inuinitia sententia; quia tunc pro ea non presumitur. Crauet. *conf. 139. col. amepen. ver. similiter videmus, facit Bellam. decis. 89. de re iud. ¶* Idem, q̄ si non fuit contestata; quia per exhibitionem actorum hoc probatur. Dec. *conf. 301. Et pro tenui, nu. 5. Barr. conf. 98. Appar. in 1. 4. ¶* Idem, q̄ pupillus in libello non intentauit beneficiū statuti pupillorū Bononiæ per exhibitionem actorum. Alex. *conf. 55. Quoniam causa, nu. 11. & 12. lib. 5. ¶* Extende; quia consensus Episcopi in fundatione iuris patronatus nō presumitur, quando est contra ius, prout, quod patronus possit libere cōferre ius patronatus; quia cum non sit verisimilis consensus Episcopi, eo ipso, q̄ non apparet, negatiua probatur; quia paria sunt, non esse, & non apparere. Agid. *conf. 10. n. 17. ¶* Extende; quia lex probatur nō autem de scripta, s. Rom. *enoum. 21. dist. 1. Rom. conf. 512. Quo ad pr. m. 35. num. 12. ver. quoad vltimum. ¶* Extende; quia non descriptus in matricula, & libro stipendiatorū probatur non stipendiatus. Rom. *conf. 2. n. 13. ver. ad hoc secundo, allegat text. in l. mari. ulam, ad fin. C. de 36. agenc. in reb. lib. 12. ¶* Extende; quia sic probatur Titium non fecisse testamentum per exhibitionem prothocolorū Notarii, qui dicitur rogatus, in quibus non est testamentum. Ang. Aret. *conf. 105. n. 23. & seq. ¶* Idem in lege allegata, si non reperitur in volumine, in quo leges sunt descriptæ, probatur falsa, & non esse vera. Alex. *conf. 55. n. 23. lib. 4. ¶* Extende generaliter, vbi cunq; actus est descriptus ad certam scripturam, probatur negatiua, & actum non interuenisse, eo ipso, quod non reperitur scriptus in illo libro, in**

quo scribi debuit, Alex. *d. conf. 55. num. 25. lib. 4. ¶* Sic etiam si lex vna se refert ad aliam; quæ non reperitur, vitiatur dispositio referens, nisi in ipso referente esset renor, vel dispositio relati in ferrus. Alex. *d. conf. 55. n. 26. lib. 4. ¶* Restringe; quia negatiua non probatur per exhibitionem actorū, in quib. citatio, vel alius actus, de quo agitur, non reperitur, quando de necessitate omnia non solent scribi. Bart. in l. *in illa. ff. de ver. oblig. Castr. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. bene faciunt not. in a. ubi nisi breuiore. C. de sen. ex peric. recit. ¶* Limita; quia negatiua, quæ potest percipi a teste, ita operatur in negando, sicut affirmatiua in affirmando. Bald. *conf. 259. Verba inquisitionis, nu. 2. & 3. ver. fortius dico. lib. 1. ¶* Limita; quia negatiua licet nō probetur directo, bene probatur in consequentiam alicuius affirmatiuæ probatæ oppositæ illi negatiuæ. Angel. *conf. 275. col. 5. nu. 4. in fin. ver. sic in negatiua videmus. ¶* Limita singulariter; quia obligatur docere de errore, & probare negatiuam, quod nō sit factum testamentum ad finorem extranei possidentis pro hærede, probatur negatiua eo ipso, q̄ instatur hæredē compelli ad ostendendum testamentum; quia presumitur, q̄ illud habeat, & si nō exhibet, est probata negatiua. Bart. *conf. 90. Dilecto domino, nu. 11. & seq. ver. ad declarationem, lib. 1. ¶* Extende in eo, qui vendidit, & ca. feruit se creditorē, & vti creditor vendere; quia presumitur, q̄ possit hoc docere, si sit controuersa, q̄ non sit creditor; probatur non esse eo ipso, quod non probat se esse. Bart. *d. conf. 90. n. 13. ver. hoc videtur. ¶* Restringe, q̄n ageretur ad delictum, vel ad penam; quia enim tunc infurgit presumptio, q̄ non delinquat, debet probare, qui dicit tutorem non fecisse inuentarium, si agitur, vt amoueat propter delictum, ita Bart. *conf. 137. Statuto Communis, n. 4. & 5. ver. super quarto, lib. 1. ¶* Limita; quia negatiua probatur per rei euentiā probando rem aliter se habere, veluti si agatur de homicidio Titii, exhibendo Titium viuum. Clar. in *§. si q. 52. in princ. vel si dicatur domus combusta, si reperitur illata. ¶* Extende; quia si agatur de vulnere mortali in personam mortui, si exhibeatur corpus humatum, q̄ sine vulnere reperitur, debet absolui accusatus de vulnere mortali. Clar. *d. §. fin. q. 52. in princ. vbi, q̄ procedit dicta probatio contra plenā probationem contrariā. ¶* Extende idem in ciuilibus, qui dicit, testatorē nihil legasse Titio, per exhibitionem testamenti probatur negatiua; ex quo non reperitur legatū. Bart. *conf. 90. Dilecto domino, n. 11. ver. præterea in casu proposito, lib. 1. ¶* Limita; quia negatiua coarctata loco, & tempore probari potest, Bart. in l. *§. ho. interdicto, l. primo, nu. 8. ver. vtarius quæro. ff. de iur. actu que primat. Ang. in l. §. de ius, qui sunt ius, vel alien. iur. & in §. tunc nobis, in auth. de hered. & Falcid. Bald. in l. cum ii. §. nihil, ver. quando ergo testis, ff. de transact. & in l. n. 7. C. de bon. poss. §. secundum tabul. Dec. *conf. 94. n. 6. communem \* dicit Clar. in §. si q. 52. n. 4. ver. \* sit tamen coarctetur. Ang. Aret. conf. 105. V. s. supra dicto, nu. 4. in fin. ver. sicut dicimus, ¶* Et quæ requirit probatio negatiua, & qualiter probetur, Dec. in d. l. *C. de bon. poss. §. secundum tab. vbi Alex. & idē Dec. conf. 173. & conf. 218. col. 2. & in l. non hoc. C. m. de legir. Bart. d. hoc interdictum, ff. de iur. actu que priuat. ¶* Declara; quia requiritur, quod testes deponant reddendo rationem negatiuæ coarctatæ; quia aliter non potuissent illud, q̄ dicitur, non factum fieri, q̄ in testes scierint, vel vidissent, ita Clar. *d. §. fin. q. 52. n. 4. ver. sit tamen, vbi \* dicit \* communem Dec. loquens in ciuilibus conf. 94. In casu, in finem. vbi, q̄ aliter non potest dici probata negatiua, & Rom. conf. 245. Ad primum, in fin. vbi, q̄ probatur tunc negatiua optime. Alex. *conf. 24. Amm. aduersis, nu. 2. ver. tertio quia, lib. 2. & conf. 156. V. s. processu, nu. 17. ver. item respondeo, lib. 5. & conf. 45. V. s. num. 18. ver. præterea iste testis, lib. 4. & conf. 114. In causa, num. 6. ver. se non obstat, lib. 4. ¶* Et quod probetur negatiua alicui non commississe homicidium, vel delictum, si probatur, quod tempore homicidii commissi tertia hora noctis iniquitū nō erant in loco delicti, sed a libi in loco distanti, ita vt non potuerint adesse. Alex. *conf. 4. V. s. processu, n. 3. circa secundam, lib. 6. vbi, q̄ coarctata loco, & tempore optime probatur. ¶* Et ad excludendam probationem minaturam, & merè illati probando negatiuam, necesse est, q̄ testes dicant, non fuisse illatum metum, & q̄ non potuissent inferri, quin ipsi vidissent, & sciuissent. Alex. *d. conf. 156. n. 17. lib. 5. ¶* Et q̄ negatiua seruitutis probetur per testes dicentes, q̄ Titius non est vltus seruitutis tenneris per talem locum, & q̄ nō potuisset vti, quin teste, vidissent, d. l. §. 1. ff. de iur. actu que primat. vbi gl. & Doct. Alex. *d. conf. 24. in princ. ver. tertio, lib. 2. ¶* Restringe tamen, quando testes nō fuerunt presentes à principio, vel toti facti; quia tunc etiam si dicant, q̄ non potuissent fieri, quin vidissent, nō probant, quia nō dicitur ar. d. 1. nisi pro tempore, quo potuerunt scire. Alex. *d. conf. 24. nu. 7. & sequen. ver. item non obstat, lib. 2. & vbi cunq; oppositum eius, quod dicit testis, eo modo stare potest, non probat negatiuam coarctatam. ¶* Restringe; quia imo si testis deposuit super negatiua, alicuius**

22  
 23  
 24  
 25  
 26  
 27  
 28  
 29  
 30  
 31  
 32  
 33  
 34  
 35  
 36  
 37  
 38  
 39  
 40  
 41  
 42  
 43  
 44  
 45  
 46  
 47  
 48  
 49  
 50  
 51  
 52  
 53

quid non fuisse factum; quia non potuisset fieri, quin ipse vidisset, si postea dicit, vel ante aliquid non vidisset; quia non attendebat ad omnia, non probat negatiuam; imo est sibi contrarius, & falsus; quia si non attendebat ad omnia, ergo non potest esse verum, q. aliquid non potuerit fieri, quin viderit. Alexand. *conf. 43.*  
**57** *Vifis, n. 15. & 16. ver. quod autem iste testis cum sequent. lib. 4.* † Restrictio; quia si testis dicat, nunquam vidisse aliquid fieri, non probat non factum, nisi addat, q. illud fieri non potuisset, quin vidisset. Alexand. *conf. 112. In causa, & litem. 6. in fi. ver. non obstat, quod Mar-*  
**58** *chionus, lib. 4.* † Limita; quia negatiua non arctata loco, & tempore, licet sit omnino improbabilis, bene probatur ex confessione partis, contra quam deducitur negatiua. Petr. Ancharan. *conf. 1.*  
**59** *79. Subtiliter, & succincte, n. 3.* † Limita; quia negatiua probatur per confessionem partis; ideo si vulneratus dicat, se non fuisse a Titio vulneratum, & aliter non arguatur, vel probetur veritas statueretur eius dicto. Clar. in *§. fin. quest. 52. ver. potest etiam, vbi dicitur* communitatem, & declarat procedere, qn res est dubia; scilicet si de contrario  
**60** constat. † Limita; quia negatiua probatur, q. quis non possideat alia bona, quam expressa, qn testes vicini hoc dicunt, & subiungunt, q. alia bona possidere non potest, quin ipsi scirent tunc concludunt negatiuam. Rom. *d. conf. 2. 45. Ad primum, in fi. vbi etiam*  
**61** *apost. in ver. probantes.* † Limita; quia negatiua probatur per diligentiam factam, & explorationem apud oes, quoscire possunt. Bart. *conf. 81. Marimus, n. 2. lib. 1. vbi apost. in ver. negatiuam,* dat concord. † Extende idem, si agatur de probanda negatiua, q. N. decessit non facta testamento; quia licet sit improbabilis; tñ facta diligentia per exploratores, & eos, quoscire possent, & per inquisitionem, & non reperitur testamentum, habetur pro probata. Bart. *conf. 90. Dilecto domino, n. 12. ver. item sciendum est, lib. 1. vbi idem dicit*  
**62** *in probando, quod Titius non venit in Italiam.* † Extende ad probandum, aliquem non esse soluendo, sit per inquisitionem, & executionem, ac diligentiam exploratorum de reperiendis bonis debitoris; quia facta, & habita relatione, quod non reperiuntur bona, probatur negatiua. Bart. *d. conf. 90. nu. 12. ver. hoc etiam probatur, lib. 1.* Vide, *§. quibus affirmantibus magis. Concl. 259.* Vide, *§. testes super negatiua, & Concl. 189.* Vide Mascard. *Concl. 70. Facilius nescit affirmatiua, vel negatiua probatio vbi qualiter negatiua probata releuet, & cum affirmatiua concurrat.*

**Negligens quis dicatur, vel non, & qualiter probetur. Concl. 31.**

**1** **N**EGLEGENS † dicitur Episcopus, vel Prælati in recuperandis bonis Ecclesie male alienatis, ad hoc, vt alius de Ecclesia admittatur eo ipso, q. ius Ecclesie sua non prosequitur. Innoc. in *cap. cum olim, in princip. de testib. sequitur Lap. leg. 51. nu. 17. ver. ad tertium, circa finem allegationis.* vbi, quod nec prodest allegatio ignorantie; quia non presumitur in iis, quæ tenentur indagare. † Amplia; quia quando aliquis tenetur ad certum factum limitat. im, & certum loco, & tempore, eo ipso, quod non facit, dicitur probata negligentia. Bart. *plene conf. 102. Charissime domine, in prin. lib. 1. & ibi apost. in ver. limitatum,* quæ dat concord. sequitur Ruin. *conf. 12. num. 8. lib. 5.* Menoch. *de recuper. remed. 2. num. 22.* Roland. à Vall. *de*  
**2** *lucro dot. quest. 64.* † Restrictio, quando quis tenetur ad factum in genere, quia tunc non probatur eo ipso, quod non facit. Bartol. vbi sup. vbi, q. imo accusans de negligentia, tunc debet probare, quod Commune, vel accusatus de negligentia sciuerit. Bart. *d. conf. 102. in prin. ver. quandoque quis, lib. 1.* † Declara; quia tutor, curator, & administrator rei alienæ si permittat debitores effici non soluendo; quia non exigit, prout tenebatur, dicitur negligens, & dicitur probata negligentia; ideo obligatur ad omne interesse de suo. Soc. *conf. 2. Sequendo ordinem, n. 8. & seq. ver. quia imputatur, lib. 1.*  
**3** *vbi, q. in istis negligentia est peccatum mortale.* † Amplia; quia negligens dicitur prouisus de beneficio in non petendo per 14. annos, & operatur remissionem iuris sui in beneficiis; & ideo lapso tanto tempore pacificus possessor non potest molestari. Anch. *conf. 405. Quia, vt ait in prin. ver. praterca.* † Limita; quia qn negligentia requirit factum intra certum terminum sub pena, ipsa nunquam incurritur, nisi constet de scientia eius, qui debet facere. Hieron. de Tortis. *conf. suo in sine consiliorum Ant. de Butr. n. 7.* vbi loquitur in Ciuitate negligente punire offendentes Cardinales; quia si intra mensem non puniat, priuatur Episcopali dignitate, intelligitur, si sciuit delinquentes offendisse Cardinales, & donec sciat, non incurrit pena. † Limita; quia negligentia excusatur ex multis, de quibus plene Bart. *d. conf. 102. lib. 1. n. 4. & seq. vbi in fine, quomodo probetur diligentia.* † Limita; quia patronus, qui presentauit intra tempus personam, quæ fuit instituta ab inferiore Pra-

lato, excusatur, si non fuit in supina ignorantia; & ideo poterit per obitum talis instituti de nouo presentare, nec beneficium eide deuoluitur; quia hic non fuit negligentia. Lap. *alleg. 96. nu. 2. in fi. ver. ad secundum.* † Limita; quia non dicitur negligentia patronus, qui non presentauit ad beneficium vacans per priuationem, qn priuatio non erat cognita, & priuatus a superiore tolerabat in beneficio. Lap. *alleg. 79. n. 9. ver. sed negligentia.* † Limita idem in expectante, qui non acceptauit infra mensem beneficium vacans de iure, quando priuatio ob aliquod delictum non erat nota; scilicet, si erat nota; quia currit sibi tempus. Lap. *alleg. 85. nu. 9. ver. sed quando.* † Limita; quia Notarius, qui exegit taxas iuxta legem antiquam maiores, nondicitur negligentia in obseruanda noua lege moderate, quando non fuit sibi intumata; quia negligentia non intumantis inducit compensationem, & maior dicitur negligentia in actore, quam in reo, etiam si fideus agat. Call. *conf. 51. Vifis, lib. 1.*

**Negligentia quid sit, & qualiter probetur, vel non. Concl. 32.**

**N**EGLEGENCIA † nihil aliud est, quam priuatio diligentie, & priuatio, & negatio idem sunt. Bart. *conf. 102. Charissime domine, num. 2. lib. 1.* † Et dicitur peccatum mortale in eo, qui tenetur facere, & non facit. Socin. *conf. 2. Sequendo ordinem, num. 3. & sequent. ver. quia imputatur, lib. 1.* † Et negligentia non est aliquid formatum, quod tenetur percipiatur; ideo testes, vt probent negligentiam, debent reddere causam scientie, etiam non interrogati, alias non probant. Bart. *d. conf. 102. nu. 3. & seq. lib. 1.* vbi late, quomodo probetur negligentia, & excludatur, vide eum, per totum. † Negligentia non probatur per testes, qui dicunt, tales fuisse negligentes, nisi et reddant causam scientie, put in negatiua; quia ista sententia corporis non percipiuntur, & propterea magis dicuntur in dicitur, q. testificari. Bart. *conf. 102. nu. 2. ver. super eo, quod, lib. 1.* † Dicitur tamen Bart. quod si testes dicerent Commune omisisse persequi male factores, & bannitos, prout poterant, si uoluissent, & redactionem; quia erant presentes in loco, & non potuissent fieri aliter, quin vidissent, probaretur negligentia. Bart. *d. conf. 102. nu. 1. in fin. ver. si tamen possent, lib. 1.* † Declara; quia negligentia probatur ad inducenda supplementum si quid debet fieri certo termino a iure statuto, & illud non est factum; si vero terminus non est a iure statutus, debet ab homine statui, anteq. dicatur quis negligens; vt igitur probetur negligentia, debet hoc casu statui terminus ad faciendum, quo elapso probatur negligentia. Card. Zaba. *conf. 56. In casu domini Christophori, n. 1.* vbi late. † Amplia; quia negligentia non probatur eo solo, q. non fuerit aliquid factum, sed debet probari, q. talis facere potuit, & non fecit. Bart. in *lab. hostibus §. si ff. l. ut. marim. & in l. idem que ff. pro socio, facit, q. dixit idem Bar. in d. quod diximus, ff. si quis caucio, & in l. item illa, ff. de constit. pecun. & in l. qui commeatu, ff. de re milit. & in tract. de testib. vers. lata culpa, in fin. Dec. *conf. 430. Quod supra pro veritate, colum. 1.* † Extende idem esse in probatione latæ culpe. Alexand. *conf. 74. Vifis titulo questio, colum. 1. lib. 7.* † Extende; quia imo sufficit officicare, seu in dubium reuocare negligentiam. Syluan. *conf. 93. n. 12. Crauet. conf. 16.* † Extende; quia licet repressalia concedi possint propter inuitiam iudicis notoriam; ita et propter negligentiam in faciendo iustitiam; tñ negligentia non probatur in iudice, nisi sit facta in interpellatione, q. sedet pro tribunali; quia congruis loco, & tempore fieri debet. Rom. *conf. 48. In specul. in fi. vbi apost. in ver. interpellatio.* † Amplia; quia negligentia contra Commune, vel obligatum capere bannitos ad hoc, vt probetur, requirit primo, q. constet, q. sciuerit bannitos fuisse in territorio, & q. locus, in quo fuit commissum delictum, esset in potentia, & habitate, vt posset Commune praestare, & capere. Bart. *d. conf. 102. Charissime, in prin. lib. 1.* † Extende; quia vt probetur negligentia tutoris in mutanda pecunia pupillaris, debet constare, q. in ciuitate fuissent, qui receperunt pecuniam, alias non probatur negligentia. Bart. *d. conf. 102. n. 1. ver. si enim vult, lib. 1. Ang. conf. 7. Statuto, circa fi.* † Item, si agitur de negligentia tutoris in emendis bonis, debet probari, q. essent bona vtilia vendenda. Bart. *d. conf. 102. n. 1. ver. item si uolo probare, lib. 1.* † Item si agatur de probanda negligentia in eo, q. poruit per alium gerere, debet probari, q. adessent tales, per quos, &c. Bart. *d. conf. 102. n. 1. ver. ut uolo quem probare, lib. 1.* † Adde tñ; quia si ista probarentur, omnes probandi diligentiam esset translaturam in partem contrariam, dicit Bart. *d. conf. 102. n. 1. vers. & hoc probato, lib. 1.* † Amplia; quia excluditur actus negligentia sunt, si actus, cui debuit providere, si quis dicitur negligens, fuit in loco secreto, vel abscondito factus, ita ut si in loco vicino flumini, vel sylvæ, vel confinio alterius territorii. Item, si in loco remoto; item, si homines erant absentes, vel in loco occupati; ite, si de nocte, vel tempore, quo clausæ erant por-*



Legatus possit conferre beneficium iuris patronatus praeueniendo patronum, & illo ipse, vt per Rom. d. conf. 361. in princ. & latius n. 3. tamen si velit Legatus conferre ex iure deuoluto non potest; quia gradatim fit deuolutio primo ad Episcopum, postea Archiepiscopum, vel Patriarcham, vltimo ad Legatum, vel ad Papam. Rom. d. conf. 361. n. 6. vsq. in fin. vbi apost. in ver. gradatim. ¶ Et regula est, qd in supplenda negligentia attenditur locus, vbi est situm beneficium non locus, vbi est primus collator residens, secundum Rom. d. conf. 361. n. 5. verbi gratia, vnus Episcopus habet collationem beneficii ex privilegio, vel alias in diocesi alterius, Episcopus diocesis beneficii supplebit, non autem superior Episcopi negligentis. ¶ Declarat Apost. illud Rom. d. conf. 361. n. 5. in ver. beneficium, vbi aliquando in Rota Romana fuerit reprobara opinio Romani. ¶ Amplia qd Episcopus, & alii iudices ecclesiastici suppleant negligentiam, & iustitiam Principis, & iudicis secularis; & qualiter, & quando, de iudic. est tex. clarus in c. transmissus, cap. licet, & cap. seq. de foro compet. & etiam de iure ciuili est tex. in auth. vt differentes iudices, colum. 9. per rot. vbi clarissime hoc deciditur vniuersaliter maxime in §. fin. vbi Iacobus de Beluis Bartol. & alii, Bartol. idem tenet in extr. ad. de reprimend. in ver. denunciatorem, n. 9. Abb. & Canonistae, in cap. Nouit. de iudic. Vide, Episcopus est superior omnium.

14. Concl. 240. ¶ Limita; quia Principes, & iudices seculares non possunt supplere negligentiam, vel iniustitiam iudicis ecclesiastici; quia inferior non supplet superiorem, d. c. qualiter, & quando, de iudic. vbi Host. Abb. Antiquo. Io. And. Collecta Henr. Boic. Ant. de But. Petr. de Anch. n. 4. Card. Zab. Ioa. de Im. Ioa. de Anan. Abbas Panorm. Barba. Felin. & ceteri omnes, Marian. Socin. in cap. n. 28. de foro compet. Dec. in c. decernimus, nu. 167. vers. & hoc praesens prohibetur, de iudic. Gemina. & Praeposit. in cap. si quis cum clerico, n. 1. quest. 1. vbi, qd si reuertitur ad eos, ipsi tenentur emittere ad superiores ecclesiasticos, quia inferior non iudicat, neq; supplet facta superioris; item quia non sunt capaces; ite quia, si quae iura antiqua reperiri possent contraria, sunt abrogata, & correpta. Alex. conf. 8. viderur, col. 2. ver. Quinimo, lib. 1. quem citat, & sequitur Chaffan. in consuet. Burg. fol. 50. pag. 2. ver. vnde cimo fallit. latissime Steph. Aufreg. in clem. 1. de offi. ord. m. 67. & seq. vbi citat plurimos, & dicitur commune, & plenius Andr. Barba. d. cap. qualiter, & quando, de iudic. n. 6. ver. vltimo nota, cum seq. vbi in fin. vltra rationes sup. allegatas, ob quas ecclesiasticus suppleat negligentiam secularis, non e contra, dicit, quia ecclesiasticus habet iurisdictionem secularem habitam, qua potest exercere, si secularis negligit, non sic e contra. ¶ Extendit limitationem, vt procedat in tm. quod contrarium facientes sunt excommunicati ex Decreto Concilii Tolotani, c. inoluta. n. 9. 1. & magis expresse in c. si diligenti. de foro compet. & in cap. Nouerit. de sent. excomm. vbi omnes Doctores. ¶ Extendit, quia istud est de iure diuino, & humano, vt in c. inferior. 21. distinet. vbi adducitur illud dictu Ilaie Prophetae, cap. 10. Nunquid gloriabitur securis contra eum, qui secat eum? aut exaltabitur serra contra eum, a quo trahitur? quasi Deus Principes seculares, vt ministros instituerit ad tuendam, & protegendam ecclesiam, & iurisdictionem ecclesiasticam, cap. Principes, & c. Administratores. 23. quest. 5. Vide, Clerici digniores, & maiores quocumq; laico. Concl. 384. Vide, Dignu magis trahit, & c. Concl. 435. ¶ Item probatur ex sacra Scriptura, cu Saul Rex expectasset Samuelem summum Pontificem, vt sacrificaret, prout conuenerat, & ipse Pontifex non venisset hora statuta, quia Saul Rex voluit supplere, & sacrificiu offerre, fuit sibi ipse dictu, quod stulte egisset, & propterea Dns repulit eu, & de Regno eiecit, vt habetur in lib. 1. Regum, cap. 13. n. 8. & seq. & propterea constat Olsach. male loqui decisi. 68. in fin. du vult, qd possint Principes apponere manum ad sacra in casu supplementi, vel necessitatis. ¶ Ad idem facit, quod habetur in lib. Num. c. 16. de Core, Daran, & Abiram Primaribus, qui surrexerunt contra Moylen, & Aaron, volentes ea quae sunt sacerdotii, contemnere, & usurpare, & terra aperta est, & deglutiuit eos cum sequacibus eorum. ¶ Sic euenit Ozia Regi Iuda, qui bona semper fecit, sed exaltatus nimis voluit offerre incensum Domino in templo, & reclamantibus Pontifice, & sacerdotibus, qd ad eum non spectaret, minatus est eis, & dum perseverasset, lepra miraculose a Dno est percussus, vt in lib. Paralipo. c. 26. & hoc exemplu adducit Boeri. in consuet. Bicyrien. §. 21. vbi alia plura dicit circa hoc videnda. ¶ Sic etiam patet exemplum in Ochozia Rege, qui volens apponere manus ad Eliam misit bis Principem quinquagenariu cum militibus, vt caperet eum, & bis descendit ignis de caelo, & deuorauit eos, vt habetur in lib. 4. Regum, c. 1. ¶ Sic etiam interuenit Achab Regem, du voluit Michea Prophetam retinere, eo, qd mala futura ipsi Regi enunciabat, fuit Rex in bello vulneratus, & mortuus, & Regnu anulum ab eo, vt in lib. Regu 3. c. 1. ¶ Simile videmus qd multi ministri, & exequutores iustitia iustia Regib. apponere

manum ad sacerdotes noluerunt obedire, & qui contrarium fecerunt, accelerauerunt sibi iram Dei, & exitum malum, tam ipsi quam praecipientes habuerunt, vt de Saul, cui feru emittati noluerunt parere, vt occiderent sacerdotes, sed Doeg Idumeus seruus Saul interfecit, & Saul cum eo malum finem habuerunt, vt in lib. Regum c. 22. ¶ Et vnicum exemplum deberet sufficere, qd est tremendum, & horrendu in hac materia, de quo in lib. Regu. cap. 15. Nam cum Samuel Pontifex iussisset Saulo Regi, vt ex parte Dei interficeret Amalech Regem, & cunctum populu, & animalia omnia in ore gladii essent, accessit Saul, & cepit Regem, & interfecit oes, sed conferuauit viuum Regem Amalech, & optima quaeq; reseruauit, vt offerret Deo, & cu Samuel Pontifex ipsum Regem reprehenderet, qd iussum Dei non impleuisset, contradixit Rex Saul, qd imo ipse seruauerit verbu Dei; quia fecisset seruare proholocaustis Dno optima, & sic voluit supplere praecceptum Dei, & Potificis Ecclesiastici ex sacrificiis, quasi melius esset sacrificare, quam obedire; cui Samuel, melior est obedientia, qua victimas, & auiscutare magis, qua offerre adipem arietum, quonia quasi peccatu ariolandi est repugnare, & quasi scelus idolatriae nolle acquirere. Pro eo ergo, qd abiecit sermonem Domini, abiecit Dominus, ne sis Rex, & fecit Samuel sibi adducere Agag Regem Amalech, & concidit eu in frustra Samuel coram Dno in Galgalis. Hinc sumitur exemplum, qd Principes seculares sunt exequutores verbu Dei pronuntiatu per Pontifices Ecclesiasticos, qd non debent velle supplere aliquid praetextu boni, & qd si non obediunt, Deus auferet Regna, & qd neglectum per seculares potest impleri per Ecclesiasticos, & exequi, Samuel per se ipsum supplere omisum, & neglectu per Saul. Huic simile est aliud exemplum, Paralipom. 2. c. 23. vbi Ioiada Pontifex, & Sacerdos iubet Cetionibus, & Principibus exercitus Regis, vt Athalia Regina interficiatur cu sacerdotibus Baal, & ipsi obsecrantes iurioni Pontificis interfecerunt Athalia, & sacerdotem Baial, qd est argumentu iudicis iusta praecipientibus omnino obediendum per Principes seculares. Vide plenius in ver. Iurisdictiones an sint distinctae, qui non. Concl. 544.

Negligentia propria semper nocet, & quando secus. Concl. 36.

NEGLIGENTIA ¶ propria semper nocet; ideo multi sunt casus, quibus quis priuatur iure suo ex sola negligentia, de quibus Felin. in c. rrsi agibili. n. 1. ff. de offic. ordm. Vide, Negligentia. Concl. 36. nu. 9. & sequent. ¶ Ideo habens gratiam, & fructus per biennium percipiat in absentia, si negligat praesentare gratiam Capitulo, & interim fructu inter praesentes distribuatur, sibi praedicta, & valer distributio. Oldr. d. conf. 56. ¶ Idem in negotio iurum gestore, & creditor; quia si potuit sibi ex pecuniis sui debitoris satisfacere, & non fecit, perdit actionem suam. l. debitor. ff. de nego. gest. per tot. text. etiam in vxore, quae administrat bona mariti banniti, & potuit sibi satisfacere de dote, & non fecit, perdit actionem. Roman. conf. 87. n. 4. ¶ Idem in eo, qui habet mandat u de pro iudicando directum ordinario, quia si negligit praesentare illud, & memor ordinarius conferat, valet collatio. d. dilectus, de concess. praes. et. 1. lib. 6. Oldr. conf. 56. in fin. ¶ Amplia; quia negligentia impetrantis in non faciendo sibi puideri per exequutore corrodit gratiam, maxime, si negligentia est notabilis vltra sex menses. Calde. conf. 25. alias 33. de praesent. vbi ponit plura exempla. ¶ Amplia quia praesumitur contra negligentem petere, qd sibi debetur, vel negligentem sumere iudicium, & malitia hoc faciat, ne possit probari, qd recens est. Roman. conf. 169. Magister Paulus, nu. 3. Affl. d. conf. 31. nu. 21. In nona praesumptione, quem ibi sequitur alios adducendo Vall. nu. 30. ver. circa vero nonam. Vide, Dolus non praesumitur, & c. Concl. 37. ¶ Extendit, quia locator, qui non petit pensiones per decem annos, & statim mortuo conductore, petit per tot annos praesumitur satisfactus, & qd de praesenti petat, quia mortuus est, qui erat imformatus, & posset probare. Rimin. lun. conf. 407. n. 1. & seq. maxime n. 1. 4. & per tot. lib. 4. ¶ Et in marito, qui non petit in vita pretiu rei dotalis venditae per ambos, quia licet ambo pretiu sint constab. praesumitur totu peruenisse ad maritum ex negligentia non petendi. Crauet. conf. 91. n. 10. Vide, Facto non minus, quam verbo eliam consensus. Concl. 15. ¶ Extendit, quia vendens rem, vel concessam emphyteutim, etiam si sit Ecclesia, si praetendit se lasum, vel lasam, & differat intrinere iudicium, postquam emptor, vel emphyteutis fecit multa melioramenta, praesumitur ex dolo fecerit. Bar. in l. 2. C. de locat. praed. c. in lib. 11. Anch. conf. 122. Calte. conf. 387. in prim. lib. 2. ¶ Extendit, quae fideiubens, p carcerato de solue do qd quid pbabitur eu debere e creditor, intelligitur, dimodo potest creditor in vita debitoris, qui fuit carceratus, quia eu sit in carceribus.





Negotiorum gestor cui acquirit ante ratificationem, & post. Concl. 41.

NEGOCIORVM gestor acquirit dominium rei empta sibi, si emat nomine alieno, donec se quatur ratificatio, & dominium non stat pendens in aere, prout quidam voluerunt secundum veram opinionem, de qua Ang. conf. 232. Punctus talis est in pr. In contractu dicit Alex. conf. 232. n. 5. lib. 6. esse communem, quod non acquiritur licui, videlicet acquirenti, nec persone nominatae, donec fiat declaratio, & ratificatio, sed debet esse penes vendentem. Vide, Acquirere alteri quando, &c. Concl. 440. n. 50. & multis seq. Vide, Empio pro persona nominanda. Concl. 133. Limita, quia statim sequuta ratificatione dominium transfertur in eum, cuius nomen est facta acquisitio, Ang. d. conf. 232. in princ.

Negotiorum gestor de quibus teneatur, vel non. Concl. 42.

NEGOCIORVM gestor tenetur ad fructuum restitutionem; non tamen tenetur de calu, sed solum de dolo, lata, & leui culpa, si negotia, s. de negoc. gest. l. tutori. C. eod. tit. Restringe, nisi quis gesserit negotia minoris, quae tenetur de calu, puta si neglexit exigere, & debitor de coxit. gl. in l. pupilli, in ver. locupletior, & in d. l. pupilla, vbi Doct. s. de negoc. gest. Contrarium, quia imo etiam gesserit negotia minoris, maior administrans tenetur de dolo, lata, & leui. Rom. conf. 414. Quoad primum, n. 5. ver. quod teneat, vide in l. 12. Declara, quia attenditur principium, & non finis, ut qd tenetur de dolo, vel culpa ex administratione, & propterea sufficit, quod negotium sit vtiliter gestum a principio, licet diuersis exitus sic sequatur. l. si successore, l. sed an vltro, s. si de negoc. gest. & in Calte. conf. 444. Vso puncto, lib. 1. vbi, quod redimens filium repertum a parte tanquam obligato, & compellitur ratam habere, licet filius fuerit mortuus, antequam redierit domum. Vide plenius supra, Negligentia. Concl. 36. Amplia, quia imo negotiorum gestor tenetur de leuissima, quando committit negotium requirens exactissimam diligentiam, prout onerare naues, galerias gubernatores, & similia. Alex. conf. 41. Vso puncto n. 6. lib. 3. Amplia, quia negotiorum gestor si est coniuncta persona pupilli, licet non possit exigere, ideo non tenetur, si non exegit, bene tenetur, si tanquam coniuncta persona non interruptit prescriptionem, quam seuit praedictare pupillo. Rom. conf. 413. Quoad primum, n. 17. ver. prima, 7. quae, & plenius, conf. 426. Negotiorum in pr. Declara, quia licet ab alio exigere non possit, & de non exacto non tenetur, bene tenetur, si non exigit a seipso. Rom. d. conf. 426. col. 2. ver. quinto. Amplia, quia si non adhibuit eandem diligentiam, quam rebus suis, tenetur, sicut si eandem adhibuit, quia vltimus non tenetur. Ro. d. conf. 413. n. 17. ver. secundo quia. Amplia in tantum teneri negotiorum gestorem versus pupillum, vel socium committere vtiliter gesta, & emendare damna ex dolo commissa, vbi non possit pretendere compensationem vtilitatis a se causate cum damno a seipso causato. Rom. conf. 414. Quoad primum, n. 7. & 8. ver. quoad vltimum. Amplia, quia negotiorum gestor tenetur negotium ceptum ad finem perducere. Rom. d. conf. 426. in pr. ver. tertio negotium. Amplia, quia tenetur pro pecunia, cum qua negotia sunt, si creditores effecti sunt non soluendo, nisi aduersa fortuna euenerit. Ro. d. conf. 426. col. 2. ver. quarto. Limita, quia non tenetur negotiorum gestor de neglectis, & de iis, quae gerenda erant pro pupilli vtilitate, quia sola voluntas negotiorum gestoris attenditur, & finem facit, nisi, quando ipse suscepit negotium, alter diligens esset facturus, & suscepurus negotium, quia tunc bene tenetur. Rom. ple. nec. conf. 413. Quoad primum, n. 4. ver. postremo, & repetit conf. 426. Negotiorum in pr. Vide supra in pr. Restringe, vbi contrarium, quod gesserit negotia minoris. Extende, & declara supra in ver. Negligentia. Amplia, quia tenetur, si administrat rem communem, non tenetur, nisi de dolo, & lata culpa, siue res sit diuisibilis, siue non, & idem, si administrator erat maior, & non poterat administrare partem suam, quin administraret totam rem communem. Rom. conf. 414. Quoad primum, in 2. dub. maxime n. 4. Restringe, quia maior est, & administrat rem communem cum minore, & poterat sua parte administrare, quia tunc tenetur de leuissima, & casu fortuito, maxime, quod culpa praecessit casum fortuitum. Rom. d. conf. 414. n. 4. ver. si vero conueniatur. Vide, Administrator rei communis. Concl. 206.

Nepesina Terra, statuta, consuetudines, & priuilegia eius. Concl. 43.

NEPE T Terra est, quae alias fuit a latronibus derobata, & depraedata tempore Baldi, vbi ipse Bald. conf. 236. Vso instrumento, lib. 5. ait.

Nepos quis proprie dicatur, & quid in materia fauorabili, vel odiosa. Concl. 44.

NEPOS dicitur filius filii, & pronepos, & deinceps, qui descendit ex filio, vel filia de propria significatione. Fed. de Sen. conf. 39. Vso puncto. Dyn. conf. 16. Diligenter considerat. n. 2. m. 8. ver. si item consilium mei Dyni, vbi, quod filius ex fratre, vel alius transuersalis proprie non est nepos, sequitur Fel. plene in c. per tuas, n. 4. ver. prima conclusio, de probat. Declara tamen, quod filius fratris dicitur nepos, sed improprie, ideo in odiosis dispositionibus, in quibus nepotes excludunt filias, vel foreores, intelligitur de propriis nepotibus descendentibus ex filio, non de transuersalibus. Fed. de Sen. d. conf. 39. per tot. Restringe, quia filii fratrum ex communi vsu loquendi nepotes dicuntur. Dyn. conf. 16. n. 9. ver. praeterea postea. Alex. conf. 5. Circa primum, n. 19. in si. ver. postremo non obstat, lib. 3. Amplia tamen, quia appellatio nepotum veniunt et pronepos, maxime, quando conuertuntur coniectura, & ideo fideicommissum factum, per quod vobatur nepotes, extenditur ad pronepos, si extant coniecturae, veluti si testator instituit nepotes duos, & aliquo ex eis mortuo sine filiis instituit superstites, necessario intelligitur de filiis nepotum propter latinatatem, quia verba pluralia non applicantur singulari. Cuman. conf. 13. Titius instituit, per totum. maxime post med. idem, si instituat fratrem, si extabit, alias nepotem suum ex fratre maiorem natum, quia habet locum in pronepote, qui grauaui eum perpetuo. Cuman. conf. 68. per tot. Contrarium, quia imo regula est, quod appellatione nepotis non veniat pronepos, nisi extant coniecturae in contrarium. Corne. conf. 207. De pluribus, n. 15. ver. nec obstat. d. s. in instituentibus, lib. 2. Declara, quia in materia correctoria non venit pronepos appellatione nepotis, & nisi aliud declaratur per aliam legem, alias secus. Fulg. conf. 68. in si. ver. quibus ex omnibus. Alex. conf. 123. in pr. lib. 5. Declara, quia imo appellatione nepotum veniunt pronepos, quia idem nomen, & dictio, proest solum adiectiua ordinis, & si quando appellatione nepotis non continetur pronepos, illud est, quia disponens se restringit ad certos nepotes. Castillon. conf. 26. n. 8. ver. rursum, cum sequen. vbi ita declarat, & respondet ad contraria, quae adduxit, & nu. 10. dicit difficilius appellatione filii venire nepotem, quam appellatione nepotis venire pronepote, & n. 12. facit conclusionem affirmatiuam veram, quod pronepos venit appellatione nepotis, & idem clare etiam dicit Alex. conf. 125. Attentis verbis, num. 11. & sequen. ver. & licet per haec satis, lib. 5. vbi dicit quod dicitur de nepote, ut veniat pronepos, ideo in aua venit, per aua, quia, pro adiectiua, ut denotat, non de primo gradu. Contra declarationem videatur facere, quod dicitur de fratre cugino, seu fratre patruale, seu de patruo simplici, & patruo magno, quia licet illa verba, magnum, stent adiectiua, ut non de primo, sed de secundo, tamen non veniunt appellatione simplicis fratris, vel patruus. Vide, Fratris appella, qui veniat. Concl. 450. Amplia, quia in fidei iussione, pen. alib. factis pro nepotibus non veniunt transuersales, sed intelligitur fidei iussio praestita de descendentibus nepotibus. Dyn. d. conf. 16. n. 8. quod limitat, quod extat communis vsus loquendi contrarius. Declara, quia licet nepotis appellatione veniat filia filii, tamen in materia successione, vel exclusionis a successione aui non continetur neptis nata post mortem aui, quia non est neptis, quae non fuit in rerum natura tempore, aui, ideo dicitur neptis per modum demonstrationis, sed non per modum essentiae. Bald. conf. 394. Punctus talis est, Antonius, lib. 3. vbi, quod si aui instituat filios, & inuicem substituat mandans, si aliquis eorum habeat filiam, quod non conuertatur, nisi dote, quia nihilominus nata post aui habebit hereditate patris, & ex fideicommissio restituet retenta legitima, & Trebellianica, & idem Bald. conf. 404. Punctus talis est, eod. lib. 3. vbi idem concludit, licet, quoad Trebellianicam non ponat pro absoluto, & conf. 150. Propositur, in pr. lib. 5. vbi, quod si aui instituat, quod doctata ab aui non succedat aui, neq; descendentes; quia non habet locum in nepte concepta post mortem aui. Contrarium tenet Bald. conf. 176. Statuto cauetur, lib. 5. vbi, quod in materia indifferenti, imo nepos conceptus, viuus, vel mortuus aui aequaliter est nepos, & ex eadē radice. Declara, quia differentia attenditur, an sit conceptus viuente aui, vel non, solum quoad hoc, quod ille nepos vellet succedere aui tanquam proximior, non autem si agatur de alio articulo, vel alia controuersia. Bald. d. conf. 176. n. 6. ver. nam in materia, lib. 5. Amplia, ut procedat in omni dispositione, quando lex vel statutum mandaret, quod verba intelligantur secundum propria significationem, quia non attempto communi vsu loquendi nepotum appellatio intelligeretur de descendentibus, & non de transuersalibus. Fel. d. c. per tuas, n. 8. de probat. ver. & tenendo hanc conclusionem.





429.50.51.52.53.  
 429.50.51.52.53. allegat l. si. ff. de iniur. j. Declara; quia nobiles grauius puniri debent, quia ignobiles, si agitur de poena pecuniaria; si vero agitur de poena corporali, grauius punitur ignobilis, quia nobilitas, communem \* dicit Clar. in §. q. 60. n. 2. 4. ver. prodest civi, vbi, quod nobiles furcis non suspenduntur regulariter. j. Amplia; quia nobiles & habentes dignitatem regulariter furcis non suspenduntur. Clar. §. q. 60. n. 2. 4. ver. & ideo, vbi, quod hoc est introductum de consuetudine, sed decapitantur. j. Restrige, qn nobilis committit delicta ignominiosa, prout est furari res sacras, vel Principis; quia furcis suspenditur. Clar. d. §. q. 60. n. 2. 4. circ. casu, ver. dicit tamen. j. Restrige; qn committunt proditorem Principi; quia imo altioribus furcis suspenduntur. Clar. d. §. q. 60. n. 2. 4. in fi. vbi alios citat. j. Amplia; quia nobilis, & multo magis nobilior non praesumitur decipere. Aegid. Bellam. conf. 33. n. 4. 4. ver. faciunt iura. j. Amplia; quia egregius miles, & utilis Principi, vel Reipublicae excusatur, & releuatur in multis a poena delicti. Clar. d. §. q. 60. n. 2. 4. ver. si rem prodest. j. Extende; quia in insignis peritia in aliqua arte reddit immunitatem a poena delicti, vel q. saltem diminuatur. Clar. d. §. q. 60. n. 2. 4. ver. pariter etiam, vbi dicit \* communem, licet dicit, quod iudices inferiores hoc non possunt, nisi consulto Principis, & quod raro hoc accidit. j. Limita; quia in assequendis beneficis ecclesiasticis non consideratur nobilitas, sed personae idoneitas; quia personarum acceptio reprobat. Anch. conf. 131. Ad exclusionem domini, n. 4. j. Declara; quia facilius datur dispensatio ad plura incomparabilia nobili, quam ignobili, & de multa, in sicum in notat. ad preben.

Nobilitas perditur multis modis. Concluf. 50.

METIER j. nobilis eo ipso, quod in personam suam peccauit, efficiunt vilis, & infamis, l. Senatoris filia, ff. de rit. nuptia. Ang. Aret. conf. 74. in casu predicto, in pr. & in fi. allegat Bart. in l. 1. ff. de ijs, quib. vt indign. j. Extende, vt idem sit, si nobilis nubat vili, & spurio; quia doctem confici debet secundum conditionem mariti, etiam si ante statuto, quod tanta dos debeat vni forori, quanta alteri quia recipit hanc passiuam interpretationem. Ang. Aret. d. conf. 74. n. 19. & seq. v. q. in fi. ver. quoniam. j. Declara, si dos est assignanda per patrem; quia non cogitur assignare, nisi condignam viros; secus, si iam esset assignata, vel legata per patrem mortuum; quia non debet minui, licet nubat indigno, maxime quando est locolegitima. ita Alex. conf. 209. Ponderatus ijs, per tot. lib. 6. vbi pro vtraque parte, & ita distinguit.

Noctua natura, & qualitas. Concluf. 51.

NOCTUA j. excaecatur luce diei; & ideo non volat, nisi de nocte; baste tamen volat cum grillis noctis, Bald. conf. 44. Iste Dominus Christophorus, in pr. lib. 2.

Nomina naturalia quae sunt, & quae iuris. Concluf. 52.

FILIVS est nomen naturae, seu naturale, sicut & pater, & mater. Alex. conf. 60. Vifa legitimatione, n. 15. ver. ex predictis, lib. 2. & conf. 114. v. q. statuto, n. 4. lib. 7. j. Nomina iuris ciuiliis, & a iure inuenta sunt, prout coniuicti, & similes. Alex. d. conf. 60. nu. 15. lib. 2. & conf. 114. n. 4. lib. 7. Vide Conclusionem proxime seq. Vide, Nomina collectiua, & Concluf. 54. j. Differunt nomina naturalia a nominibus iuris, quia nomina naturalia exte duntur, & comprehendunt spurios, & naturales tantum; secus est, si nomina sunt iuris; quia non comprehendunt, nisi legitimos & naturales. Alex. d. conf. 114. n. 2. & seq. & maxime n. 4. lib. 7. j. Bene veru est, quod nomina, siue naturalia, hoc est, appellatiua, siue ciuilia sunt, in plurali pronuntia-ta important idem, quod nomina collectiua, prout Titius, & filii, vel Titus, & eius liberi, vel descendentes; quia non sunt restricta, sed plures comprehendunt; ita Crau. conf. 22. per tot. maxime n. 4. & seq.

Nomina vniuersalia sunt nomina iuris, & quae. Concluf. 53.

VNIERSITAS, f. grex, armentum, peculium, & familia nomina, quae vnum corpus fictum ex pluribus corporibus constituunt, dicuntur nomina iuris. Fed. de Sen. conf. 1. n. 7. praeterea dictum est, vbi, quod gerunt vicem vnius, & qui habet aliqua singularia ex illis corporibus, veluti habens duos, vel tres Canonicos, non dicitur habere partem Capituli in iis, quae sunt Capitularia. Vide, Caphrum, villa, ciuitas, & Concluf. 115. j. Generationis nomen est aptum comprehendere tam masculo, quam faeminas ex sui significatione, quia est collectiuum; vel vniuersale. Alex. conf. 61. Super tom. 5.

eo, n. 4. v. q. in fi. lib. 1. j. Monasterium item prioratus membra, & Ecclesie separate dicuntur quid vniuersale; ideo soluunt propria debita, exigunt propria credita, licet sint sub eadem regula, & religione; tamen vnu pro alio non tenetur. Petr. Anch. conf. 332. n. 4. & seq. Caltru est quid vniuersale. Vide, Caltru, villa, ciuitas, quid, & Concluf. 115. j. Mensa, apotheca, & fundacus, seu exercitium mercimonia alicuius dicitur nomen vniuersale. Vide, Mensa quid sit, & apotheca, Concluf. 196. Vide, Verba vniuersalia omnia, & Concluf. 121. Vide, Vniuersale habet multa, & Concluf. 250.

Nomina collectiua, & appellatiua quae dicantur. Concluf. 54.

COLLECTIVA j. nomina sunt nomina pluralia, prout filii, nepotes, liberi, descendentes, & similia, vt in ver. Substitutio. Concluf. 80. 2. Caltru. conf. 197. Videtur dicendum, lib. 1. & clare de singulari, videlicet, de filiis, deliberis, & de descendentes, Tiber. Decian. conf. 1. n. 199. & seq. lib. 1. Alex. conf. 25. in causa, in pr. lib. 4. j. Et quod filiorum appellatione; quia est per nomen collectiuum, veniant nepotes. Alex. conf. 43. Ex n. r. r. r. r. in fi. lib. 5. vbi dicit \* communem, & Caccialup. cuius est conf. Alex. 1. 4. Super quest. n. 4. lib. 4. Vide, Collectiua nomina quae sunt. Concluf. 451. j. Contrarium, quod nomina filii, & nepotes sunt nomina appellatiua, non collectiua. Crau. conf. 22. n. 4. ver. & si dicatur. j. Declara; quia quod dicitur, quod sunt nomina appellatiua, alio modo exponitur, videlicet nomina naturalia. Alex. conf. 60. n. 15. lib. 2. conf. 114. n. 4. lib. 7. & qn sunt in plurali, possunt esse collectiua. j. Descendentes igitur, & liberi dicuntur nomina collectiua, l. liberorum, ff. de verb. signif. vbi, q. in infinitu completitur descendentes. Decian. d. conf. 1. n. 207. & seq. lib. 1. vbi citat infinitos. Ruin. conf. 110. n. 14. lib. 2. Decian. conf. 33. n. 101. ver. septimo considero, lib. 1. vbi dat concord. j. Extende, vt etiam procedat, qn coniuicti vocatur copulatiue, videlicet, prout substituo fratres, & liberos, & descendentes eius; quia adhuc ordine successiuo, & in infinitu. Decian. d. conf. 1. n. 208. & seq. ver. neque obstat, lib. 1. j. Declara, vt per Soc. conf. 113. n. 3. lib. 1. q. nomina filiorum, nepotum, & c. sunt collectiua, sed existentium in eodem gradu descendentes, liberi, & alia nomina, quae extenduntur, sunt collectiua existentium, non in eodem gradu, sed in diuersis gradibus; & ideo n. 4. ver. & ad text. dicit collectiua eiusdem gradus copulata venire simul, non sic, si gradus sunt dispares. j. Dica; quod natura nominu collectiuorum est, quod singulare completatur pluralitatem, licetque sunt singularia voce, pluralia vero intellectu. Royas in epitom. success. c. 6. n. 14. tom. 8. p. 1. fol. 398. Et qn inducatur fideicommissum ex nominibus collectiuis, Vide, Fideicommissum quando, & c. Concluf. 252. j. Stirps, Progenies, Posteritas, sunt nomina collectiua synonyma, & important idem, quod descendentes masculi, ita Simon de Praet. conf. 110. n. 12. & seq. lib. 1. Et posterus, est nomen collectiuum. Ruin. conf. 22. n. 11. lib. 2. Vide, Stirps appellatione qui veniant. Concluf. 704. j. Confortes de Bardis idem, quod agnatio, domus, & familia, Ruin. conf. 24. Vifa, n. 5. & 6. lib. 2. j. Suos, est verbum collectiuum, vnde si substitutio sit de Titio, & suis, est idem, ac si dixisset descendentes, & liberi & sunt collectiua. Crau. d. conf. 22. per tot. maxime n. 4. ver. & si dicatur. j. Attinentes dicuntur nomen collectiuum, & intelligi debent proximiores tantum. Paris. conf. 49. p. tot. lib. 2. j. Illi de genere, vel de familia, & alia similia sunt nomina collectiua. Alex. conf. 25. in causa, n. 2. lib. 4. j. Familia, & agnatio, pariter dicitur nomen collectiuum, & qn testator habuit parem affectione omnibus, veniunt omnes et nati post Rol. a Val. conf. 70. n. 47. & seq. lib. 3. est text. de familia, vt gradatim omnes comprehendat ordine successiuo, in l. si. C. de verb. signif. vbi gl. in ver. post eos. j. Et dicit Ruin. d. conf. 22. n. 14. lib. 2. quod sicuti nomen familiae est collectiuum, & importat omnes natos, qn nascituros; idem est in nomine descendentiis, quia non est minus collectiuum, qn nomen familiae. j. Haeredes, successores, liberi, sunt nomina collectiua existentium in diuersis gradibus Soc. conf. 12. Praesens consultatio, n. 6. & seq. ver. capio nunc secundum, lib. 2. vbi, quod ordine successiuo dicantur vocati in infinitu, qn applicantur ad descendentes, vel existentes de familia testatoris, alias intelligit de primis, qn ex familia sunt. j. Liberi, fratres, agnati, cognati, sunt nomina collectiua, Caccial. inter conf. Alex. conf. 14. n. 4. lib. 4. Propinquiores est nomen collectiuum. j. Extende, et si in singulari proferatur nomen appellatiuum, prout propinquior. Dec. conf. 320. col. 2. j. Contrarium Crau. conf. 180. col. 3. n. 193. & p. tot. & conf. 161. per tot. maxime n. 9. j. Proximi, proximiores, propinqui, coniuicti, sunt nomina collectiua importantia tam masculos, quam faeminas ex propria significatione sunt proximi, vel proximiores. Bald. conf. 477. Casus talis est, quidam Titius, lib. 3. Ang. conf. 179. seu 279. Vifo facto. Ital. conf. 159. In praesenti consultatione, col. 3. ver.

quarto in terminis nostris lib. 4. Dec. in l. famina, col. pen. ff. de reg. iur. Pro-  
 21 pinqui pariter et important, tam masculos, quam feminas. Bald. conf.  
 22 33. 4. in quaestione lib. 3. et Coniuncti et idem important, tam masculos  
 23 quam feminas. Alex. conf. 15. Circa adhibitionem, col. ff. lib. 2. et Idem in  
 verbis Posteri, generatio, vel de genere; quia important masculo-  
 24 los, et feminas. Vide, Agnatorum appellatione. Concl. 2. 45. et Filii autem  
 ex propria significatione non continent feminas, sed ex interpreta-  
 25 tione. In adoptione, ibi. q. in filio diximus, in filia extendi-  
 mus. l. pronuntiatio. in pr. ff. de verb. signif. Bart. in l. ff. eod. tit. et Vide om-  
 26 nino Fel. in cap. Capitulum, de rescrip. in pr. vbi dicit, quod nomina col-  
 lectiua sunt omnia nomina, quae in singulari multitudine signi-  
 ficant, quia sunt singulari voce, sed plurali intellectu, prout pop-  
 ulus, plebs, Capitulum, collegium, officium, multitudo, uni-  
 27 uersitas, conuentus, congregatio, synodus, carus, et alia similia.  
 Vide, Descendentium posterorum. Concl. 220. Vide, Distinctiones collectiuae  
 28 quae sunt. Concl. 252. et Nomina omnia, aut naturalia sunt, aut ciuilia;  
 naturalia sunt, filius, pater, fratres, de sanguine, et similia; ciuilia  
 sunt a lege induta, prout agnatio, cognatio. Bart. in l. tutela, ff. de  
 29 cap. dimini. l. pronuntiatio, ff. de verb. signif. vbi distinguit, quod talia no-  
 mina comprehendant, vel non, plene Palaott. de spuriis cap. 59. et  
 plenius cap. 60. vbi, quod communis usus loquendi derogat, quia  
 attendi debet, et naturalia sunt nomina, quae apud omnes sunt  
 ciuilia, quae diuersimode possunt intelligi. Vide, Nomina naturalia  
 30 et ciuilia. Concl. 52. et Aliqua sunt aequiuoca, aliqua certa; et quiuoca, quae  
 ad plura applicantur, et plura possunt diuersa continere. Sebast.  
 31 Medic. de definitio. q. 5. n. 7. et 12. tom. 18. fol. 299. et Aliqua sunt potius  
 indefinita, quam collectiua, prout si femine vocatur, vel fratres,  
 32 vel filii, ita Ruin. conf. 159. n. 13. et seq. lib. 2. et Vide plenius. Simon. de  
 Prer. de inter. prer. vlt. valum. dubitat. 6. li. 3. solutio. 1. n. 10. et seq. fol. 288.  
 vbi ponit omnia ista. Agnati, qui ex personis virilis sex procrea-  
 33 ti sunt, et in testamento de creatis ex legitimis nuptiis intelligun-  
 tur. Affines, qui ex marito, et vxore cognati dicuntur, licet im-  
 peritia Notarii pro agnatione quandoque ponatur, n. 14. Attinen-  
 34 tes ex parte patris, n. 15. Antiquitas pro consanguinitate, et agna-  
 tionem, n. 16. Cafata pro agnatione, n. 17. Cypus pro agnatione, n.  
 19. Confortes qui de agnatione, n. 20. Consanguinei secundum  
 communem vltim agnati, n. 21. Domus pro agnatis, n. 22. Domes-  
 35 tici, qui de familia, n. 23. Descendentes, proprie masculos, et femi-  
 nas continent, n. 24. Familia diuersimode, sed in dubio de agna-  
 36 tione testatoris, n. 25. et seq. Familiares sunt seruientes commen-  
 sales, n. 31. Gens, generatio, genus pro agnatione, n. 34. Heredes in  
 37 conditione pro descendentes, n. 38. Linea masculina pro agna-  
 tionem, n. 39. Progenies ultra nepotes, improptie, pro filiis, n. 60. Proles  
 de omnibus, qui appellatione liberorum veniunt, n. 63. Vide  
 Parentele appellatione quis, et Concl. 82. Vide, Descendentium postero-  
 rum, et Concl. 220.

**Nomina collectiua quando retineant suam naturam, vel non. Concl. 55.**

**C**OLLECTIVA et nomina, prout filii Titii, et filii Seii, impor-  
 tant, vt omnes filii Titii pro vno, et omnes filii Seii pro vno  
 reputentur in substitutionibus. Castr. conf. 191. Vide, de descend. li.  
 2. et Idem, quoniam instituntur, puta Titius, et filii Meuii, nam filii  
 1 Meuii sub collectiuo nomine representant vnam personam, qua-  
 2 to cumque numero sint. Iul. Clar. in §. testamentum, q. 80. in fi. et Idem  
 in donatione, quia si quis donat vxori, et filii centum, censetur  
 donare medietate vxori, aliam medietate filiis representatis sub  
 nomine collectiuo pro vna persona. Rom. conf. 405. Praesuppositus, n.  
 6. in fin. cum seq. ver. quod ad secundum, vbi apost. in ver. collectiuo, allegat  
 4 Affl. dec. 393. Hieronymus, n. 6. et Limita, quando nominibus colle-  
 ctiuis adiicitur dictio, aequae, vel dictio distributiua quilibet ex fi-  
 liis Titii, quia tunc importat expressionem nominatam in capita.  
 Castr. d. conf. 191. lib. 1.

**Nomina collectiua vocatorum, quando ordine succes-  
 siuo, vel copulatiuo disponant. Concl. 56.**

**R**EGULA est, quia vocati per nomina collectiua, puta descen-  
 dentes, liberi, de familia, de genere, vel agnatione, vel alia  
 similia, semper censentur vocati ordine successiuo, vt primo filii,  
 postea nepotes, et deinceps de gradu in gradum, et qui sunt in  
 priori gradu, praeferruntur. Alex. conf. 25. In causa inter Antonium,  
 in pr. lib. 4. vbi apost. in ver. successiuo, allegat Tiraq. tract. de retractus,  
 2 §. 11. gl. 4. n. 2. et Idem, quia est de vocatis nomine collectiuo in gra-  
 3 du inferiori, vt admittatur, debet probare se talem, et eius patre  
 esse mortuum. Alex. d. conf. 25. n. 2. et seq. ver. et p. consequens, lib. 4. et Exte-  
 4 de, quoniam isti, inter quos cadit ordo charitatis, instituntur alterna-  
 tiue, prout instituo fratrem meum, vel eius liberos, semper impor-  
 5 tat fideicommissum, vt liberi vocentur, videlicet post filios fra-

tris vocentur nepotes, et sic ordine successiuo, et donec extat fu-  
 lius, non venit nepos, neque donec extat nepos, venit pronepos,  
 communem et dicit Iul. Clar. d. §. testamentum, q. 80. n. 5. late Dec. conf.  
 95. col. 2. in fi. cum seq. ver. sed praedicti non obstantibus. Couar. in d. R. m. r.  
 titius, §. 2. in fi. de testam. vbi dicit, quod communem, et Exterde, quoniam substitui-  
 6 tuntur liberali cuius, in quo cadit ordo charitatis; quia si sub-  
 stitutio est fideicommissaria, importat fideicommissum ordinem  
 successiuo, donec extant de liberis vsque ad decimum gradum. Cur.  
 7 conf. 42. n. 22. et iste casus aequiparatur, ac si essent instituti alterna-  
 tiue, vt dicit Dec. d. conf. 95. n. 3. in fi. et n. 4. vbi idem dicit, quoniam fuit di-  
 8 ctum, vulgariter pupillariter, et per fideicommissum, quia res est clara, et  
 Declarata iam istam materiam, quia nomina collectiua habent  
 diuersam significationem, prout contingit poni in diuersis dis-  
 9 positionibus; nam si nomen collectiuum liberorum ponitur copu-  
 lative in substitutione directa in personis, in quibus cadit solus  
 ordo charitatis, prout si instituo fratrem meum, et eius liberos, tunc  
 non importat ordinem successiuo, neque fideicommissum, sed par-  
 10 ter, ac simul, et semel sunt instituti, frater in medietate, et eius li-  
 beri in alia medietate. Clar. in §. testamentum, q. 80. in pr. vbi dicit,  
 11 et magis communem, in d. fi. et Idem est si vocatur, et  
 vel instituitur frater cum liberis suis, quia semper simul, et in  
 12 ordine successiuo sunt instituti, vel vocati. Iul. Clar. d. q. 80. n. 8. et  
 testamentum, n. 6. ver. quando plures, vbi dicit, quod communem, et Si vero in-  
 13 stituantur filii, et cordi liberi, in quibus cadit necessitas institue-  
 di; tunc liberi instituti censentur ex consilio Galli, ne si filius de-  
 14 cederet viuo testator corruat testamentum; ideo vulgariter sunt  
 instituti secus, si substitutio esset compendiosa, vel per fideicom-  
 15 missum, vel constet de mente, vt quia dixit omnes liberos, quae  
 16 bet liberorum, vel ad est dictio, semper, perpetuo, in infinitum, vel  
 17 quid simile. Vide, Substitutio vulgaris quando. Concl. 302. Vide plenius,  
 18 Ordo successiuus. Concl. 199.

**Nomina generalia quae dicantur, et quae specialia.  
 Concl. 57.**

**N**OMEN generale est conuentio; quia completitur omne  
 contractum. l. 1. ff. de pati. tamen contractus habentes specia-  
 le nomen prout emptio, locatio, et non dicuntur conuentio, et  
 non cadunt sub dispositione odiosa de conuentione loquente.  
 Castr. conf. 92. Notandum est, in pr. lib. 1. vbi idem de permutatione, quod  
 est nomen generale comprehendens venditionem; tamen non ope-  
 19 ratur in his, quae habent nomen speciale. et Idem in transactio-  
 ne, quae est, quoniam receditur a lite; tamen sunt alii actus, ex quibus a  
 lite receditur, et habent speciuum nomen qui non cadunt in  
 20 dispositionem et actionis, vt iuramentum, sententia, confessio.  
 Castr. d. conf. 92. col. 1. ver. et omnis actus, lib. 1. Vide, Generalia dispositio  
 omnes, et Concl. 29. et Dicitur, quod mentio alia generalis, alia specialis;  
 21 alia specifica seu nominatim facta; et ideo, quod dicitur, ex heredita-  
 tionem nominatim fieri debere, intelligitur, quod non sufficit genera-  
 22 lis, veluti si heredo liberis; quia continet descendentes om-  
 nes; non tamen requiritur specifica, videlicet Titium, et Semium-  
 23 filios, sed sufficit specialis, videlicet filios meos. Bart. d. q. 21. Prudent.  
 n. 2. lib. 1. Men. conf. 106. n. 18. et Idem in derogatione testamenti, de-  
 24 rogatio, non obstante derogatoria; quia non sufficit generalis de-  
 rogatio, non obstante quocumque testamento, neque requiritur no-  
 25 minatim derogatio cum verbis primis, sed sufficit specialis deroga-  
 tio, non obstante quocumque testamento et habere clausulam de-  
 26 rogatoria Bart. d. conf. 21. lib. 1. q. tot. et Idem in derogationibus pro-  
 27 uilegiarum. Castr. d. conf. 3. li. 1. n. 5. Vide, Derogatio legibus, et Concl. 211.  
 Vide, Expressio generalis, specialis, et singularis, quando dicatur. Concl. 61.  
 cum duabus Concl. lib. 1. seq. Vide, Testamentum vltimum, et Concl. 177.

**Nomina diuersa diuersitatem rerum significant. Con-  
 clus. 58.**

**V**ARIETAS est nominis varietatem rerum, et effectum in dicitur  
 l. qui veniunt, in pr. ff. de verb. signif. Fed. de Sen. conf. 145. lib. 7. ar-  
 28 ca. si. ver. primo an Dominus Rentius, vbi, quod appellatione monasterii  
 non veniunt localia eligiosa mendicantium, vbi multa similia  
 29 sed tamen in hoc contrarium tenet, verbi vis tenere, quod primo mo-  
 nasterium conuenit tam monachis; quam alijs religiosis. et Ergo  
 30 diuersitas nominis inducat diuersitatem rerum, vt praesimonia  
 absolute non sit beneficium, et in materia odiosa non veniat ap-  
 31 pellatione beneficij, licet habeat omnes qualitates beneficij. Abb.  
 32 conf. 47. illud de iure, in fi. ver. optulatur, lib. 2. maxime, quoniam conficiendo  
 est in loco, quod non sit beneficium. et Amplius, quia aliud est testamen-  
 33 tum, aliud codicillus propter diuersitatem nominis, et Idem, Castr. d. q. 4.  
 34 cill. et Limita, quia diuersitas nominis, quoniam materia est eadem, et  
 35 mul alligata, non variat dispositionem legis, et praesimonia. Gem. conf. 1.  
 36 n. 6. ver. quia variatio. Abb. conf. 47. n. 2. ver. ex diuersitate, lib. 2. et Limita  
 37 quia

quia omnis denominatio à nomine proprio, & à cognatione in eadē persona nō inducit diuersitatem; ideo si ego Dominicus Tuscus sum nominatus in obligatione, sola denominatione cognationis nominor, puta Tuscus; idē erit, si constat de corpore. Bart. *conf. 179. Martinus Baronicus*, lib. 1. vbi ponit pro regula, qd idem importat Martinus Baronicus seu de Baronicis, qd importat solus Baronicus, *concord. Io. de An. conf. 17. n. 10. Vide, identitas rerum & corporum. Concl. 4.* Extendē; quia multe sunt leges, quæ vtuntur eodē sermone loquendi, puta, nominat Publium Mæuium, postea sequitur nominandō, idem Mæuius. Bart. *d. conf. 179. Martinus Baronicus*, lib. 1. *ver. pretere a nos reperimus*, lib. 1. vbi multa similia. Limita ē, quando aliquis habet duo nomina; quia si aliqui solent appellare Petrum, aliqui Antonium, vt quia sit Petrus Antonius, censetur idem. Io. de An. *conf. 17. n. 10. Vide, Pluralitas non presumitur.* *concl. 68. Vide, Pluralitas actuum, & dispositionum. Concl. 369.*

**Nomina possessiua, meum & tuum, quid importent.**  
Concl. 59.

**M**EUM, & TUUM, & suum sunt verba importancia dominium, & proprietatem. *l. 2. in pr. ff. de relig. & sumpt. funer. Bald. conf. 331. Reuerende Pater. n. 2. & 3. ver. tertio videtur. lib. 2.* & idē dicit in vltima voluntate. *Rol. a Vall. conf. 71. n. 28. lib. 2.* quod dispositio facta de omnibus bonis suis non comprehendit feudalia, neq; subiecta fideicommissis, qd non potest alienari; quia nō est dominus. *Rom. conf. 509. Circa propositum. n. 6. ver. & quod iste Mariottus*, qui loquitur in donatione. *Bart. conf. 50. Gilius*, lib. 1. quod duplicatur *conf. 87. lib. 2. Vide, Libellus quando petitorium. Concl. 316. Vide, Meum*, quomodo, & qualiter. *Concl. 225. Vide, Suis, sua, suum*, quid importent. *Concl. 233.* Adde; quia dictio eorum, videlicet exemptio concessa pro bonis eorum, importat pronomen possessiuum. *Bald. conf. 11. 2. De generali. n. 4. ver. huc accedit. lib. 2.* sed ego credo, quod sit nomē possessiuum; quia est genitiui casus, & omnes casus genitiui sunt possessiuū. Contrarium, quod bona, quæ possunt vendicari, veniant, prout supposita fideicommissis, quia dictio, *meorum*, non restringit, nisi maxime precedat dictio vniuersalis. *Bart. conf. 59. nu. 2. lib. 1. Decian. plene conf. 57. n. 20. & seq. lib. 1. qui loquitur, qn̄ alia concurrunt;* & quia necessario de illis debuit intelligi. Declarat; quia licet pronomen, *meum, tuum, suum*, possit importare dominium, & possessionem; tamen quando actus non valeret, si importaret dominium, exponitur, vt importet possessionem, veluti si maritus legitur vxori suum arcedium; quia non intelligitur de dominio vxoris; quia res legatarij ipsi non legatur, sed exponitur suum, respectu possessionis. *Bald. conf. 27. 1. Factum 1. a. e. lib. 4.* Item pronomen, & importat rē communē. *Vide, Commune inter plures quādo dicitur singularum. Concl. 334.* Amplia; quia nomina possessiua, si uel adiacent tempori presenti, siue futuro, semper restringunt disposita ad tempus præsens; vnde si testator legat fundum suum Corneliano, non venit accessio facta post testamentū ad fundum; quia pura emerit testator alia bona, & fundū ampliauerit, & omnes in l. serui electione. *ff. si ff. de leg. 1. vbi l. an. 8. & nu. 20. & 21. vbi declarat Bart. lib. 1. dum videtur sibi contrarius in hoc. Rol. a Vall. conf. 71. n. 29. lib. 2. Franc. Marc. dec. 331. n. 14. & seq. Extendē;* quia verba, *mea, tua, sua*, sunt nomina possessiua denotantia tempus præsens. *Bart. conf. 116. Statuto. nu. 7. ver. ex. lib. 1. Et sunt nomina possessiua; ideo important præsens tempus. Bellon. conf. 5. in parat. de quo queritur. nu. 3. ver. secundo magis*, quod intelligit, & declarat ibidem *n. 16. ver. non obstat, qd pronomina*, procedere in dubio; & sic, si constat de mente. Declarat; qd ēr quandoque non referuntur ad tempus præsens. *Bellon. d. conf. 5. n. 16. in fi. ver. secundo dico.* Amplia; quia genitiui casus importat idem, qd *meum, tuum*; id est, mei, vel Petri, importat idem, quod *meū, vel suum*, videlicet Petri. *Ang. conf. 261. n. 3. Vide, Genitiuus quando importet, & c. Concl. 1037.* Limita; seu declara, vt ēt importent dominium largo modo, paratione iurisdictionis, vel protectionis. *Fed. de Sen. conf. 279. Quam in suo*, vbi loquitur in priuilegio concessio religiosis, vt in bonis suis possent edificare oratoria, vt possint ēr in bonis suppositis sive religioni. *Vide, Dominij sumitur large, & c. Concl. 600.* Limita; qn̄ precedit vniuersalis dictio, omnium bonorū suorū, ita *Bart. conf. 50. Gilius Petri. n. 2. lib. 1.* quod duplicatur *conf. 87. Matthiolus, lib. 2.* Declarat; quia si pronomen, *meum*, adicitur signo vniuersali simpliciter, prout, omnium bonorum, veniunt late omnia etiam iura, & actiones; si vero adicitur signo vniuersali qualificato, prout, omnia bona mea mobilia, & immobilia, restringit, vt ad iura non extendatur. *Bart. d. conf. 50. lib. 1. & conf. 87. lib. 2.* vbi apost. dat concord. Admittit; quod illa verba, *pro suis, & tanquā sua*, non important dominium de perse, nisi qn̄ titul' probatur. *Alex. conf. 192. in causa, & lib. 4. n. 7. & lib. 2. Vide, Bone esse in bonis, & c. Concl. 109.* Limita; quia

nomina possessiua important præsentem statum; nisi dicatur de futuro; ideo si quis substituat filio suo per hæc verba; *cui substituo decedenti proximiores meos*, intelligitur; qui erant tempore vitæ testatoris, quibus defunctis nō veniunt alij proximiores propter pronomen, *meos*. *Bald. conf. 277. Casus talis est, quidam n. 3. ver. quia illa dictio, lib. 3.* Adde tamen, qd pronomen in tertia persona, prout si testator dicat, *bona sua*, intelligitur de bonis testatoris, non autē hæredis, nisi de contrario constet, apost. ad *Bart. d. conf. 87. in ver. Restringere, lib. 2. Rol. a Vall. conf. 70. n. 78. lib. 2.* vbi dicit \*communē. \* Contrarium, qd ista pronomina possessiua æquiuoce posita, si ignoratur, an debeant referri ad testatorem, vel hæredem, referuntur ad hæredem. *Soc. conf. 249. & conf. 252. lib. 3.* Limita; quia restrictioem important verba illa, *meorū*, quia vsus fructus relictus omnium bonorū suorum mobilium, & immobilium, non extenditur ad vsus fructum nominum debitorum propter istud pronomen, *meorum*, quod denotat dominij, & proprietatē. *Bald. conf. 418. Andreas q. lib. 3.* Declarat tamen; quia si dispositioni generali comprehendenti ēt nomina debitorum adijciatur pronomen istud, extenditur etiam ad ipsa nomina comprehensa in generali dispositione. *Bald. d. conf. 418. circa med. ver. eo licet, lib. 3.* *Vide Soc. Reg. 21. Dominium per pronomina possessiua significatur*, vbi limitat quatuor modis.

**Nomina, seu pronomina demonstratiua ad oculum quæ sunt.** Concl. 60.

**P**RONOMINA ꝑ vero demonstratiua sunt, ipse, ipsa, ipsum, quæ ad oculum demonstrant, & restringunt. *Rol. a Vall. conf. 61. nu. 21. lib. 3.* Idem in pronomine, *hic, iste*, quia est demonstratiuū. *Decian. conf. 12. n. 4. lib. 2.* Idem in pronomine relatiuū. *Decian. conf. 20. n. 10. lib. 2.* vbi, quod importat identitatem.

**Nomina debitorum quando faciant speciem, vel quantitatem.** Concl. 61.

**E**ST differentia, an mulier dederit in dotem nomina debitorum certæ quantitatis, an vero dederit quantitatem; quia primo casu, si habet pignus, censetur dedisse possessionem pignoris in hypothecam marito, quasi dederit speciem; secus si assignauit dotem in quantitate. *Ruin. conf. 53. n. 23. & seq. v. que in fin. lib. 2.* maxime *num. 28.*

**Nomina debitorum an inter mobilia, vel immobilia computentur, vel sint tertia species.** Concl. 62.

**N**OMINA ꝑ debitorū, nec non iura, & actiones, & alia incorporalia, quæ loco non circumscribuntur, non veniunt appellatione bonorum mobilium, neq; immobilium; quia mobilia, & immobilia circumscribuntur loco, & sic est tertia species. *Oldr. cōf. 219. Factum tale est. Dominus Rex, Bald. conf. 418. Andreas q. lib. 3.* vbi, qd si testator relinquit vxori vsus fructum omnium bonorum mobilium, & immobilium, non habebit nominum debitorum. *Vide, Iura, & actiones non, & c. Concl. 494.* Contrarium tenet *Lap. alleg. 292. n. 8. ver. modo est questio*, vbi, quod licet loco non circumscribatur, tamen adnumeratur inter bona loci, vbi debet fieri exactio, vel potest fieri; tamen *n. 9. ver. aduertendum est*, dicit, quod veniunt sub dispositione odiosa statuti loquentis de bonis mobilibus, & immobilibus. Declarat, vt procedat, qn̄ de necessitate debet applicari; quia de eis nihil est dispositum, veluti data est forma alienationis bonorum mobilium, & bonorum immobilium minoris, & nihil est dispositum de nominibus debitorum; tunc fit de necessitate adnumeratio secundum mobilia, vel immobilia, prout ipsa nomina applicari possunt. *Bald. d. conf. 418. post med. ver. non obstat, lib. 3.* Amplia; quia nomina debitorum inherent, prout actio personalis personæ, & obitus creditoris; ideo sequuntur personam testantis, licet sint alibi, prout bona mobilia, nisi alibi essent perpetuo destinata; quia tunc essent quasi immobilia, prout loca imprefitorum Venetiarum. *Alex. conf. 19. n. 9. lib. 6.* *Vide, Bonorum mobilium. Concl. 103. n. 15. & seq.*

**Nomina debitorum qualiter veniant in obligatione, & exigantur.** Concl. 63.

**N**OMINA ꝑ debitorū cadunt in obligatione simpliciter bonorum, *l. nomen, C. qua res pign. oblig. poss. Bald. conf. 25. nu. 5. ver. sextum dubij, lib. 1.* Signor. *conf. 259. in princ. Bart. in l. grege, §. cum pignori, ff. de pignor. tradunt \* omnes in l. 3. C. de hered. actio. vbi Bartol. Bald. & Salyc. Castr. conf. 198. lib. 1. Ancharan. conf. 101. nu. 9. & 10.* Restringit in nominibus debitorum, quorum dies non venit, & quæ



& quæ sunt sub conditione; quia illa non sunt in bonis nostris.  
 3 Vide, *Obligatio est stricti iuris, &c. Concl. 33. ver. Declarat. n. 29.* ¶ Et obligatus solvere centum, vel delegare tot nomina debitorum, intelligi debet de veris nominibus, & exigibilibus. *Bald. conf. 358. D. de bitarij potest. lib. 5.* ¶ Amplius; quia nomina debitorum veniunt in hypotheca, nedum expressa, sed et in tacita. *Cast. d. conf. 198. Notandū*  
 4 *primo, lib. 1. in pr. vbi videtur dicere \* communem. ¶ Contrarium, quod in tacita non veniant nomina debitorum, gl. in l. 3. C. de he-*  
 6 *reditur. actio.* ¶ Amplius; quia debitorum nomina, quæ sunt obligata, non possunt cedi alteri in præiudiciū habentis priorē obligationē; ideo preferitur habens obligationem habenti cessionē, et si esset lata sententia pro cessionario contra debitorem nominis;  
 7 quia impeditur executio. *Alex. conf. 17. per tot. lib. 1. ¶* Extende; quia imo etiam si cessionarius reportasset sententiam ad sui favorē contra debitore cessionem creditor habens vtilē hypothecā anteriore propter impedire executionē d. sententia. *Alex. conf. 17. Requisi-*  
 8 *tit. vol. 1. Soc. conf. 258. ¶* In processu, col. pen. vol. 2. *Neg. de pignor. 3. mē-*  
 8 *bro 2. partu. n. 2. 4. ¶* Amplius; quia cedens nomen debitoris non potest agere contra nomen debitoris cessionem, quā cessionem est facta ad commodū cessionarij. *Pedem. decis. 62. in pr. per totam. allegat. ¶* Restringe; quā cessionem est facta ad commodū, & hanc communiōnem dicit eadē d. *Pedem. decis. 45. n. 4. ¶* Sequitur maxime n. 6. ¶ Contrariū, quod imo cedens, vel vendens nomen debitoris, et ad commodum cessionarij possit agere contra nomen cessionem, quā non interuenit vnum de tribus, de quibus in l. 3. C. de nouatio. & sibi non obstat exceptio opposita per nomen cessionem, tenet eadē *Pedem. decis. 62. n. 3. vbi dicit hanc \* communem. ¶* Declarat multis modis,  
 11 de quibus d. *Pedem. decis. 62. n. 6. ¶* Sequitur quid dicendū. ¶ Declarat; quia quā nomen debitoris datur in solutum alicui, & postea et fit cessionem; tunc dicitur periculo cessionarij, & cedens non potest agere, si opponatur; quā vero simpliciter cessionem fit, dicitur periculo cedentis; & potest agere, nisi interueniat vnum de tribus, de quibus in d. leg. 3. C. de nouatio. ita ex mente *Alex. Pedem. d. decis. 62. n. 7. ¶* Sequitur vbi  
 12 n. 10. idem affirmat. ¶ Declarat; aut cessionem est voluntaria, & siue sit ad commodū cessionarij, vel cedentis, semper requiritur vnum de tribus, de quibus in l. 3. C. de nouatio. aut est necessaria; & secus, quā si solacientia sufficit. *Cuma. conf. 4. per tot. maxime n. 5. ¶* Restringe, quā cessionem esset facta ad commodū cedentis, & eius periculo; tunc potest agere, & exceptio cessi non releuat, nisi ex parte cessionarij interuenierit vnum de tribus, de quibus in d. l. 3. C. de nouatio. ita d. *Pedem. decis. 62. in pr. &* plenius *decis. 45. n. 4. ver. ego tamen, vbi dicit \* communem. ¶* Amplius; quia competit actio vtilis personalis, & actio vtilis hypothecaria creditori debitoris habenti nomen debitoris obligatū. *Alex. d. conf. 17. n. 4. ¶* Sequitur lib. 1. Vide plene, *Debitor. Concl. 45. Bart. in leg. grege. §. cum pignore. ff. de pign. &* in d. l. nomen, C. que res pign. obl. poss. *Cast. in l. quinquā. C. de hered. &* act. vend. & *conf. 198. lib. 1. in pr. ¶* Declarat; quia quod dicitur creditorē habere ex hypotheca obligata nomina sui debitoris vtiliter intelligi debet, quod habet vtilē in pignoribus obligatis per illum debitore, cuius nomen est in obligatione, sed pro exactione datur vtilis personalis.  
 16 *Cast. conf. 198. Notandū primo, n. 2. ver. secundo præmittendū. lib. 1. ¶* Declarat; quia non extinguuntur directæ actiones residentes penes eū, qui obligauit nomen debitoris; & ideo eidē poterit debitor soluere, & liberatur, iuxta *tex. in d. l. nomen, C. que res pign. oblig. poss. iuxta terminos l. 3. cum ibi not. ar. C. de nouatio. videlicet quā debitori non esset denunciatum, neq; intimatum, quod non soluerit. Alex. conf. 15. col. 2. lib. 6. secus, si fuisset protestatum, vel denunciatū, ne solueret; quia directæ impediuntur, & male solueret, nisi principalis creditor, qui obligauit dare fideiussorem debitori de restando ipso indemne; quia tunc potest compelli soluere primo creditori, qui obligauit. *Bart. in l. nam, &* si fur. in pr. & in si. ff. si cert. pet. *Alex. in l. si heres, col. 1. ff. ad Treb. Innoc. pulchre in c. sane, si secundo, de offic. deleg. Alex. in l. de pupillo, §. si cui, col. 2. in si. ff. de nou. oper. munitio. Mel. in c. cum M. Ferrarien. nu. 56. ver. secunda declaratio. de constit. Vide,*  
 17 *Cedens iura. Concl. 185. ¶* Extende; vt non requiratur excussio. *Alex. conf. 15. col. 1. lib. 6. Soc. conf. 158. col. pen. li. 2. Neg. de pign. in 3. parte 1. mē-*  
 18 *bro, n. 26. ¶* Extēde; quā si res pignoratitaderetur per debitore debitoris tertio, vel cessionario, bene cōpeteret actio vtilis psonalis cōtra detinentē pignus, & et vtilis hypothecaria. *Bald. conf. 18. lib. 4. per tot. ¶* Restringe; quia non cōpeteret actio personalis vtilis, neq; hypothecaria vtilis contra eum, cui facta est solutio per debitorem mei debitoris, cuius nomen est mihi obligatū, quā solutio est legitima, vel mandato iudicis, vel consensu debitoris, qui habebat debitore nominis, & creditorē. *Alex. d. conf. 17. n. 4. ¶* Sequitur lib. 1. vbi reddit rationē. Vide, *Actio personalis contra quos, Concl. 99.*  
 20 ¶ Regulā facias, quod cedens nomē debitoris, vel obligatus; vel vendens retinet directas actiones, & ideo potest agere; & exer-*

cere directas, & exigere à nomine debitoris cessionem, antequam interuenit vnum de tribus, de quibus in l. 3. C. de nouatio. ita *Pedem. decis. 62. in pr. ¶* Extēde; et in vxore dante, vel cedente nomina debitoris marito in dotē; quia ipsa, donec interueniat vnum de tribus prædictis, potest exigere. *Pedem. d. decis. 62. n. 11. ¶* Extēde; vt procedat et si nomē cessionem sciret alio modo, quā ex tribus, de quibus in d. l. 3. C. de nouatio. quia non minus potest cedens exigere, & eū liberare in præiudiciū cessionarij. *Cuman. conf. 4. Quod Sempronius, maxime n. 4. vbi dicit \* communē, &* magis communem, qui loquitur, siue cessionem sit ad commodum cedentis, siue cessionarij. ¶ Restringe; quā cedens posuit cessionariū in locum suū, quā tunc si cessionem est periculo cessionarij, nullo modo potest cedens præiudicare cessionario, etiam si non interuenierit vnum de tribus prædictis. *Pedem. decis. 45. nu. 7. vbi, quod ita fuit iudicatum de bonis. ¶* Solā positio in locum suum non impedit, quin exigat liberatē; cedens. *Iaf. in l. si cum emptore, n. 9. ff. de pact. ¶* Restringe; quā et si nomen debitoris cessionem sciebat cessionem, & cessionario non daretur recursum aduerfus cedentē, vel ei non esset iurisdictionum datur cedentē, ita *Alex. conf. 46. n. 4. ¶* Sequitur lib. 5. vbi dicit magis \* communē, & apost. in ver. cessionario, vbi multos concit. allegat. ¶ Restringe; quā cessionem est facta ad commodū, & periculo cessionarij, quia tunc liberatio facta ad fauorem cessit cessionem non præiudicat cessionario, ita per plura tenet *decis. Ped. 45. per tot. vbi casus, &* *Iaf. in l. si cum emptore, n. 7. ff. de pact. ¶* Restringe multis modis, de quibus *Iaf. in leg. si cum emptore, n. 11. ¶* Sequitur de pactis. ¶ Amplius; quia multo magis habens directas potest exigere, si cessionarij non interuenierit consentium cedentis, vt ageret. *Pedem. d. decis. 62. nu. 12. ¶* Sequitur quo vero. ¶ Extēde in tantum, vt non possit penitere, & reuocare consentium accomodatū cedentis, vt agat. *Pedem. d. decis. 62. n. 16. in fi. ¶* Limita; quia licet nomina debitoris veniant in obligatione bonorū; tamen alia nomina obligata extinguuntur in præiudiciū creditoris, cui est obligatum, antequam in numeratum per creditorē. *Bald. d. conf. 125. n. 5. ver. sextū dubiū, lib. 1. vbi, quod vxor habens obligata bona mariti pro dote, &* consequenter nomen debitoris; quia maritus etat creditor patris pro dote matris, tamen filius efficitur hæres patris, confundit creditum hæreditatis matris, ita quod vxor non potest agere ad hoc nomen libitā principio obligatū; quia fuit per additionē confusum, & extinctū. ¶ Extēde; quia licet liberatio sit alienatio, & res alienata in præiudiciū prioris creditoris non valeat, bene valet liberatio debitoris facta à me in præiudiciū mei creditoris; quia ista nominaria incorporalia non apparent. *Bart. in l. nomē, n. 5. ver. vltimus oppo. C. que res pign. oblig. poss. vbi Bald. Ang. &* *Calij, qui dat cautelā, quod fiat notificatio per eū, qui habet nomen obligatū, ne soluat, quia tunc non poterit soluere. ¶* Extēde; quia si nomen debitoris est per creditorē obligatū, vel pignoratū suo creditori; liberatur tamen soluendo primo creditori, quā non interuenit vnum ex tribus, de quibus in l. 3. C. de nouatio. ita *Pedem. decis. 62. n. 5. vbi dicit communem, &* plene *Sign. conf. 295. per tot. ¶* Extēde; quia vxor habens obligata generaliter bona mariti, si maritus possidens pignus primo debitori obligatum, & secundo alteri restituit pignus debitori, qui ipse sit solutus in pignore, præfertur secundus; quia prima obligatio extinguitur, tam in præiudiciū creditoris, quam vxoris, & aliorū creditorū primi creditoris, nisi fuerit denuntiatio debitori, qui liberatū pignus. *Sign. conf. 295. per tot. vbi casus. ¶* Limita; quā obligatio bonorū non est generalis, sed dictū esset de bonis mobilibus, & immobilibus; quia tunc non veniunt nomina debitorum, quæ sunt tertia species. *Bald. conf. 418. Andrea q. lib. 3. vbi, quod si est relictus vltimus fructus vxori omnium bonorum, vtiliter et fructus nominum debitorum, si vero sit dictū, omnium bonorum mobilium, &* *immobilium, secus. ¶* Nomen debitoris qualiter potest capi in executione; die, quod debet citari debitor, & si fuerit, tunc fit missio per decretū iudicis, gl. in l. 1. C. de presor. pign. *Atq. conf. 259. n. 2. in si. vbi, quod non potest cessionem fieri, nisi consentiente debitorē, ad hoc, vt sit facta datio in solutum. Bart. in l. d. d. p. §. sic quoque in si. ff. de re iud. ¶* Declarat; quia nomina debitorum potest exigere, quando non extant alia bona. *Cast. conf. 275. Ad primū, in si. n. 4. li. 2. Vide, Creditor an possit exigere, &* *Concl. 1062. Vide, Debitor qualiter, &* *Concl. 45.*

Nomen rei, & delinquentis quando dicatur receptum inter reos. *Concl. 64.*

FACTA ¶ accusatione de crimine contra aliquē, tunc accusetur dicitur inter reos receptus; quā et præiens in iudicio, & fuit interrogatus de illo crimine, quia dicitur facta litis cōstitutio, per quā nomē rei receptum dicitur inter reos. *Clar. in prax. q. 14. num. 1.*



promissum inter consanguineos, non habet locum in causa ex-  
 23 quitina. Vide, *statusum dicitur locorum. Conc. 487.* Amplias: quia  
 in generalissima renunciatione hereditatis, & iurium, & bono-  
 rum non veniunt feuda, seu iura feudalia, nisi in specie sit dictum.  
 24 Castil. *conf. 10. in f. l. 1. n. 61.* & *seq. ver. de sine autem.* Extende; quia  
 legitimatio facta quantumcumque ampla, & generalis non com-  
 25 prehendit feuda nisi in specie sit dictum. Castil. *d. conf. 10. n. 64.* Amplias  
 in concessione feudali amplissima; qui non veniunt no-  
 ua vectigalia imponenda, nisi in specie sit dictum. Io. de Im. *conf. 121.*  
*in f. vbi q. requiritur mandatum speciale.* Amplias: quia legitima  
 non censetur renunciatum, nisi de ea sit facta mentio specialis.  
 26 vide *sup. n. 10.* Vide, *Legitima non censetur. Concl. 214.* Extende in  
 dote, & legato dotis; quia licet filia renunciet omnibus, legatis sibi  
 factis in testamento patris, non venit legatum dotis, si de dote non  
 27 est facta mentio. Vide, *Renunciatio facta. Concl. 181.* & procedit etiam  
 in transactione. Cuman. *conf. 134.* Extende; quia in generali re-  
 missionis, & quietatione non venit remissio vsurarum, nisi specialis  
 mentio fiat de vsuris; quia habent vsurae specialem rationem. Abb.  
 28 *conf. 114. Astringendo. col. pen. prope f. ver. & credo in hac materia, lib. 2.* Extende;  
 quia generalis renunciatio casuum fortuitorum non  
 valet in iudiciis, nisi specialiter exprimat; & ideo non valet  
 tantum genus, quantum species. *l. sed & si quis, §. quastum. ff. si quis*  
 \* *caution. vbi Bart. dicit communem;* quia stipulatio pratoria, &  
 iudicialis iudicatur secundum mentem praetoris, qui non patitur  
 aliquid decipi sub generalitate verborum, sequitur Abb. *d. conf.*  
 29 *114. in f. n. 3. lib. 2. vbi q. licet sit casus specialis; tamen extenditur p-*  
 identitatem rationis. Amplias: quia ea, quae sunt notoria per ge-  
 neralem dispositionem; non sunt comprehensa nisi sit dictum: ideo  
 30 notoria. Abb. *conf. 44. in present. col. 2. n. 3. ver. sed iis, lib. 1.* Amplias;  
 quia vbi agitur de causa pia, & fauore animae, lex generaliter lo-  
 quens, prout *c. quamquam, de vsur. in 6.* prohibens non valere testa-  
 mentum vsurarum generaliter, nisi praestita cautione, non habet  
 31 locum, si testamentum fiat ad piam causam; quia speciali notadi-  
 gna est causa pia. Anch. *conf. 429. Quastio 1. n. 5. & per tot.* Extende;  
 32 quia quae Dei spiritui aguntur; & iure poliregulantur, non cadunt  
 sub regulis iuris positivi. Bar. in *l. c. de sacros. Eccl. circa prim.*  
 Anch. *d. conf. 429. n. 4. & seq. vsque in fin.* Amplias: quia licet in hy-  
 potheca dotali, siue expressa, siue tacita, veniat omnia bona praesentia,  
 & futura; tamen non veniunt prohibita alienari sub poena,  
 maxime, quae adstant bona, *l. obligatione generalis. ff. de pig. vbi Do-*  
 33 *ctor. & in l. codicillis, §. in fin. ff. de leg. 2. Negul. de pign. par. 2. in 3.*  
*membr. ver. postremo pro complemento facit. gl. not. in aut. b. de restit. & ea,*  
*quae parit. in pri. vbi q. non veniunt ea, quae subiacent restitutioni*  
 34 in conditione euentum. Extende; quia dispositio generalis non  
 continet prohibita disponi. Simon de Prat. *conf. 111. n. 18.* Crauet.  
 35 *conf. 200. n. 6.* Et generalis licentia alienandi non comprehendit  
 prohibita alienari, prout emphyteusis, & fideicommissum. Simon  
 36 de Prat. *conf. 54. n. 8.* Amplias: quia generalis prouisio non re-  
 fert ad ea, de quibus est specialiter prouisum. Paris de Put. *de syndica.*  
 37 in *vlt. par. §. mandauit Rex. nu. 4. & seq. vbi ponit multa exempla.* Et  
 donatio generalis non comprehendit speciale donatum ante. Crau.  
 38 *conf. 455. n. 2. & seq. vbi ampliat, quia non veniunt bona donata ante*  
 specialiter et causa mortis. Amplias: quia generalis concessio facta  
 non includit ea, quae iure speciali, prout ex privilegio compe-  
 tunt, sed solum quae iure ordinario competunt; ideo si concedatur  
 Abbati S. Proculi, qui percipiat fructus primi anni quorumcumque;  
 canonicatum vacantium, non procedit id in fructibus canonicis  
 foranei, qui percipiebat fructus ex privilegio. Bald. in *l. si filius, C.*  
 39 *de donat. vbi Cyn. & Ang. late Rui. qui ponit exempla conf. 109. n. 19*  
 40 *lib. 3.* Contrarium, quod is, qui prohibitus fuit alienare in testame-  
 to, & postea in codicillis fuit permittitur disponere vsque ad scur.  
 2000. vendere, & alienare, ceterum dispositio in testamento per  
 generalem heredis institutionem. Menoch. *conf. 210. per tot. vbi*  
 primo vult, quod facultas disponendi, licet sonet inter viuos, multo  
 magis procedat in vltima voluntate, & quod qui heredem facit ex  
 testamento vniuersaliter, dicitur disponere in specie, imo etiam  
 si ab intestato decedat, vide eum *n. 32. vsq. in f. vbi plura exempla.*  
 41 Amplias: quia dispositio generalis restringitur ad causam, de qua  
 loquitur dispositio, nec comprehendit causam diuersam, veluti  
 si statutum dicat, quod pater mercator teneatur pro filio, intelligitur  
 ex causa mercantiae, non ex alia. Crau. *conf. 3. n. 15. vbi ponit plura*  
 42 *exempla, & conf. 171. n. 13.* Amplias in rescripto Principis; & iudi-  
 cialis sententia; quia tertio non prauidetur. Anch. *conf. 270. nu. 3.*  
 43 *& seq.* Amplias: quia ea, quae sunt specialiter nota digna, non veniunt  
 in dispositione ad equante; nam si constituto procuratore, vt pos-  
 sit omnia, quae ego possum, non potest ea, quae exigunt mandatum

speciale; item ad quatuor Abbatis ad Episcopum, per omnia in-  
 telligi debet in iis, in quibus Abbas est capax, igitur non veniunt  
 ea, quae sunt ordinis Episcopalis; item Canonicis absens, si ad-  
 quatuor Canonicis praesentibus, non habet distribuciones quo-  
 tidianas. Ant. de Butr. *conf. 119. n. 9. & 20.* Amplias, quia non com-  
 prehendit casus, vbi agitur de periculo animae, tanquam speciali  
 nota digna. Crau. *conf. 282. n. 5. & plenius Abb. conf. 114. Astringendo,*  
*col. pen. n. 4. in f. lib. 2.* Item non includit remissionem doli, neque  
 dicitur, neque ea, quae de iure sunt prohibita, etiam cum iuramento,  
 nisi expresse dicatur. Vide, *Consensus sine quo alius, & c. Conf. 75.*  
 Item non comprehendit vectigalia, vt noua imponi possint, quae  
 requirunt speciale mandatum, & expressa mentio specialis quae  
 soli Principi reseruata. Io. de Im. *conf. 121. in fin. & Itē,* vbi agitur de  
 damno tertii, & ne quis damnus patiarur. Crauet. *conf. 221. n. 4. de*  
 minus prauidetur concedentis. Crauet. *conf. 34. n. 8. & Itē,* vbi  
 agitur de non verificali. Crauet. *conf. 3. n. 14.* Item, vbi agitur de  
 iniquitate complectenda. Crau. *conf. 3. n. 18. & conf. 480. n. 8. & Itē,*  
 vbi agitur de incontinenti, vel absurdo, Crauet. *conf. 3. n. 13. & Itē,*  
 tem, vbi non est par ratio. Crauet. *d. conf. 3. n. 26. & n. 7. & conf. 70. n.*  
 27. Item non comprehendit in specie prohibita. Crau. *conf. 309. n.*  
 6. & *conf. 200. n. 6. & conf. 170. n. 2.* Item non comprehendit  
 maiora expressis. Crauet. *conf. 39. n. 10.* Item non comprehendit  
 illicita rescriptum Principis generale. Crau. *conf. 387. n. 12. & Itē,*  
 nec ea, quae difficilius concedi solent. Crau. *d. conf. 387. n. 13. & Itē,*  
 nec ad ea, quae non sunt in potestate disponentis. Crau. *d. conf. 387.*  
 n. 11. Vide, *Dispositio generalis non. & c. Concl. 490.* Vide, *Expressio*  
*uidua, & specialis. Concl. 652.* Vide, *Generalis dispositio non. & c. Concl. 10.*  
 Vide, *Obligatio generalis non. & c. Concl. 36.* Amplias: quia generalis  
 impugnatio non comprehendit fauorabilia impugnant, vt di-  
 cantur impugnata, quia nota specialiter digna sunt. Crau. *conf. 33. n.*  
 4. Amplias: quia in concessione, & inuestitura feudali, & verbis  
 generalibus quantumcumque non veniunt reseruata specialiter  
 Principi concedenti, nisi fiat mentio specialis; & verba generalia  
 restringuntur, ne reseruata comprehendant. plene Soc. *l. un. conf.*  
 98. n. 20. & *seq. lib. 3. vbi n. 31.* q. non venit alium dominium, & re-  
 gaia. Rol. a Vall. *conf. 78. per tot. lib. 2.* Declara, nisi concedens  
 tatur plenitudine potestatis, & concedat ea, quae tanquam Impera-  
 44 tor, vel Dux potest. Soc. *d. conf. 98. n. 2. lib. 3.* Extende; quia re-  
 seruata supremo Principi in signum coronae, & superioritatis, ista  
 inhaerent olibus principis, vt non possint separari; & ideo non  
 veniunt ex verbis generalibus, nisi specificentur. Sord. *conf. 53. n.*  
 9. & *seq.* Amplias in derogatione; quia non veniunt ea, quae sunt  
 specie non fieret derogatio. Crau. *conf. 374. n. 6.* Vide, *Derogatio*  
*gibus. & c. Concl. 216.* Amplias: quia confirmatio generalis omnium  
 bonorum non comprehendit bona feudalia, quae non possunt  
 confiscari. Marius Anguiss. *conf. 146. per tot. vbi nu. 19.* q. non veniunt  
 feuda, nec res prohibita alienari in generali alienatione, nisi ex-  
 presse dicatur, & fiat mentio de feudo, & ita ipsa prohibita alienari.  
 45 Extende; quia in generali obligatione omnium bonorum non  
 veniunt feuda, licet veniat emphyteusis, idē Anguiss. *sol. conf. 160.*  
*nu. 9. & seq. vbi ponit speciales fauores feudi; ideo si non fiat spe-*  
 cialis expressio, non comprehenduntur feuda tanquam specialiter nota,  
 & fauore digna. Amplias: quia verba quantumcumque generalia  
 non comprehendunt casus insolitos, de quibus est specialis me-  
 46 tio facienda. Crau. *conf. 718. n. 13. & seq.* Amplias: quia generalis  
 concessio quantumcumque non comprehendit, quae bona, & iura  
 Ecclesiae alienentur, si non est dictum. Vide, *Alienatio bonorum. Concl. 62.*  
 281. vbi plura similia. Vide, *Expressio inuidua. Concl. 62.* Amplias  
 generaliter in omni dispositione quantumcumque generalis; quia  
 si est odiosa, non comprehendit superlatiua, siue loquatur de  
 47 fons, siue de rebus, *c. sedes, de rescrip. Anch. conf. 295. n. 5. vbi, quod*  
 ea, quae specialiter nota digna sunt, si non exprimat, videtur  
 neglecta. Et ideo Cardinales non comprehenduntur in regulis  
 odiosis, nisi expresse dicatur. Anch. *d. conf. 295. n. 5. & seq.* Extende  
 quia facultas legitimandi ad omnia bona amplissima, & genera-  
 lis non comprehendit feuda, nisi sit dictum; quia specialiter nota  
 48 gna sunt. Signor. *conf. 218. nu. 4. & seq.* Vide, *Legitima ad fac. alia con-*  
*cessa. Concl. 224.* Imo si exprimuntur feuda, non continentur  
 minae in ea paces, nisi sit dictum. Dec. *conf. 139. in fin.* Extende; quia  
 in donatione generali omnium bonorum non veniunt feuda  
 neque bona emphyteutica, nisi de eis fiat specialis mentio. Argu.  
 Bellam. *conf. 17. n. 15.* Vide, *Mandatum generale. Concl. 30.*

Notariatus est vile officium, non dignitas. Concl. 69.  
 NOTARIATVS non est dignitas, sed vile officium. Oldr. *conf. 12.*  
 75. *circ. ca. in cap. Qui possit, vbi, qui conferat notariatus, & con-*  
 tur Oldr. Calder. *conf. 175. ver. sed iis non obstantibus, alias dicitur, quod*

quod duplicatur *conf. 474. alias 9. qui filii sui legit. plene Ang. conf. 284. Premittit ad eundem in princ. Bart. conf. 77. Queritur an Notarius lib. 1. ver. in contrarium, vbi quod non est dignitas, sed munus, & officium. Bart. plenus in *l. vniuersos. C. de decurio lib. 10. vbi qd est vile officium. apof. ill. ad conf. 77. Bar. in ver. est munus, vbi citat conc. & iterum conf. 174. Ser. Ioannes. n. 9. lib. 1. vbi apof. in ver. notarius, vbi quod est munus. Et ideo infamis potest esse Notarius. Bart. vbi quod est munus, nisi esset Notarius cum dignitate, & d. conf. 174. Ser. Ioannes. n. 5. vide deposito. cod. lib. 1. vbi declarat, nisi infamia proueniat ex delicto commisso in officio. Vide, *Infamis in quibus actibus gerendi repellatur. Concl. 113.* Spiritus propterea potest esse Notarius, licet sit infamis, apof. ad d. conf. Bart. 77. in ver. est munus, lib. 1. Extendit, quia hereticus, qui est infamis, & tñ si per annum se exerceat, potest post annum effici Notarius. Bart. conf. 174. nu. 1. ver. in ver. probatur. lib. 1. Contrarium tenet Alex. conf. 80. Examinato. n. 2. vbi quod spiritus non potest esse Notarius, neq; valent illius rogatus, quando est Notarius habens dignitatem, prout est Notarius principis, vel Notarius ad banchi iuris, quia dicitur habere officium publicum dignitatis. Amplia, vt in fin. vile officium, vt decurio non possit esse Notarius, *l. vniuersos. §. vbi gl. C. de decurio. lib. 10. Ang. d. conf. 284. in princ. l. non aliter. ff. de adoptio. §. Idem in aduocato, vt non debeat esse Notarius; quia est vile officium. Calde. d. conf. 175. alias 2. de fid. instrum. Angel. conf. 284. in princ. vbi hoc dicit male feruari Mediolani; quia aduocatus est Notarius. Bar. in *l. vniuersos. C. de decurio. lib. 10. apof. ill. ad Bart. d. conf. 77. in ver. est munus. lib. 1.* Amplia; quia et dicitur ars, & officium ideo fomes exerceat artem, vel officium tenentur foluere gabellam, tenentur et Notarii habentes notariatum simpliciter, apof. ill. ad Bart. d. conf. 77. in ver. est munus. lib. 1. Amplia; quia Notarius dicitur feruus publicus; vt est text. in *l. non aliter. C. de aduocato. §. ideo est munus, & non dignitas. Calder. d. conf. 175. ver. ad hoc facit, alias 2. de fid. instrum. Ang. d. conf. 284. in princ. vbi qd non sunt ferui, sed quia publice feruere tenentur, prout procuratores, vide plures text. ad hoc citatos per Tiraquel. de confit. part. 3. limit. 30. n. 16. Rom. §. 34. Tu habes, quod Notarius. Guid. p. ap. dec. §. 90. Contrarium ostendit Tiraq. in d. tract. de confit. part. 3. limit. 30. nu. 32. & §. 10. vbi multis argumentis ostendit text. loquentes de feruo publico in lexibus de seruo Republica non de Notario, put. gl. §. epollit, & Doct. sequuntur. Vide eum a. n. 30. §. qd ad nu. 45. vbi plurima de hoc, & plenus de nobilitate, c. 34. n. 37. loquitur Couar. in *plura. q. 15. cap. 15. n. 5. vbi docet esse dignitatem.* Et contrarium probatur in tantum, vt imo feruus publicus, vel priuatus esse non possit Notarius, *generali. C. de Tabul. lib. 10. Tiraquel. d. limit. 30. nu. 34. in fin.* Declara; quia officium Notarii simplex, est vile, & illud exerceat simpliciter, si nobilis est, perdit dignitatem nobilitatis, ideo habens dignitatem, prout Doctor, Decurio, & similes, prohibentur habere officium notarius; quia vile est, & ideo Notarius soluit onera rusticalia, licet sit nobilis, vt per Guido. Pap. dec. 90. qui idem dixit in procuratore. Secus si Notarius sit Principis, vel habeat aliud officium annexum, prout officium banchi; quia illud exereat per quinquennium, habet dignitatis officium, & illud non sunt viles. Guido Pap. dec. 90. per rot. & ibi apof. ill. de similibus. *§. Rom. 35. 4. que ita declarat.* Idem in procuratore, quia viliimum officium est. Guido Pap. dec. 89. vbi apof. ill. in *plura. adducit.* Declara alio modo; quia imo notarius est officium dignissimum, & non confertur, nisi probis viris. Couar. *prout res. §. 19. n. 5. §. seq. vbi tollit contraria apof. ill. secunda Rom. §. 35. 4. & imo ostendit Couar. vbi supra clarissime Notarium posse eligi in Decurionem, non amittere dignitatem; imo quod infamis non possit esse Notarius, quia officium dignitatis est, & ipsius non est feruum publicum, sed esse in officio publico, & qd gl. exerauit in istis terminis, dum dixit contrarium. Amplia in tantum notarium esse vile officium, vt spiritus, qui est infamis, possit esse Notarius. Calder. conf. 175. alias 2. de fid. instrum. per rot. vbi est casus, vbi quod inter volentes, & propter quos possessionem, & communem reputationem valent instrumenta sua, & probant Angel. d. conf. 284. per rot. Vide, Spiritus sunt in *l. vniuersos. C. de Tabul. lib. 10. Limita; quia Notarius dicitur iudex ordinarius, & habet iurisdictionem inter volentes; ideo facit praeceptum, & garantiam, & quod habet executionem paratam, plene Tiraq. de confit. part. 3. limit. 30. n. 28. §. seq. Extendit; quia imo dicitur persona publica; gl. off. in aut. ben. de hered. & Falcid. §. si vero al. sunt, in ver. al. aliarum, plures citat Tiraq. d. limit. 30. n. 17. Vide de omnino Calten. conf. 84. *§. si facti narrations, in princ. lib. 1. vbi, quod imminiter solet fieri; tunc habet iurisdictionem habitus, & voluntariam; vero non habet in priuilegio, nisi notarium, non*******

potest tunc dici iudex cartularius, & nullam habet iurisdictionem habitus, neque actus. Extendit; quia officium dicitur notarius publicum auctoritate, & fuit quasi diuinitus promulgatum, & ne cessitate, apof. illa magna ad Bart. conf. 77. in ver. est munus, *circ. §. in lib. 1. & apof. ill. ad conf. Bart. in ver. adde gl. off. vbi praedicta omnia, imo plus dicit, quod est officium diuinitus promulgatum.* Extendit; quia quicquid acquirit Notarius ex notariatu dicitur quasi castrense, & sibi acquirit, etiam si filius familias, apof. ill. ad Bart. conf. 77. in ver. est munus, & in apof. ill. ad Bart. conf. 174. lib. 1. Limita; & vide etiam Bal. in *l. non enim aliter. n. 1. in fi. ff. de adoptio. vbi quod garantia posita in instrumento acquirit absentis; quod videtur decretum iudiciale, & sic inferit, quod dicitur Notarius ordinarius iudex hoc casu, & idem dicit esse in ciuitate Neapolis, ne indigentur Notarii ex illo officio ferui publici; quia etiam Papa dicitur feruus publicus, allegat Innocent. in cap. cum pridem, extra de papa. & idem in quolibet officiali publico. Limita in Notario Principis, quia dicitur habere dignitatem, *l. 1. C. de mand. princip. quae ita declarat Calde. d. conf. 175. alias 2. de fid. instrum. l. praedictam. C. de primicer. lib. 12. & Bart. vbi appellat nobilem militiae Notariorum, & plenus conf. 77. Queritur, num. 3. lib. 1. vbi apof. ill. in ver. est munus, & repetit conf. 174. in fin. n. 9. lib. 1. vbi apof. ill. plura cumulat. Extendit, vt idem sit, quando sunt Notarii ad aliquod officium magistratus deputati; quia tunc dicitur habere dignitatem admittam, prout Notarii Antianorum Bononiae. Ang. conf. 284. in fin. Extendit in Regno Apulia; quia Notarii habere dicitur dignitatem ex constitutione Regni, vt dicit apof. ill. ad Bart. conf. 77. in ver. est munus. lib. 1. & similibus apof. illa final. conf. Bart. 174. lib. 1. Limita; quia licet sit officium vile, vt supra tamen Notarii dicitur habere artem, sicut magistrum scientiae legalis, ideo si extrat constituto, quod nullus possit eligi ad magistratum, qui non exerceat aliquam artem, prout est Florentia, Notarii poterunt eligi; quia habent artem. Angel. de Perus. conf. 33. *Supradicta prima. num. 5. ver. quartum dubium.***

Notarius a quo possit creati, vel non. Concl. 70.

NOTARIUS potest creati a Papa, & ab Imperatore; quia quod creditur peli mortua est contra ius commune; ergo solus Princeps supremus, qui iuri communi potest derogare, creat Notarios. Oldr. conf. 75. *Quis possit, in princ. & hoc est indubitatum apud omnes, vt per Felin. in c. cum P. Tabellio. de fid. instrum. n. 4. ver. decimo queritur. Alex. conf. 95. in causa. & lre. in fin. ver. nam non sequitur, lib. 1. Et quod solus supremus Princeps possit creare tabelliones, & Notarios publicos. Egid. Bellam. conf. 42. nu. 3. Declara; quia qui dicitur habere auctoritate creandi Notarios a Principe, vel alio debet hoc ostendere, alias non sufficit, qd quis sit creatus ab eo, qui dicit habere facultate, nisi de ea doceat. Alex. d. conf. 95. in fi. lib. 1. Amplia; vt etiam Reges, & alii, qui supremum habent imperium, possunt Notarios creare. Oldr. conf. 75. in princ. ver. videtur tamen. Hostien. in d. c. cum P. Tabellio. n. 4. de fid. instrum. vbi Io. And. nu. 4. Anton. de Butr. & Ioan. de Imo. n. 4. Bellamer. num. 24. & est communis opinio, vt per Felin. ibi nu. 14. ver. decimo queritur. Egid. Bellam. d. conf. 42. n. 5. Declara, nisi priuatiue Episcopus, vel alius in certo loco Regni ab immemorabili praescriptis creandi Notarios contra Regem, prout in Ciuitate Beluacen. quae est de Regno Franciae; & tñ ad solum Episcopum spectat creare Notarios in dicta Ciuitate. Bald. conf. 201. *Casus est ralis. lib. 2. Amplia in Episcopo, vel ordinario in sua diocesi; quia post creare Notarium. Oldr. conf. 75. in princ. ver. sed Hostiensis. Fel. in d. cap. cum P. Tabellio. n. 14. ver. imo refert Specul. de fid. instrum. vbi qd praetati, & iudices ordinarii quoad spiritualia creant Notarios; & ratio est; quia potest priuare, potest creare, vt ibi per eum, & idem dicit Bart. in l. nec ei. §. cum, ff. de adoptio. vbi apof. ill. in ver. Tabelliones, citat, & sequitur Oldr. d. conf. 75. Vide, Episcopus potest creare Notarios. Concl. 290. Et isti Notarii creati ab Episcopo, vel Archiepiscopo appellantur iurati, & multos similes esse in Regno Franciae, attestatur Egid. Bellam. d. conf. 42. n. 2. ver. circa haec duo, & nu. 3. Amplia, vt etiam Rectores Prouinciarum possunt in sua Prouincia creare Notarios; quia sicuti possunt punire, & priuare Notarium; ergo, & creare. Oldr. d. conf. 75. ver. unde Rectores Prouinciarum, §. que in fin. consulti, & idem tenet Abb. in d. c. cum P. Tabellio. n. 18. de fid. instrum. Bar. in l. nec ei. §. tamen, n. 6. ff. de adoptio. & in magnis iudicibus tenet Iacob. de Canib. tract. de tabellio. c. quis possit Notarios facere. Bartol. d. l. nec ei. §. eorum, ff. de adoptio. Extendit in Rectore vniuersitatis laicorum. Fel. d. c. cum P. Tabellio. nu. 4. de fid. instrum. vbi alios citat. Amplia; quia per consuetudinem acquiritur facultas creandi Notarios. Hostien. in d. c. cum P. Tabellio. nu. 4. de fid. instrum. vbi Ioan. And. num. 4. Bellamer. num. 24. Ant. de Butr. & Imol. nu. 4. & est communis opinio, vt ibi Felin.**

Handwritten marginal note in red ink, partially legible as "NOTARIUS" and "CREATI".



Felin. nu. 14. Vide plura ad hoc pro, & contra in ver. Statutum circa Notarios. Concl. 601. & distinguitur ibi, & dicit hanc communem  
 \* 11 Abb. conf. 104. Videtur primo, col. 2. nu. 2. lib. 1. † Extende, quod pariter statutum potest creare Notarios, sicut potest consuetudo.  
 \* Felin. d. c. cum P. Tabellio, n. 14. de fid. instrum. vbi dicit \* communiter.  
 † Amplia in omni vniuersitate, quae potest facere iudicem ordinariū, vel tribuere iurisdictionem ordinariam. Hostien. d. c. cum P. Tabellio, num. 3. Ioan. Andr. nu. 4. Ant. de Butr. col. 1. Ioan. de Imol. nu. 4. Bellam. nu. 28. & 30. Felin. nu. 14. & est communis \* opinio, vt vbi Imol. Specul. Bald. in l. neci. §. satisfactio, nu. 9. ver. quinto quovro, ff. de adoptio. Castren. conf. 34. n. 1. lib. 2. vbi declarat, vt intelligatur quoad locum vniuersitatis, non extra. † Amplia in duce exercitus, quia dicitur habere iurisdictionem, quam possit exercere tam intra, quam extra territorium sui Principis super exercitum suo. Iac. Butrig. in l. 1. col. 1. vbi Bal. n. 2. ad fin. Bart. n. 46. C. de sum. Trinit. Bald. & Albert. post Cyn. quem allegant in l. 3. ff. de offic. praesid. Paris de Put. tract. de re milit. re. qui possunt iud. n. 4. † Declarat, quia Notarii creati à Papa, vel imperatore dicuntur Tabelliones publici, & vbiq; exercent officium per totum orbem; alii vero creati ab Episcopis, Comitibus, & aliis inferiorib; dicuntur Notarii priuati, & iurati intra solum territorium constituentis, & ita seruati de consuetudine dicit Agid. Bell. conf. 42. n. 2. & seq. ver. circa haec duo. † Amplia, quia Comes, Baro, & alius feudatarius habet iurisdictionem possunt creare Notarium, seu iuratos in suis territoriis, qui extra territorium nihil possunt rogare, etiā si eorum officium sit voluntaria iurisdictionis, sed bene rogata in territorio probant extra territorium. Agid. Bell. d. conf. 42. nu. 4. & 5. & 6. Castren. conf. 34. in princ. lib. 2. † Amplia in quocumq; iudice, quia potest deputare duos ad scribendum acta, licet non sint Notarii, & illorum scripturis creditur, sicut publicis; vnus tñ non sufficit. Bald. in leg. non enim aliter, n. 2. ff. de adoptio. † Et q; quilibet habet iurisdictionem ordinariam possit creare Notarios, qui dicuntur iurati. Agid. Bellam. d. conf. 42. n. 3. per c. Romana. §. si clericus, lib. 6. vbi dicit, q; istud est indubitatum, & quod ita seruatur. † Et duo sunt, quae dant fidem, formam, vel esse Notario, videl. iuramentum, q; praestatur, & auctoritas superioris ipsum constituentis, Agid. Bellam. d. conf. 42. n. 4. † Amplia, quia omnia loca habentia mercam, & mixtum imperium, vel facultatem faciendi statuta possunt in suo territorio creare Notarios, qui exercent officium in territorio creantis, etiā q; territorium sit de districtu ciuitatis, cui subest castrum, & in ciuitate sit statutum, q; Notarii non matriculati in ciuitate non possunt in territorio, & districtu exercere officium; quia tale statutum nõ obuiat, ex quo castrum, quod potest statueri, statuit etiam contra legem superioris, dummodo non sit lex superioris circa bonos mores de iure natura, vel circa referuata in lignum supremi domini, vel nisi statutat, quod contra illam non possit fieri statutum. Abb. conf. 104. Videtur primo, per tot. lib. 2. maxime n. 2. vbi dicit communem. \* † Limita, quia mulier non potest creare Notarios; quia ipsa, non potest esse Notarius; quia officium virile est, & potentior est prohibitio in causa, quam in causato. Castren. conf. 166. Nulli dubium, in fin. lib. 1.

Notarius quis esse non possit, & an valeant instrumenta rogata per tales prohibitos. Concl. 71.

CLERICVS † in sacris non potest esse Notarius, & non potest rogare instrumenta, & contrariū faciens, licet male faciat; tñ si est Notarius, valet instrumentum. Fed. de Sen. conf. 270. in fin. ver. nõ licet clericus, vide plene Iac. in l. 1. §. huius studii, ff. de iust. & iur. c. sicut. extra. ne clericus, vel monachi, vbi Abb. & ibi in apost. Dec. conf. 120. col. 1. vbi extēdit, q; neq; ad pias causas potest esse Notarius. † Et q; valeant instrumenta rogata à clerico ante interdictionē. Iac. conf. 168. n. 11. & seq. lib. 4. Bart. conf. 161. Villusfa. in princ. lib. 1. vbi apost. in ver. interditi, dat concord. † Extende, quia imo filius familias sacerdos, antequam interdicitur, potest rogare testamentum, in quo pater Notarii faceret dotis est haeres institutus; quia nõ dicitur in potestate patris, q; testamentum non valeret, si non esset sacerdos, & sic prohibitus hoc casu habet maius priuilegium, quam non prohibitus ad officium Notarii. Bart. dict. conf. 61. per tot. lib. 1. † Restringe, qñ esset creatus à Summo Pontifice, vel habente auctoritatem ab eo, apostil. ad Abb. in d. c. sicut, in 3. limit. † Restringe, qñ Notarius fuit per decennium habitus, & reputatus. Alexan. conf. 184. col. 3. lib. 2. quia valent instrumenta. † Monachus non potest etiam si esset primo Notarius, rogare instrumenta post monachatum, excepta causa haresis, alias non valent eius instrumenta. Cald. conf. 487. in fin. ver. ad hoc etiam multo, alias 2. de magistr. Alexan. conf. 133. Stantibus num. 4. ver. haec probantur, lib. 7. † Declarat tamen;

quia bene poterit authenticare rogata prius instrumenta, antequam esset monachus, & valebit talis authenticatio. Cald. d. conf. 487. in fin. alias 2. de magistr. † Furiosus, vel demens Notarius esse non potest, & non valent instrumenta rogata à furioso, licet valeant rogata ante furorem, licet postea effectus fuerit furiosus. Bald. conf. 195. Vsa donat. lib. 4. † Spurius non potest esse Notarius actorum, vel quando est dignitatis; quia spurius est infamis, & non potest habere dignitatem, vel officium publicum, prout est notarius ad banchum iuris ciuitatis Caesena, vel alterius Ciuitatis. Alexan. conf. 80. Examinato. nu. 2. & seq. ver. potest aliter responderi, vbi, quod non valent rogatus, & gesta ab eo, nec sufficit, quasi possessio, neque reputatio, nisi sit, quod esset legitimus, & maior parte, & \* communiter, lib. 2. † Seruus non potest esse Notarius. general. C. de tabellio, lib. 10. Alex. conf. 50. Prondrat. nu. 4. lib. 3. vbi, quod bene potest seruus adhiberi, vt simplex scriba, minutim instrumenti rogandi per Notarium. † Non matriculatus non possunt rogare instrumenta, stante statuto Florentino, & aliorum locorum, vbi vigent. Vide, Statutum circa Notarios. Conf. 601.

Notarius quando, & qualiter in alieno territorio possit rogare instrumenta. Concl. 72.

NOTARIVS † creatus à Papa, vel Imperatore potest rogare instrumenta per totum orbem. Bal. in tract. de tabellio, q. 7. 32. Calder. Abb. Card. & Anchin. c. sicut. n. 12. ver. contrarium autem, ne clericus, vel monachi, nego. secular. Felin. in cap. cum P. Tabellio de fid. instrum. n. 17. Gabr. in d. fid. instrum. conc. 1. nu. 5. vbi alios citat. Masc. conf. 926. nu. 21. vbi plurimos congerit. Agid. conf. 42. Spec. in d. fid. instrum. edit. c. §. restat. n. 23. ver. & nota. Io. de Imol. d. cap. cum P. Tabellio, n. 5. vbi dicit \* communem Praeposit. Alex. in c. per venerabiles, q. 1. autem n. 30. qui filii sunt legit. vbi de \* communi, & ibi Alex. de Notario, num. 80. Rota in d. fid. instrum. decis. 15. in not. Bellamer. decis. 2. decis. 24. Portius conf. in num. 23. Iac. conf. 122. num. 7. lib. 4. & 168. nu. 24. eodem lib. Boer. decis. 242. num. 2. Bertrand. conf. 157. num. 2. lib. 3. Franc. Marc. decis. 489. num. 3. & num. 7. decis. Perusini. in par. nu. 2. & nullum de hoc dubitare, & omnes \* Doctores, & gl. hoc tenere, dicit Agid. loquens de Imperiali conf. 42. nu. 8. † Extende, vt procedat, siue sint Notarii creati immediate à Papa, vel Imperatore. Bart. in l. 1. ff. de offic. proconf. & in l. 1. C. de sum. Trinit. & fid. Causid. vbi Bald. & alii Anton. de Butr. in d. c. per venerabiles, qui filii sunt legit. Franch. in c. Romana. §. fin. de foro comper. in 6. Masc. d. conf. 926. nu. 22. quia licet ista sint de referuatis Principi, prout legitimitas, vt per Crot. in l. Gallus. §. & quid sit tantum. n. 86. ff. de liber. & posthum. in Papa, & Imperator alteri communicare, & concedere possunt. Perusini conf. 9. n. 83. lib. 2. Cephal. conf. 23. n. 8. & creatus Notarius habente talem auctoritatem dicitur creatus à primo concedente videl. Papa, vel Imperatore; quia omnia nostra facimus, & c. 11. Masc. vbi supra plene Pet. Surd. conf. 257. n. 11. vbi de \* communi. Et de Notario Apostolico, q; vbiq; per totum orbem possit rogare, & conficere instrumenta, & exercere officium notariatus. Spec. in d. de instr. editio. §. restat. ver. & nota. q; tabellio. Fel. in cap. cum P. Tabellio, qu. 12. de fid. instr. vbi \* omnes. Purpurat. in l. n. 387. ff. de offic. proconf. Iac. conf. 122. col. 3. & conf. 168. n. 11. lib. 4. Bertrand. conf. 34. n. 10. lib. 4. hoc propter amplā potestatem, quae eis cõfertur. Lucas de Patru. in l. praedia, n. 57. C. de locat. praedio. civil. vbi fiscal. Bertrand. conf. 284. lib. 2. in 2. parte, qui dicit communē. \* & sequitur attestando de \* communi Surd. d. conf. 257. n. 11. & hanc de iure magis \* communē dicit Boer. dec. 242. n. 4. licet dicit de facto seruari contrarium in Francia. † Declara, q; inter volentes, & inuitos exercet in terris Ecclesiae, extra statū Ecclesiae inter volentes tantum, prout idem dicitur Notariis Imperialibus, vt in statu Imperii absolute, extra statum Imperii, non nisi inter volentes. Abb. in d. c. cum P. Tabellio, n. 2. de fid. instrum. † De Notario ab Imperatore, seu Imperiali idem, q; vbiq; per totum orbem potest conficere instrumenta, & idē in creatis & cõfultate Imperiali. Spec. d. r. de instr. editio. §. restat. n. 23. & c. & ceteros omnes \* supra allegati, & est communis \* opinio omnium Doctores, & gl. dicit Ag. Bell. conf. 42. in princ. n. 1. & n. 8. cum seq. qui dicit esse ad esse text. in auth. de tabel. col. 4. & communē \* dicit Bertrand. conf. 284. lib. 3. in 2. par. quae refert, & sequitur Surd. d. conf. 257. n. 11. lib. 4. conf. 168. n. 11. & seq. lib. 4. & Ag. Bella. conf. 43. n. 8. quod est Ioan. de Armon. † Extende, quia si duo Notarii, vnus Imperialis, & alter creatus ab inferiore in solidum sunt rogati extra territorium, licet non valeat rogatus Notarii ab inferiore; bene valet, regis licet Notarii ab Imperatore; quia vtile per inutile non vitiatur. Iac. Ag. Bell. conf. 42. n. 6. & seq. ver. modo venio ad alium, vbi ad numerum conf. 43. nu. 8. n. 1. & nu. 9. quod est Io. de Armon. † Restringe, qui-

Impetiales Notarii, licet de stricto iure possint rogare instrumenta super ecclesiasticis, & valeant tamen de facto contrarium seruari, vt per Calder. Zab. Anch. & alios in cap. sicut, ne clericis, vel monachi. Felin. in c. cum p. q. 13. de fid. instrum. vbi Ioan. de Imol. dicit communem, & tolerari. Franc. Marc. d. d. c. 489. nu. 12. Refringit q. 8. q. 1. quia licet Imperialis Notarius, & Apostolicus possint vbiq; instrumenta rogare, etiam non obstante consuetudine, vel statuto contrario, & hanc sit com. opinio \* opinio de iure, tamen de facto seruat contrarium in Francia. ita Boer. d. d. c. 242. nu. 4. Restringit q. 9. quando statutum, vel constitutio loci particularis prohiberet non simpliciter, sed cum certa modificatione: in loco nullum Notarium posse rogare instrumentum, nisi fit matriculatus. Val. conf. 49. nu. 5. 4. lib. 4. Vide, Statutum habitans, &c. 10. Concl. 56. §. 1. Contrarium, quando loquitur in personam, quia non ligat forenses. Pet. Surd. conf. 257. nu. 12. ver. secundo respondeo, & nu. 16. vbi, quod est communis \* opinio, & quod in ea conueniunt omnes, & tenent Ang. in l. vniuersos, C. de decurio. lib. 10. in addit. 2. ad Bart. §. Et pro contrario facit, quia cum forenses sint inhabiles ad le matriculandum statutum loquens de Notariis matriculatis non includit forenses; quia omnis sermo de habili, & subiecto loquitur. idem Surd. d. conf. 257. nu. 20. §. seq. 7. Declara, quia Notarii superiorum Principum circa contentiosam iurisdictione nihil possunt extra territorium creatis, circa v. iurisdictionem voluntariam bene possunt vbiq; rogare instrumenta, secus est in Notariis iuratis qui creati sunt ab Episcopo, vel Barone, aut magistrato, quia non possunt extra territorium creatis rogare, neq; in contentiosa, neq; in voluntaria iurisdictione, sed bene rogant in territorio probant vbiq; plene. Aegid. conf. 42. n. 4. & 5. & 6. Amplia, vt procedat hanc opinio vbiq; etiam non obstante consuetudine contraria, quia de iure valet instrumentum secundum magis \* communem, de qua Boer. d. d. c. 242. n. 4. licet dicat de facto seruari contrarium, vbi est consuetudo contraria. Amplia, quia quicquid sit de contractibus, in quibus de facto seruat consuetudo, & statutum loci, secus est in testamentis, siue ad pias causas, siue non, quia coram iudice Ecclesiastico, ad quem spectat executio, debet attendi testamentum. Boer. d. d. c. 242. n. 3. in fi. & col. fin. in princ. vbi dicit, ita fuisse iudicatum Parisiis in testamento 1538. 17. Extende sine dubio Notarios Apostolicos, & Imperiales posse rogare valide instrumenta, non obstante statuto, & consuetudine, quando in illius productione nihil fuit oppositum. Boer. d. d. c. 242. n. 2. c. 1. §. 1. Extende, quando Notarius Apostolicus, vel Imperialis fuit creatus ante conditum statutum prohibens non posse rogari, nisi per Notarium matriculatum, ita Ruin. conf. 201. n. 12. v. non obstat etiam. lib. 1. §. Idem, quando instrumentum fuit rogatum ante conditum statutum, vel legem prohibentem. Boer. d. d. c. 242. n. 2. c. 1. §. 1. Idem, quando fuit rogatum instrumentum ante firmatam consuetudinem contrariam. Aegid. Bell. conf. 42. n. 8. §. 1. Extende, quando uon probatur negatiua, quae est fundamentum intentionis impugnantis testamentum, vel instrumentum, videlicet quod ad sit statutum, vel consuetudo, quod debet esse matriculatus, & Notarius rogatus non sit matriculatus, quia si hoc non probatur impugnantis non habet intentum. Ceph. conf. 167. n. 8. ver. secundo dico. §. 1. Extende, quia procedit, quando non probatur scientia statuti per Notarium, & partes, quia praesumitur ignorantia in dubio, & pena, prout est nullitas actus, non habet locum contra ignorantes. Ceph. d. conf. 167. nu. 9. §. seq. 7. Limita, quia Notarius qui cumq; creatus in certa iurisdictione non potest extra illam iurisdictionem, & locum, quo facultas est sibi concessa, conficere instrumenta, vt per Innoc. Hostien. & \* omnes in c. cum P. Tabellio. de fid. instrum. Bero. conf. 89. lib. 3. Rol. a Vall. conf. 42. lib. 3. Natt. conf. 672. n. 46. Aegid. Bellam. conf. 42. in princ. §. Et statutum; quia cum agatur de iurisdictione voluntaria concessa inferiori, non potest extra locum concedentis exerceri. c. Rom. §. non vbi Anch. Gem. & Franch. de for. compet. lib. 6. & communem §. dicit \* Abb. in d. c. cum P. Tabellio. de fid. instrum. nu. 9. & ita consuluit Aegid. Bellam. conf. 42. in princ. Io. Arminiac. conf. 43. n. 4. quos refert & sequitur Rol. Vall. d. conf. 91. lib. 3. nu. 11. §. Contra limitationem facit, quod imo possit Notarius ab inferiore constitutus extra territorium rogare instrumenta inter volentes; quia actus conficiendi instrumentum est officium, non autem iurisdictione voluntaria, ita Bald. in l. 1. c. de summ. Trinit. & fid. cathol. nu. 16. qui restringit, dummodo inter subditos eius, qui creauit, allegat Guillel. de Cui. vbi sequitur Anch. in repet. c. canonum. nu. 193. de consti. Abb. in c. sicut, nu. 14. & 15. ne clericis, vel monachi. Castr. in l. fi. C. de tempor. in integ. res. vbi dixit se ita consuluisset, & est conf. 226. in princ. lib. 2. Preposit. Alex. in c. per venerabilem, n. 231. qui filij sint legitimi. Felin. in d. c. cum P. Tabellio. nu. 18. de fid. instrum. sequitur Franc. Marc. dec. 489. Tom. 5.

num. 12. Boer. d. d. c. 242. nu. 2. Alciat. d. l. 1. c. de summ. Trinit. circa fin. Mascard. Concl. 926. nu. 13. & Marcabrun. ab Anguil. conf. 58. nu. 5. 24. §. Imo Aegid. Bellam. d. conf. 42. in prin. per tot. dicit indistincte, quod Notarius ab inferiore creatus non potest extra territorium creatis rogare instrumenta, etiam quod sit voluntaria iurisdictione, & loquitur inter subditos creatis Notarium, licet ambigue loquatur, tamen num. 6. dicit neminem ab ista opinione deuiare. §. Declara; quia bene potest Notarius etiam ab inferiore creatus rogare instrumenta extra territorium creatis de licentia eius, qui praest. territorio, prout Hostien. in summa, tit. ne clericis, vel monach. §. clericus. ver. quid igitur. sequitur Spec. rit. de instrum. editio. §. restat, ver. quid de iis, nu. 25. Preposit. in c. per venerabilem, §. quid autem, nu. 133. qui filij sint legit. §. Et in admissio Vicegerente, vel officiali eius, qui praest. territorio, vt valeat rogatus Notarii forensis. Bertran. conf. 34. nu. 12. post tertium vol. §. Declara; quia statutum inhabilitans 27. Notarium, ne possit rogare instrumenta, non habet locum in Notario forense, qui rogat inter forenses instrumentum de re extra territorium. Castr. conf. 226. lib. 2. quia tale statutum non comprehendit forenses, & Castr. sequitur Crauet. de antiq. temp. p. 1. vers. quarto limitatur, nu. 82. vbi alios allegat. §. Non tamen inducitur 28. derogatio statuti ex eo solo, quod Notarius prohibitus rogatur in praesentia Principis, quia oportet, quod Princeps sciat defectum, & ex certa scientia admittat, ita Natt. conf. 672. nu. 51. §. Declara; 29. quia bene probant vbiq; creatis instrumenta rogata intra iurisdictionem concessam Notariis creatis ab inferioribus. Ant. de But. in d. c. cum P. Tabellio, nu. 4. Abb. nu. 8. & seq. Felin. nu. 16. vbi \* de \* 30. communi, de fid. instrum. Rotari. de fid. instrum. d. c. 5. in nouis, Bald. in l. 1. c. de summ. Trinit. nu. 16. §. Declara, quia valeret instrumentum factum per forenses, & Notarium forenses in territorio alieno, quando super re extra territorium, ita Castr. d. conf. 226. lib. 2. & per iura, quae supra ver. in contrarium. §. Declara; quia bene 31. Notarius Apostolicus, vel Imperialis ex prorogatione partium potest vbiq; vt supra, in princip. rogare. §. Limita, quando ex 32. lege, vel statuto, aut consuetudine specialiter in loco esset prouisum, quod forensis Notarius non possit rogare instrumenta, prout in Hispania attestatur ad esse legem prohibentem, nisi certa solemnitate seruata. Lopez. in c. per vestras, nu. 21. extra de donat. Ang. conf. 194. nu. 1. Fulg. conf. 151. col. 2. Barbat. conf. 79. & conf. 102. nu. 8. lib. 3. Bero. conf. 89. nu. 7. lib. 3. Natt. conf. 672. nu. 46. Rol. a Vall. conf. 91. lib. 3. Boer. d. d. c. 242. nu. 3. citant Specul. in rit. de instrum. editio. §. restat, nu. 25. Castil. conf. 23. Bald. d. conf. 179. instrumentum, lib. 3. Rol. a Vall. conf. 49. nu. 53. & 54. lib. 4. §. Contrarium videtur, quia non 33. potest inferior tollere legem superioris. Vide, Inferior. Concl. 120. & declara vt in v. Statutum. Concl. 56. §. Declara, quia si notarius, 34. & priuilegium praecederet statutum, non posset tolli, secus si post, quia concedens simpliciter non voluit derogare statuto, ita Rui. conf. 201. nu. 12. ver. non obstat. lib. 1. & ita idem Ruin. conf. 69. nu. 8. & seq. lib. 3. vbi videtur tenere, quod Princeps non praesumitur derogasse statuto prohibenti; quia non praesumitur habuisse scientiam de illo, igitur si statutum fiat, postquam est Notarius, videtur fateri, quod statutum non detrahit superiori in istis terminis Alex. conf. 193. nu. 8. lib. 2. §. Dic, quod Specul. Ang. & Fulgof. non 35. aperiunt, de quo Notario loquantur, ideo de creato ab inferiore sunt intelligendi, prout loquantur Io. Fab. in l. secundum, C. de don. Luc. de Pen. in l. d. u. C. de decurio. lib. 10. prout se declarat in l. fin. nu. 57. C. de locat. p. ed. tam civil. quam fiscal. Vital. in clem. dudum, §. ad honorem, nu. 73. de sepult. Bart. in l. apud proconsulem, ff. de manum. vind. & in l. 1. ff. de offic. proconsul. §. Dum allegatur Hostien. Io. And. Butr. 36. & Abb. in c. sicut, ne clericis, vel monachi, & in c. per venerabilem, qui fil. sint legitimi. Felin. in cap. cum P. Tabellio. nu. 17. de fid. instrum. nihil faciunt; quia dicunt magis prorogari de consensu partium rogatus Notarii, quam legitimatio: & quod propterea de consuetudine Papa non legitimat in terris Imperii, nec Imperator in terris ecclesiae, de rogatu non dicunt. §. Bald. conf. 179. lib. 3. & Castil. conf. 37 23. Ioan. Lopez. in prefatio. rubr. de donat. inter vi. & vxor. loquantur in Notario Imperiali, sed non inferunt bene idem in Notario Apostolico. Afflict. in conf. Regni 1. de fid. instr. nu. 21. vbi bene affirmat de Imperialibus, sed num. 22. de Apostolicis dubitat, & idem etiam responderi Ruin. conf. 201. lib. 1. cui se subscripsit Bero. conf. 89. lib. 3. §. Declara igitur, quod non habet locum limitatio in Notariis creatis ab Imperatore, vel Papa; quia vbiq; possunt rogare, nec possunt prohiberi per legem inferiorum. Gein. in c. Romana. §. pen. de for. compet. lib. 6. vbi Franc. Iaf. conf. 122. nu. 7. & 8. lib. 4. Dec. conf. 17. nu. 2. ad fin. Ceph. conf. 167. n. 7. Marcabrun. ab Anguil. conf. 58. nu. 123. & est communis \* opinio, quod in Apostolicis, & Imperialibus non valet prohibitio; quia voluntaria iurisdictione concessa ab illis potest vbiq; prorogari, vel quia fit officium, non autem



autem iurisdictionis actus rogatus Notarii, vt in apostil. prox. seq. & de communi Egid. conf. 42. nu. 8. & de \* magis communi Boer. de iur. 2. 42. num. 4. vide tamen plene Rebuff. super constit. Regis. tit. de literis oblig. art. 2. glof. vnic. num. 44. vbi, quod est contra ius omnis constitutio contra Notarios Apostolicos, licet contra Imperiales admittat constitutionem, sed Alex. etiam in Notario creato vigore facultatis Imperialis tenet, quod constitutio inferioris non valeat, conf. 193. Ex them. ate. nu. 8. lib. 2. Vide Ant. Gabr. lib. 1. tit. de fid. instrum. cond. 1. Notarius non potest conficere instrumentum extra territorium eius, qui creatur.

**Notarii duo rogati qualiter conficiant instrumenta, vt probent. Concl. 73.**

**S**I instrumentum rogatum est a duobus Notariis simul non valet instrumentum ab vno solo rogatum, & traditum, nisi simul ambo subscribant, quia licet vni Notario credatur, tamen non procedit, quando duo simul sunt rogati. Bald. conf. 387. In primis videndum, in fin. ver. vltimo queritur lib. 3. allegat. tex. in auth. de hered. & Falc. §. si vero absint. Guido Pap. de iur. 122. Bar. conf. 114. In primis, in fin. lib. 2. plene Alex. conf. 124. Vtso processu, nu. 4. ver. aliaratione. lib. 7. vbi apostill. in ver. scribat, dat concord. plures. † Et ideo quando Notarius dicit, quod fuit rogatus vna, vel simul cum alio Notario, nisi dicatur in solidum fuisse rogatum, non potest solus releuare instrumentum, & releuatum non probat. Alex. d. conf. 124. Vtso processu, nu. 4. ver. aliaratione. lib. 7. & ibi apostill. in ver. scribat, dat concord. plures. † Sic in procuratoribus pluribus constitutis, quia nisi dicatur in solidum, vnus solus non potest sine alio. Alexand. d. conf. 124. num. 4. lib. 7. † Sic in argentiariis, prout in Notariis electis ad scribendum simul non statur vni, nisi alter etiam se subscribat. Alexand. d. conf. 124. num. 4. ver. ad idem, lib. 7. † Extende maxime, quando extat statutum, prout Mediolani; quod in rogatu instrumenti interueniant duo Notarii; quia releuatum ab vno solo non dicitur publicum instrumentum; & non habet executionem paratam. Castr. conf. 203. nu. 2. ver. secundo vero. lib. 2. plenius Alex. conf. 95. In causa, & lite, nu. 3. & seq. ver. alio principali fundamento. lib. 1. vbi extendit, etiam si partes iurassent; quia iuramentum non supplet solemnitatem probatoriam. † Amplia; quia si duo instrumenta conficiantur diuersa, seu varia a duobus Notariis rogatis simul de eodem contractu, neutrum valet; quia sibi inuicem derogant, quando varietas est circa substantialia. Bald. d. conf. 387. in fin. lib. 3. Bar. conf. 114. In primis, in fin. lib. 2. † Amplia, vt procedat, etiam si pars, que impugnat tale instrumentum rogatum a duobus Notariis, & releuatum ab vno solo Notario illud produxit in iudicio in parte, & partibus; quia licet videatur fateri, non tamen simpliciter, sed quatenus probet, seu solemnem existat. Alex. d. conf. 124. num. 5. ver. nec obstat, si dicitur, cum seq. lib. 7. vbi quod imo producens instrumentum, potest illud dicere non solemnem, vel falsum. Vide, Producens scripturam censetur fateri contenta in ea. Concl. 872.

**†** Amplia; quia si vnus Notarius assumitur in collegam alterius ad actum, sibi vni non creditur, sed vel ambo subscribant, vel vnus scribat, alius subscribat. Bald. in l. iuriorum. andi. C. de testib. Bologn. in apostil. ad conf. Ioan. de Anan. 49. in fin. † Limita, nisi essent rogati ambo, vel duo Notarii in solidum; quia tunc quilibet eorum potest dare authenticum, & valet, vt in huius Doct. predicti. Alex. plene d. conf. 124. Vtso processu, nu. 4. vbi apostill. in ver. scribat. lib. 7.

**†** Limita; quia imo si duo Notarii fuerint adhibiti ad rogatum instrumenti, & alter ex eis erat priuatus officio, ita vt non valeret eius instrumenta, tunc instrumentum ab vno solo rogatum substat, & valet. Bald. in l. Imperator. ff. de statu homin. l. equitur Alex. conf. 93. Repetitus, num. 12. ver. nec obstat, eod. lib. 6. vbi, quod illud est, non quia illud supplet personam alterius; sed quia vnus Notarius solus sine alio potuit esse rogatus, & sic de rogatu in solidum.

**Notarius an possit compelli rogare, & edere instrumenta. Concl. 74.**

**N**OTARIUS † compelli potest rogare, & conficere instrumenta publica, l. i. C. de tabul. Fed. de Sen. consil. 113. Titius constituit, in princ. vbi, quod est seruus publicus. † Amplia, vt possit compelli ad exhibendum instrumentum per eum rogatum. l. fin. cum ibi notat. C. ad exhib. Fed. de Sen. d. conf. 113. num. 2. ver. si autem conficisset. † Amplia; quia summarie constat exhibere Notarius imbreuiaturam, si summarie constat de rogatu, & confessione instrumenti. Feder. de Sen. d. conf. 113. in fin. ver. super vltimo. † Amplia; quia licet Notarius non debeat rogari de testamento, vel alio actu

non solemnem, tamen postquam fuit rogatus etiam non solemniter, tenetur dare instrumentum eo modo, quo fuit rogatus, nec potest excusari praetextu, quod non fit instrumentum solemnem. Ang. conf. 275. Thema, super quo, col. 3. ver. licet enim Notarius, vbi quod ita oblergat communis consuetudo. † Extende; quia Notarius nulliter rogatus de testamento non potest puniri pena falsi, ex eo, quod dedit publicum instrumentum testamenti, vel illud registrauerit in archiuo. Alex. conf. 73. Non puto, nu. 6. lib. 1. quod est Ant. de Prato Veteri.

**Notarius debet rogari ab vtraque parte, & quando secus. Concl. 75.**

**N**OTARIUS † debet rogari ab vtraque parte, alias fit rogatus ab vna parte tantum, non potest testificari de consensu eius, qui non inuocauit, sed tacuit, vel quem non vidit. Lap. alleg. 57. In nomine Domini, num. 7. ver. aut ipsa non inuocauit. Bar. conf. 114. In primis, num. 2. ver. sed in instrumentum. lib. 2. Alexan. plene conf. 110. Eximie Doct. lib. 2. per tot. & tuerit tollendo contraria conf. 38. lib. 7. vbi plena apostill. in ver. vtramque, dat concord. † Intelligas instrumentum, & rogatus factis gratia vtriusque, secus si gratia vnus tantum. Bald. conf. 387. num. 3. lib. 3. quia tunc sufficit rogatus illius, cuius gratia fit actus. Alexan. d. conf. 110. per tot. lib. 2. † Amplia; quia Notarius non potest conficere publicam scripturam contractus, nisi vtraque parte mandante, alias mandatum ab vno non valet. Bald. conf. 147. Statutum, quod supponitur, in fin. lib. 1. Alexan. d. conf. 110. lib. 2. † Extende, etiam si actus pendens ab vtraque parte sit ad fauorem vnus tantum, & in odium alterius, quia si est contractus, vterque debet rogare Notarium, secus, si esset actus, qui non fit per contractum duorum, prout profectio, aditio hereditatis, testamentum, & similia. Alexand. d. conf. 110. nu. 3. ver. hanc conclusionem, li. 2. vbi ita declarat. † Declara, quia ex praesentia partium praesumuntur omnia solemniter acta, & ideo si instrumentum est cum signo, vel subscriptione, ex quibus rogatus praesumitur, praesumptio erit de rogatu ab vtraque parte. Bald. conf. 43. ver. nec obstat. lib. 1. & conf. 476. nu. 2. vbi in fin. lib. 1. & conf. 454. Quaedam scriptura, circa fin. lib. 5. † Extende in donatione, quae respicit fauorem donatarii tantum, & tamen ab vtraque parte debet Notarius rogari, Castr. in l. praeorati, num. 7. vbi Alexan. num. 5. l. i. ff. de eden. Dec. in cap. 1. de fid. instrum. nu. 23. & 24. † Amplia; quia Notarius ad hoc, vt conficiat instrumentum, inter partes, debet rogari a partibus, non autem potest esse rogatus ab alio Notario. Bald. conf. 307. Proposuit, quod, circa fin. lib. 6. † Declara totam istam materiam; quia in contractibus, qui fiunt a pluribus partibus, non potest rogari, neque conficere instrumentum, nisi vtraque parte rogante; si vero sumus in instrumentis, quod pendet a voluntate vnus, tunc sufficit, quod rogetur ab illa parte, ita Alexand. d. conf. 110. Eximie Doct. per tot. lib. 2. & confirmat tollendo in contrarium allegata conf. 38. per tot. lib. 7. & eodem etiam tenet Alexand. conf. 6. num. 6. & conf. 42. num. 6. lib. 2. † Sed bene potest conficere scripturam non publicam, sed priuatam, de iis, quae vidit, & audiuit fieri inter partes, licet non fuerit rogatus, glof. in l. si quis decurio. C. ad l. Cornel. de fals. Specul. in d. scripturam. editio. §. 1. ver. sed pone, nu. 14. & §. seq. ver. & breuiter (sua) & praedicta non vt Notarius facere debet, & talis scriptura potius est attestatio, quam instrumentum; ideo non habet executionem paratam, ita apostil. ad Alex. d. conf. 38. in ver. vtramque. lib. 7. † Et dato, quod esset rogatus a partibus, non tamen potest conficere instrumentum, nisi de iis, quae vidit, & audiuit propriis auribus, & propriis oculis. Bald. in rubr. C. de fid. instrum. num. 10. ver. in apprimum, latus Io. And. in addit. ad Specul. tit. de instrum. editio. §. 1. ver. in ver. audiuerit. † Et intelligitur de iis, quae vidit, & audiuit a partibus, tempore, quo confictebatur contractus. Alexan. conf. 119. lib. 1. Vtso processu, col. fin. num. 4. lib. 1. Socin. conf. 95. lib. 3. Marfil. singular. 46. incipit, Notario. † Et quod Notarius non possit conficere instrumentum, nisi de iis, quae vidit, vel audiuit, plene Alex. conf. 98. Vtso processu, num. 8. lib. 7. vbi plena apostill. dat plurimos concordantiam in ver. sensibus, licet in fine dicat, quod aliter sentit. Felin. in cap. scribitur col. 2. de testib. † Amplia, quia propterea instrumentum quoad reos absentes, qui non rogantur Notarium, neque habent cautions ab iis, qui rogauerunt, non probat plene, neque conficere potest. Alexan. d. conf. 37. num. 4. lib. 3. & plenius conf. 104. In causa, & l. nu. 2. lib. 4. † Extende; quia imo praesens rogatus, qui non rogatus Notarium, non sibi praedicit; quia non sufficit dicere, debuit prohibere Notarium, quia requiritur rogatus ab vtraque parte. Alexand. d. conf. 38. Consultus, num. 2. & sequent. vbi etiam dicitur, lib. 7. † Amplia, vt procedat etiam si Notarius electus

gatus a compositoribus, quia non sufficit, nisi partes consentiant. *Alex. d. conf. 38. nu. 3. & seq. ver. non obstat etiam, vt dicitur, lib. 7. ¶ Amplia, vt procedat etiam in curia mercatorum, & inter mercatores; quia non sunt sublata ea, quae sunt iuris Diuini, & naturalis, prout est rogatus, & consentus. Alex. d. conf. 38. nu. 8. ver. non obstat*  
*Titio, & Scio excludit alios contrahentes, a quibus non fuit rogatus. Alex. d. conf. 38. num. 7. ver. praeerea dum Notarius, lib. 7. ¶ Sequitur Rub. Alex. conf. 35. nu. 7. vsque in fi. Crauet. conf. 117. n. 2. & 3. Alex. conf. 31. nu. 18. lib. 3. Bar. in l. sciendum. n. 15. ff. de verb. oblig. & in l. 1. ff. de hered. instit. ubi. si non appareat, a quo fuit rogatus. ¶ Limita contra seipsum; quia Notarius bene potest se obligare versus alium, & de sua obligatione conficere instrumentum publicum, quod valebit, & probabit, licet non possit se ipsam rogare, & sibi iubere. Bal. conf. 43. Quadam scriptura, per tot. lib. 1. vbi, quod praesumitur praesentia partis, & rogatus, qui in hac parte sufficit ab vno; & quod aliquibus casibus valet rogatus vnus partis tantum & dupliciter conf. 43. lib. 1. ¶ Limita in actibus, qui sunt gratia vnus partis tantum, & in fauorem vnus tantum; quia sufficit, quod Notarius fuerit rogatus ab illa parte, in cuius gratiam factus ille, licet non fuerit rogatus ab alia parte. Bald. conf. 387. In primis videndum, num. 3. ver. sed non quid, lib. 3. vbi loquitur in confessione liberatoria absente parte facta, sed tamen praesente fideiussore absentis; quia sufficit rogatus fideiussoris solius, Bar. d. conf. 114. In primis, nu. 2. ver. sed an instrumentum. lib. 2. ¶ Et ideo si conficit instrumentum testamenti, debet rogari a testatore, alias non valet instrumentum testamenti quia non habet suam solemnitatem. Rom. conf. 306. Proposita consuetudo, in princ. vbi reddit rationem; quia alias esset suspensus de filio le ingerendo, & affectando instrumentum testamenti sine rogatu testatoris. ¶ Declata; quia Notarius vt possit dici rogatus, debet publicare instrumentum, & legere coram partibus, & testibus ideo si quis dicat Notario, *laxate rogato de questo, id est, sis ad hoc rogatus, & taceat, non potest dici rogatus, neq; potest dare instrumentum de hoc. Alex. conf. 77. In causa accusationis, num. 2. ver. verum iudicium, lib. 1. ¶ Et quod ad essentiam rogatus requiritur publicatio. Bar. in l. contractus. col. 1. C. de fid. instr. ¶ Et quod debeat legi contractus coram partibus. Felin. in c. 1. n. 16. vbi etiam Deci. n. 14. de fid. instrum.**

Notarius potest rogari de commissione sibi facta, & qualiter, & quando secus. Concl. 76.

NOTARIUS ¶ potest rogari de commissione, & mandato sibi facta, puta ab Episcopo, vt eius nomine accipiat fideiussionem ab vltuario, sed debet ad hoc, vt ipsi credatur, super hoc conficere publicum instrumentum cum testibus, alias sibi non creditur, quia agit de praeiudicio alterius. Bald. conf. 317. Super primo in prim. & per tot. lib. 3. Angel. Aret. conf. 104. n. 27. Vide Commissionem prox. seq. ¶ Contrarium tenet Bald. conf. 318. Amplius, quod dicitur cautio. lib. 3. vbi, quoad cautionem praedictam de consuetudine seruatur, quod valeat receptio a Notario de mandato, etiam si non conficit instrumentum de mandato; quia non est actus, qui fiat in contradictorio. Ang. Aret. vbi supra. ¶ Amplia, vt procedat in omnib. commissionibus, quae sunt in contradictorio; quia debent rogari per publicum instrumentum, alias non creditur soli Notario. Io. de Anan. conf. 49. Dubium, de quo, in fin. vbi dicitur \* communem, & ibi Bologn. & apostil. in fin. Vide, Notario quando, & in quibus non creditur, vel de contra. Concl. 83. n. 6. ver. Amplia; quia non creditur, vbi plenus. ¶ Extende, quando vnus Notarius assumpsit est in collegam alterius, tunc vnus non potest solus rogari, sed vnus scribat, alter subscribat, vt creditur. Bald. in l. iuris iurandi. C. de testib. sequitur Bologn. d. apostil. ad conf. 10. de Anan. 49. in fine. ¶ Vide, Notarij duo rogati qualiter. Concl. 73. ¶ Amplia idem in commissione facta Notario, vt vadat ad examinandum testes; quia potest de hac commissione rogare instrumentum, & creditur. Ang. Aret. conf. 104. n. 26. & seq. vbi probat; quia sicut potest cogi Notarius, vt faciat rogatum de omnibus, quae spectant ad officium suum, ita potest, & debet posse facere rogatum de commissione ipsi facta. ¶ Contrarium, quod in o. Notarius non possit rogari de commissione sibi facta ad examinandum testes, & ipsi non creditur. Alex. conf. 213. Viso, & opportune, n. 6. vbi dicitur \* magis communem, & apostil. ibi. in ver. alterius, dat concord. lib. 2. & iterum conf. 212. Ponderatis, nu. 18. ver. praeerea, lib. 6. vbi dicitur \* magis communem, quod ipsi non creditur, & ibi apostil. in ver. facta, citat plures concord. & Alexan. ibi tollit contraria, & respondet ad rationem Bar. vt videri potest, concordat Dec. conf. 159. nu. 6. vbi dicitur \* communem. Rolan. a Vall. conf. 32. n. 2. lib. 3. ¶ Limita; quia nuncio

Tom. 5.

non creditur de commissione sibi facta, nisi sit iuratus, & deputatus. Vide, Nuncio non creditur extra, & c. Concl. 155. ¶ Restringe, quia bene creditur testibus dicentibus se accepisse possessionem de mandato Titii; quia probant mandatum, & commissionem sibi factam. Alexand. conf. 388. Quoniam, num. 31. ver. praedictis etiam non obstat. lib. 5. ¶ Restringe in arbitratore; quia de negotio sibi commisso potest testificari. Alex. d. conf. 88. num. 32. ver. & sicut dicimus, col. pen. lib. 5. vbi apostil. in verb. arbitrator, dat concord. Vide, Testes omnes sunt idonei, & c. Concl. 191. ¶ Limita in iis, quae non fiunt in contradictorio; quia commissio probatur ex instrumento facto per Notarium, in quo asserit de commissione Episcopi fecisse, & loquitur in fideiussione recepta per Notarium ab vltuario. Bald. conf. 318. in prim. lib. 3.

Notarius non potest sibi aliquid adscribere in testamento a seipso rogato, & qualiter procedat, vel non. Concl. 77.

NOTARIUS ¶ non potest sibi adscribere, neq; filio suo in potestate existenti in testamento, per eundem Notarium rogato, etiam si filius Notarii deputetur haeres exequutor ad pias causas. Bald. conf. 96. Factum tale est, lib. 2. & conf. 420. Viso testamento, in princ. lib. 2. quod est Petri de Vbaldis. Bar. in l. si pater, ff. de fals. apostil. ad Bartol. conf. 61. lib. 1. in ver. adscribere. ¶ Extende in casu conuerso; quia filius Notarius non potest rogari de legato facto patri suo, in cuius potestate est. Bal. conf. 92. Dispositio codicillaris, in fi. lib. 5. Ratio ¶ est; quia cum filius acquirat patri, non potest pater adscribere filio, quia sibi adscriberet, & e conuerso, quia filius in potestate patris, & pater potest iubere, & coercere, ideo non potest adscribere aliquid patri, sicut neq; sibi, secus, si cesset patria potestas. Bar. conf. 61. Filius familias, lib. 1. per tot. maxime nu. 4. ¶ Amplia; quia Notarius rogans testamentum paternum non potest sibi adscribere legatum, vel id, quod omnino non erat habiturus sine testamento; & ideo punitur, sicut alius, si sibi adscriberet solum id, quod ab intestato erat habiturus. Socin. conf. 163. Non fuisse opus, num. 2. ver. prima ratio. lib. 2. vbi dicit ita omnes \* Doctores tenere. ¶ Restringe, vt non procedat, quando Notarius sibi adscriberet solum id, quod alias erat sine testamento habiturus, quia valet, & cessat suspicio falli. Socin. d. conf. 163. num. 2. lib. 2. vbi dicitur \* communem. ¶ Amplia; quia Notarius sibi aliquid adscribens in testamento in scriptis, de quo fuit rogatus, poena falli punitur, quae est deportationis, & confiscationis bonorum. Clar. in §. falsum, num. 34. ver. adscribens, vbi dicit hanc poenam imponi sine dubio & tenatur consul. Liboniano, vbi, quod ex sola scriptura testamenti in scriptis probatur haec falsitas. ¶ Extende etiam in testamento nuncupatio secundo \* communem, de qua Dyn. quem ad hoc citat Bello. conf. 80. num. 3. Bos. rit. de iis, qui sibi adscribunt, nu. 3. Clar. d. §. falsum, num. 34. & extat conf. Rom. 185. Pro decisione, in fin. num. 12. quoad vltimum, vbi magis arguit in nuncupatio; quia vt inquit probatur per instrumentum rogatum a Notario testamentum nuncupatio, & dicit, quod tenetur poena falli, & perdit sibi adscriptum; quia habetur pro non scripto, & accrescit institutis, vel quibus de iure. ¶ Et quod poena Notarii sibi adscribentis aliquid est poena falli, & priuationis illius, quod sibi adscripsit, quod pro non scripto habetur, Rom. conf. 185. in fi. n. 12. ¶ Et istud non scriptum applicatur institutis, vel substitutis ad quos spectat residuum, si extant, sin minus, ad venientes ab intestato. Rom. d. conf. 185. in fi. n. 13. ¶ Amplia; quia non probat instrumentum rogatum per Notarium ad fauorem Notarii. Sign. Homod. conf. 66. col. 2. in fin. ver. vnium tamen, vbi declarat, quando instrumentum mere est ad fauorem Notarii. ¶ Limita; quia bene potest pater existens Notarius adscribere legata, & institutionem filio suo emancipato. Bald. d. conf. 420. in princ. lib. 2. Bar. conf. 61. n. 2. lib. 1. allegat L. diuus, ff. ad l. Corn. de fals. ¶ Extende; quia idem est in casu conuerso; quia filius emancipatus potest rogari de testamento, in quo pater Notarii instituit haeres. Bar. d. conf. 61. Filius familias, num. 2. lib. 1. allegat l. si pater, ff. ad l. Corn. de fals. & conf. 174. Ser. Ioannes, nu. 7. ver. restat, lib. 1. ¶ Et ideo filius potest rogari de testamento, in quo mater Notarii instituit haeres; quia non est in potestate matris, & potestas est, quae prohibet. Bar. d. conf. 61. nu. 2. lib. 1. allegat tex. in l. si pater, §. fin. ff. de fals. ¶ Et idem est in Presbytero Notario; quia antequam inhibeat in superiore, potest rogare instrumenta, & quia ordo sacer eximit a patria potestate simpliciter secundum aliquos, & secundum alios eximit quoad aliqua, secundum vtramque opinionem quoad hoc potest rogare instrumenta pro patre, & testamentum, in quo pater instituit, valet, quia habetur pro emancipato. Bar. d. conf. 61. Filius familias, per tot. lib. 1.

Yy 2 ¶ Decla-

- 15 † Declara tamen; quia licet filius emancipatus sit testis in causa patris per rogatum instrumenti; non tamen admitteretur tanquam testis ad deponendam pro patre; quia testificatus pendet à solo teste; & ab illius autoritate, rogatus vero pendet à publica autoritate; & testibus descriptis in instrumento; item quia Notarius iuravit in principio officii. *Bar. d. conf. 174. Ser. Ioannes. n. 7. v.*
- 16 *resistat videndum. lib. 1. † Limita;* quia valet instrumentum donationis rogatum per Notarium ad fauorē nepotis, transuersalis Notarii, quando donans erat frater consobrinus eiusdem Notarii. *Bald. conf. 60. Vsq. ad quingentos. in fin. ver. est sciendum. lib. 4. † Declara;* quia licet non valet testamentum, in quo Notarius sibi aliquid adscripsit, quoad id, quod est in fauorem Notarii, bene valet, quoad reliqua, maxime, si probetur per testes, vel subscriptio-
- 17 nem testatoris. *Bald. conf. 92. lib. 5. circa fi. † Limita;* quia potest rogari de testamento, in quo vxor Notarii proximior testatoris est substituta; quia non spectat commodum ad Notarium. *Signorol. conf. 238. nu. 7. ver. vel potest dici. † Limita;* quia licet Notarius non possit rogari de testamento, in quo sibi aliquid adscribit, & ultra nullitatem puniatur de falso, vel quasi falso; tamen si probetur per testes, & per subscriptionem testatoris illud factum, non puniretur Notarius, quando testamentum esset nuncupatiuum; secus si in scriptis celebratum; imo etiam si duo testes tantū essent pro Notario, cui taret pœnam, sed non caperet legatum, nisi adsit numerus sufficiens testium sine scriptura, & ultra scripturam. *Bald. d. conf. 92. per tot. lib. 5. & quod si probet Notarius legatū per testes in testamento nuncupatiuo, nō incurrat aliquam pœnam, communem \* dicit Clar. d. S. falsum, n. 34. circa fi. allegat Anan. in c. accedens. n. 6. de crimin. fals. & forte eundem sensum habuit Roman. conf. 181. n. 12. dum dicit, quod puniatur pœna falsi; quia nuncupatiuum probatur per instrumentum Notarii; forte secus vult dicere, si non per instrumentum probaretur. † Extende;* quia imo absolute talis pœna Notarii sibi adscribentis aliquid non habet locum in testamento nuncupatiuo. *Cuman. conf. 79. Quidam fecit testamentum. per tot. Alex. conf. 50. Ponderatis. nu. 2. v. hoc probatur, lib. 3. quia nuncupatiuum recipit fidem à testibus, non à scriptore.*
- 21 † Contrarium supra in secunda extensione post secundam ampliationem, nu. 7. † Extende maxime, quando non sibi adscripsit legatum, neque institutionem in testamento nuncupatiuo, sed mercedem rogatus testamenti; quia pœnam non incurrit. *Cuma. d. conf. 79. † Limita;* quando qui scripsit notam testamenti, non fecit, vt Notarius, sed vt simplex scriptor; puta Notarius facit scribi testamentum, puta ab alio, vel ab hærede, vel legatario; quia si rogatur à Notario, licet scriptor scripserit sibi legatum, non vt Notarius, non patitur pœnam, neq; est prohibitum; quia tale testamentum non probatur per scripturam scribentis, sed per autoritatem Notarii. *Alex. conf. 50. Ponderatis. ver. per tot. lib. 3. vbi dat plura similia de testamento nuncupatiuo; quia non recipit robur à scriptore, sed à testibus. Idem de eo, qui dictauit scienter notam, ex qua factum est testamentum nullum; quia ipsa non faciebat fidem, sed pendebat à rogatu. Item; quia ad scribendum instrumentum potest adhiberi seruus, qui non potest esse Notarius.*
- † *Vide, Testamentum non valet quoad legata facta ei, qui scripsit testamentum. Concl. 143.*

**Notarius potest rogari de instrumento contra se ipsum, & valet. Concl. 78.**

- 1 **NOTARIUS** † potest conficere instrumentum publicum contra se ipsum, & valet, & probat, ac si esset rogatum inter partes. *Bald. conf. 43. Quedam scriptura. per tot. lib. 1. & conf. 476. Factū tale est. n. 7. ver. sed hic est solum dubium. lib. 1. & latius conf. 454. Quedam scriptura. lib. 5. Alex. conf. 185. Vso processu. n. 8. v. cedit etiam. lib. 7. † Amplia;* quia Notarius potest testari, & potest rogari de suo testamento, & representat hoc casu duplicē personam, videl. Notarii, & testatoris. *Sign. conf. 65. Factum tale est. col. 2. in fi. v. vnum tamen obstat re videtur. † Amplia;* quia Notarius eo ipso, quod est Notarius, potest conficere quacunq; instrumenta, & tantum valet, & probat primum instrumentum, quantum millesimum. *Bald. conf. 300.*
- 4 *Tex. est in c. lib. 2. n. 4. v. super alio. † Amplia;* quia secundus Notarius, qui ex forma statuti debet adhiberi in rogatu, alias instrumentum non valet, si tamen Notarius secundus adhiberetur ex post ad instrumentum rogatum contra ipsum Notarium secundum adhibitu post conualidatur. *Alex. conf. 184. Vso processu. n. 7. v. concurrat. lib. 7. † Limita;* quia non probat instrumentum Notarii in fauorem ipsius Notarii. *Sign. Homod. d. conf. 66. col. 2. in fi. v. vnum tamen, vbi declarat hoc procedere, quando instrumentum mere est ad fauorem Notarii. Vide Concl. prox. præced.*

**Notarius qualiter authenticare debeat instrumenta mortui Notarii. Concl. 79.**

**NOTARIUS** † viuens, qui non est rogatus de instrumento potest authenticare instrumenta mortui sine licentia, & commissione iudicis. *c. cum P. d. bello. de sd. instr. Vide, instrumentum quod dicitur. Concl. 239. Vide, Transumptū scripturæ. Concl. 374. † Et de licentia generali non potest authenticare notā mortui aliquid addendo, vel minuendo, & ideo si talis nota est nulla, non potest aliquid supplere. *Alex. d. conf. 153. nu. 14. & 15. ver. ad idem. lib. 2. † Et licet authenticare Notarius ex originali defectu oso aliter; quam deberet, potest pars petere, quod exhibetur originale ad quod exhibendum heredes tenentur, & reperta nullitate ex originali iudex mandabit non dari authenticam. *Alex. d. conf. 153. col. fin. nu. 16. v. sit cautus. lib. 2. † Amplia;* quia instrumentum habens verba equiuoca, & dubia, quæ non possunt certam habere interpretationem, non possunt authenticari. *Alex. conf. 153. Videtur prima. n. 6. in fine. ver. facit quod not. Bart. lib. 2. † Amplia;* quia scriptura Notarii mortui reperta extra protocollum Notarii sine subscriptione licet sit scripta manu Notarii mortui non potest authenticari quia non præsumitur rogata, secus si in protocollo esset reperta, ideo non probato rogatu cum causa cognitione non potest authenticari. *Alex. d. conf. 153. n. 7. & seq. maxime n. 11. lib. 2. † Extende;* quia si in protocollis suis non facit mentionem de tali scriptura Notarius, ex licentia generali non potest dare authenticam. *Alex. d. conf. 153. nu. 13. ver. nam ad hoc. lib. 2. Vide, Originale, & protocollum. c. 2. Concl. 202. † Amplia;* quia ad hoc vt Notarius possit authenticare instrumenta Notarii mortui, tria sunt necessaria; que debent probari; Primum, quod ille, cui sit commissio, sit Notarius, secundum, quod is, qui dat licentiam, sit iudex ordinarius, vel habeat facultatem, tertium, quod consistat instrumentum exemplatum esse manu Notarii, cui data est licentia exemplandi. *Alex. plene conf. 198. Vso processu. per tot. lib. 7. vbi qualiter ista probentur, & discutit latissime. † Declara tamen;* quia in multis locis iurisperitura, quæ dant aliam formam, prout Mutine sufficit, quod hæret licentiam alicui Notario de collegio, vel quod habens eam à Notario mortuo possit authenticare, super quo statuto *Alex. d. conf. 198. num. 5. ver. præterea ex forma provisionis. lib. 7. Vide, Notarii scripturæ, vt probet. Concl. 97.***

**Notarii verba dicuntur verba partium, & quando secus. Concl. 80.**

**VERBA** † Notarii sunt verba partium, quando sunt verba respectu contractus, & quantum ad disponendum sunt verba contractus, & contrahentium, sed tamen descriptiua Notario pro implemento sui officii, & ideo quando sunt talia disponunt. *Bald. conf. 263. Verba instrumenti procurat. lib. 1. Roman. conf. 179. Amplissime Doct. nu. 6. vbi ap. in ver. per summum, dat concord. & dicit Rom. ibi quod licet sint verba Notarii delicta præsumuntur sibi dicta à partibus prius; ideo sunt verba partium. † Extende;* quia si in legitimatione fuit dictum, quod erat excludito, & soluta, & reuera erat ex coniugata, ea dicitur nulla, & illa verba cum respiciant substantiam, licet essent Notarii, dicuntur partium, nec admittitur excusatio. *Bald. in l. 1. in fin. C. de prim. dat. Io. Andr. in c. cum in iure, de offic. deleg. † Idem in simili Rom. d. conf. 179. n. 6. vbi, quod si filius codicillando errauit in nomine patris, ex quo errore inducitur præsumpta dementia, & nullitas codicillorum, non potest saluari, quod sint verba Notarii, & error Notarii; quia præsumuntur prius dicta à partibus, & apostillæ præsumuntur, dat concord. † Amplia;* quia verba partium propter tacentibus ob reuerentiam contrahentibus matrimonium dicuntur verba contrahentium. *Lap. alleg. 57. nu. 13. ver. Thomas, super quarto. † Amplia;* quia verba recipientis feudum in antiquo dicuntur etiam verba concedentis, quando inuestitura fuit per Notarium rogata; quia verba Notarii sunt verba partium rogantium. *Dec. conf. 184. in causa, & lite. num. 8. vbi ap. in ver. partium. † Declara, vt non procedat in verbis exequutiuis, & conditione, licet prolatis, quæ non disponunt, secus, si disponunt. Dec. d. conf. 184. num. 9. vbi ita declarat clem. 1. de præb. † Amplia;* quia quicquid reperitur scriptum in instrumento, præsumitur de voluntate disponentis, vel disponentium. *Bald. in l. errore. C. de restam. vbi etiam Angel. Bar. in l. si quis filiabus. ff. de restam. tuel. Roman. conf. 179. amplissime Doct. col. 1. v. nec resistatur. † Limita,* quando sunt verba dicta ab vnâ parte, & descripta à Notario, quæ respiciunt obligacionē alterius, qui in illo contractu non probatur præsens, vel iuris

Notarius dicat, quod talis filius familias confessus fuit dotē suae  
 vicioris, & promisit restituere per hæc verba, *Io prometto, & mi obli-*  
*go, id est, promitto, & me obligo, sol. confensio di mio padre, quia non obli-*  
*gantur verba presentiam, neq; confensum patris, quia sunt ver-*  
*ba dicta a filio, non autem verba Notarii pro substantia contra-*  
*ctus, Cuman. conf. 40. Cuidam filio. nu. 3. ver. ad secundum. ¶ Extende,*  
*vt idem sit, si Notarius dicat, quod vxor fecit compromissum cum*  
*presentia mariti, quia non probat presentiam mariti, quia enun-*  
*ciatiua. Rom. conf. 156. Honorande Domine. n. 3. ver. quinto, vbi apof.*  
*in ver. non probant. ¶ Contrarium eadem apof. ad Rom. conf. 156. in*  
*ver. non probant, quia cum verba Notarii sint verba partium, pro-*  
*bant inter contrahentes, vbi allegat plures. ¶ Limita, quia verba*  
*Notarii ad probandam numerationem veram plus operantur,*  
*quam verba partium, quia licet quis in propria confessione fateat-*  
*ur, habuisse ad instantiam Seii presentis, & deponentis, nõ pro-*  
*betur naturale, & verum depositum, tamen secus est, si ista sint*  
*verba Notarii in instrumento posita, quia attestetur, prout testis,*  
*& de vero, & naturali actu intelliguntur verba Notarii. Bald. conf.*  
*28. in princ. lib. 1. & Alex. conf. 178. Viso processu. nu. 4. & iterum conf.*  
*179. V. s. ac ponderatis. nu. 4. & 5. lib. 7. vbi dicit \* communem, quia*  
*Notarius, qui non potest rogari, nisi de iis, quæ coram eo gesta*  
*sunt, & vidit, vel audiuit, cum sint verba Notarii de præterito, ne*  
*continuant falsum, debent intelligi tunc tempore instrumenti, ac*  
*verecus, si confessio esset partis, vel partium verba. ¶ Limita in*  
*verbis Notarii, quæ ipse tenetur ex officio suo apponere non in*  
*contractu, sed in instrumento, quia ista proprie sunt verba Notarii,*  
*& non dispositiua partium, prout sunt annus, mensis, dies, testes,*  
*& alia solemnia in instrumentis, quia ista sint vere verba Notarii, a-*  
*lia vero extra ista, & quæ pertinent ad contractum, licet sint ver-*  
*ba Notarii, tamen etiam sunt verba contrahentium, & dispo-*  
*nunt. Bald. conf. 263. Verba instrumenti procur. n. 2. ver. in contrarium,*  
*lib. 1. ¶ Extende, quia alia verba Notarii, prout, quod testator sit sa-*  
*nes mente, & intellectus, & in sententia, visis, &c. in instrumento mu-*  
*lieris, & minoris de certioratione facta per Notarium, sunt ver-*  
*ba Notarii, & non partium, ideo non probant, licet præsumptio-*  
*nem inducant, quæ transfert onus probandi contrarium. Vide,*  
*Instrumentum non probat quoad multa in instrumento descripta, & quan-*  
*do fecus. Concl. 242. ¶ Limita, quia verba Notarii enunciativa non*  
*probant, nisi partes consenserint, ideo si Notarius dicat, q; sen-*  
*tentia transfuit in iudicatum contra absentem, & non consen-*  
*tientem, talia verba nihil probant. Alex. conf. 42. Viso processu, circa*  
*lib. 4. vbi dicit \* communem. ¶ Extende etiam in iudicialibus,*  
*quia licet Notarius dicat, *ratu testis iuratus, &c.* non probatur iu-*  
*ramentum testis. Alex. d. conf. 42. in fin. lib. 4. ¶ Restringe, quia in iu-*  
*dicialibus verba Notarii de facto iudicis bene probant, prout,*  
*quod admittit, vel decreuit. Alex. d. conf. 42. in fin. lib. 4. vbi de com-*  
*muni, \* quia quando illud potuit interuenire, & de facto iudicis*  
*aliter plene probat, idem Alexan. conf. 110. lib. 2. & 38. lib. 7. ¶ Re-*  
*stringe, quia verba Notarii probant, si de enunciatis est rogatus,*  
*& veritatem potuerunt interuenire enunciata in actu. Alex. d.*  
*conf. 2. in fin. vbi dicit \* communem, lib. 4. & conf. 110. per tot. lib. 2.*  
*conf. 38. per tot. lib. 7.*

**Notarii verba in instrumento posita sumenda sunt, prout iuris, & quando fecus. Concl. 81.**

**NOTARIUS** ¶ potest attestari, etiam de iis, quæ sunt iuris in  
 suo instrumento, licet secus sit in teste. Oldrad. *conf. 100. In*  
*negotiationes, ver. non obstat, nu. 5. vbi dicit hoc esse in Notario de iu-*  
*re, & de consuetudine, quia fides Notarii est approbata, non au-*  
*tem testis fides, ¶ Contrarium videtur velle Bal. conf. 28. in quodam*  
*instrumento, in pr. lib. 1. vbi, quod verba Notarii, quæ referuntur ad*  
*verborum testium, sunt sumenda de actu vero, & naturali*  
*cepto per visum, prout in teste, ideo si dicat, quod talis ad pre-*  
*sentiam Seii presentis, & deponentis confessus fuit, probat ve-*  
*rum depositum, & naturale, prout si testis hoc deponeret. Vide,*  
*Notarii verba dicuntur verba partium, & quando fecus. Concl. 80. Am-*  
*plias ¶ quia si Notarius in instrumento dicat, talis promisit tali pre-*  
*sentem, intelligitur per stipulationem, videlicet præcedente inter-*  
*rogatione, quia omnia semper solemnia præsumuntur. Bald. conf.*  
*476. Etiam i de test. n. 3. ver. nam istud verbum, lib. 1. ¶ Extende, vt idem*  
*fit, si Notarius dicat, talis fideiussit, quia intelligitur solemniter, &*  
*in forma iuris. Bald. d. conf. 476. n. 3. lib. 1. ¶ Extende, quia si debitor,*  
*seu obligatus in receptione pecuniarum dicat, quod promittit*  
*dictas pecunias inuestire in vno nauigio, vel restituere, & non di-*  
*cat ad beneficium cuius, intelligitur ad beneficium dantis pecu-*  
*niarum, & heredum suorum, Bal. d. conf. 476. per tot. vbi est calus, lib.*  
*1. Vide, Promitto importat, &c. Concl. 910. ¶ Limita, quia verba No-*  
 Tom. 5.

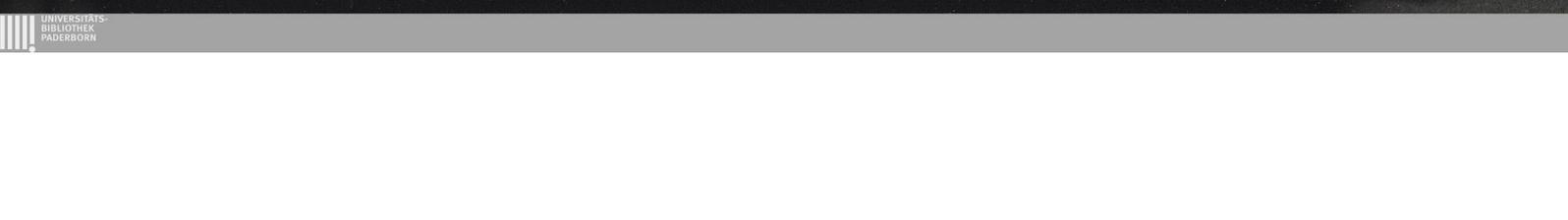
tarii debent intelligi de actu naturali, prout in teste. Socin. *conf. 143. Diu profecto, in princ. lib. 1. ¶ Extende maxime, quando agitur de*  
*numeratione pecunie, à pari procedunt testis, & Notarius. Soc.*  
*d. conf. 143. nu. 7. lib. 1. Vide Concl. prox. seq.*

**Notarii verba qualiter interpretanda. Concl. 82.**

**VERBA** ¶ Notarii in instrumento per eum rogato asserentis,  
 quod Titius confessus fuit ad instantiam Seii presentis, &  
 deponentis, intelligi debent de vero, & naturali deposito facto  
 tempore confessionis, quia verba Notarii, & testium à pari pro-  
 cedunt, vt intelligantur de actu vero, & visibili, non autem de fi-  
 cto. Bald. *conf. 28. in quodam instrumento, in princ. lib. 1. ¶ Amplia, quia*  
*debent intelligi verba Notarii secundum communem usum, &*  
*prout testes intellexerunt. Bald. conf. 28. eolum. fin. ver. item quia ver-*  
*ba tabellionis, lib. 1. ¶ Amplia, quia debent intelligi, prout à pru-*  
*dente, ideo verbum, *promisit*, redactum in scriptis importat sti-*  
*pulationem. Vide, Notarii verba dicuntur verba partium. Concl. 80.*

**Notario quando, & in quibus non creditur, vel è contra. Concl. 83.**

**NOTARIO** ¶ dicenti se rogatum de instrumento publico, sed  
 quod amisit imbreuiaturam, non creditur etiam cum iura-  
 mento de amissione, nisi probet casum amissionis. Feder. de Sen.  
*conf. 113. num. 2. ver. dico in super. Vide, Instrumentum non probat quoad*  
*multa in instrumento descripta, & quando fecus. Concl. 242. ¶ Amplia,*  
*quia, non creditur Notario attestanti se fecisse sequestrum Titio,*  
*quia si non est rogatus cum testibus, non probat, quia non credit-*  
*ur Notario, nisi prout alteri testi, ita vt si attestetur, vel deponat*  
*sine iuramento, nihil probat. Abb. conf. 16. Ad clarum, in fin. lib. 1.*  
*¶ Amplia, quia Notario, & eius attestationsi non creditur in iis, de*  
*quibus non est rogatus, ideo si asserat constituentes syndicum face-*  
*re maiorem partem, vel calculando summas in instrumento,*  
*errauerit ista omnia non viciant instrumentum, licet constet de*  
*contrario eius, quod asseruit, quia de illis non fuit rogatus, nec ad*  
*eius officium spectant. Fed. de Sen. conf. 288. per tot. Fulg. conf. 163.*  
*In causa, & questione, col. 2. v. sed nec ex illa. Vide, Instrumentum non dicitur*  
*jur. Concl. 254. ¶ Extende, vt idem sit in verbis narratiuis, de quib-*  
*non est rogatus, cum diu talis testator sanes mente, & intellectu,*  
*de quo vide plene Marfil. in l. 1. §. si quis dicat, num. 5. & seq. ff. de quest.*  
*Vide, Instrumentum non probat. Concl. 242. Alexand. conf. 141. Ponde-*  
*ratis. nu. 11. ver. non obstat superius dictum, lib. 1. ¶ Imo, quod talis clau-*  
*sula de consuetudine Notariorum consueuerit apponi. Alexan. d.*  
*conf. 141. in fin. lib. 1. ¶ Amplia, quia non creditur Notario dicenti,*  
*prout constat ex instrumento rogato per talem à me viso, & lecto,*  
*quia nisi ostendat, ipsi non creditur, *authent. si quis in aliquo. C.**  
*de eden. Vide, Mandatum non presumitur. Concl. 32. Vide, Relatum debet*  
*probari. Concl. 128. ¶ Extende, quia imo etiam si inserat tenorem*  
*instrumenti alieni in suo instrumento, illi non statur, nisi ostendat*  
*instrumentum, cuius copia est inserta. gl. in c. Abbate, de verb.*  
*signif. Vide, Insertum non probat, & quando fecus. Concl. 193. Extende,*  
*quia ¶ non creditur Notario actorum dicenti constare de manda-*  
*tato talis, quia illud produxit in actis suis rogato per talem sub*  
*tali die, & anno, quia quoad illos, qui non interfuerunt produ-*  
*ctionis, non probat. Alex. conf. 6. Ponderatis. nu. 5. & 6. ver. non obstat,*  
*quod in actis. lib. 4. & conf. 110. per totum. lib. 2. ¶ Extende, quia imo et-*  
*iam si Notarius actorum scripsit, quod talis produxit instrum-*  
*entum sui mandati in actis, non probat, nisi illud sit registratum ad*  
*verbum in actis, & tunc bene probat quoad præsentis actui, sed*  
*non quoad alios. Alexan. d. conf. 6. nu. 7. & 8. ver. vnde facit id quod.*  
*lib. 4. ¶ Extende, quia imo si Notarius rogatus de instrumento inter*  
*partes enunciat constare de instrumento procure talis ab ipso*  
*viso, & lecto, licet quoad contrahentes talis enunciatio probet,*  
*non tamen quoad alios, & absentes. Alex. d. conf. 6. nu. 6. in fin. & 7.*  
*ver. nec obstat id, quod lib. 4. vbi apof. ill. in ver. rogatus, vbi citat Alex.*  
*conf. 37. num. 4. lib. 3. ¶ Vide ad istam extensionem Alex. conf. 3. in*  
*princ. lib. 2. & conf. 191. lib. 6. & omnino Socin. conf. 173. lib. 2. ¶ Ex-*  
*tende, quia non creditur Notario, si scripsit in actis, facta fuit fides*  
*iudici de mandato, &c. quia sibi non creditur, nisi citata sit pars, vel*  
*scripta fuerit in iudicio præsentem, & patientem, plene Alexan. d. conf.*  
*147. V. s. dubitationibus. num. 5. & seq. ver. non obstat, quod satis videtur,*  
*lib. 6. vbi, quod si dixit, quod fuit facta fides iudici de mandato*  
*procure per talem Notarium, qui de eo fuit rogatus, non probat.*  
*¶ Declara, quia verba Notarii enunciativa in iudicio non pro-*  
*bant enunciatum contra eum, qui in iudicio non fuit præfens, &*  
*tacens, si vero fuit præfens, & tacens in iudicio, bene probant. A-*  
*lex. d. conf. 147. nu. 5. ver. præterea. lib. 6. ¶ Amplia, quia non creditur*  
 Yy 3 Nota-



Notario, neq; eius instrumentis ex sola quasi possessione quando non fuit creatus Notarius; quia sola quasi possessio nihil operatur, quando non fuit creatus Notarius. *Calder. conf. 175. in fin. qui allegat Ioan. Andr. in addit. ad Specul. de instrum. editio. 8. restat. super ver. & scias, quem dicit ita intelligi, & est conf. 2. de fid. instrum.* **15** *† Declara, vt ampliatio non procedat, quando esset vere creatus, licet esset indignus; quia tunc bene quasi possessio iuuat, vt valeat instrumenta, donec amoueat. Calder. d. conf. 175. in fin. alias 2. de fid. instrum.* **16** *† Amplia; quia non creditur verbis Notarii referentis verba se obligantis, quoad ea, quia dicta verba tendunt in prauidicium alterius. Cuman. conf. 40. Cuidam filio. nu. 3. vxoris requiritur praesentia mariti ex solemnitate statuti, non creditur Notario asserenti cum praesentia mariti contraxisse, late Rom. conf. 156. Honor. ante Domine. nu. 3. ver. quonimo, vbi apostill. in ver. non probant, dat exempla alia. † Contrarium eadem apostilla ad Roman. conf. 156. in ver. non probant, vbi, quod verba Notarii sunt verba partium. Amplia; quia scriptura Notarii non solemniter dicitur priuata, & non plus probat, quam faciat priuata scriptura. Bald. conf. 432. Super dubia, in fin. ver. item non omni. lib. 3. † Extende, quod scriptura Notarii non creditur sine testibus, nisi in iudicialibus. Card. Zabarell. conf. 41. Alex. conf. 166. In causa, & lite. num. 11. ver. quonimo, lib. 6. vbi apost. in ver. testibus, citat Corn. conf. 214. colum. 2. lib. 1. & 200. col. 2. lib. 2. Crauet. conf. 56. num. 1. † Amplia; quia licet credatur Notario, & instrumento eius publico regulariter, quando solus fuit rogatus, si tamen duo Notarii simul sunt rogati, non creditur vni tantum, imo si faciant instrumenta diuersa, neutri creditur. Bald. conf. 387. In primis videndum, in fin. ver. vltimo queritur, lib. 3. Vide, Notarii duo rogati. Concl. 73. † Amplia; quia non creditur Notario asserenti se certiorasse mulierem, vel minorem de beneficio Velleiani, vel alio beneficio sibi competenti, cui renunciauit. Alex. conf. 191. Per speculo. nu. 3. ver. fortificari. lib. 6. Vide, Minor renuncians beneficio. Concl. 246. † Amplia; quia Notario non creditur de iis, in quibus non est deputatus; sed alius deputatus existit. Bald. conf. 227. Quod non possit. nu. 5. ver. ad tertium, lib. 4. † Amplia; quia non creditur Notario scribenti super prothocollo, fuit cassum de consensu partium, nisi adsit rogatus testium, & castatura non attenditur. Abb. conf. 34. Super questionis materia. nu. 5. lib. 2. vbi, quod est not. dictum. Io. Andr. quem allegat Alex. conf. 59. Viso processu. num. 4. & seq. ver. nunc venio lib. 2. Vide, Cancellatio quando attendenda. Concl. 20. Amplia; quia non creditur Notario contenti, etiam cum iuramento in iudicio, quod instrumentum ab eo rogatum sit falsum; quia non potest prauidicare parti, cum iam functus sit officio. Bald. conf. 252. Postquam Notarius, in pr. lib. 4. vbi tamen recitans opinionem suam dicit contrarium, quod ipse non adhiberet fidem tali instrumento, & quod causa est concordanda. † Alexand. conf. 133. Stat. in. in. lib. 7. n. 16. ver. postremo simpliciter, quod non creditur in hoc Notario, & valet instrumentum alio non probato. † Amplia; quia non creditur Notario, neq; eius instrumentum in iis, quae tempore confecti instrumenti non fuerunt facta; quia de aliis Notarius non intelligitur rogatus. Cardin. Zabar. conf. 10. Iacobus exequatur, num. 7. ver. & hic dico. Ant. de Butr. conf. 32. in prim. † Extende; quia regulariter non creditur Notario referenti aliquid, quod tempore confecti instrumenti non potuit interuenire. Cast. conf. 202. In causa consinium, num. 4. lib. 1. vbi dicit \* communem, & conf. 429. col. 2. lib. 1. Ant. de Butr. d. conf. 32. in princ. Castr. conf. 38. num. 2. **29** lib. 2. † Declara duobus modis, quando pars aduersa fuit praesens, & tacuit, quia probat assertio Notarii, & idem, quando sumus in antiquis, & est quasi impossibilis probatio. Castr. d. conf. 202. nu. 4. lib. 1. † Extende, vt procedat etiam circa solemnitas instrumenti, quia solum potest probare Notarius, & instrumentum solemnitatem interuenisse quoad ea, quae in actu instrumenti potuerunt interuenire. Cardin. Zabar. conf. 14. Statuto Trigefi, in princ. Castr. d. conf. 429. colum. 2. nu. 5. lib. 1. vbi etiam si iudex, & Notarius attestentur de praeterito quod non probent. Ant. de Butr. d. conf. 32. in princ. Castr. d. conf. 38. num. 2. lib. 2. † Declara, & restringe multis modis, primo, quando sumus in assertionibus, quae tendunt ad validitatem actus. Ant. de Butr. d. conf. 32. num. 2. Abb. conf. 33. col. fin. in princ. lib. 2. **32** † Idem, quando illud fuit assertum per Notarium de praeterito extra rogatum partibus praesentibus, & non contradicentibus. \* Ant. de Butr. d. conf. 32. nu. 2. ver. secundo ex theorica, vbi dicit \* communem. Castr. d. conf. 202. nu. 4. lib. 1. † Extende, quia non potest Notarius rogari, quod res oblata, in absentia sua sint eadem met res, de quibus agitur inter partes, ex quo non erant ad praesentiam. Alexan. conf. 119. Viso processu, colum. fin. lib. 1. † Restringe in actu contrario, quia bene creditur Notario asserenti quattuor ar-*

bitum, sine quo fuit laudatum, fuisse requisitum; quia hoc potest fieri in actu laudandi, & maxime, quando de consuetudine, & hinc ita obferuatur, quod Notario credatur, prout leuiter in officio mercantiae. Abb. conf. 33. n. 6. & seq. col. 4. in pr. v. sed per appositum lib. 2. **†** Amplia; quia non creditur Notario subscribenti, & attestanti in Notarium Apostolicum, vel alias ex illis verbis, & ego Notarius Apostolica auctoritate notarius, & c. quia ipsi non creditur sine litteris testimonialibus, vel nisi probetur aliter, quod sit Notarius. Maria. Socin. conf. 33. lib. 1. **†** Amplia; quia si reperitur instrumentum perfectum, licet Notarius dicat non habuisse effectum, vel fuisse cancellatum, non ipsi creditur, nisi quatenus cancellatio fuit solemniter a partibus cum praesentia testium. Ang. conf. 246. Titius, vbi habes, nu. 2. ver. non autem, sequitur Alex. conf. 59. n. 5. ver. & quod dicit scriptura, lib. 2. **†** Declara Alex. qui refert opinionem d. conf. 59. nu. 5. & seq. v. nec obstat secundum eum, lib. 2. **†** Restringe, quia bene creditur, si cancellatio ex causa non diminuit instrumentum, vel nisi si ex causa extentionis; quia talis cancellatio non diminuit virtutem instrumenti. Ang. conf. 346. per tot. Vide, Notarius quando potest, & c. Concl. 86. **†** Restringe idem, si cancellauit exprimens; quia per errorem Alex. d. conf. 59. n. 5. v. & quod dicit, lib. 2. **†** Amplia; quia non creditur Notario attestanti aliqui, quando illud, de quo attestatur, non potuit interuenire tempore rogatus, sed alio tempore. Fulg. conf. 163. In causa, & questione. col. 3. in princ. v. ea autem particula, & n. 2. v. & licet ipse Ser. Antonius, Bald. in lex. in circ. casu. C. de statum. milit. & d. exempla. Castr. d. conf. 429. n. 5. col. 2. in princ. ver. v. reuere apostolo, si. 1. vbi si narrat solemnitates interuenisse, quae debuerunt fieri ante, vel si narrat litem contestationem, iuramentum, colum. 2. confessionem in iudicio, quae non potuerunt interuenire in ipso instrumento, & communem \* dicit conf. 202. num. 4. lib. 1. **†** Extende; quia non creditur Notario attestanti in instrumento aliquid de praeterito; quia instrumentum rogatum non probat, nisi in iis, quae sunt gesta coram Notario, & testibus tempore instrumenti, si vero de gestis de praeterito, vel extra instrumentum, non probat; quia non est de rogato, sed sunt litterae testimoniales. Castil. conf. 30. n. 3. & 4. Extende; quia imo Notarius non potest rogari, nisi de gestis in praesentia sui, & testium tempore contractus. Castr. conf. 241. n. 2. lib. 1. vbi apost. citat Corn. conf. 14. Licet, n. 1. lib. 4. & conf. 161. n. 3. eod. lib. & rursus Cast. conf. 52. col. 1. in princ. lib. 2. vbi apost. citat Corne. conf. 154. n. 7. lib. 4. **†** Amplia; quia non creditur Notario, & eius scriptura contra testem, quod dicit se non deposuisse, prout scripsit Notarius. Alex. conf. 70. V. 10. nu. 2. in principio respondeo, lib. 1. qui dicit solum quoad causam falsi contractum intentatam non credi in aliquo, si testis negat ita de postulo, vbi apostil. allegat Alex. conf. 65. lib. 2. plenius conf. 74. n. 12. lib. 1. vbi de \* communi attestatur, idem Alex. d. conf. 65. lib. 2. Contrarium, quod creditur Notario, quando lis non est inter eum, & testem, dicentem contrarium, sed inter testem, & tertium. Alex. conf. 74. n. 2. ver. nec adhuc obstat, lib. 1. **†** Declara, si Notarius est persona honesta, & non suspecta, statur Notario, non autem testi contrarium asserenti. Io. de Imol. conf. 4. nu. 2. vbi, quod statur libro Notariae licentia data licet pars examinata dixerit non habuisse licentiam. **†** Amplia; quia non creditur Notario narranti in obligatione bonorum Ecclesiae, quod de mandato Papae, nisi aliter docuerit. Anch. conf. 301. V. 10. diligenter, in princ. **†** Amplia; quia non creditur Notario facienti mentionem in suo instrumento, quod talis habebat mandatum procurae; quia non probat, nisi exhibeat. Alex. conf. 191. Per speculo. in instrumentum, lib. 6. Vide plene in ver. Mandatum. Concl. 32. **†** Amplia, quia non creditur scriptura Notarii, etiam publicae cum subscriptione trium testium, quando vnus citatus, & alii duo non iustificat scripturam. Card. Zab. conf. 41. **†** Amplia; quia non creditur soli Notario attestanti sibi commissum fuisse factam ad scribendum. Io. de An. conf. 49. Dubium, de quo, vbi dicit \* communem, sequitur ibi Bolog. in apost. & est communis \* opinio. Alex. conf. 213. n. 6. lib. 2. **†** Extende, quia non creditur iudici delegato, quod sit delegatus, nisi doceat de sua delegatione. Alex. conf. 213. nu. 8. v. omnes etiam, lib. 2. Vide, Delegatus, & c. Concl. 154. **†** Idem in facio faciente librum extra ea, quae sunt obligata; quia licet attestetur se ab aliis sociis habere mandatum, non probat, neq; sibi creditur, nisi aliunde probet. Alex. conf. 188. V. 10. subtilissimus, nu. 4. v. nec etiam sufficeret lib. 2. **†** Extende, quia non creditur mortui non potest leuari, neq; probat transactionem per alium Notarium, nisi confert, quod de licentia iudicatum non statur Notario attestanti de tali licentia; quia debet esse aliter confert. Alex. conf. 187. V. 10. col. 2. in princ. lib. 6. Boer. d. conf. 119. Quoad primum, n. 8. **†** Et quod non creditur Notario attestanti de instrumentum ab alio rogatum, si attestetur de commissione facta ad authenticandum. Afflic. d. conf. 317. vbi late, & c.

eredatur Notario attestanti de auctoritate sibi concessa. Bar. in l. ex sententia. ff. de testam. 2. uel. Alex. cons. 104. Circa primum, ad fin. lib. 5. & cons. 12. Ponderatis. nu. 22. lib. 6. Afflict. dec. 317. In causa cuiusdam Legati. Alex. cons. 213. num. 4. lib. 4. vbi dicitur \* communem. Declara; quia si licet non creditur testi, quantumcumque; excellenti vnico, ita neq; Notario attestanti aliquid etiam cum iuramento, neque scripturæ ipsius, nisi sit solemnis cum testibus. Alex. cons. 166. n. 10. in fin. ver. nunc restat. lib. 1. Amplia; quia non creditur Notario attestanti se notificasse laudum parti condemnatæ, vt inde oriatur, quod transierit in iudicium. Castr. cons. 241. In questione, col. 2. in fin. ver. nunc restat. lib. 1. Amplia; quia non creditur Notario attestanti aliquid de præterito, non enim probat. Ant. de But. consil. 32. in princ. Castill. cons. 30. nu. 3. & 4. Contrarium, quod Notario credatur etiam de præteritis, quæ non potuerunt interuenire in actu rogatus, quod dispositiue attestatur; quia potuit de præterito fuisse rogatus. Ant. de But. d. cons. 32. circa fi. ver. inuat etiam. Declarat qd procedere ampliationem in verbis enunciatuius, & contrarium in verbis dispositiuis, quando vere, vel præsumptiue constat de præterito cum fuisse rogatus, vel informatum, vt si Notarius ad totam causam dicit in sententia citationem præcessisse; quia verisimile est, & potuit ipse scire, & esse rogatus. Anton. de But. d. cons. 32. in fin. Amplia; quia in tantum est verum, quod Notarius aliquid de præterito enunciat, vel dispositiue ponens in instrumento debet intelligi interuenisse tunc tempore rogatus fuit, vt valeat, non autem potest rogari de iis, quæ non interueniunt in instrumento tempore rogatus; ita plene Alexan. cons. 178. Viso processu. n. 4. ver. illa verba instrumenti. lib. 7. vbi apostill. in ver. tunc, dat concord. & intelligit Alex. quando illud de præterito enunciatum potuit tempore actus interuenire, & non probatur, quod ante instrumentum fuerit. Extende; quia licet quis in instrumento confiteatur habuisse, & recepisse à Titio centum, licet illa verba possint verificari, quod habuerit ante contractum; tamen illa verba debent intelligi tempore instrumenti, vel incontinenti ante, non ex intervallo. Alex. cons. 77. Viso processu. n. 10. ver. nec potest dici. lib. 6. vbi apostill. in ver. tempore, dat concord. Extende; quia verba Notarii, quod Titius dedit, vendidit, tradidit Titio emptori, necessario debent intelligi de tempore instrumenti, non ante; quia Notarius non potest rogari, nisi de iis, quæ sunt coram eo, & ideo cum possint in actu instrumenti interuenisse, necessario debent intelligi de tempore instrumenti, vt si in conspectu rei venditæ sint dicta, importent veram traditionem, si in absentia rei, importent licentiam ingrediendi. Alex. cons. 179. Vise, n. 2. ad quod resp. lib. 7. Sic etiam quando Notarius dicit, quod Titius habuit, & recepit à Sempronio centum, licet non dicat, in presentia mei Notarius, & testium, tamen intelligitur numeratâ fuisse pecuniam, quia sunt verba Notarii, non autem confessio partiu. Alex. d. cons. 179. num. 4. lib. 7. vbi dicitur \* communem. Sic etiam, quando Notarius in instrumento dixit, Titius dedit, & numeravit Scio, intelligitur tunc in instrumento, & contractu. Alex. d. consil. 179. n. 5. ver. bene ad propositum. lib. 7. vbi, quod alias Notarius committeret falsum, & præsumeretur deliquisse in officio. Restringe; quando si de præsentia verba intelligerentur, annullaret instrumentum, & contractus, vel pars, non induceretur delictum, ita tenebat quidam aduocatus, vt refert Alex. d. cons. 179. in princ. lib. 7. vbi tenent contra hoc, vbi vult, quod pactum legis commissoria in pigore reprobatum, si apponitur à principio; secus, si ex post facto, dicebat, ne pactu annullaretur, verba intelligenda de præterito, vt pactum valeat; quia non à principio, & quia delictum præsumptum vsurarum ex pacto nullo resultans cessat, & verba in dubio pro validitate actus interpretanda, & vt excludatur delictum. Contra restrictionem tenet Alex. d. cons. 179. nu. 3. & seq. ver. ad qua respondeo. lib. 7. quia ex quo Notarius non potest rogari, nisi de iis, quæ tempore contractus interueniunt, alias committeret falsum, & delinqueret in officio; igitur si sunt verba Notarii, trahuntur necessario ad tempus contractus, etiam si agatur de malitate; quia maior præsumptio tollit contrariam; secus, si essent verba partium. Amplia; quia non creditur Notario asserenti aliquid esse procuratoré, vel habere mandatum, vel syndicatum, nisi doceat de eo, secundum \* communem, de qua Curt. Jun. cons. 312. n. 68. & seq. Extende; quia mandatum vniuersitatis non præsumitur, nisi ostendatur, etiam si in sententia sit facta mentio de syndicato, etiam si iudex pronunciat ipso fore syndicos, & habere mandatum sufficiens; quia non præiudicat. Curt. Jun. d. cons. 312. n. 69. & seq. Amplia; quia illa verba Notarii, sanus mens, & intelligitur, non probant sanitatem; quia non est officium Notarii hoc iudicare. Rom. cons. 520. Circa propositum, nu. 12. ver. nec refugatur. vbi apostill. in ver. non probant, dat concord. Extende, etiam si Nota-

rius asserat, sponte, & ex certa scientia, non per errorem fecit talis, & quia dubiu est, an talia verba prolata à Notario inducant certâ scientiam, & maxime, quando constat contrarium, videl. quod errore ductus fecit. Rom. d. cons. 520. n. 13. ver. nec præmissæ conclusioni. Ex-  
tende, quia licet verba Notarii in contractu dicantur verba partium, & propterea tanquam ad partes relata videantur, probare, sup. Concl. 80. tamen secus est, quando constat, quod ex eadem facultate, quamotus fuit quoad contractu, etiam motus fuit quoad verba. Rom. d. cons. 520. n. 12. ver. nec refugatur. Limita; quia creditur Notario, quando scriptura est solemnis, & dubitatur, an sit manu Notarii, si affirmat, quod manu sua, vel non, illi creditur, Alex. cons. 147. num. 6. ver. non obstat, quod creditur, lib. 6. & consil. 198. Viso processu, in princ. ver. tertio oportebat, lib. 7. Limita; quia Notario attestanti in scriptis se interfuisse omnibus supra narratis est credendum in iis, quæ ad officium suum spectant. Feder. de Sen. cons. 129. nu. 3. ver. an vero. Limita; quia creditur Notario attestanti in contractu, in inventario, & omni actu per eum rogato fuisse præsentem tales, & tales testes, etiam, quod se non subscriperint; quia non reperitur cautum, quod debeant subscribere. Castr. cons. 326. Non multum, in princ. lib. 1. Extende, vt procedat, etiam si testis dicat, non recordari se fuisse præsentem; quia per hoc non minuitur fides Notarii, nisi contrarium probetur. Castr. d. cons. 326. in princ. lib. 1. Limita; quia creditur Notario attestanti se rogatum de instrumento, & circa ea, quæ ad eius officium pertinent. Cald. consil. 168. alias 2. de testib. nu. 2. ver. item presbyter. cons. 174. ver. creditur ergo. Limita; quia creditur Notario in iis, quæ spectant ad officium suum cum iuramento, prout si agatur de matrice originali, creditur Notario, si duæ reperiuntur, quæ sit vera matrix. Alex. consil. 105. In causa, in princ. ver. præterea, quod illa sit matrix, li. 2. Limita; quia creditur Notario, & eius scripturæ sine testibus in iudicialibus; quia est speciale, quod sine testib. credatur. Card. Zab. cons. 41. Cui præsupponatur. Corn. consil. 141. in princ. lib. 3. Vide, Indici calor multa operatur. Concl. 483. Extende maxime in Notariis castrorum, & villarum, si per modum actorum scribant etiam sine testibus; & idem, si talis Notarius attestetur de facto eius proprio, quia sibi creditur. Doct. maxime Fel. in c. quoniam contra, col. 2. vbi etiâ Dec. de probat. faciunt tradita per Dec. consil. 42. Et pro facultate, n. 4. Declara, quia licet credatur Notario deputato ad iudicialia de omnibus, quæ sine testib. scribit; quia non adhibentur testes; tamen si scribat productum fuisse instrumentu, cuius executio fuit concessa, & non reperitur, nisi vna fides de instrumento in actis, non creditur Notario hoc attestanti, & executio est nulla. Corn. consil. 141. per tot. lib. 3. Declara; quia sibi creditur in iudicialibus, sine testibus quoad partes præsentem, & tacentes, vel citatas, alias non. Alex. cons. 147. Vise dubitationib. in princ. maxime n. 5. & seq. lib. 6. Limita; quia si Notarius rogatus de testamento, vel codicillis, quorum verba essent ambigua, deponeret super interpretatione verborum duorum, ipsi crederetur, si est vir nobilis, & qualificatus, quando verba non repugnant interpretationi, glo. not. in l. Titio, ff. de cond. & demonst. quam exaltat Bald. in l. iudicium, C. de rei vend. Bar. in l. Celsus, ff. de vsucap. Ant. de But. in cap. si diligenti, de prescrip. Curt. cons. 71. Princeps, col. 2. Limita; quia creditur Notario dicenti, partes adhibuerunt sigilla propria instrumenti, quod exhibetur authenticum; quia probat, etiam si sigilla non appareant; quia sibi creditur in hoc, & in omnem casum, si partes non se restrinxerunt, quod non valeat, nisi cum sigillis, non vitiat. Alex. cons. 98. Breuiter puto, per tot. lib. 1. Declara, quia si Notarius in instrumento attestatur aliquid interuenisse, vel factum in instrumento per eum authenticato, quod potuit interuenire, & fieri tempore contractus, ipsi creditur, alias non. Alexan. d. consil. 98. lib. 1. plenius consil. 119. Viso processu, nu. 4. ver. quia respondeo, quod Notarius, lib. 1. & consil. 191. lib. 6. Socin. consil. 95. lib. 3. Marfil. singul. 462. Notario. Limita; quia creditur instrumenti, & asserenti Notarii dicentis mulierem fuisse certioratam de beneficio Velleiani, cui renunciauit. Imol. in cap. cum contingat, col. fin. de iureiur. aud. Fel. in cap. si diligenti, num. 19. de for. compet. Limita; quia creditur Notario asserenti se infirmum, vel impeditum ad effectum, vt valeat delegatio facta, vel substitutio in alium loco sui, & idem in omni officiali. Alexan. consil. 34. Consultus, num. 5. ver. quia statur, lib. 4. Limita; quia magis creditur Notario, & examini scripto per eum, quam testibus dicentibus non deponuisse, prout reperitur scriptum. Castr. consil. 372. Præsupponitur, quod, col. 3. ver. & confirmatur prædicta, lib. 1. vbi apostill. citat Socin. consil. 29. Primo aspectu, ver. Notarius. Vide, Nuncio non creditur extra officium suum, sed bene in iis, quæ spectant ad officium suum. Coml. 155. Vide, Testibus contradicentibus Notario non creditur. Concl. 245. Vide Antonium Gabriel. libro primo, de fide instrumenti. Concl. secunda. Notario asserenti collegialiter factum an credatur.



Vide, quod Notario non credatur. Mascard. Concluf. 143. Affertio Notarij.

Notarii de stylo ponunt multas claufulas, quæ nihil operantur. Concluf. 84.

- 1 **NOTARIUS** † de stylo suo ponunt claufulam codicillarem in testamentis. Card. Zabari. conf. 20. Iacobus testator, in fin. vbi, quod non debet operari contra mentem testatoris. Ang. conf. 364. nu. 6. col. pen. v. quapropter moueor, vbi, quod non valet, si testator non intellexit illius efficaciam, & quod debet certiorari. Alexan. conf. 52.
- 2 **Circa hanc**, n. 29. ver. nec obstat, lib. 4. quod est Barbatia. † Inculcat multas claufulas in abfolutionib. quia licet folutione eius, quod debetur, tollatur omnis obligatio; tamen Notarii ponunt actum folutionis, postea liberationem, & ex abundantia inculcat folutionis facta. Abb. conf. 97. Vifo instrumento, per tot. maxime in fin. ver. nec obstat contraria, vbi, quod ista est confuetudo Notariorum.
- 3 † **Amplia**; quia imo Notarii præfuntur rogati apponere claufulas confuetas in instrumentis, & qualiter, & de quibus claufulis intelligatur. Vide plene Anton. Gabr. lib. 6. tit. de confuet. Concl.
- 4 3. **Notarius præfuntur rogatus**. † In testamentis apponunt claufulam, sanus mente, & intellectu, de confuetudine; ideo non operatur.
- 5 **Alex. conf. 141. Ponderatis**, in fin. lib. 1. † Et quod Notarii apponant multas claufulas, quas non intelligunt. Alex. conf. 2. num. 29. lib. 4. Vide de hac materia plenius in ver. Claufula, que de stylo apponuntur, non operantur multum. Concluf. 304. Vide, Notarij error non debet nocere. Concluf. 87.

Notarius quæ possit addere, vel non in extenfione instrumenti. Concl. 85.

- 1 **NOTARIUS** † in extenfione instrumenti potest addere claufulas suas solitas apponi in omnibus instrumentis, etiam si in originali claufula non sint extenfe. Bald. conf. 414. Cum per statutum, lib. 4. Alexan. conf. 89. Vifo themate, nu. 12. ver. non obstat, lib. 3. vbi, quod semper præfuntur rogatus secundum claufulas confuetas, vbi apost. in ver. confuetas, dat concord. & conf. 53. In causa, & lite, nu. 11. lib. 7. vbi apost. in ver. confuetas, dat concord. † Et quod possit Notarius addere, vel non in extenfione ex proto collo, Vide plene Bologn. conf. 300. † Et propterea appellatur imbreuiatura illa scriptura matris, quia breuior est. Bald. conf. 398. Queritur, an per folam, in fin. lib. 5. Vide, Originale, & protocollum, seu matris, vel imbreuiatura Notarij quid sit, &c. Concl. 201. † Et quod possit Notarius illam imbreuiaturam, seu breuiem notulã extendere; quia præfuntur, quod habeat mentem difponens, vel contrahentium, & illi extenfo credatur. Guid. Pap. decis. 129. † Et ideo omnia, quæ de iure infunt ex natura contractus, potest extendere, prout quod venditor promifit dare possessionem rei venditæ, & promiffionem de euictione. Alex. conf. 28. Vifo, & præhabito, nu. 2. ver. & præterea, lib. 2. † Et quod possit in extenfione imbreuiaturæ proprie fupplere secundum ius, & confuetudinem, & quod talis imbreuiatura recipiat fuppletionem renunciationum, & aliarũ claufularum, quæ de iure, vel confuetudine apponi folent. Bald. in rubr. C. de fid. instr. 11. col. ver. quarto de tertio, & in l. contractus, C. de fid. instrum. † Declara hoc procedere in Notario, qui fuit rogatus, & fecit imbreuiaturam; fecus in alio; quia non potest fupplere, neq; extendere. Bald. d. rubr. C. de fid. instrum. col. 12. ver. quarto quero. † **Amplia**, vt procedat etiam, quando Notarius effer mortuus. † Et quod fiat extenfo secundum stylum Notarii poterit apponi obligatio, & hypothea bonorum, licet non fit scripta. Bald. confil. 414. lib. 4.
- 2 † **Extende**; quia habens facultatem explendi instrumenta mortui ex statuto Pistorij potest addere, & fupplere diem omiffum in imbreuiatura, aut ex præcedentibus instrumentis, aut ex alio extenfo rogato simul cū non extenfo. Ang. conf. 380. Reperitur inter, per tot. vbi in fine, quod melius, si de mandato iudicis hoc facit.
- 3 † **Amplia**; quia Notarius potest addere nomen Principis in instrumento per eum rogato, antequam illud reddiderit extenfum partibus, postea vero non possit sine auctoritate iudicis. Angel. conf. 292. Vifo omnibus, in prin. ver. quinimo. † **Contrarium** dicit Ant. de But. conf. 11. n. 2. vbi, quod omnia omiffa, quæ sunt de substantia, prout annus, dies, consul, subscriptio, non possunt addi, etiam si recorderetur, quia præfumeretur machinatio. † **Declarat idem** Ant. de But. d. conf. 11. n. 3. & 4. quod si additur id, quod fuit omiffum, & est de solennitate, prout dies rogatus, & familia, si quidem Notarius recorderetur bene, & partes non contradicunt, valet, alias non potest sine decreto iudicis, qui examinet, an ex errore, vel sciẽtia, & quid fit verifimile. † **Amplia**; quia licet Notarius non possit addere substantialia in extenfione instrumenti alterius, & de-

functis tamen bene potest addere inuocationem Domini, & nomen Imperatoris, quando refulant ex aliis instrumentis. Rain. conf. 159. lib. 4. † **Extende**; quia infu iudicis poterit addere ea, quæ sunt de substantia, quando probantur interuenisse. Craue. conf. 216. nu. 7. & 8. Angel. conf. 275. per tot. † **Amplia**; quia Notarius semper cenfetur rogatus, vt apponat omnes claufulas, quæ de stylo sunt. Alex. conf. 27. In causa, & lite, num. 2. lib. 2. vbi plene apost. in ver. confuetas, l. quod si nolit, §. qui a fidiua, ff. de edil. edit. la. latissime in l. certi conditio, ff. si cert. pet. in 3. & 4. col. Felin. in c. cum M. Ferrariorum, de confut. Dec. conf. 449. & 490. col. pen. Alex. conf. 27. In causa, & lite, n. 2. ver. accedat, lib. 2. vbi plena apost. in ver. confuetas, citat plurimos concord. & Alex. confil. 105. In causa, in fi. lib. 2. vbi apost. in ver. confuetas, & Notarius d. 89. nu. 12. lib. 3. vbi apost. † **Extende**, vt procedat, quod possit Notarius addere claufulas solitas, etiam si partes nihil dixerint; quia cenfetur de eis rogatus. Alex. d. conf. 27. nu. 2. ver. accedat, lib. 2. † **Extende**, vt procedat etiam in claufulis pœnalibus, puta 17 dupli, & apponi confuetas. Alex. conf. 66. In causa, & lite in prin. nu. 3. lib. 7. ver. hoc etiam fudat. † **Extende** in tantum, quod si Notarius omiferit claufulam solitam apponi in instrumento, præfuntur per errorem, & habetur pro appofita. Socin. conf. 101. col. 2. lib. 3. Aretin. conf. 47. col. 2. † **Declara**; quia cenfetur rogatus, & potest apponere claufulas solitas, & confuetas, quæ refpiciunt executionem, & dilucidationem contractus, non autem de claufulis, quæ alterant contractum, vel difpofitionem. Alex. conf. 28. nu. 4. vbi apost. in ver. non potest, dat familia, lib. 2. † **Extende**, quia potest apponere pactum executiuum, quod in casu reftitutionis dotis mulier possit propria auctoritate capere bona mariti, & illa vendere, & sibi fatisfacere. Doct. in l. 3. C. de pignor. vbi, quod confuetæ apponi habentur pro appofitis. † **Contrarium**, quod non possit extendi constitutum. Alex. conf. 28. Vifo, & præhabito, lib. 2. nu. 4. ver. aut volumus, quia non venit ex natura contractus, & quia nullus præcisus modus tradendi possessionem est de natura contractus, ergo non plus cõstitutum, quam alius modus potest extendi, sed loquitur in eo, qui releuat alienum contractum. Dec. in l. contractus, & in l. semper in stipulationibus, ff. de reg. iur. † **Declara**; quia contractum non loquitur, quando constat de confuetudine Notarii, sed folum in terminis iuris communis, vt ex d. conf. Alex. quod est sub nu. 7. col. 2. qui in col. 3. ver. nec obstat, si diceretur, iuncto ver. quia respondeo, quod in actis non inuenio. & ideo vera est extenfo, quando constat de confuetudine Notarii. † **Et quod permittitur** Notario, an pariter permittatur commiffario eius imbreuiaturam, vide Dec. d. l. semper in stipulationibus, ff. de reg. iur. in fin. † **Extende**, quia potest addere constitutum, per quod transferitur dominium, & possessio, maxime, quando in instrumento ad est claufula ceterata, vel cum claufulis solitis, &c. ita Grat. conf. 70. n. 32. ver. item quia, lib. 1. † **Item** potest addere pœnam in instrumento ratione generalis contuctudinis, licet nihil fit dictum per partes. Ial. conf. 219. col. 3. lib. 2. † **Amplia**; quia procedunt prædicta in Notario, qui potest extendere, & etiam in partibus, quia mandatum factum ad vendendum cum claufulis solitis possit apponere procurator in venditione, constitutum, & alias claufulas, quæ sunt de stylo. V. de Soc. conf. 239. col. fin. lib. 2. † **Vide**, Procurator quid possit. Concl. 84. † **Extensio** † autẽ debet fieri secundum stylum, & confuetudinem Notarii defuncti, & si de eo non constat secundum confuetudinem generalem aliorum Notariorum, & ex vnicò actu non probatur stylus Notarii defuncti; quia plura instrumenta requiruntur. Alex. conf. 28. n. 8. & 9. lib. 2. † **Amplia**; quia claufula solita apponi in adiudicationib. prout est constitutum, cessio iurium, promiffio defensionis, & alia solita claufule possunt nedum per Notarium, sed per arbitrum, & per iudicem confirmantem sententiã adiudicationis apponi. Ial. d. l. certi conditio, §. si numerus, col. 4. ff. de iur. per. † **Refringe**, quando constaret de contraria mente, puta, quia is, qui fecit contractum semper, & per longum tempus permansit in possessione nomine suo; quia cum ista sit specialis præfumptio, quæ perferretur generali præfumptioni, quod ex claufula, &c. possit extendi constitutum, debet hoc casu cessare extenfo. Alex. conf. 28. nu. 10. ver. præterea, lib. 2. † **Amplia**; quia multo magis claufula ceterata potest extendi, sicuti in totum omiffa potest fuppleri; ideo si Notarius in instrumento dixit, me Notario pro dicto N. absente acceptante, &c. talis claufula poterit extendi secundum communem stylum confuetum. Bart. & alii in l. Gallus, §. idem credendum, ff. de liber. & posthum. Alexan. conf. 163. col. fin. ver. non obstat, lib. 7. Socin. conf. 101. Vifo, col. 1. lib. 3. † **Et talis claufula** impotest acceptationem pro N. absente, sed pro omnibus aliis, quorum interest, nec est dubium, quod Notarius potest stipulari pro omnibus, quorum interest. Bart. in l. stipulatio ista, §. si stipuler, ff. de verb. obl. & in l. 2. ff. rem pupill. saluam fore, & in l. nec vis, §. eorum, v. quare non

quid t. ab illis, ff. de adoptio. Alex. d. s. ff. stipuler, qui dicitur communem.  
 51 Amplia; quia in Bullis Apostolicis clausula solita debent apponi, & omnia possunt suppleri, c. accepimus, vbi Ant. de Butr. de aponi, & qualis. Alex. d. conf. 27. n. 2. lib. 2. Amplia; quia Notarius ex generali commissione releuandi instrumenta mortui potest extendere clausulas ceteratas. Spec. de instrum. editio. s. ostenso, ver. illud, & v. autem. Contrarium, quod imo requiratur specialis licentia auctoritatis iudicis extendendi clausulas ceteratas secundum stylium Notarii mortui, & quod requiratur citatio partis, vt constat possit de stylo, & solito Notarii mortui Castr. conf. 172. Videtur dicendum, in pr. li. 2. vbi, quod tutius est habere specialem commissionem, & quod ita seruatur ex communi vsu. Declarata tamen; quia si extat statutum, prout Vicentiae, quod Notarius, cui facta est generalis commissio, iuret releuare secundum formam imbrentiarum Notarii defuncti, & secundum formam contractuum consueti, & visitatur per Notarium defunctum; tunc poterit extendere clausulas ceteratas ex generali commissione, ne statutum, & eius verba reddantur superflua. Castr. conf. 172. n. 2. vsque in fin. lib. 2. vbi dicit in fin. quod debet facere mentionem de extensionibus factis ad maiorem cautelam; quia pars non citata possit audiri, quando extensio non esset bene facta, & dicit, quod ommissio citationis non annullat extensionem, sed praeseruat ius eam ex causa legitima impugnandi. Vide, Clausula, & c. quid comprehen. Concl. 302. Vide, Dicitio, & c. quid importet. Concl. 277. Limita; quia obligatio bonorum, & hypotheca non potest addi, vel suppleri in extensione instrumenti, quando originale non continet talem obligationem. Bald. conf. 414. lib. 4. & credo, quod loquitur, quando Notarius erat mortuus, licet expresse non dicit, vide Dec. in semper in stipulationibus, col. fin. ff. de regul. iur. Contrarium, quod imo hypotheca omittitur in instrumento per errorem possit suppleri per Notarium, quando de stylo est solitus apponere; quia censetur rogatus apponere omnes clausulas de stylo solitas, l. si in fin. & ibi gl. & Bal. C. de fideiuss. l. huiusmodi, vbi Modern. ff. de leg. 1. c. cum m. Ferrar. ff. de constit. Negul. de pignori. in 1. memb. 3. partis prin. nu. 24. & 25. vbi, quod Notarius potest supplere hypothecam omittam, & index ex officio possit supplere omissionem; quia habetur pro apposta, & partes censentur concordasse de eo, quod consuetu est, gl. in l. 4. §. in commissoria, ff. de leg. commissio. Bald. in l. 1. in 2. q. c. pro ficio, & in lincendum, c. si certum per. plene Ias. in l. certi conditio, §. si nummos, n. 7. & seq. ff. de cert. per. vbi ponit infinita exempla, & nu. 24. d. exemplum hypothecae, & latus conf. 153. col. 3. lib. 2. vbi affirmat de hypotheca, & constituto. Extendere; quia si Notarius omisit hypothecam in ratificatione laudi, censetur tamen apposta. Boer. dicit l. 8. n. 54. facit l. quod si noluit, §. qui a s. d. iud. l. in fin. ff. de edilit. l. si prius, §. recte placuit, & ibi Bar. ff. de aqu. plu. arcend. l. in fin. ff. de iudi. gl. & Bald. C. de fideiuss. l. in l. vi liberis, C. de collat. Et quod possit Notarius in extensione ex suo officio supplere, & apponere clausulam hypothecae. Bald. in l. 1. in vlt. col. ff. solut. matr. Alex. conf. 28. lib. 2. vbi addit Corn. conf. 225. in fi. lib. 3. Soc. conf. 94. lib. 1. Dec. conf. 449. Part. Conf. 27. n. 2. & conf. 89. in fi. lib. 3. Negul. de pignori. in 1. membro 3. partis prin. nu. 24. Tiraq. de retrat. consent. §. 3. gl. vnica, n. 3. & Florentiae Princ. consil. sepe appositus ex potestate sibi data a statuto actus Notariorum addendi, & supplendi iuncto stylo, & consuetudine apponendi; ex eo, quod clausula apponenda habetur pro apposta. Bald. in l. si. C. de fideiuss. l. in l. certi conditio, §. si nummos, ff. de cert. per. & conf. 153. col. 3. lib. 2. Limita in iuramento; quia etiam si sit solitum de consuetudine in actu praestari; si tamen non apparet praestitum, censetur omittum. Soc. conf. 85. Consilii nostri, n. 5. lib. 1. Vide, iuramentum debet expresse. Concl. 521. Limita; quia si notarius rogatus de testamento Titii tradidit originale testatoris, qui illud cancellauit, & fecit in eo apostillas, & inter lineaturas mutando in iuramentum haredis non potest illud releuare mundum nequam mundum; mundum non potest omittendo apostillas; quia non concordat cum originali includendo apostillas; minus, quia de illis non est rogatus, & sic non probat; quia apostilla probant reuocationem, sed non probant secundam voluntatem. Ioan. de Anan. plene conf. 28. vsq. & ponderatis, in prim. vbi plene Bologn. in 43. apostill. Limita; quia clausulae apponendae debent esse proportionabiles dispositioni principali, alias censentur per errorem, & possunt corrigi; de o. si quis cedat iura, si quae habet, non potest clausula pacifens defendere esse pura, sed debet esse conditionalis, sicut dispositio, alias corrigi potest tanquam errante posita. Alexan. d. conf. 27. in causa, & lre, per tot. lib. 2. Vide, Clausula, & c. quid comprehendat. Concl. 302. Vide, Dicitio, & c. quid importet. Concl. 277. Limita; quia ea, quae sunt de natura, vel solennitate contractus intrinseca, praesuntur; & possunt extendi, quod est verum in solennitate intrinseca naturali; secus si est intrinseca materia-

lis, quae recipit variationem, quia illa non potest extendi per Notarium, vt est facta traditio, quae variis modis fieri potest per traditionem clauium & alios modos, non potest extendi per constitutionem, vel precarium, si non est dictum. Alex. conf. 28. Viso, & praehabito, n. 4. & seq. lib. 2. v. aut volumus, vbi plena apostill. Idem in praenotanda; quia licet Notarius sit solitus apponere poenam in contractu, non potest illam extendere, si non est promissa; quia non est vniformis, sed variabilis, secus, quando esset vniformis. Alex. d. conf. 28. nu. 6. ver. confirmantur, lib. 2. Idem in pretio; quia licet sit de natura emptionis, & venditionis, tamen quia est substantia materialis, & variabilis, non potest extendi a Notario, si non est conuentum, ita Alex. d. conf. 28. n. 5. ver. ad hoc etiam facit, lib. 2. Idem in praetoriis stipulationibus, licet sit de natura actus, quod dicitur fideiussor; tamen quia est substantia materialis, & variabilis; quia non semper idem fideiussor, non potest Notarius extendere fideiussorem non conuentum. Alex. d. conf. 28. n. 6. v. item pone, lib. 2. Limita; quia Notarius non potest extendere clausulas, quae dispositionem alterant, vel nouum effectum inducunt, sed solum potest extendere clausulas, quae executionem, vel clariorem dilucidationem important, apostill. ad Alex. d. conf. 28. nu. 4. in ver. non potest, li. 2. vbi ponit plurima exempla. Primo, licet sit mos in loco, vt conductores periculum sterilitatis suscipiant, si non est dictum, non potest extendi. Ang. in l. licet, col. 1. C. locati, apostill. vbi supra. Secundo non potest extendere in fideiussione, quod fideiussor renunciauit epistole diui Adriani, vel discussione, si non est dictum. Bald. in rubr. C. de reuoc. ius, quae in fraud. credit. col. fin. apostill. vbi supra. Declarata tamen; quia sufficit rogatus in genere, vt solita possint extendi etiam si mutant effectum, d. apostill. ad Alex. conf. 28. n. 4. in ver. non potest, lib. 2. allegat Bald. in d. rubr. C. de reuoc. ius, quae in fraud. credit. & Marfil. singul. 123.

**Notarius quando possit corrigere errorem suum, vel non. Concl. 86.**

NOTARIUS si fecit errorem in scriptura, vel exemplatura instrumenti, potest errorem suum corrigere, antequam dederit instrumentum, vel actum corrigendum partibus, & ante motam quaestionem, alias secus. Calder. conf. 174. alias 1. de fid. instrum. ver. & nanipse Notarius. Bald. conf. 391. Post instrumentum, lib. 2. Ang. conf. 292. Viso omnibus, num. 1. in fin. ver. quoniam, vbi loquitur, quando omisit nomen Principis; quia potest addere, antequam restituerit illud partibus, postea non, nisi cum auctoritate iudicis. Alex. conf. 70. Viso processu, n. 4. lib. 1. vbi dat modum, qualiter fiat correctio. Ant. de Butr. conf. 11. num. 4. plura allegat Ang. Arer. conf. 102. In casu, in prim. vbi idem in teste, nisi faciat incontinenti. Contrarium, quod Notarius, qui tradidit instrumentum publicum parti sine die; quia non erat dies descriptus in protocollo per errorem, si recordetur de die; possit diem supplere. Bar. conf. 197. Reperitur, per tot. maxime in fin. lib. 1. & apostill. 1. ibi dicit, quod est consilium Bart. & Franc. Tigrini. Declarata; quia Notarius, etiam si tradidit instrumentum parti, potest corrigere errorem in instrumento propria auctoritate, si corrigit eo modo, quo lex; quia habet praesumptionem iuris pro se, & maxime potest corrigere addendo clausulas generales, secundum quas censetur rogatus. Alexan. d. conf. 89. num. 13. ver. praeterea, lib. 3. vbi apostill. citat Ias. conf. 28. lib. 1. Declarat plene Bart. conf. 208. Ex facto, in princip. lib. 1. vt circa ea, quae ad Notarium spectant, & quae non vitiatur instrumentum, prout est mala latinitas, Notarius possit corrigere absolute; quae ad eum spectant circa ea, quae pariter ad eum spectant, sed vitiatur, prout in dicitio, annus, & similia, & si constat, in quo est erratum, prout in dicitio, quae ex anno apparet errata, potest corrigere, si non apparet, in quo sit erratum, vt quia omisit annum, vel diem, & si ipse dicit se recordari, potest corrigere, quia illi statum in ius, quae spectant ad officium suum; si vero error est in commitendo, vt quia posuit vnum annum, vel vnam diem pro alia; & tunc non potest corrigere iam datum partis, quia functus est officio, nisi doceat de errore per testes, & aliis modis. Si vero error non est circa ea, quae spectant ad Notarium; sed ad partes, puta circa contractum, si Notarius vult incontinenti corrigere, prout testis, & potest, alias non, nisi docto de errore. Bartol. d. consil. 208. Ex facto, n. 3. ver. circa secundum lib. 1. Probatur error, si Notarius exhibet scripturam originalem aliter dicentem; quia sic apparet erratum in transcribendo. Bart. dicit. consil. 208. num. 4. ver. est ergo videre, lib. 1. vbi apostill. in ver. est ergo, citat Alexan. conf. 105. lib. 2. Vide, Notarij error qualiter probetur. Concl. 89. Et si data est copia authentica errata vni parti, docto de errore ex ostensione protocolli exhibitum iudex mandabit errorem corrigi, & partem debere restituere Notario scripturam sumptam

sumptam erratam, & in qua apparet error. Bar. d. consil. 208. in fin. 8 ver. at quia. lib. 1. † Declara tamen, quod licet hoc possit à seipso facere, tutius tamen est, quod faciat cum auctoritate iudicis. Bar. in l. si librarius. ff. de reg. iur. quem allegat ad hoc Calde. d. consil. 174. alias 1. de fid. instrum. vbi etiam allegat Io. Andr. in additio. Specul. in tit. de instrum. editio. §. postremo. ver. sed quid si confectio. & idem dicit Cuma. 9 consil. 23. Viso compromisso, circa med. † Contra declarationem Ias. consil. 28. lib. 1. qui dicit, quod potest Notarius corrigere errorem, etiam post datam copiam, & non esse verum, quod requiratur de necessitate auctoritas iudicis; licet detur pro consilio à Doctōribus. † Vide Abb. consil. 34. Super questionis, materia. col. 2. ver. non obstat tertio. lib. 2. vbi, quod Notarius potest addere ea, quae sunt necessaria ex concomitantibus contractum, non ea, quae validant, vel inuadunt contractum, & ipsi in hoc non creditur. Et an, & quando Notarius possit corrigere errorem suum Bar. in l. Imperator. ff. de statu homin. vbi Alexand. in apost. l. in d. l. si librarius. vbi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur. Felin. in c. ex literis. col. 2. cum duob. seq. de 11 fide instrum. † Amplia in compromisso facto inter talem, & talem super lite hereditatis Titii; quia si de consensu partium volunt addere declaratiue de hereditate Titii heredis Sempronii, potest Notarius hoc addere, ex quo per relationem ad actus hanc hoc constat, & quasi inest; & quia non agitur de praedictis aliius. Cuman. consil. 23. per tot. vbi nihilominus addit, quod tutius erit ad 12 dere commissionem iudicis. † Amplia; quia Notarius antequam dederit parti publicum testamentum, potest declarare omnes errores, seu omnia verba aequiuoca, vel incerta; ideo si instrumentum habet annum, qui non intelligitur, licet paria sint, non habere annum, vel habere taliter, quod non intelligitur; tamen statur Notario, si ipse recordatur, & potest corrigere, dare in publicum cum anno certo, & illi statur. Alex. consil. 190. Plura narrata, 13 n. 2. ver. & etiam defectus, in iusto n. 7. cum seq. ver. ex quib. lib. 6. † Idem in aliis defectibus, pura si abbreviatura, quae non intelligitur, fit per literas zifferatas dubias, dummodo possint intelligi, vel si protocolium non sit subscriptum, potest Notarius dare authenticum, 14 & illi statur. Alex. d. consil. 190. n. 8. & seq. lib. 6. † Amplia, quia Notarius nedum potest corrigere errorem instrumenti, sed etiam potest declarare verba dubia instrumenti. Bald. consil. 309. in fi. lib. 5. & si illud iam dedit dubium iudex, praecipiet, quod debeat illud declarare. † Amplia; quia Notarius potest supplere id, quod omisit in 15 instrumentum exemplato per errorem, veluti si omisit diem; qui tamen est in protocollo; quia istud non est vitium, nec oritur ex tali omissione praesumptio contra Notarium. Bald. consil. 398. Quae 16 ritur, an per solam. n. 6. v. sed adhuc queritur. lib. 5. † Extende, vt id est fit in protocollo, quia potest addere diem, & mensis omnium, & valet apost. à Notario approbata circa tempus instrumenti; secus si Notarius expresse non approbaret apost. illam. Angel. consil. 341. 17 Pater emit. in fi. ver. de tertio. Vide, Notario, quando, & in quibus non creditur, vel est contra. Conclus. 83. † Amplia; quia Notarius potest corrigere errorem suum commissum in originali, dummodo faciat in continenti, vel intra modicum spatium. Alex. consil. 70. Viso processu, n. 4. lib. 1. vbi, quod non potest puniri de falso, si nota sit diuersa ab extenso; quia praesumitur correctio erroris. Bar. consil. 208. Ex facto, num. 3. ver. circa secundum. lib. 1. vbi dicit idem esse in teste, & opinionem esse veram, & loquitur in errore commissio circa ea, quae ad partes, & contractum spectant, & ibi apost. in ver. ex facto, & in 18 ver. erroris, dat conor. † Extende; quia correctio praesumitur facta incontinenti, & tempore debito, & permissio. Alex. d. consil. 70. nu. 4. lib. 1. ver. & in dubio. † Et dicitur incontinenti, si correctio fiat, antequam copiam tradiderit parti. Alexan. d. consil. 70. nu. 4. ver. & 20 fortius, lib. 1. & consil. 105. lib. 2. † Melius est in casu correctionis, quod conficiat nouum originale, quam quod aliquid addat, vel canceller in prima matrice, ne referat suspicio falsitatis. Alexan. 21 d. consil. 70. nu. 4. ver. & dicit Ioan. And. lib. 1. † Amplia; quia Notarius viuens potest corrigere, & addere suo originali substantialia omnia, prout est locus, & potest exemplare authenticum cum loco omisso de licentia iudicis. Fastol. dub. 48. Secundum dubium, vbi loquitur etiam post conclusum in causa. Specul. in tit. de instrum. 22 editio. §. instrumentum, vbi Io. Andr. in princ. † Extende, vt idem sit de die, & tempore omisso in protocollo; quia Notarius potest addere, & illi statur, si approbat apost. illam. Ang. consil. 341. Pater emit, in fin. ver. de tertio. Caltr. consil. 364. Incipiendo. col. 2. v. nam frequenter. lib. 2. 23 † Extende; quia etiam si verba instrumenti sint dubia, statur declarationi Notarii viuents. Com. consil. 316. Videtur prima facie, lib. 3. 24 nu. 7. & seq. Bald. consil. 309. in fin. lib. 5. † Et in omni dubietate circa contractum, & contenta in instrumento Notarius potest esse testis. Ant. de Buttr. consil. 11. num. 6. vbi, quod potest etiam attestari circa ea, quae sunt voluntatis partium, non circa ea, quae sunt so-

lemnitatis. † Restringeret, quia hoc procedit, si his non pendet, si vero si pendet, requiritur citatio partis. Fastol. d. dubio. 48. in fin. v. de liris pendencia operatur. Conclus. 81. † Restringeret, quando partes contradicerent; quia tunc non possent addere à seipso sine decreto iudicis. Ant. de Buttr. d. consil. 11. n. 4. vbi fecus, si partes non contradicant. † Amplia; quia etiam potest probari locus generalis omissionis, vel specialis per testes. Castr. consil. 420. Viso, & examinatio, lib. 2. in princ. † Amplia, vt quae dicta sunt de omissione Notarii circa sollemniam, & substantialia contractus, vt non possit illa addere extertuallo sine iudice procedant etiam circa sollemniam ex consuetudine. Caballin. d. apost. ill. ad Anton. de Buttr. consil. 11. in ver. Omissum. † Amplia; quia quod dicitur de accommodatione instrumenti secundum clausulas solitas, & consuetas, vt idem sit in commissione alteri data, quod accommodaret instrumentum; quia intelligitur in bonam partem, videl. secundum clausulas solitas, & consuetas, & sic in casu licito. Alex. consil. 89. Viso themate, n. 13. & seq. ver. sed Bar. respondendo, lib. 3. † Amplia; quia etiam mortuo Notario potest alius cui sunt demandatae rogationes Notarii mortui, releuare instrumentum authenticum ex protocollo carente loco, tempore, & aliis solemnibus, quando extaret statutum (prout Cortonae) hoc mandans; quia iudex habita veritate potest mandare, quod authenticetur. Bald. consil. 397. Punctus talis, & consil. 598. Super eo. lib. 3. † Extende, quia instrumentum originale sine die, & loco potest authenticum dare cum die, & loco; quia praesumitur sub die, & loco praecedentis instrumenti. Ang. consil. 380. Reperitur, n. 2. Bald. consil. 168. in pr. lib. 4. † Idem, quando duo contractus repertiuntur in eodem instrumento, & vnus contractus est facta extensio; nam tunc licet originale careat die, & loco, potest suppletum non extenso eadem dies, & idem locus, qui sunt in extenso. Ang. d. consil. 380. per tot. vbi etiam sine iudice, licet melius sit cum iudice. † Extende idem, quando instrumentum probatur, vel reperitur minus sollemnem inter scripturas, & alias imbreuiaturas Notarii rogatas; quia praesumitur rogata, nedum si in libro, sed etiam si in filca, vel copendio, aut fasciculo; quia aequiparatur haec copagnatio clausulae actum, & suppleri debet ex aliis instrumentis, si potest, late Crau. consil. 637. in causa Barthol. maxime n. 9. & seq. & videtur velle Alex. consil. 48. In causa, & lite, lib. 5. n. 3. v. & per haec verba, vbi ponit alteruatiue subscriptionem, vel quod reperta sit in protocollo. Sign. consil. 224. In quibus praesupposita, & quod acquipollat subscriptioni. Ruin. consil. 159. n. 11. lib. 4. † Imo Ang. consil. 275. Thema, super quo consilium, per tot. concludit, quod ex scriptura informetamenti, si probatur rogata per duos testes, ex quo rogatus probatur, debet releuari ex tali probatione rogatus, prout iacet, ita vt non contineat testamenti sollemnem, & validum, releuetur tamen eo modo, quo est; quia Notarius tenetur edere probato rogatus, etiam si careat solemnibus, maxime, quando reperta est inter scripturas alias, & dicit de mandato iudicis propter rogatum probatum hoc fieri, vbi latissime. † Extende; quia de mandato iudicis potest etiam quacumque scriptura mandati confici instrumentum, si probatur per testes substantia, & rogatus, & alii defectus; quia etiam sine scriptura hoc possit iudex ex sola probatione testium. Castr. consil. 307. Ad primum, lib. 1. per tot. & in fi. videtur tamen requirere, quod sit sollemnem quoad substantialia, ad hoc, vt circa rogatum possit authenticari. † Contrarium, quod imo non possit Notarius subrogatus etiam de licentia speciali iudicis suppleri diem, & locum omnium à Notario mortuo, tenent Io. Andr. in additio. ad apost. tit. de instrum. editio. §. ostenso, n. 17. ver. instrumentum. Purpur. consil. 576. Ex facto proposito, in fi. Nat. consil. 329. per tot. † Restringeret, quia Notarius ex generali commissione non potest releuare scripturam publicam, nisi sit sollemnem, & rogata, secus de speciali commissione iudicis, quia dummodo sit perfecta quoad voluntatem, etiam in arbitrio iudicis mandata, quod releuetur. Castr. consil. 111. Vbi ponderatis, lib. 1. & ideo Notarius ex seipso non releuat scripturam non habentem rogatum, quando est extra protocollos reperta, quia de se fidem non faceret; quia non subscripta, de specialitate mandato iudicis potest probato rogatus, & idem consil. 291. Quam puncto, in fin. lib. 1. vbi, quod iudice mandante praedicti cabrit omnibus scientibus, & citatis. † Amplia, & declara; quia vbi cunctae specialis commissio iudicis requiritur ad publicationem scripturae non habentis perfectionem, & reperta extra rogatus Notarii debet pars citari, alias publicatio non noceret non citatis. Castr. consil. 195. Vbi sit, in pr. lib. 2. vbi late. † Amplia, quia aliud est quod prore, an abbreviatura Notarii carens solemnitate, requiritur prore, & non probet, aliud an ex ea possit releuari publicum instrumentum; quia si constat de rogatu; tunc potest mandari iudicis publicae redigi, etiam si sit separata ab aliis rogibus; quia istud est arbitrium iudicis. Crau. consil. 216. n. 6. & seq. vbi late. † Limita; quia

Notarius non potest aliquid addere, minuere, vel mutare primæ  
 matrici instrumenti; quia sicut non est licitum hoc facere, quan-  
 do contractus celebratur in scriptis; ita neque quando de eo per  
 Notarium fit instrumentum; quia apud tabellionem dicitur sem-  
 per contractus celebrari in scriptis. Bald. conf. 349. *Facte fuerunt, n.*  
 41. *ver. rem in contractu, lib. 1.* Vide, *Contractus in scriptis, & Concl. 901.*  
 42. *Extende;* quia non potest corrigere, vel addere diem omnium  
 per errorem, quando contractus est celebratus in scriptis, licet  
 fecerit sine scriptis; quia si recorderetur de omisso die potest sup-  
 plere. Guid. Pap. decif. 582. *Contrariū Ant. de But. conf. 11. n. 4. & seq.*  
 43. *vbi, quod non potest addere, etiam si recorderetur diem, vel confu-*  
*lem, aut familia, nisi quando partes non contradicunt, scilicet, si cō-*  
*traducunt;* quia requiritur decretum iudicis. *¶ Limita;* quia No-  
 tarius postquam dedit instrumentum partibus, non potest erro-  
 rem suum corrigere, nisi de mandato iudicis dato libello, & par-  
 te citata. Bald. conf. 391. *Post instrumentum, lib. 2.* Castr. conf. 304. *in fin.*  
 44. *lib. 2. & conf. 463. In causa vertente, nu. 2. ver. nec obs. lib. 2.* *vbi, quod*  
*Notarius dando instrumentum authenticum vno modo, non*  
*potest postea corrigere, & si faceret contrarium, magnum errorem*  
*committeret, & vide omnes allegatos supra. ¶ Extende,* quia er-  
 iam si constat clare de errore instrumenti exemplati; quia discor-  
 dat cum originali, debet tamen postquam productum est tale in-  
 strumentum corrigi de mandato iudicis, & non alias. Bald. conf. 307. *Propositur, quod, per tot. maxime in fin. vbi, quod veritas est at-*  
*endenda, lib. 5. Abb. conf. 99. Illud. n. 4. lib. 1. ¶ Contrarium in l. conf.*  
*28. lib. 1. vbi, quod etiam post latam sententiam Notarius potest à*  
*seipso corrigere errorem suum sine iudice, licet dederit copiam*  
*authenticam erratam, quæ fuerit producta, & super ea pronun-*  
*ciatum, bene dicit, quod pro consilio datur à Doctoribus, quod*  
*faciant auctoritate iudicis, sed non est necessaria. ¶ Declara;* quia  
 si Notarius omisit aliquid per errorem scribere, prout substituo-  
 tionem in testamento, & dedit authenticum testamentum sine sub-  
 stitutione, postea habita cognitione, quod erravit, suppleat à seip-  
 so, & dat aliud authenticum cum substitutione, licet debuisset  
 facere cum auctoritate iudicis, non à seipso, non potest puniri de  
 falso; quia est error, sed bene potest puniri pœna extraordinaria  
 47. *pro temeritate. Castr. conf. 364. Incipiendo, per tot. lib. 2. ¶ Declara*  
*tamen quia si Notarius perfecit instrumentum inualidum, potest*  
*per iudicem compelli, postquam illud tradidit authenticum, vt*  
*peractat illud iuxta stylum suum, & aliorum Notariorum. Bald.*  
*conf. 309. Decreto Magnifici, lib. 5. vbi, quod si est rogatus Notarius*  
*de fideiussione de iudicato soluendo, & illam extendit, quæ non*  
*valet, potest sibi præcipi per iudicem vt illam extendat, iuxta sty-*  
 48. *lum Notariorum in forma valida. ¶ Extende;* quia Notarius non  
 potest aliquid addere in instrumentum sine iudice, postquã tradi-  
 dit instrumentum authenticum parti, & est productum. Abb. d. conf.  
 49. *Illud. conf. 4. lib. 1. ¶ Restringe,* seu declara; quia imo Notarius  
 postquam dedit copiam parti authenticam, & est producta in ac-  
 tus, potest sine iudice addere id, quod spectat ad Notarium, &  
 etiam inest, veluti si instrumentum de protocollo extractum  
 dat eisdem anno, & indictione, die 5. Decembris, poterit Nota-  
 rius specificare, & addere annum, & indictionem; quia relative  
 inest, & dicitur declaratio, seu elucidatio veritatis, non additio,  
 vel correctio. Angel. Aretin. consil. 102. *In casu, & themate, per tot. v-*  
*bi pro vtraq; parte, & hanc reuertur etiam in casu statuti Casena,*  
*quod addens aliquid scripturæ authenticæ, vel priuatæ incidat in*  
 49. *scilicet. ¶ Idem in indictione errata; quia cum constet de errore*  
*et expressione anni, poterit Notarius corrigere, etiam postquam*  
*dedit instrumentum authenticum parti. Alex. conf. 190. Plura nar-*  
*rauit, n. 5. & seq. ver. quia respondeo, lib. 6. & n. 6. dicit hoc maxime ve-*  
*rum, quando in originali erat dictio, &c. & apost. ibi in ver. post-*  
 50. *quam, dat concord. pro vtraque parte. ¶ Limita,* quando error est  
 in controuersia, & in substantialibus; quia Bononiæ extat statu-  
 tum, vt non mittatur ad corrigendum, nisi docto de errore, &  
 qualiter doceatur. Alexan. conf. 88. *In causa, per tot. lib. 4. vbi, quod si*  
*causæ fuit facta de iuribus talibus qualibus, & quod in*  
*secunda instantia error non potest probari ex illo statuto. ¶ Limi-*  
*ta, quia omisso solemnitate de iure cōmuni, quando est remissa*  
*dicere consuetudinis, non vitiat, vt per Caballin. in addit. ad conf.*  
*Aut. de Bur. 11. in ver. Omisum. Vide Mascard. Concl. 644. Error in*  
*Notario, vbi, quod corrigi indictionem, diem, & alia omissa, non*  
*potest corrigere, vide cum, vbi etiam, qualiter*  
 error probetur.

Notarii error non debet nocere partibus, & quando se-  
 cus. Concl. 87.

ERROR ¶ Notarii, qui rogatus fuit de instrumento die 15. & in  
 infirmatione, & registro transcripsit tanquam rogatum sub  
 die 16. non debet nocere partibus, & veritati, si constat de errore  
 vere, vel præsumptiue, l. 2. *C. de errore aduoc. Cald. conf. 174. alias l. de*  
*fid. instrum. in pr. quod est Francisci de Rampo, & quod error No-*  
 1. *tarii non nocet veritati docto de eo vere, vel præsumptiue. Ga-*  
*spar. Calder. d. conf. in subscriptione circa fin. allegat glo. in c. ad audien-*  
*tiam, de rescript. & plene Bar. in l. si librarius, in prin. ff. de reg. iur. ¶ Et*  
 2. *quod error Notarii non debeat nocere partibus. Rom. conf. 170.*  
*Sciebant, n. 3. ver. ad secundum, vbi apost. in ver. non debet, citat concor-*  
 3. *¶ Amplia;* quia creditur Notario afferenti se errasse; quia quoad  
 alia sibi creditur, l. si quis decurio, C. ad l. Cornel. de falsi. Calder. d. conf.  
 174. *alias l. de fid. instrum. ver. creditur ergo. Vide, Notario quando, & in*  
 4. *quibus. Concl. 83. ¶ Amplia;* quia si Notarius omisit scribere quan-  
 dam substitutionem, quæ facta fuit, si semel dedit instrumentum  
 authenticum sine substitutione, non potest postea addere substi-  
 5. *tutionem omisam, nisi examinatis quinq; testibus instrumenta-*  
*riis coram iudice, & de mandato iudicis corrigere, ita quod non*  
*sufficerent quatuor testes cum Notario. Castr. conf. 304. Super pri-*  
*mo, in si. lib. 1. & si contrarium facit, committit magnum errorem,*  
 vt dicit Castr. conf. 463. *In causa vertente, nu. 3. lib. 2. & conf. 364. Inci-*  
 6. *piendo, circa fin. ver. nec debet error, lib. 2. ¶ Declara tamen;* quia licet  
 male faciat Notarius, si postquam dedit instrumentum authenti-  
 cum erratum, puta, quia omisit substitutionem vere factam à te-  
 7. *statore, quam non scripserit, postea de aliud instrumentum cum*  
*substitutione, non tamen potest de falso puniri, sed de temeritate;*  
 quia debuit facere de mandato iudicis, & citata parte, sed non  
 cadit in hoc falsitas; quia non adest dolus in errante, neq; muta-  
 tio veritatis, plene Castr. conf. 364. *Incipiendo, per tot. lib. 2. ¶ Amplia,*  
 8. *vt imo ante motam quæstionem Notarius possit à se ipso errore*  
*corrigere. Calder. d. conf. 174. alias l. de fid. instrum. ver. nam & ipse*  
*Notarius. Vide, Notarius quando post. Concl. prox. seq. ¶ Amplia;* quia  
 error Notarii, vt quia omisit aliquid substantiale, de qua omisso-  
 9. *ne constat ex præcedentibus, & sequentibus, non nocet; quia ha-*  
*betur pro scripto id, quod errore scribentis fuit omisum. Castr.*  
*conf. 60. li. 1. Decian. conf. 33. n. 101. li. 3. Rom. conf. 170. in si. & Alex. conf.*  
 10. *52. n. 22. in si. & n. 23. lib. 4. ¶ Extende,* si omisit in procuratorio ver-  
 bum, *procuratorem,* quando constat, quod debuit exprimi; quia  
 dictio non præiudicat instrumento, sicut nec syllaba omissa in  
 11. *testamento, vel rescripto vitiat. Rom. d. conf. 170. num. 3. ¶ Amplia;*  
*quia error Notarii circa indictionem non vitiat instrumentum,*  
 neq; nocet partibus, & potius præsumitur erratum in indictione,  
 quam in anno. Dyn. plene conf. 13. *Questio talis est, in quodam, per*  
 12. *tot. Vide, Instrumentum non dicitur, & Concl. 154. ¶ Declara,* vt per  
 Mascard. d. Concl. 644. *Error in Notario, videlicet nisi dolo se omiserit*  
 ¶ Amplia, quia verba, quæ non habent sensum, & non possunt ali-  
 quid importare, non vitiant clarã dispositionem; quia si aliqua  
 licet, quæ non possunt legi, sunt appositæ per Notarium, non  
 propterea vitiant substantia; quia dicuntur ziffera nihil releua-  
 tes. Bald. conf. 196. *Super eo, quod, n. 1. ver. tertiaratio, cum seq. lib. 4. vbi*  
 13. *ponit casum de Notario, qui in testamento scribit, & al. detio here-*  
*de, morendo senza figliuoli, sustinisco l' altare di S. Giacomo, sicut est, id est,*  
*& dicto heredi meo si moriatur sine filiis, sustinuo altare S. Iacobi, sicut est,*  
 quæ verba, sicut est, non poterant legi, & ideo non vitiant; quia op-  
 14. *oculus non ostendit, intellectus certificare debet ex verisimili-*  
*mente. ¶ Amplia in errore, qui prouenit ab ignorantia, quando*  
 constat de mente; nã si Notarius scripsit, quod pater legauit filio  
 iure restitutionis, cum debuisset dicere, iure institutionis, non  
 vitiat testamentum ex præteritione, sed valebit etiã quoad sub-  
 15. *stitutionem pupillarem. Bald. conf. 30. Vso testamento, lib. 5. In fin. au-*  
*thent. nouissima, n. 3. C. de inoff. testam. ¶ Contrarium tenet Bald. in*  
 16. *patre, qui legauit filia centum iure legati, & successione, vt dica-*  
*tur præterita, & rumpat testamentum, & excludat substitutos ex-*  
*traneos, videl. uxorem, & filios uxoris. Bald. conf. 233. Proponitur,*  
 17. *quod, per tot. lib. 5. ¶ Extende;* quia si Notarius fecit fidei cōmissum,  
 in quo substituit loco de cedeniũ sine filiis alios, & Notarius scri-  
 18. *psit, quod loco superuientium substituit, &c. quia ex imperitia*  
*Notarii substituitur substitutio, ne sit inanis, & contraria menti,*  
 vbi late ponit multa similia de errorib. Notarii apparentibus ex  
 imperitia, quæ non debet nocere partibus, si constat de errore.  
 Bald. in l. quod si ante, C. de donat. ante nup. Corn. conf. 315. *Plurimum*  
 19. *inepte, lib. 1. Soc. conf. 146. Vso processu, col. 2. in si. & seq. lib. 1. Castr. conf.*  
 353. *Ad primum dicendum, in pr. lib. 3. Io. de Amic. conf. 29. vbi, quod i-*  
 gnorantia Notarii non debet operari, quod pars offendatur, sed  
 verba

- verba debent referri ad ea, quae facta, de quo agitur, sint verifimiliora, & aptiora; nam voluntas dubia disponentis debet interpretari secundum magis verifimile. *Alex. conf. 75. col. 1. lib. 4.* quia, vt inquit *Bald. conf. 180. Mortuo filio, lib. 3.* verifimilitudo est cognata natura, & habetur etiam pro lege. *Oldr. conf. 13. Cum quo in fi. Et* extendit, quia si Notarius rogatus de testamento dixit: *Titius sanus corpore, licet languens mente, considerans mortis periculum, constat de errore; quia non propterea probatur demes testator, vel fatuus, quia is, qui fatuus est, non considerat periculum mortis, ita Boer. decis. 23. n. 74. Socin. l. un. conf. 101. n. 13. lib. 1.* sequitur Mantica de coniectur.
- 16 *vt. voluit. lib. 2. tit. 5. nu. 5.* Et quod fideicommissum debeatur, si constat de mente, etiam si verba sint defuncta, & male scripta. *Socin. l. un. conf. 181. De duobus, nu. 12. lib. 2.* Et quod si Notarius errauit in fideicommissio, vel substitutione, siue in grammatica, siue in sententia, ponendo vnum verbum, seu participium pro altero, non debet nocere partibus, est tex. in *l. si fibrarius, ff. de reg. iur. l. errore. l. ambiguitates, C. de testam. Bald. in l. Imperator, ff. de stat. homin. De*
- 18 *clara; et quia praedicta procedunt, si constat de errore, sed difficultas est in probando errore; quia in dubio non praesumitur error. Ang. d. l. errore, vbi etiam Bald. C. de testam. qui dicit, quod quicquid est scriptum in instrumento, praesumitur scriptum de voluntate eius, qui disposuit, & idem dicit Bart. in l. si quis filius, ff. de testam. l. un. vel. Rom. conf. 179. Amplissime Doctor, col. 1. in fi. ver. nec refra-*
- 19 *gatur. Vide, Latinitas falsa vti dicitur, & supplenda. Concl. 11. Qualiter autem probetur error, & quot testes requirantur, sic distingues, quia si agitur de solemnitate probanda, quae interuenit, sed omissa, vel errata fuit, vt puta; quia septem testes quidem interueniunt in testamento, sed Notarius solum scripsit quinque, & solennitas probatur per duos testes: si vero error respicit substantiam testamenti, puta, quia omisit scribere institutionem haereditis, & requiruntur septem testes; aut respicit substantiam legati facti quidem, sed non scripti errore, & requiruntur quinque testes. Bart. in l. cum proponebatur, in fi. ff. de leg. 2. Imol. in c. cum esses, de testam. n. 17. ver. si plerius queritur. Alex. conf. 140. Super testamento Ser Nicolai, n. 3. lib. 1. Franc. Curt. in addit. ad Alex. in d. l. errore scribentis, C. de testam.*
- 20 *Vide, Testamentum requirit septem testes, & quando minor numerus. C. c. Concl. 12. Amplia; quia falsa, seu mala latinitas Notarii non debet nocere partibus in dispositione testamentaria, sed debet sumi dispositio ex mente verifimili reiectis dictionibus superfluis malam latinitatem inducentibus. Castr. conf. 399. In isto facto, in princ. lib. 1. vbi apud dat. concord. Amplia; quia ad substituendum instrumentum verba impropriantur; ideo in mandato procura- verbum, constituto, ponitur pro substituto, Bald. in l. penult. C. de procur.*
- 22 *Et quod in mandato verba improprietur, vt mandatum valeat. Ant. de But. in c. petito, de procurat. Alex. in l. si quis in fundi vocabulo, ff. de legat. 1. Bar. in l. in princ. ff. quod cuiusque vniuersitat. C. in l. 1. C. de neg. gesti. Amplia; quia Notarii inculcant multa verba abundantia,*
- 23 *quod Notarii hoc ignorant, quod semper in reciproca addant inuicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum; quia hoc modo continebit omnes substitutiones, & licet Notarii etiam non intelligant hanc clausulam; tamen operabitur ad mentem testatoris; quia imperitia, & non intelligentia Notarii non vitiat, prout dicimus de cantore, qui per practicum cantat nesciens notas, & tamen cantat. Alex. conf. 208. Ponderatis narratis, in princ. vsque ad*
- 25 *nu. 4. lib. 6. Amplia; quia si errore Notarius minus scripsit, quam fuerit dictum, & testes instrumentarii probent plus, quam contineat instrumentum, statutur testibus, non instrumento errato.*
- 26 *Castr. conf. 18. n. 3. v. illud autem constat, lib. 2. Et extendit idem in casu contrario, si plus scripsit, vel obligauit, quam fuerat dictum. Alex.*
- 27 *conf. 188. In eam omne, n. 6. sed in casu nostro, lib. 4. Limita, seu de- clara; quia statutur verbis testamenti, licet non substit causa legitima, quando non constat, quod errore Notarii, vel ignorantia sic fuerit scriptum; quia licet si constaret de errore, non noceret partibus, secus si non constat, quod errauerit. Castr. conf. 71. in fi. lib. 2. vbi, quod testator, qui instituit duos haeredes, & legauit vxori certum quid, si vitam vidualem seruauerit, & si transtulerit ad secunda vota, instituit haeredes pauperes, quia licet sit sine sale rationis priuare haeredes pro inobedientia legatarii, & possit esse ex ignorantia Notarii; quia tamen non constat, statutur verbis. Limita; quia error non adscribitur Notario, sed partibus, quando fuit erratum circa substantialia contractus, puta si testator errauit in nomine proprio, vel in nomine filii, aut filius in nomine patris; quia praesumitur dementia, quae annullata actum, nec releuat dicere,*

quod sit error Notarii, qui non debet nocere, quia verba substantialia contractus censentur dicta a partibus. Notario, & sic sunt verba partium, non verba Notarii. *Rom. d. conf. 179. Amplissime Doctor, n. 3. & seq. maxime n. 6. vbi apud in ver. praesumuntur.* Et extendit, vt dicitur, si reperitur originale instrumentum post mortem Notarii imperfectum; quia non probat *Bar. conf. 46. V. i. quodam, lib. 1. l. 1. p. mita;* quia si dicat testamentum, instituit haeredes filios masculos, & si decedat quando cunque, tunc in locum & partem ipsorum filiorum Dominam Acholinam vxorem, & filios eiusdem voluit testator; quia si deest verbum, succedere, non valet substitutio in praedictum filia praeterita, quae nec ex clausula codicillari restitueretur. *Bald. conf. 233. per tot. vbi in fi. dicit valde dubitabile, lib. 5. & non soluit plene. Limita; quia ignorantia Notarii non scientis importantiam verborum nocet; quia quandoq; vnum verbum pro alio ponunt in testamentis. *Bald. conf. 484. Confessio autem est, circa med. lib. 2. vbi, quod si testamentum dicat: & filio meo decedente quando cunque, instituit, & substituit talem; illud verbum, instituit, forte ex imperitia positum, operatur, quod substituitur tanquam institutio, etiam si moriatur primus haeres ante testatorem. De clara, vt per Castr. conf. 349. Clarum est, col. 2. ver. breuiter, lib. 1. vbi, quod Notarius per imperitia ita confusus, & inepte loquutus est, vt dicit tex. in aut. de testam. imperfecta post princ. vt sua scriptura potius diuinantibus, quam interpretantibus, aliquod significet, vnde ne imperitia Notarii mentem testatoris offendant. l. ambiguitas, C. de testamen. debemus assumere partem, quae verifimilior est, & magis conuenit rationi. Et ideo quantum fieri potest, verbum Notarii sunt deducenda ad verifimilem mentem, vnde Bart. in pulchro casu conf. 57. Annacellus, li. 1. dicit, quod in substitutione facta per testatorem Notarius scripsit, si nullus ex dictis haereditis meis decesserit sine filiis, succedat Hospitali, dicit Bar. quod aliquo decedente sine filiis, euaneceat substitutio secundum verba Notarii, qui substituit, si nullus decesserit sine filiis, sed quia est absurda interpretatio exponi debet, & si aliquis ex dictis haereditis, & c. probat; quia testator vulgariter loquendo dixit, & se nescio de detti mei haereditis mori, senza figliuoli, sustitui col' hospitali, id est, & si nemo ex dictis meis haereditis moriatur sine filiis, substitui Hospitali, & secundum communem vsum vulgarem, & nescio, id est, nemo, & c. exponi debet, & si aliter, id est, & si aliquis. Notarius autem non sciens aliter ponere in Latino dixit, & si nullus, & c. Et Bald. in l. quous, C. de haeredit. institum. quem refert, & sequitur Barba. inter consilia Alexan. conf. 32. Circa hanc, nu. 28. lib. 4. dicit, quod Notarius fecit testamentum, in quo pater instituit filium haereditem, legauit fratri testatoris mille, & Ecclesiam instituit parochialem in quinque solidis, mortuo filio ante patrem, postea pater, secundum verba ecclesiae succeditur, quam instituta; quia alius non est institutus, sed Bald. vult, quod secundum mentem succedat frater; quia ignorantia Notarii non debet nocere. Et sic etiam testator, qui voluit filios masculos, & descendentes masculos instituire, vt quia ex aliis constat, & Notarius scripsit ex ignorantia filios, & descendentes legitimis, si dum est vti, non ignorantia, & errori Notarii. Alex. d. conf. 229. in fi. lib. 4. Et sic etiam casum notabilem ponit *Clar. in l. 1. ff. de testam. q. 4. in fi. v. non omittam, testator fecit suum testamentum, in quo instituit haereditem vniuersalem ore suo cum septem testibus rogatis, & Notarius posuit clausulam codicillarem hoc modo, videlicet voluit testator dictum testamentum valere iure codicillorum, non donationis causa mortis, & non aliter, aliter, nec alio modo. fuit iudicatum, quod non potest valere, vt testamentum, sed vt codicillus, secundum \* communem, de qua Clar. vbi supra, sed dicit male iudicatum, quia constat de errore & ignorantia Notarii, tamen in hoc nocuit. Et extendit; quia imperitia Notariorum destruit mandatum, & ponit conscientias bonorum virorum in magno discrimine. Bald. conf. 5. V. i. testamento, lib. 4. vbi ponit errorem Notarii in testamento eius, qui instituit filios, addens, & si aliquis eorum decesserit sine filiis, quod succedat alter, & quod A. non possit alienare sine licentia proximorum modo aliquo, & etiam Rectorem Ecclesiae, debeat habere vnum, & restitutum, & habitationem: vbi, quod querendum est de mente, & tamen Bald. super hoc facto dicentem, quod valet legatum alimenter perpetuum tanquam Rectori, nisi doceatur, quod ratione personae, conf. 126. Factum sic proponitur, lib. 5. Et dicitur etiam Ang. conf. 338. Ser Simon de Regio, in princ. vbi, quod imperitia Notariorum subuertit mentes testantium, & ponit casum de legato vniuerso fructus omnium bonorum vxori facto, sicut habebat in domino testatoris, etiam se alimentando, super quo contraria consilia reddunt. Bald. conf. 209. lib. 3. & Angel. d. conf.***

338. Vide, Instrumentum. Conclus. 252.



542

91.

si Notarius esset mala opinionis, & fame in prateritum, non excusaretur eo casu tanquam error presumatur, ita Alexand. d. conf. 53. num. 16. lib. 7. ¶ Amplia, quia Notarius absens rogatus ad relationem alterius non committit falsum, quando stylus, & consuetudo ita est, quia excusatur a falso. Alexand. conf. 70. *Viso processu*, num. 3. lib. 1. ¶ Amplia; quia Notarius non tenetur pena falsi, quando fuit rogatus ad relationem alterius, etiam si non probaretur, quod ita retulerit Notarius rogatus ad referendum. Alex. d. conf. 70. num. 8. *vers. nec obstat etiam*, li. 1. ¶ Amplia; quia Notarius non potest puniri de falso, licet scriptura instrumenti reperiat diuersa; quia statur pleniori, videl. originali manu Notarii, & presumitur correctio facta in tempore potius, quam falsitas. Alex. conf. 70. m. 3. & 4. *vers. venio ad secundum*, lib. 1. Vide, *Notarius quando possit*, & c. *Concl.* 86. ¶ Et qualiter excusetur, quando dedit instrumenta diuersa, quae non concordant cum originali. *Iaf. conf. 62. lib. 1.* ¶ Extende; quia si dedit copiam diuersam ab instrumento, excusatur a falso, & quomodo. *Iaf. d. conf. 62. li. 1.* ¶ Amplia; quia instrumentum non potest dici falsum, nec potest Notarius de falso puniri, licet sit varietas in verbis, sed non in effectu. Alex. d. conf. 70. m. 5. *in ver. non obstant dicta testum*, lib. 6. ¶ Extende; quia si testator instituit filium, & nepotes ex alio filio, & primo loco inuicem instituit nepotes, postea si moriatur, vel filius, vel nepotes, eos inuicem substituit, & sic fecit duas substitutiones, & de hoc testes deponant, Notarius vero solum scripsit, quod testator ipsos heredes inuicem substituit, si decesserint sine filiis, non potest puniri de falso; quia haec vnica substitutio habet eundem effectum, vt primo nepotes inter se; secundo nepotes, & patruus sint substituti reciproce. *L. coheredes*, §. qui discretas, ff. de vulg. & pup. *Caltr. plene conf. 8. n. 2. lib. 2.* ¶ Amplia; quia Notarius potius presumitur errore, qua dolo fecisse instrumentum aliter, quam fuerit dictum, quando ex coniecturis non constat de dolo, ideo de falso non tenetur. Alex. d. conf. 70. num. 8. & *conf. 74. num. 4. lib. 1.* ¶ Extende; quia Notarius potius errat, quam falsum commisisse presumitur, plurimos citat *Beraz. conf. 53. nu. 22. inter conscripim*, allegat *Crau. conf. 75. num. 8.* qui plene de hoc, & alios, & dicit, quod etiam subtilitate magna excusanda est falsitas Notarii. *Becc. conf. 78. num. 12. & 14. idem Beraz. conf. 189. num. 4. & 9. & seq. vbi apostill. in ver. malitia*. *Becc. plene conf. 102. num. 17. & seq.* ¶ Extende; quia error probatur iuramento Notarii, maxime probata bona fama. *Becc. conf. 78. num. 30.* vbi alios citat. ¶ Extende; quia maxime procedit in Notario bonae fame, & opinionis, in quo potius error, quam falsitas presumitur, etiam quando diuersas scripturas fecerit discordantes de eodem instrumento. Vide, *Falsum non committitur in casib. seq. Concl. 49. n. 6. vers. Amplia*, quia ex varietate. ¶ Extende multos casibus, de quibus supra, in *ver. falsitas, quando non est punibilis*. Vide, *Falsitas quando non est punibilis*, *Concl. 50.* ¶ Restringes quia presumitur error Notarii, si allegatur, vel si non constat de contratio, plene *Petr. Surd. conf. 149. per totum*, vbi ponit alias declarationes. ¶ Restringe; quia imo presumitur dolus in Notario, si est homo diligens, & sagax. *Curt. Sen. conf. 56. Super processu*, quem sequitur *Menoeh. de arbitrar. casu 309. in fi. plene Boff. de falsis, nu. 57. & seq.* vbi plures allegat, quod presumitur dolus in Notario ratione officii. ¶ Vide omnino *Boff. in prax. crim. tit. de falsis, n. 40. & multis seq.* vbi quod si testamentum aliter est scriptum quam fuerit dictum, dicitur falsum, & Notarius potest de falso puniri, si extant tres testes, si duo, potest torqueri, & *n. 57. & seq.* quod ratione officii dicitur in dolo in dubio. ¶ Declara melius totam istam materiam, quando presumatur dolus in Notario, vel error, & dicas, quia si aliter scripsit, quam fuerit actum circa substantialia, & conuincitur per testes, prout si dicat, testatorem ore proprio nominasse heredem, & non sit verum, in dubio ratione officii puniri debet de falso, nisi bona qualitas Notarii aliter suaderet, & ipse allegaret errorem; quia credidit idem importare, si vero negat esse verum, quod testes dicunt, & conuincatur saltem per tres, potest condemnari de falso, etiam si postea conuictus vellet allegare errorem; quia non cessaret dolus, nisi eholderet parum per illam praesumptionem; quo casu debet torqueri an dolo, vel errore, ita pulchre *Boff. de falsis, n. 57. vsq. ad nu. 67.* vbi late. ¶ Amplia; quia Notarius, qui rogatus fuit de testamento, non punitur de falso, si illud publicauit, licet testator post publicationem sibi dixerit, non fuisse altero suo a domini, id est, nihil factum aliud vsque in crastinum; quia lapsa die crastino potuit publicare. *Alexand. conf. 73. Nonputo*, quod est *Anton. de Prato veteri*, & *conf. 74. lib. 1.* vbi est casus. ¶ Et maxime haec procedunt, si testator viuus, quia potest renouare testamentum. *Alexand. conf. 74. num. 24. lib. 1.* ¶ Amplia; quia Notarius excusatur a falso, si primo rogauit testamentum, postea scripsit illud stante consuetudine sic faciendi. *Alexand. d. conf. 73. num. 6. lib. 1.* ¶ Amplia; quia qualibet

causa excusat Notarium a dolo, & falso; ideo stante itarato, quod teneatur Notarius intra certum tempus registrare instrumentum excusatur, si registrauit testamentum suspensum; quia non commisit Notarius falsum registrando. *Alexand. d. conf. 73. num. 5. lib. 1.* ¶ Amplia; quia Notarius, qui ad relationem alterius scripsit relationem citationis falsam, non potest puniri de falso, quia non presumitur dolus, ex quo fecit alio dicente, quod ita scriberetur, quia erat facta citatio. *Ioann. de Imol. conf. 104. Visti a. pondera*, & c. ¶ Extende; quia neque is, qui scribi fecit, potest de falso puniri, nisi in instante Notario, cui dedit falsam relationem. *Bart. in l. qui per uo. ff. de surr. Ioann. de Imol. d. conf. 104. in fin.* ¶ Extende; quia si Notarius ab alio recepit schedulam falsam, quae in acti spolia esse dedit instrumentum, non tenetur pena falsi, late *Menoeh. de arbitrar. cas. 109. in pr.* quia cessat dolus; ¶ Amplia; quia si instrumentum dicat, quod aedificium fuerat demolitum, & probetur demolitio post instrumentum factum, non tamen instrumentum dicitur falsum, quia saluatur, quia potuit a partibus esse dictum, item quia si de proximo erat demolendum, de proximo accingendus habebitur pro accincto. *Ioann. de Imol. conf. 31. Ad primum per te*, & c. ¶ Amplia; quia Notarius excusatur a falso, licet tres testes iuramentarii deponant testamentum non fuisse factum, prout reperitur registratum, quia si extant alii quatuor testes pro testamento, qui deponant ita fuisse dictum, prout scriptum, licet non valeat testamentum, bene Notarius excusatur a falso, ita *Felin. in cap. cum Ioannes, num. 51. de fid. instrument.* *Boff. in tit. de falsis, nu. 77. seq.* quia stant ista simul, quod non valeat testamentum, sed tamen non sit falsum. ¶ Amplia; quia Notarius, qui commisit falsum non ex dolo, vel malignitate, sed ex rusticitate, ignorantia, vel temeritate, excusatur a pena falsi. *Anch. conf. 24. Visti inquisitione*, sequitur *Socin. in l. si is, qui ducens, §. verum. colum. pen. ff. de reb. dub. facit Alex. conf. 1. Ponderatus*, lib. 6. *Corn. conf. 147. Quia causa*, lib. 2. *Barb. conf. 79. lib. 3.* vbi plura ad excusandum a pena. Vide, *Falsitas quando non est punibilis*, *Concl. 50. vers. Amplia*, quia falsitas commissa, ¶ Amplia; quia ad probandum falsitatem contra Notarium non sufficit, quod mutauerit verba instrumenti, nisi mutauerit substantiam, in instrumentum depositionis testis, qui in primo originali dicebat, quod dici audiuit ab omnibus, mutetur, quod audiuit a multis, non est falsitas; quia sic debet interpretari illa dictio, a multis, videlicet a multis, ex communi vi loquendi, & non fit capitis depositio. *Caltr. plene conf. 372. Præsupponitur*, quod *num. 37. sed postea*, lib. 1. & licet male fecerit, quia non ad ipsum, sed ad multos se et interpretari, non falsum commisit propterea. ¶ Extende; quia si testis dictum mutauit, vt credit, in verbum, & proinde credit, non est falsitas, quia cum dimiserit rationem, quia videt, & praesens fuit, probat illa credulitas. *Caltr. d. conf. 372. col. penult. num. 4. lib. 1.* ¶ Extende; quia Notarius non committit falsum, si in instantum aliquo, que non sunt necessaria; si tamen illa non sunt superuacanea. *Caltr. d. conf. 372. in fi. ver. ad praedicta*, lib. 1. ¶ Extende maxime, quando non est nocua falsitas, & est sine dolo, non punitur. *Caltr. d. conf. 372. in fi. lib. 1.* Vide *Conclusionem* proxi. preced.

Notarii falsitas qualiter probetur. *Concl. 92.*

NOTARIUS falsitas vt probetur, requiruntur tres, vel quatuor testes, & duo non sufficiunt. *Caltr. conf. 372. Praemittendum*, in *pr. lib. 1.* vbi apostill. allegat *Soc. n. conf. 170. Du. vers. confirmatur*, lib. 2. ¶ Amplia; quia non probatur falsitas contra Notarium, si duo testes deponant vidisse originale, in quo non erant testes, quae continentur in originali exhibito per Notarium, quia in quo non exhibetur originale asserunt per testes, nec de eo aliter constat, standum est originali exhibito per Notarium; quia dictum Notarii cum suo originali exhibito praevalet dicto duorum testium cum certa copia exhibita, quam dicunt continere originale, quod contingebat primum originale, quod non exhibetur, nisi apparet. *Caltr. d. conf. 372. Praemittendum*, lib. 1. in *pr. monet etiam*, quia semper recurritur ad originale Notarii, item quia testes non probant, quod illud originale diuersum esset manu Notarii, quia comparatio scripturarum non fit ex dicto testium, nisi cum his substituantur, item quia scriptura de falso accusata est exhibenda, & de ea constare debet; ite quia licet testes de tenore deponant, illud est in fauorabilibus, ne perdatur probatio, non in odiosis, vt probetur falsitas; item quia magis creditur Notario, quod testis ita deposuerit, quam testibus, vel saltem non probatur, ex hoc inde. ¶ Amplia; quia Notarii falsitas non probatur, et si quod dedit primum instrumentum testamenti sine substitutione, & secundo cum substitutione, quia si vera est substitutio, non

concl. fallitas in primo neq; in secundo; quia stant simul, licet et-  
ferem fecerit, & male Castr. conf. 364. In pendo per tot. lib. 2. vbi la-  
teretur Notarium.

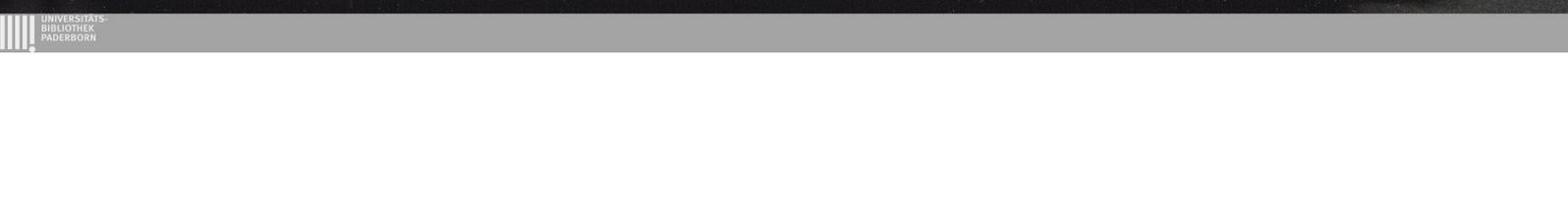
Notariatus non presumitur, & quando secus. Concl. 93.

**N**OTARIUS ¶ non presumitur; quia notariatus est qualitas, q̄  
non inest a natura; ideo non presumitur, sed probari debet,  
quando opponitur de notariatu. Fulg. conf. 150. per tot. vbi reddit  
rationem; & notat \* omnes in c. de fid. instrum. Marf. conf. 33. Vifo,  
col. 2. Vide inf. Concl. 94. n. 26. & quod non presumatur quis No-  
tarius, nisi probetur. Innoc. in c. veniens, de verb. signif. late Boer. dec.  
16. Et videtur, vbi dicit magis communem \* opinionem. Vide, Er-  
ror communis facit ius. Concl. 33. ¶ Extende, vt procedat et in mul-  
tum antiquis, quando non est fama, neq; communis reputatio,  
quod ille fuerit Notarius. Innoc. in c. veniens, de verb. signif. Bald. in  
lib. a opera. C. qui accis non poss. in vlt. chart. a. in reper. l. Barbarius, col.  
13. ff. de offi. prator. vers. qualiter autem, facit not. per Bar. in l. He-  
renius. ff. de iur. iur. Cor. conf. 24. lib. 4. vbi allegat, quod ita etiam  
consuluit Bald. de Barolinis. ¶ Contrarium, quod imo in anti-  
quissimis presumatur notariatus, & omnis solemnitas. Vide, in-  
strumentum quando dicitur. Concl. 239. quod per lapsum ceterum an-  
notorum notariatus presumatur. Dec. conf. 36. Et pro tenui, n. 8. & conf.  
63. Communis aut. col. 1. Alex. conf. 101. Super primo, n. 9. cum seq. lib. 7.  
Cor. conf. 171. Videtur in hanc n. 9. ff. i. Curt. Sen. conf. 7. Super mo-  
tibus, sed pramisus, vbi alios citat. Aff. dec. 245. Magnificos nobiles, n.  
4. ¶ Imo quod sumus in antiquis, non potest notariatus in dubium  
reuocari; quia si Notarius, qui subscripsit, dicat se rogatum, presu-  
mitur Notarius, & notariatus. Innoc. in c. veniens, de verb. signif.  
Bald. in auth. quas actiones, circa fi. C. de sacros. Eccl. & in l. comparationes.  
C. de fid. instrum. Ancl. conf. 213. Pro ista parte. Soc. conf. 187. col. 4. vers. ad  
secundum respondet, li. 2. vbi citat Fulg. idem tenent in l. fi. C. de edict.  
iur. ad tollen. Alex. conf. 101. col. 3. li. 3. Cor. conf. 35. col. 6. & conf. 171.  
col. 2. ad fi. lib. 1. & conf. 247. col. 10. lib. 2. Dec. conf. 36. col. 2. & conf. 42.  
col. 2. & in cap. 1. col. 6. ver. quisquid iamen sit. de fide instrument. In fin. d.  
l. Barbarius. col. 11. vers. tertio not. limita. ff. de offi. prator. Guido Pap. dec.  
247. Capel. Tholof. dec. 310. vbi apost. Aff. dec. 245. col. 3. & dec. 251.  
5. ap. ¶ Amplia; quia notariatus non presumitur in Notario scri-  
bente instrumentum in longinquis partibus, quia nisi probetur  
per litteras legalitatis loci, in quo fecit instrumentum, quod fit  
Notarius, non crederetur in aliquo tali instrumento. Bald. in l.  
comparationes, n. 14. C. de fid. instrum. Castr. in l. in fi. C. vbi de ratiocin.  
ap. ap. Alex. conf. 166. nu. 2. lib. 2. Lanfranc. de Orian. in c. quoniam  
¶ Amplia; sub tit. de instr. productio. n. 14. & 15. de prob. Vide, Littera legali-  
tatis. & Concl. 363. ¶ Contrarium, quod imo si instrumentum est  
in forma consueta, presumatur Notarius. Castr. in auth. & si con-  
tractus, in fin. C. de fid. instrum. vide Spec. tit. de instrum. editio. §. restat.  
¶ Amplia; quod si producitur. ¶ Amplia; quia qui producit instrumentum  
debet probare, quod ille, qui scripsit, & confecit, esset Notarius.  
Alex. conf. 137. Opportune, n. 10. li. 1. late Boer. dec. 36. n. 10. & seq. ¶ Ex-  
tende quia illa verba Notarii, & ego N. publicus Apostolica auctorita-  
te Notarius, nihil probant, nisi ad sint littera testimoniales, vel ali-  
unde probetur Notariatus, Marian. Socin. conf. 33. lib. 1. ¶ Declara;  
quia predicta procedunt, quatenus ab alia parte fiat impugnatio  
sed tamen ille, qui producit instrumentum per se subscriptum a  
Notario, non poterit impugnare, quod ille idem non sit Notarius,  
neq; quod alia instrumenta eiusdem Notarii contra se producta  
non probent; quia commiserit falsum, vel non sit Notarius, ple-  
ne Alex. conf. 137. Stantibus iis, nu. 14. & seq. vers. quantum vero ad sex-  
ta. lib. 7. ¶ Et procedit declaratio, etiam in alia causa, & cum al-  
ia persona approbaverit Notarium per productionem instru-  
mentis quia semel approbavit esse Notarium. Alexand. conf.  
¶ Amplia; n. 14. in fi. lib. 7. Vide plenius, Producta in iudicio. Concl. 875.  
¶ Limita; quia ex quasi possessione exercendi notariatus, & do-  
coratus; & familia officia, quae non sunt in praesidium alte-  
rius; presumitur notariatus, & doctoratus; secus in iis, quae sunt  
cum praesidio alterius. Bald. in l. non ignorat. col. 5. C. qui accus. non  
¶ Extende; quia per confectionem quatuor instrumentorum  
quos presumitur Notarius. Innocent. in cap. 1. de fide instrum.  
quem sequitur Alexand. conf. 73. In causa, in fi. lib. 6. vbi dicit esse di-  
ctum notabile. ¶ Limita; quia in antiquissimis sufficit instrumē-  
tum solemne per Notarium authenticatum; quia non est neces-  
sario probare notariatum. Alex. conf. 150. In causa appellacionis, n. 9. ver.  
¶ Limita; quia instrumenta multum de longinquo, sufficit, quod  
sunt subscripta, & cum solemnitatibus absque probatione nota-

riatus propter difficultatem probandi. Alex. d. conf. 150. numer. 9.  
vers. & ideo idem Bald. lib. 6. Vide Conclusionem proxime sequen-  
tem.

Notariatus qualiter probetur, vt valeant instrumenta  
a tali Notario rogata. Concl. 94.

**N**OTARIUS ¶ qui publice habeatur pro Notario, & confici-  
bat instrumenta, presumitur Notarius, & valēt eius instru-  
menta; secus, si publice erat notus, quod non erat Notarius; quia  
tunc instrumenta ab eo confecta non valent. Bal. conf. 471. Ego Bal-  
dus, n. 5. ver. super l. 1. 2. Vide, Opinio, & reputatio communis. Concl. 157.  
¶ Amplia; quia probatur notariatus iuramento afferentis se No-  
tarium, quando concurrit comparatio recognitionis aliorum in-  
strumentorum ab ipso rogatorum, quod notandum dicit lat. in  
l. Barbarius, col. 14. ff. de offi. prator. allegat Ang. in aurb. de her. & Fal-  
cid. §. hinc nobis, col. 2. per gl. libi sequitur Barbat. in reper. rub. de fid. in-  
str. char. 27. col. 1. Spec. in tit. de r. fle. §. restat. v. secundo dubitatur, sequi-  
tur Marf. in rubr. C. de prob. col. 31. ¶ Contrarium Crau. conf. 72. nu. 2.  
vbi alios citat. ¶ Amplia; vt procedat, etiam si Notarius esset co-  
demnatus de falso in poenam 500. & si non soluerit intra mense-  
m in poenam amputationis manus, & quod de cetero non possit  
conficere instrumenta; quia si postea communiter per 20. annos  
publice fuit habitus pro Notario, valent instrumenta, ab eo ro-  
gata, maxime extra locum condemnationis. Cuman. conf. 62. Vi-  
sa copia, quod est Cuman. Fulg. & Henrici Alani. Vide, Notarius co-  
demnatus. Concl. 100. ¶ Amplia; quia ex longo exercitio notariatus  
presumitur quis Notarius, ita quod non est necesse liquido pro-  
bare notariatum, maxime in iis, in quibus non agitur de praes-  
dicio tertii. Bald. conf. 128. Cum quid. am. nu. 4. vers. notandum est. lib. 3.  
¶ Amplia; quia fide, & attestatione magistratus Notarius de lon-  
gino probatur Notarius. Bart. in proem. ff. col. 2. Vide, Littera le-  
galitatis probans. C. de l. 362. Vide, Notarius scriptura, vt probet. C. de l. 97. v.  
15. ¶ Amplia; quia quando agitur de validitate instrumentorum, vt  
qui fuit rogatus, probetur Notarius, sufficit, quod is, qui rogatus  
fuit, fuerit in longa possessione conficiendi instrumenta; quia cū  
non sit in facultate contrahentium exhibere privilegium nota-  
riatus, sufficit longa possessio. Bald. conf. 118. Quia plenissime, in pr. li.  
3. & hanc partem tuetur Zabarell. conf. 74. circa fi. vers. ad secundum  
principale, & recitat opiniones, & hanc tuetur, alias contruerit in-  
strumenta, & quia consuetudine potest induci, vt scriptura pri-  
uata sit publica. ¶ Extende; quia si per testes probatur, quod in lo-  
co gerebat pro publico Notario, & authenticum; & ad eum, vt  
talem, communiter accedebant contrahentes, probaretur suffi-  
cienter notariatus, quatenus concerneret interesse contrahen-  
tium. Dec. conf. 42. Et pro facultate, ad pr. ¶ Extende; quia imo per  
exhibitionem plurius instrumentorum, puta quatuor rogato-  
rum ab eodē vti Notario, presumitur notariatus. Innoc. in c. 1. de  
fid. instrum. vbi \* omnes Specul. in tit. de fid. instrum. §. restat. vers. ex pre-  
missis. Alex. conf. 73. in fin. vol. 6. ¶ Et quod sufficit, quod fuit habi-  
tus pro Notario p decē annos. Alex. conf. 184. Vifo pro. ff. n. 9. ver.  
& per dictam multitudinem, lib. 7. vbi apost. citat pro vtraq; parte in  
ver. talem. ¶ Contrarium, quod imo notariatus debeat probari, & in  
non sufficiat longa possessio, tenet Ancl. conf. 213. Quae sit talis, n. 6.  
& seq. vbi, quod quasi possessio, & fama publica, releuat, quando  
constat de privilegio habentis facultatem, licet in habilitas esset  
ex parte recipientis. Cald. conf. 175. in fi. alias de fid. instrum. ¶ Decla-  
ra; quia non sufficit longa possessio ad probandum notariatum,  
ante quasi possessionem, vel quando non constat, quod quasi pos-  
sessio esset tempore rogatus instrumenti, si vero constat, quod tē-  
pore rogatus erat in possessione, sufficit. Alex. conf. 198. Vifo pro. ff.  
su. n. 2. & seq. & nu. 4. & seq. lib. 7. vbi apost. in ver. modos, & con-  
cordat idem Alex. conf. 166. n. 4. & seq. li. 2. sequitur Crau. conf. 72. in pr.  
Rola Vall. conf. 32. n. 8. & seq. li. 2. ¶ Declara; quia in factis antiquis  
sola quasi possessio, & fama publica probat Notarium, in factis de  
recenti secus, ideo qui allegat notariatum, debet probare, etiam  
si esset in quasi possessione. Ancl. d. conf. 213. n. 7. & seq. ¶ Imo qua-  
do sumus in antiquis vltra centum annos, notariatus presumi-  
tur; si vero intra ceterum annos, debet adminiculis probari, & fal-  
tem, quod constet de pluribus instrumentis. Aff. dec. 245. nu. 3. &  
seq. ¶ Declara; quia aut agitur de validitate instrumentorum inter  
alios, & sufficit longa possessio; aut agitur de aliquo cōmodo co-  
sequendo per Notarium ratione officii, vt quia dicit se Notariū,  
& debet per privilegium, & veritatem docere se Notarium. Bald.  
d. conf. 118. in pr. li. 3. vbi, quod ita est distinguendum, & hanc com-  
probat Zab. d. conf. 74. in fi. ver. ad secundum principale. ¶ Hanc decla-  
rationem sublimitat Zab. d. conf. 74. in fin. vt praeualeat opinio



vna, vel alia pro eo, qui certat de damno vitando, quando alius  
 17 certat de lucro captando. † Extende limitationem, vt quando agitur inter partes, nedum sufficiat longa possessio notariatus, sed etiam sufficiat nō longa possessio, quādo coram iudice ordinario tanquam Notarius confecit instrumenta, & rogatus. Bald. d. conf. 118. in pr. ver. *imo plus dico*, lib. 3. † Extende, vt etiam probetur Notarius inter alios sine longa possessione, quando esset homo multum bonæ famæ, & quam plures actus fecisset tanquam Notarius. Bald. d. conf. 118. in princ. ver. *item si est multum*, lib. 3. † Extende; quia imo sufficit productio plurium instrumentorum, & multiplicitium scripturarum publicarum eiusdem Notarii, vt probetur Notarius. Ang. conf. 140. *Quidam Mattheus*, num. 3. ver. *exceptio, quod scribens*. Fulg. conf. 151. *Egregius miles*, in pr. vbi dicit, quod non sufficiunt vnum, vel duo instrumenta, sed plura requiruntur, & si negetur manus, quod fiat recognitio per comparationem, quādo non sumus in antiquis, neq; in longinquis partibus. † Restringe tamen, quia quasi possessio, & fama, & communis opinio non releuaret, si testis esset Notarius vltimo loco per decē annos, quod non rogasset aliqua instrumenta; tunc non releuaret præcedens possessio, quæ videtur amissa. Anch. conf. 213. n. 8. † Restringe; quia hæc possessio non probatur per testes deponentes, quod à 10. annis citra fuit in possessione rogandi instrumenta tanquam Notarius; quia nisi dicat, quod à decem annis, & citra non probat. 22 Alex. d. conf. 119. *Viso processu*, n. 2. & seq. ver. *quia respondeo*, li. 6. † Amplia; quia probatur notariatus ex productione matriculæ, in qua erat descriptus; quia ex ea probatur possessio, vel quasi notariatus. Ang. conf. 140. n. 3. ver. *secundo ex matricula*. † Restringe in casu conuerso; quia sicuti matricula probat Notarium, ita etiam non descriptio in matricula probat contrarium à communiter accidentibus. Fulg. conf. 151. *Egregius miles*, n. 1. ver. *secundo quia nō reperitur*. † Amplia in instrumentis antiquis; quia Notarius præsumitur, nec requiritur probatio notariatus. Cuman. conf. 158. *Visis instrumentis*, n. 2. ver. *visis tamen non obstantibus*. † Limita; quia Notarius non præsumitur, quia non inest à natura, & qui dicit Notarium esse, debet hoc probare. Crau. conf. 72. in pr. Rol. à Vall. conf. 32. in pr. vbi dicunt, quod sicuti qualitas clericatus non inest à natura, & ideo debet probari; ita etiam notariatus, lib. 2. Alex. conf. 166. *Viso punto*, col. 2. lib. 2. & idem de qualitate doctoratus, & notariatus. Bald. conf. 44. lib. 2. in si. est text. in l. *Stichus*, ff. de leg. 3. Crau. conf. 150. 26 in pr. † Extende; quia non probatur clericatus, neq; præsumitur, etiam si constet de licentia concessa releuandi instrumenta talis Notarii; quia non probatur Notarius. Rol. à Vall. d. conf. 32. n. 7. & 27 seq. lib. 2. ver. *plus voluit*. allegat Alex. conf. 166. vol. 2. Vide, *Qualitas à quo debeat probari*. Concl. 17. † Extende; quia probatio simplex notariatus nō releuat; quia q̄ debet probare Notarium tempore rogatus, non releuatur probando simpliciter Notarium; quia debet probare de tempore rogatus, alias non releuat; quia probatio notariatus de præsentī non arguit in præteritum, & qui se fundat in tempore, debet probare tempus. Rol. à Vall. d. conf. 32. n. 8. & 9. lib. 2. ver. *fortius dicit*. vbi allegat Alex. d. conf. 166. lib. 2. Alex. conf. 198. 29 *Viso processu*, n. 4. lib. 7. † Extende; quia assertioni dicentis se Notarium, vel clericum non statuit. Crau. d. conf. 72. nu. 2. vbi alios allegat. Vide, *Clericatus qualiter probetur*. Concl. 378. † Extende, vt procedat nedum in Notario, qui rogatus est de instrumento, sed etiā in eo, qui transumptauit ab instrumento Notarii mortui, quia debet probari, quod vterq; sit, vel fuerit Notarius, ita Alexand. d. conf. 198. col. 1. lib. 7. † Extende; quia notariatus debet probari, & nō sufficit, quod ostendatur creatio facta ab eo, qui dicit se habere auctoritatem creandi Notarios, nisi de ea constet. Alex. conf. 32. 35. in causa, & lre, col. si. ver. *alio principi*, per tot. lib. 1. † Restringe, vt non procedat limitatio, quando nihil opponitur per partem; quia licet notariatus non inest à natura; tamen parte nō opponente præsumitur pro instrumento, gl. in *auth. de har. & Falcid.* S. *hinc nobis*, ver. *quantum ad hoc*, ad fin. & ibi Ang. Castr. conf. 394. *Videndum est vnum*, in pr. lib. 1. & sentit Guido Pap. dec. 221. circa med. Crau. conf. 33. 10. in causa, n. 2. vbi late. † Imo, etiam si pars opponeret solum in voce, & non in processu, adhuc præsumeret pro notariatu, vel quod sit matriculatus. Socin. conf. 12. *Quoniam in præsentiariis*, lib. 1. in fin. & conf. 213. *Cum in præsentī* enim tale, quale apparet in sc̄i figura, Bal. in c. 1. col. si. de feud. dat. in vim. le. *commissio*. & in terminis, quod si non est oppositum in termino, præsumatur pro instrumento, supra proxime, & in terminis videtur velle Guido Pap. d. dec. 221. circa med. vbi, quod non sufficit, si opponatur in allegationib. iuris; quia potuisset pars, cōtra quam opponitur, docere de notariatu, & matricula, si congruo loco non est opposita, vel congruo tempore, & quia omnes, qui dicunt notariatum esse probandum, in

telligunt, si opponatur. Vide, *Exceptio proposita*, & c. Concl. 299. † Amplia; quia probatur tenere Alexan. conf. 166. *Viso punto*, n. 2. & seq. lib. 2. vbi, quod hæc exceptio, quod instrumentum non sit tale, quāquam censetur exclusiua. Vide, *Exceptiones que possunt quandoq; poni, quas sint*. Concl. 380. & Concl. 381.

**Notarius qualiter scribere debeat examen reorum, & testium. Concl. 95.**

**NOTARIUS** † debet scribere examen testium extensum, prout deponunt. † Amplia; quia testes vacillantes si trepidant, vel erubescunt, vel tarde, & penose respondent, aut repentine non expectata interrogatione, debet Notarius omnia scribere. Abb. in *procem. decret.* & ibi apost. in *ver. examinatio*. vbi, quod procedat, etiam si ipse non viderit, vel non intellexerit, dummodo de mandato iudicis faciat, quæ est Zab. An. Franc. † Extende in tantum debere scribere de mandato iudicis, vt si seipso hæc scriberet, & non de mandato, non probaretur vacillatio, neq; qualitas scripta, d. apost. Abb. d. *procem. decret.* in *ver. dic breuiter*, quæ est Zab. & in alia, quæ ibi incipit, *Dic breuiter*, quæ est Anton. Francisci, & in alia eiusdem, quæ incipit, *Vacillatio*.

**Notarius ad ciuilia non potest rogare acta criminalia, & cōtra. Concl. 96.**

**NOTARIUS** † maleficiorum non potest acta ciuilia conficere. Ang. in *addit. ad Bart. in l. duos. de suscept. proposit.* & *in c. de iur. sequitur* Boer. dec. 258. n. 9. † Extende etiam de voluntate partium. Bald. in l. *reperita*. C. de episc. & cler. † Extende in tantum; quia si Notarius ad criminalia cōp̄t scribere acta ciuilia, alter non potest perficere, & scriptura eius est nulla. Bald. in l. *s. consules*, in 2. d. ff. de off. cons. & in l. *C. de sportul.* & est casus in *l. in fraudem*. s. *quatenus*, ff. de iur. sci. iuncta gl. ibi. vbi acta per alium, quam per deputatum confecta, non valent. Rom. conf. 238. in vltimo d. vbi. Vide, *Index criminalis in quibus*. Concl. 467. Vide, *Index ciuilis quando criminal.* Concl. 468.

**Notarii scriptura vt probet, quæ requirantur. Concl. 97.**

**NOTARIUS** † scriptura, vt probet, debet esse scripta manu Notarii, & non sufficit subscriptio sola, nisi attestetur, quod aliena manu scripta propter aliquod impedimentum; quia requiritur, quod ipse scribat de iure. Bald. conf. 86. *Factum sic propositum in si. ver. super secundo*, lib. 4. Alex. plene conf. 129. *Ponderatis*, nu. 4. vbi in si. lib. 1. & conf. 134. *Visis, & consideratis*, n. 6. ver. *quarto quia*, lib. 6. & v. ver. *quinto*. † Contrarium, quod imo valeat testamentum rogatum per Notarium aliena manu scriptum, quando est subscriptum ab ipso Notario; quia potest facere scribere ab alio, plene Alex. d. conf. 14. n. 30. ver. *item respondeo*, lib. 6. vbi dicit probari à contrario sentit, c. *in re dilectis*, de fid. instr. vt ibi Abb. & Ioa. de Im. & quia in diffinita tabellionis non eligitur in scribendo, sed vt det fidem gestis, & quia qui se subscribit instrumento, videtur torum instrumentum scripsisse. † Declarat ipse Alex. d. conf. 14. n. 29. ver. *in obliuio*, quia in lib. 6. vbi, quod sufficit, quod substantia instrumenti, vel testamenti sint manu Notarii, propterea, clausula codicillaris, & similia. † Et quod Notarius possit facere scribere ab alio testamentum, & instrumentum à se rogatum, etiam si scriptor esset in capax notariatus, prout seruus, & valeat tale instrumentum, si minuta talis aliena manu scripta, & subscripta ab ipso Notario sit. Alex. conf. 50. *Ponderatis*, n. 4. & seq. lib. 3. vbi plena apost. dat plurimos concedentes. † Declarat Alex. d. conf. 50. n. 5. & seq. ver. *me obliuio*, & c. *quod eos*, lib. 3. vt sufficit subscriptio minuta manu aliena scripta, quādo Notarius subscribens fuit plens contractus, alias secus. † Amplia; quia Notarius nō potest facere scribere instrumentum per alium, nisi in casu impedimenti; quia debet per se ipsum scribere, & scribere cessante impedimento. Bald. conf. 307. *Proprietur*, quod, in si. lib. 5. ver. *de Notario autem*. Alex. d. conf. 129. num. 4. dicit. † Et quod imbreuiatura debeat esse manu Notarii rogati, & cōtra, d. alias non probat. Alex. d. conf. 41. n. 2. lib. 1. vbi apost. in *ver. manus*. Vide, *Originale, seu matrix*, vel, & c. Concl. 201. † Amplia; quia Notarius debet esse omni exceptione maior; ideo si est diffamatus de falso, redditur suspecta eius scriptura. Bald. conf. 398. *Quatenus an per solam*, lib. 5. per tot. † Amplia; quia scriptura testamenti, quæ non est manu Notarii tota, sed aliena manu partim confecta

Notarius nō facit mentionē de apostilla, vel de manu aliena, non  
 10 probat, sed est suspecta. Alex. conf. 41. V. *iso tenore, in pr. l. i.* Vide, A-  
 11 postilla quando vicia. Concl. 42. 6. ¶ Amplia; quia adhuc ut scriptura  
 Notarii faciat fidem, debet esse ab eo subscripta. Alex. d. conf. 41. n.  
 3. lib. 1. & conf. 129. n. 4. cod. lib. 1. & conf. 14. V. *iso, n. 7. ver. quoniam quia, lib.*  
 11 6. ¶ Restringe in antiquis apost. ad Alex. d. conf. 41. n. 3. in ver. scri-  
 12 12. lib. 1. ¶ Restringe in priuatis scripturis, vel vbi est apostofum li-  
 13 gillum, apost. ad Alex. d. conf. 41. n. 3. l. i. in ver. *conscribe.* ¶ Restringe;  
 quia licet procedat in instrumēto sumpto, & authentico per No-  
 14 rarium; secus est in matrice originalis; quia sufficit, quod sit perfe-  
 15 cta cū clausula, *actum, &c.* quia tunc probat originale. Alex. d. conf.  
 16 41. n. 7. *ver. ad pradiāta benefacit, & plenius n. 3. ver. praterea, d. no. l. 6.*  
 17 ¶ Restringe; quia scriptura Notarii cum anno, mense, die, & in-  
 18 dictione, actus, cum subscriptione Notarii, & signo, dicitur  
 publica, & non priuata; licet non dicat se rogatum, plene Alexan-  
 19 19. *in causa, & l. i. per cor. lib. 5. maxime n. 4. & 6. vbi dicit \* cō-*  
 20 *munis, quia sufficit, quod habeat signa instrumenti, vel inuenta sit*  
 21 *in quiteris rogationum Notarii.* ¶ Amplia; quia scriptura No-  
 22 rarii continens repugnantia, aut vitiat, aut nō attenditur. Alex.  
 23 d. conf. 41. n. 4. lib. 1. Amplia; quia debet esse solemnis, vt probet.  
 24 ¶ Vide, *Instrumentum nō solemne, Concl. 243.* ¶ Amplia; quia debet esse  
 25 perfecta; quia si instrumentum non habet contractum perfe-  
 26 ctum, sed inceptum, non probat, Vide, *Instrumentū nō probat.*  
 27 d. 2. 6. ¶ Amplia; quia quatuor sunt casus, in quib. Notarius po-  
 28 test rogare instrumenta, & authenticare illa per manum alienam  
 29 conscripta, quos enumerat Castr. conf. 209. V. *iso quodam, circa med.*  
 30 *18. in contrarium, lib. 1.* ¶ Primus est, quando Notarius subscribens  
 31 31. *inter stationis, & habet discipulos sub se. Castr. vbi sup. ¶ Se-*  
 32 *cundus, quando ille, cui mandata scripturam fieri, fuisse etiam*  
 33 *præcens a dñi celebrato per instrumentum. Castr. vbi sup. ¶ Ter-*  
 34 *tius, quando de hoc extat cōsuetudo, vel statutum. Castr. vbi sup.*  
 35 35. ¶ Quartus, quando prima abbreviatura, qua sumitur exemplū,  
 36 36. *manu aliena esset conscripta manu Notarii subscribentis. Castr. v-*  
 37 *bi sup. ¶ Quintus casus ponitur per Bald. conf. 307. Proponitur, quod,*  
 38 *in pr. l. 4. quando Notarius subscribens esset impeditus. ¶ Sextus*  
 39 *casus est in Ciuitate Constantinopolitana; quia valet instrumen-*  
 40 *tum scriptum aliena manu, & subscriptum a Notario. Castr. d. conf.*  
 41 *209. l. 2. circa fi. ver. ceterum, lib. 1. sed tamen Notarius punitur, vt*  
 42 *lib. 1. Declara tamen; quia in casibus prædictis quando Notarius*  
 43 *subscribit instrumentum aliena manu scriptum, debet subscribes*  
 44 *facere mentionem de persona, qua de suo mandato scripsit, alias*  
 45 *non probaret secundum Bart. quem sequitur Castr. d. conf. 206.*  
 46 *ca. fi. ver. praterea, lib. 1. licet Bald. alleget volentem, quod sufficit,*  
 47 *si dicat, aliena manu de suo mandato. ¶ Item requiritur nedum*  
 48 *expressio eius, qui scripsit, sed etiam oportet, quod ille scribens*  
 49 *fit Notarius. Castr. d. conf. 209. circa fi. ver. praterea non constat, lib. 1.*  
 50 *¶ Imo quod Notarius subscribens debeat attestari, quod aliena*  
 51 *manu est scriptum; quia occupatus aliis, & quod auscultauit,*  
 52 *& reperit concordare cum originali, alias non probat. Alex. qui*  
 53 *plures allegat conf. 229. Ponderat, in fi. lib. 1. ¶ Extra istos casus non*  
 54 *probat instrumentū Notarii videntis ab alio Notario exempla-*  
 55 *ri, & authenticatum; quia debet adesse, vt supra, subscriptio No-*  
 56 *tarii rogati, vel de decretum iudicis, & citatio partis. Alex. d. conf.*  
 57 *229. col. fi. ver. in super responderi, l. i. iunctis iis que habentur in auth.*  
 58 *¶ Item in aliquo. C. de eden. Vide, Notarius. Concl. 79. Vide, Subscriptio*  
 59 *quid sit, & c. Concl. 760. Vide, Transumptum scripturae, & c. 374.*

Notarius in instrumento non potest supplere pro teste, & quando focus. Concl. 98.

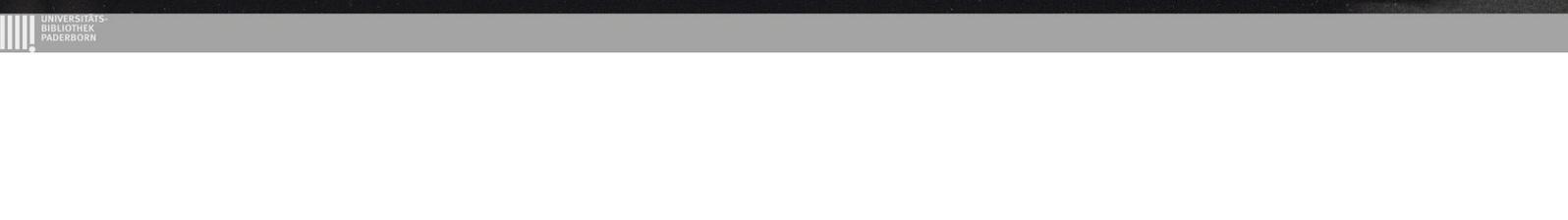
NOTARIUS ¶ in instrumento per eum rogato, in quo duo te-  
 1 stes, vel plures requiruntur, non potest computari, neque  
 2 supplere pro vno teste ad probandū instrumentum, alias seque-  
 3 retur absurdum, quod coram vno teste posset Notarius confice-  
 4 re, & rogare valide instrumentum. Bald. conf. 413. Duo sunt statuta,  
 5 in fi. l. i. *ver. secundo vero casu.* Sign. Homod. conf. 66. *Factum tale est,*  
 6 *quod si agitur de probando per instrumentum, Notarius nō est*  
 7 *testis, nec supplet pro teste. Alex. conf. 153. circa fi. l. 2. ver. nec obstat,*  
 8 *quod tabellio.* Anch. plene conf. 423. *l. i. o dicto pundo, in fin. vbi ponit*  
 9 *multa exempla, & dicit, quod alias sequerentur mille absurda.*  
 10 ¶ Extende idem in testamentis; quia Notarius non supplet nume-  
 11 11. *rum testium.* Egid. Bellam. conf. 42. nu. 11. *ver. impugnat, ¶ Exten-*  
 12 *de, vt idem sit, quando agitur de probatione actus per testes vltra*  
 13 *Notarium. Sign. conf. 66. col. 3. ver. praterea quando tractatur. ¶ Decla-*  
 14 *ratio cōmunis est, quod Notarius non potest esse Notarius, &*  
 15 *testis, quando agitur de instrumento ab eo rogato per scripturā;*  
 16 *Tom. 5.*

si vero agitur de probando contractu, non per scripturam, sed  
 1 per testes, tunc bene Notarius potest esse testis, ita Egid. Bellam.  
 2 conf. 1. n. 28. qui dicit hanc distinctionē esse Balduini, antiqui glof-  
 3 factoris, qua communiter \* tenetur, & ita etiam Ang. Arce. conf.  
 4 104. *In casu proposito, n. 29. & seq. n. nec dicitur, vbi alios citat Alex. conf.*  
 5 *126. V. iso themate, n. 9. & conf. 153. Videtur in prima consideratione, circa*  
 6 *fi. n. 17. ver. nec obstat, lib. 2. vbi dicit \* communem. ¶ Amplia; quia*  
 7 *nedum procedunt prædicta in dispositione iuris com-*  
 8 *munis, sed etiam in dispositione statutaria testamentorum; quia*  
 9 *Notarius non numeratur in numero testium requisitorum. Anch.*  
 10 *conf. 423. in fin. ¶ Extende; quia si fiat statutum, prout Tergesti,*  
 11 *quod testamenta valeant coram Notario, & quinque testibus, &*  
 12 *aliud statutum, quod testamenta confecta coram Vicedomino*  
 13 *requirant Notarium, & quinque testes, Vicedominus non po-*  
 14 *test numerari pro vno teste. Anch. conf. 422. V. iso, & conf. 423. V. iso*  
 15 *dict. ¶ Amplia in omni dispositione, in qua debent intervenire*  
 16 *testes pro substantia, & Officialis; quia nunquam officialis potest*  
 17 *supplere pro officiali, & teste. Anch. d. conf. 423. in fi. ¶ Extende;*  
 18 *quia iudex, qui fert sententiam, non potest esse iudex, & testis;*  
 19 *quia esset absurdum, quod instrumentum sententiæ fieret coram*  
 20 *vno teste, & iudice. Anch. d. conf. 423. in fi. Bald. d. conf. 413. in fi. lib. 1.*  
 21 *¶ Extende idem in Notario, qui non potest numerari pro Nota-*  
 22 *rio, & teste; quia hoc modo sufficeret instrumentum coram vno*  
 23 *teste, quod est absurdum. Bald. d. conf. 413. in fi. l. i. Anch. d. conf. 423.*  
 24 *in fi. ¶ Limita; quia quando agitur de probando errore Notarii,*  
 25 *Notarius admittitur pro teste, idem cum vno teste, & Notario p-*  
 26 *bat error. Alex. conf. 105. in causa correctionis, in fi. n. 6. ver. item v. s.*  
 27 *lib. 2. ¶ Limita, quando ageretur de probando contractu, nō tan-*  
 28 *quam ex instrumento, sed per testes; quia Notarius potest supple-*  
 29 *re pro vno teste ad probandum contractum per testes, Bald. d. conf.*  
 30 *413. in fi. lib. 1. Sign. d. conf. 66. col. 3. ver. praterea quando tractatur, &*  
 31 *hanc \* communem dicit Alex. conf. 153. videtur in prima, circa fi. ver. \**  
 32 *nec obstat, quod tabellio, lib. 3. Egid. Bellam. conf. 1. nu. 28. vbi quod est*  
 33 *distinctio Balduini, antiqui glossatoris, qua tenetur ab omnib.*  
 34 *Ang. Arce. d. conf. 104. n. 29. & seq. ¶ Extende idem, quando agere-*  
 35 *tur de probando testamento; quia instrumentum testamenti esse*  
 36 *nullum; quia sex testes, & Notarius probant testamentum. Castr.*  
 37 *conf. 75. Notandum, lib. 1. ¶ Extende, vt idem sit, quando ageretur de*  
 38 *probando contractu per scripturam, & per testes mixtim; quia*  
 39 *Notarius poterit supplere pro vno teste. Bald. d. conf. 413. in fi. l. i. v.*  
 40 *considerandum. ¶ Extende, quando Notarius non adhibetur ad ro-*  
 41 *gatum tanquam persona publica, sed tanquam testis adscriben-*  
 42 *dum, l. Domitius, ff. de testam. Anch. conf. 422. n. 1. in fi. ¶ Limita; quia*  
 43 *Notarius potest esse Notarius, & testis in eodem instrumento, qñ*  
 44 *ad sunt tot alii testes, qui sufficient, quod Notarius abundet, nec*  
 45 *propterea vitiat, vel est suspectum instrumentū. Fulg. conf. 140.*  
 46 *In causa, que vertitur, col. per. in pr. ver. sed & vltimo obicit pars ¶ Extē-*  
 47 *de, vt idem sit, quando essent plures Notarii rogati in solidum, &*  
 48 *vnus Notarius abundaret; quia posset supplere pro vno teste. Eg-*  
 49 *Bellam. conf. 42. n. 11. ver. sed dico, & n. 12. vbi loquitur in testamēto.*  
 50 *¶ Limita; quia si Notarius examinatur, vt testis ad probandum*  
 51 *contractum; quia instrumentum non sit solemne, sed nullū, probat*  
 52 *semiplene, etiam si dicat contenta in instrumento esse vera;*  
 53 *quia licet instrumentum sit nullum, probat contenta in eo. Alex.*  
 54 *plene conf. 184. V. iso pro cessu, in pr. l. 7. ¶ Declara tamen, vt procedat*  
 55 *limitatio, quatenus, vel explicite deponat contenta in instrumēto,*  
 56 *vel in instrumentum fuerit sibi lectum, apost. ad Alex. d. conf. 184.*  
 57 *in pr. ver. referre, lib. 7. allegat eundem Alex. conf. 56. n. 6. lib. 2.*

Notarius potest multa, tanquam publica persona, & quando non. Concl. 99.

NOTARIUS ¶ potest alteri stipulari, & acquirere tanquam pu-  
 1 blica persona. Bald. conf. 144. *Statuto ciuitatis Papiæ, circa fi. l. 2.*  
 2 *vbi dicit communem \* opinionem, & conf. 238. Licet sint diuerse, l. \**  
 3 *5. Anch. conf. 340. n. 2. ver. venio ad secundam, & conf. 341. n. 3. ver. super*  
 4 *secundo, vbi, quod non est dubiū, quod potest alteri stipulari, plene*  
 5 *Bald. in l. nec est, ff. de iudicio, n. 5. ff. de adopt. vbi disputat, & concludit*  
 6 *pro hac parte, & hanc receptiliam attestatur Soc. Iun. conf. 67.*  
 7 *n. 4. l. 3. Clar. & donatio, q. 13. n. 2. ¶ Contractum, quod solum possit*  
 8 *in prætoris, & iudicialibus stipulationibus, non in aliis. Bald. in*  
 9 *l. non enim aliter, ff. de adopt. in pr. vbi dicit, quod contrariū seruatur*  
 10 *de consuetudine; quia officium stipulandi est cōiunctum officio*  
 11 *scribendi, plene Egid. Bellam. conf. 17. n. 9. & seq. vbi, quod iudice*  
 12 *iubente, & plures citat Tiraq. de consuet. part. 3. limit. 30. n. 17. ¶ Bart.*  
 13 *conf. 71. Gellius, ver. praterea, lib. 1. dicit indubitatum esse, quod po-*  
 14 *test in iudiciali stipulatione ab alteri stipulari. ¶ Declara; quia com-*  
 15 *munis,*  
 16 *Zz 3*

Handwritten marginal note in the right margin, possibly a library or collection stamp, partially obscured by a metal binding element.



\*munis, & magis \*communis est, quod possit absolute in iudicia-  
 5 lib. & extrajudicialib. Tiraq. de const. p. 3. l. m. 30. n. 23. † Ratio; quia  
 Notarius dicitur seruus publicus, text. est in l. 1. §. exigere. vbi gl. in  
 ver. seruus. ff. de magistr. conuen. d. l. non enim aliter. ff. de adopt. & plures  
 6 text. ad hoc citat Tiraq. d. l. m. 30. n. 16. † Declara; quia si tenetur  
 contrarium, quod in stipulationibus iudicialibus tatum sufficit  
 tacita ratificatio. Tiraq. de const. part. 3. l. m. 30. n. 18. & seq. vbi late po-  
 7 nit exempla. † Declara; quia Notarius potest stipulari, & acquirere  
 abfenti secundum generalem consuetudinem iure fultitam.  
 Castr. conf. 409. Quia hic occurram, in fi. lib. 1. vbi dicit hoc verum qñ  
 Notarius in tertia persona posuit verba, videlicet tali, & pro eo mi-  
 hi Notario stipulanti, secus, si in prima persona, prout, donauit mihi  
 8 Notario. † Declara; quia magis communis, & vera est, quod etiam  
 in extrajudicialibus potest abfenti stipulari, & acquirere tanquã  
 publica persona. Rom. conf. 513. In casu proposito, n. 3. ver. idem erit, vbi  
 \* apof. in ver. stipulanti, citat plurimos, & dicit magis \* communẽ,  
 9 † Sed dato, quod posset solum in iudiciali stipulatione adhuc hoc  
 dicit sufficit, quod Notarius in instrumento ponat guarentigiam, habet  
 quã consuevit apponi, vel iuramentum; quia guarentigia habet  
 vim præcepti iudicialis, & sic stipulatio dicitur facta in iudicio.  
 Bart. conf. 71. Gellius, in ver. p. terea, lib. c. vbi apof. in ver. guarentigia,  
 sequitur Rom. conf. 76 in pr. ibi apof. in ver. Guitelm. dat concord.  
 10 † Item iuramentum in instrumento appofitũ habet vim iudicis,  
 & ideo acquirit Notarius abfenti sine cessione. Rom. d. conf. 76. in  
 11 pr. vbi apof. in ver. iuramenti. † Extende; quia Notarius potest sti-  
 pulari pro descendenti bus nascituris, & qui non sunt in rerũ natu-  
 ra l. si quis operas & l. Paulus, la seconda. §. pen. ff. de oper. liber. Bart. in  
 l. quod dicitur, in fi. ff. de verb. oblig. vbi Alber. Ang. & alii Guid. Pap.  
 decif. 267. & dec. 457. & dec. 505. & sing. 23. ver. pactum factum, & conf.  
 12 & conf. 60. & est text. in §. posthumo. Infit. de legat. vbi Ioann. Fa-  
 bri, & Aret. † Extende, vt procedat tam in stipulationibus præ-  
 13 toriis, & iudicialibus, quam etiam conuentionalibus. Bald. conf.  
 200. Verba Cyni, in pr. lib. 2. † Extende, vt procedat tam in feudis, &  
 emphyteusi, quam in donatione, & quibuscunq; aliis contracti-  
 bus; quia nulla est differentia inter dictos contractus quoad sti-  
 pulationem Notarii, l. stipulatio ista. §. alteri, & §. si stipuler. ff. de verb.  
 obligatio. & est text. in l. cognatos, C. de capti. & in l. non aliter, & in l. ius  
 verbis, vbi Doct. ff. de actio. & licet ob maiorem frequentiam feuda-  
 lium, & emphyteuticorum contractuum pro descendenti bus, ex-  
 14 plicent Doct. tamen per hoc non fit restrictio; quia exempla nõ  
 restringunt; & quia generaliter Notarius alteri stipulatur in distin-  
 cte. lal. d. §. si stipuler. n. 13. Carr. conf. 49. ver. sexto respondemus, col. 3. &  
 ver. coitauo respondemus, quod si potest alteri; ergo, & nascituris. lal.  
 d. §. si stipuler. nu. 15. Corn. conf. 50. lib. 1. † Extende, quia si Notarius  
 stipuletur pro filiis nascituris, & descendenti bus alicuius tertiã  
 persone ordine successiuo, vni post alium, intelligitur acquirere, &  
 in primo viuente quoad sequentes dominiũ stat in suspensio. Bart.  
 in d. l. si quis operas. ff. de oper. liber. Ale. in l. qui Rome. §. Flauius ff. de verb.  
 15 oblig. Boer. decif. 172. nu. 2. † Et primo decedente dominium trãs-  
 fertur in alium sequentem sine noua traditione; sufficit enim pri-  
 ma traditio facta primo, pro quo est facta stipulatio, vt etiam in  
 sequentes gradus transferatur dominium. Dec. conf. 239. nu. 6. &  
 conf. 468. n. 28. & conf. 498. n. 19. vbi allegat Castr. ita consuluiffet, &  
 16 idem Dec. in l. traditionibus nu. 14. & seq. C. de pact. † Amplias quia  
 Notarius tanquam publica persona potest acquirere alteri etiam  
 ex contractu nedum iuris Ciuilis, sed etiam ex contractu iuris  
 17 gentium. Bald. d. conf. 200. n. 2. ver. secundo queritur, lib. 2. † Imo magis  
 de facili ex contractu iuris gentium. Bald. in l. nec ei. §. fideiuario.  
 18 n. 1. ver. tertio quarto. ff. de adopt. † Declara, vt quod dicitur Notariũ  
 posse alteri stipulari, & acquirere, procedat, si concipiat verba ac-  
 quisitionis, vel stipulationis ad fauorem eius, cui vult acquirere,  
 non ad fauorem, & in personam propriam. Bald. d. conf. 200. nu. 3.  
 ver. tertio queritur, lib. 2. Bald. conf. 283. Licet sint diuerse, li. 5. vbi, quod  
 19 nullus discrepat in hoc. † Contrarium, quod imo siue in personã  
 propriam, siue abfentis, semper acquirit abfenti. Bald. d. l. nec ei, §.  
 20 satisfatio. n. 5. ff. de adoptio. ver. item quarto. † Extende in tantum No-  
 tarium, vt publicam personam, posse alteri acquirere, vt confes-  
 sio facta cotam Notario habeat vim rei iudicatã secundum vsum,  
 qui obseruatur, licet de iure requiratur iudicis decretum. Bald.  
 21 conf. 271. Quidam Laurentius, li. 2. in pr. † Amplias; quia Notarius per  
 clausulam, quo nomine omnium, quorum interest, acceptat, facit  
 22 valere actum factum cum filio procuratore ad fauorem prin-  
 cipalis abfentis; quia ipse stipulatur pro omnibus, quorum inter-  
 est. Bald. conf. 498. Casus super quo, n. 4. ver. super tertio, lib. 2. † Declara,  
 vt non procedat in stipulatione cautionis iudicialis, quia si iudi-  
 23 cium erat nullum, cautio prestita in iudicio nullo non obligat ex  
 extentione clausularum Notarii. Bald. d. conf. 499. in fi. lib. 2. † Am-

plia, quia Notarius dicitur iudex chartularius, & habet iurisdic-  
 tionem inter volentes; ideo potest multa, ex quo radice habet  
 iurisdictionis. Bald. conf. 105. Et alium tale est. nu. 3. ver. item postea, lib. 3.  
 vbi, an possit coram Notario insinuari donatio, & pro vtraque  
 parte allegat, & dicit infpicendum esse priuilegium notariatus.  
 & Ang. conf. 93. Vifis & inspectis, in pr. vbi quod coram eo tanquam  
 iudice ordinario, quando hoc habet in priuilegio, potest fieri em-  
 5 mancipatio; & n. 3. ver. nec obstat. Castr. late conf. 84. vifã, lib. 1. per ter-  
 tiũ, vbi, quod coram eo potest fieri emancipatio: quia habet volun-  
 tariam iurisdictionem, si in priuilegio creatur Notarius, & iudex  
 ordinarius, alias secus, & dicit, quod dicitur habere magistratum  
 inter volentes. † Extende; quia valet emancipatio facta corã No-  
 6 tario, si interposuit suam auctoritatem, licet et dixerit, & Com-  
 munis Bononiã; quia non se restrinxit, ex quo verificatur in his,  
 quam habebat. Castr. d. conf. 84. n. 5. ver. aduertendũ tamen, lib. 1. vbi,  
 quod statur instrumentum Notarii: † Restringit, qñ Notarius sicut  
 simpliciter creatur, & non fuit dictum, quod esset iudex chartu-  
 7 larius; quia tunc est simplex Notarius, & nullã habet iurisdic-  
 tionem. Ang. conf. 93. n. 2. v. in contrarium, & idem dicit Castr. conf. 84.  
 vifã dictã facti narratione, li. 1. in pr. † Amplias; quia Notarius acqui-  
 8 rit abfenti ex confessio ne facta, si illam acceptauit nomine abfentis;  
 n. 6. ff. de adoptio. † Amplias; quia Notarius, qui etiam creatus est iu-  
 dex ordinarius, potest in emancipatione à se facta rogari de in-  
 9 strumẽto, & decreto interposito. Castr. d. conf. 84. nu. 6. & seq. 7.  
 super secundo, lib. 1. & quod ita de consuetudine feruatur, & videri-  
 mus idem in instrumento guarentigie. † Limita; quia non potest  
 10 Notarius tanquam priuata persona acquirere abfenti; ideo dicit  
 semper. promisit mihi Notario tanquam publica persona. Bald. in l. nec ei.  
 §. satisfatio, n. 5. ver. ex hoc concludit. ff. de adoptio. vbi, quod si genera-  
 11 tum publicum, prout, rogando instrumentum, licet illa verba  
 non exprimat, tamen intelligitur, in actu priuato secus. † Limi-  
 12 ta; quia Notarius non potest tria delegare, sed tenetur illa per  
 ipsum facere, audientiam, protocolium, & subscriptionem, reli-  
 qua omnia potest alteri committere. Bald. in rubr. C. ad fid. in firmam.  
 sequitur Castr. conf. 209. Vifõ quodam, circa pr. ver. quinto videtur, lib.  
 1. † Limita; quia Notarius licet possit alteri stipulari, & acquirere  
 13 ex omni contractu; tamẽ illud est verũ, si ille abfens velit accepta-  
 re; quã alias nihil acquiritur, ipsi recusati, nec alteri. Bald. conf. 100.  
 nu. 4. ver. 4. queritur, lib. 2. vbi quod Notario non acquiritur, si  
 14 cui voluit acquirere, non acceptat. † Extende; quia imo non de-  
 bet acceptatione per eũ, pro quo abfente Notarius stipulatus  
 est, & res non fit integra, vt quia mortuus est donans, non potuit  
 15 donari, vbi qui erat abfens, neq; illius hæres acceptare in præiudicium  
 dictum tertiũ, cuius medio tempore fuit quaesitum. Castr. conf.  
 195. n. 2. & 3. lib. 2. plenissime Dec. conf. 225. Magister Ioannes, nu. 15.  
 & seq. † in l. contractus, ff. de reg. iur. nu. 15. & seq. † Limita; quia si No-  
 16 tarius stipulatur aliquid, vel acquirit pro abfente, qui mortuus erit  
 tempore stipulationis, non acquirit illius heredi; quia requiritur  
 17 existentia personã; pro qua voluit acquirere. Bald. conf. 200. nu. 4.  
 ver. hic non restat, lib. 2. vifõ, in fi. vbi vtramq; partem subfinet, hæc  
 de iure, & contrariam de equitate. † Limita; quia id, quod dicitur  
 18 Notarium posse aliquid abfenti stipulari, & acquirere concipi-  
 endo verba in personam suam nomine abfentis, procedit, dum-  
 modo Notarius tali abfenti cedat iura, quã cederet teneatur, alias  
 non acquiritur abfenti. Bald. conf. 238. lib. 5. † Contrarium, quod  
 19 imo cedere nõ teneatur, quia acquirit abfenti sine cessione. Bald.  
 in l. nec ei. §. satisfatio. n. 5. ff. de adoptio. vbi quod siue concipiat verba  
 in personam suam, siue abfentis, acquirit abfenti sine cessione;  
 20 est ratio; quia si valida est stipulatio Notarii pro omnibus, quo-  
 rum interest, necellario sequitur, quod abfenti, cuius interest, ac-  
 21 quiratur. Rom. conf. 76. in causa nobilis, in pr. † Declara tamen, quia  
 si Notarius cedere debens esset mortuus, vel abfens, pro quo Notari-  
 22 us acquiritur. Bald. conf. 238. lib. 5. circa fi. ver. quare concludit. † De-  
 clara; quia Notarius potest stipulari pro abfente, & ipso abfente  
 23 acceptante illi acquiritur actio, siue dominium, aut possessio sine  
 cessione, quod non est in alio, qui acquirit pro abfente; quia re-  
 24 netur cedere iura, sed bene verum est, quod Notarius non ac-  
 quirat abfentiante acceptationem abfentis, quã acceptatio debet  
 fieri re integra, alias non valet in præiudicium tertiũ. Castr. conf.  
 195. n. 2. & seq. lib. 2. Dec. d. conf. 225. Magister Ioannes, n. 15. & conf. 191.  
 in fi. v. non obstat, & in l. contractus, ff. de reg. iur. n. 14. & seq. Bald. in l. nec  
 ei. §. satisfatio. n. 9. ver. sexto quarto. ff. de adopt. vbi adducit distac-  
 tionem

tionem; prima, quia in contractu dependente a consensu duorum oportet, quod consensus interueniat intra tempus habile, secundum quia in priuato non requiritur officio in liberatione, & tamen potest acceptari, non post terminum. Vide, *acquirere alteri quando*, & *Concl. 4.4. Vide, Cessio iurum debet fieri, ex Concl. 211. Vide, Stipulari alteri per alterum. Concl. 703.*

**Notarius condemnatus, & priuatus non potest rogare instrumenta, & non valent rogata, & quando fecus.**  
Concl. 100.

**NOTARIUS** ꝑ excommunicatus publice non potest rogare instrumenta, & si rogauerit, non probant secundum communem opinionem in c. *decernimus, de sent. excom. de qua p. Fed. de Sen. conf. 7.4. nu. 2. ver. ad id quod secundo dicitur.* ꝑ Contrarium tenet Fed. d. conf. 7.4. nu. 2. *ver. & licet communiter*, vbi intelligitur nisi sit sententia alter damnatu, vt instrumenta facere non possit. ꝑ Declaratio communem opinionem, vt procedat, qñ est publice excommunicatus, non fictione iuris, vt quia iudex pro tribunali sedens excommunicatus, sed requiritur, quod veritate facti sit publice excommunicatus, & quod sciatur, vt *clm. 1. de sepul. cũ vbi not. Fed. de Sen. d. conf. 7.4. in fi. ver. sed postro.* ꝑ Amplia; vt Notarius sententia alter condemnatus, ne possit rogare instrumenta; aliter sit priuatus, vt non valeant instrumenta rogata. Fed. de Sen. d. conf. 7.4. nu. 2. *ver. & licet*, Castil. d. conf. 30. n. 12. & 13. Caltr. conf. 103. *Ponitur, in pr. li. 2.* ꝑ Amplia; quia Notarius, postquam est effectus monachus, non potest amplius rogare instrumenta, & rogata non valent, nisi in causa inquisitionis; sed bene potest iam rogata ante monachatu, & post monachatu authenticare. Cald. conf. 487. *in fi. ver. ad hoc etia,* 6 alias 2. *de magis fr.* ꝑ Amplia; quia Notarius condemnatus de falso non potest rogare instrumenta, & non valent, si rogauerit, postquam est condemnatus. Bald. conf. 350. *Propositur, quod quidam, lib. 1. Castil. d. conf. 30. n. 12. & 13. ver. reuertor ad secundum.* Caltr. conf. 103. *Ponitur, in pr. ver. idem videtur, lib. 2.* ꝑ Extende etiam in causa criminali; quia si Notarius de falso est condemnatus, nõ valet, proceffus per eum rogatus in causa criminali, & ipsi non creditur, tanquam suspecto, neq; tolerantia releuat; quia non potuit habitari. Bald. d. conf. 487. *Cum ciuitas, lib. 5.* ꝑ Extende, vt procedat, etiam si fuerit restitutus ab alio, quam a Principe; quia si Episcopus condemnat clericum Notarium de falso, etiam quod postea illum restituar in integrum, non potest conficere instrumenta, & confecta post condemnationem non valent. Bald. d. conf. 350. *per tot. vbi est casus, lib. 1.* ꝑ Extende, vt multo magis non possit ferre testimonium. Bald. d. conf. 350. *circum med. ver. & multo minus, lib. 1.* ꝑ Restringitur, quia quando Notarius non est condemnatus de falso, licet probetur, quod plura instrumenta falsa confecerat, non prohibetur alia instrumenta facere, donec in officio toleratur. Caltr. d. conf. 103. *in pr. ver. fecus si, li. 2.* ꝑ Restringe; quia Notarius condemnatus de falso licet non possit conficere instrumenta, tamen facta ante falsitatem commissam valent, licet diminuatur de fide. Bald. conf. 444. *Ad euidenciam, in pr. ver. tertio modo redditur, lib. 1. & conf. 347. Super, in pr. lib. 3. vbi, quod sola diffamatio non annullat instrumenta facta ante, licet iudex possit inquirere, & est ratio; quia ex presentia non præsumitur in præteritum, sed bene contra, Aymon. conf. 190. n. 3. *Alciac. reg. 2. pr. sumpt. 26.* ꝑ Et quod Notarius, qui fecit instrumentum falsum, si non est condemnatus, possit rogare alia instrumenta, & valeant, antequam sit condemnatus de falso, vel priuatus officio. Castil. d. conf. 30. n. 17. *& seq. vbi late, per totum.* Caltr. d. conf. 103. *Ponitur, in pr. ver. fecus si, lib. 2.* ꝑ Imo si esset condemnatus ex alia falsitate commissa extra officium notariatus, ex qua non esset priuatus, sed priuandus veniret, adhuc, donec priuaretur, valent instrumenta confecta. Caltr. d. conf. 103. *col. 1. in fin. vers. sed si* 4 *lib. 2.* ꝑ Restringe, nisi Notarius condemnatus de falso, & quod non possit rogare instrumenta extra locum condemnationis per 20. annos fuerit habitus pro Notario, & rogaret instrumenta, quia valent. Cum conf. 62. *Visa copia, quod est Cumani, Fulgosi, & Henrici Alani.* ꝑ Amplia; quia Notarius infamis, antequam restitueretur per Principem ad honores, & famam, non potest conficere instrumenta, & confecta non valent, post restitutionem vero potest conficere. Bald. conf. 172. *Ex quo Dominus Papa, lib. 4.* ꝑ Declaratio; quia Notarius infamis non potest facere acta iudicialia in iudicis; quia facilis remouetur a talibus, sed instrumenta inter volentes non prohibetur conficere, etiam quod esset notorie infamis; quia condemnatus de crimine infamante; quia requiritur priuatio officii, alias non prohibetur inter volentes. Caltr. conf. 178. *Super eo quod, n. 3. li. 1. vide cum, ꝑ Amplia; quia Notarius effe-**

ctus furiosus, non potest rogare instrumenta, & non valent, si rogaret, postquam est effectus furiosus, sed bene valent rogata antequam furor. Bald. conf. 195. *Visa donazione, lib. 4.* ꝑ Amplia; quia Notarius deportatus ex confessione sua per sententiam non potest rogare instrumenta, & maxime testamenta; & rogata non valent, nisi probet se post condemnationem fuisse publice admissum ad officium Tabellionatus. Bald. conf. 392. *Super primo, in fin. vers. super septimo, lib. 4.* ꝑ Amplia; quia Notarius diffamatus de falso reddit suspectam suam scripturam. Bald. conf. 398. *Queritur, an per solam, in pr. lib. 5. vbi loquitur, quando est probata diffamatio.* ꝑ Restringe, vt non procedat, quando mala fama, seu diffamatio haberet in cõkursu probationem bonæ famæ; quia præfertur in pari probatione, ex quo bona fama inest naturaliter, mala vero inest per accidens. Bald. d. conf. 398. n. 4. *lib. 5.* ꝑ Amplia; quia si extat statutum in loco, qd non ciuis non possit esse Notarius in territorio statutum, & instrumenta rogata per alios Notarios non probant, tale statutum valet. Fulg. conf. 151. *col. 2. ver. amplius, & si de tabellionatus.* ꝑ Amplia; quia Notarius delinquens in officio priuatus officio Notarii; ideo si conficit instrumentum falsum post condemnationem non valent alia instrumenta, licet valeant confecta ante condemnationem, communem dicitur Clar. 8. *fin. q. 73. nu. 4. vers. Notarius.* ꝑ Limita; quia Notarius de falso condemnatus si a Principe fuit restitutus, instrumenta conficere potest. Bald. conf. 350. *Propositur, quod quidam, lib. 1. & conf. 172. Ex quo, lib. 4.* ꝑ Extende; quia imo instrumenta confecta durante condemnatione falsi, & ante restitutionem reconualecunt, sequuta restitutione Principis. Anch. conf. 287. *Iste B. Crau. conf. 168. in pr. & ratio esse videtur, quia per restitutionem Principis omnis macula, omnisque labes videtur sublata, & abolita.* Bald. *in leg. Imperialis, S. si. C. de nupt. Crauet. dicit. conf. 168. in princip. ꝑ Limita, nisi excommunicatus publice in loco inde discedens rogasset instrumentum in alio loco, in quo ignorabatur excommunicatio, quia valet. Fed. dicit. conf. 74. in fi. ver. quid plus.* ꝑ Limita; quia Notarius conficiens instrumentum falsum, si donec amouetur ab officio propter falsitatem; bene potest alia instrumenta rogare, & valent. Bald. conf. 66. *Factum tale est, in pr. vers. sed prima opinio, & n. 4. vers. alij dicitur, lib. 3. Caltr. conf. 168. num. 4. vers. super tertio, lib. 1. Castil. d. conf. 30. nu. 12. & 13. vbi, quod hoc est introductum ex publica utilitate.* Caltr. conf. 103. *Ponitur in falso, in princip. lib. 2. Alex. conf. 13. St. nitibus, n. 9. vers. respondeo, li. 7. vbi ap. post. in ver. postea, dat concord. ꝑ Extende, etiam si commississet falsitatem in officio tabellionatus, propter quam veniret priuandus; quia si non est priuatus, neq; condemnatus, valent instrumenta rogata. Caltr. d. conf. 168. n. 4. *lib. 1. & conf. 103. in princip. lib. 2.* ꝑ Contrarium, quod imo probet tale instrumentum confectum a Notario, qui commissit falsum in aliis instrumentis, si non est de falsitate condemnatus, licet sit confessus Alex. d. conf. 133. num. 9. *circum fin. ver. & tale instrumentum ex falsitate aliorum, lib. 7.* ꝑ Contrarium, quod imo eo ipso, quod deliquit in officio fabricando instrumentum falsum, non valent rogata post; quia semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali. gloss. *in l. si quis ex argentariis, S. i. ff. de eden.* ꝑ Extende, vt procedat, et si Notarius esset confessus fabricasse multa falsa instrumenta; quia donec sit condemnatus, valent instrumenta postea rogata; quia communi opinione fuit reputatus Notarius idoneus, quod sufficit. Alexand. dicit. conf. 133. num. 9. *ver. etiam secundum eum, li. 7.* ꝑ Declaratio; vt procedat limitatio nisi Notarius iam esset diffamatus de plurius instrumentis falsis; quia tunc non valet rogata post diffamationem, sic videtur velle Bald. dicit. conf. 66. *Circa principium, ver. sed prima opinio, lib. 3. ap. still. ad Caltr. conf. 103. in ver. priuatus, lib. 2.* ꝑ Et intellige declarationem, quando infamia Notarii, vel crimine esset tale, quod ipso iure veniret priuatus officio; quia tunc bene sufficit, quod crimine sit notorium, alias requiritur priuatio iudicis. Caltr. d. conf. 168. *col. 2. ver. item Bald. lib. 2. num. 4. vbi, quod si non est crimen inducens priuationem ipso iure, potest rogare; etiam si sit notorium, sed tamen minuitur de fide.* ꝑ Declara; quia sola diffamatio non annullat instrumenta Notarii delati, & diffamati, sed bene iudex ex ea potest inquirere de suspitione. Bald. conf. 347. *in pr. vbi multa pro vtraque parte, lib. 3. & ita soluit, & ita etiam Castil. d. conf. 30. n. 14. vbi, quod diffamatio operatur, quod iudex facit magnam diligentiam super instrumentis postea factis.* ꝑ Tu dicas, quod in omnibus casibus, in quibus Notarius commissit falsum, & non est priuatus ipso iure, neq; per sententiam, licet valeant instrumenta confecta ante priuationem, tamen talia instrumenta in aliquo redduntur suspecta. Caltr. conf. 103. *col. 2. in pr. ver. puto tamen, lib. 2.* ꝑ Limita; quia vilitas personæ Notarietatis, cum infamia iuris non habet vitare instrumentum; de quo fuit ab vtraq; parte rogatus. Caltr. conf. 168. *Super primo, num. 4. vers. super**



super tertio lib. i. vbi, quod ex quo nondum est depositus ab officio etiam si post contractam infamiam fuit rogatus, instrumentum valet, & ibi apost. ¶ Extende; quia imo Notarius infamis, & quod plus est, habens dignitatem, licet sit priuatus, vt non possit rogare instrumenta, tamen si rogatur a partibus super rebus priuatis, valent talia instrumenta. Bart. conf. 77. *Queritur, an notarius, in si. lib. 1. ver. dico ergo, & ibi apost. fin. in ver. volentibus.* ¶ Extende; quia imo Notarius infamis ex delicto, quando non est commissum in officio, non prohibetur esse Notarius. Bartol. conf. 77. *per tot. & plenius conf. 174. Ser. Ioannes, num. 5. & seq. lib. 1. & ibi apost. dant concord. ¶ Limita;* quia Notarius committens errores, si non amouetur ab officio, valent instrumenta ab eo rogata. Cast. conf. 19. n. 39. *4. ver. illud enim, lib. 1. ¶ Limita;* quia in prohibitio facta per iudicem, ne roget instrumenta, non annullat, si conficiat non obstante inhibitione, sed bene punitur, quia in prohibitio afficit personam, sicut & preceptum, sed non tollit officium. Castrenf. conf. 168. *Super primo lib. 1. col. 2. ver. inhibito autem.* ¶ Limita; quia Notarius bannitus tanquam contumax, & rebellis Ciuitatis Mutinae vigore statutorum dicta Ciuitatis potest rogare instrumenta, & valent rogata; quia non est in specie priuatus officio notariatus. Anchar. conf. 287. *1. se per tot. ¶ Extende;* quia Notarius potest rogare instrumenta, & valent rogata. Anchar. conf. 287. *nu. 4. ¶ Extende maxime,* quando instrumenta rogata sunt ad pias causas. Anchar. conf. 287. *ver. 101. ¶ Extende;* quia Notarius communis si fuit amotus ab officio per priuationem, sed non ob falsitatem, poterit rogare instrumenta, si est in reliquis bonae famae, & maxime si fuit gratiatus. Alex. conf. 190. *Plura, n. 34. ver. non obstat etiam, lib. 6. ¶ Restringe in bannito ob crimen laesae maiestatis.* Anchar. conf. 287. *per 45. et maxime in pr. ¶ Declara totam istam materiam;* quia Notarius priuatus totaliter officio, & condemnatus non potest rogare instrumenta, si vero priuatus officio notariatus quoad certam speciem, puta non possit exercere officium Notarii in palatio, vel in gabella, potest rogare instrumenta, & valent rogata extra illam partem officii, & id est, quando est condemnatus pro aliquo delicto communi extra falsitatem; quia potest semper rogare instrumenta. Alex. plene d. conf. 190. *Plura, in si. n. 34. ver. obstat etiam, lib. 6. & sententia priuatiua non extenditur, nisi in quantum verba sonat.* ¶ Limita; quia imo condemnatus per inquisitionem, vel in contumaciam, vel ex forma legis non prohibetur esse notarius. Bald. d. conf. 174. *in pr. lib. 1. ¶ Limita;* quia imo si Notarius fecit instrumentum falsum, & sic deliquit in officio, tamen donec per sententiam amouetur ab officio, valent sua instrumenta rogata. Bart. d. conf. 174. *n. 6. in si. ver. & plus tenet, lib. 1.*

Notarius actorum a quibus deputetur, & qualiter, vt suspectus amouetur. Concl. 101.

1 **N**OTARIVS ¶ actarius deputari debet a iudice regulariter. Bald. conf. 137. *Ad officium, in pr. lib. 3. ¶ Declara,* nisi a statuto, vel alia constitutione Notarius sit deputatus, quia tunc seruatur constitutio. Bald. d. conf. 137. *ver. sed per formam, lib. 3. nu. 2. ¶ Amplia in tantum* Notarii debere deputari ad acta conficienda, vt si alius Notarius conficeret acta, qui non esset deputatus, non valerent. Bald. d. conf. 137. *per tot. vbi est casus lib. 3. ¶ Extende maxime,* quando elaretur certa forma a statuto eligendi Notarium; quia si non seruatur, deputatio esset nulla, quando forma est annullatiua contrarii, & ideo licet dicat statutum, quod Notarius eligatur ad rogandum acta coram iudice, continetur etiam sententia licet non feratur coram iudice, sed per iudicem; quia bene rogatus sit coram iudice. Bald. d. conf. 137. *per totum lib. 3. ¶ Suspectus allegari potest* Notarius. Bald. d. conf. 137. *Ad officium ius dicentis, in princip. lib. 3.*

Notarius debet habere salarium, & mercedem. Concl. 102.

1 **N**OTARIVS ¶ regulariter debet habere salarium, & mercedem pro labore sui officii: ideo pro rogatu habet vnum salarium, pro exemplatura aliud. Rom. conf. 25. *Vsque facto, num. 2. allegat gloss. in l. fin. Cod. de princip. agen. in reb. lib. 12. in ver. exemplaria.* ¶ Amplia; quia Notarius, qui stat pro seruitore, seu garzono in apotheca ad salarium, si conficiat instrumenta pro domino, debet habere salarium vt Notarius. Rom. conf. 25. *per tot. vbi casus confilii, quod gerens duplex officium debet habere duplex salarium.* ¶ Extende; quia si aliquid expendit in archiuando instrumenta

domini sui, repetit ab eo; quia negocium vtile gessit. Roman. conf. 25. *in fin.*

Notarius an compellat partes ad releuandum instrumenta ab eo rogata. Concl. 103.

**N**OTARIVS ¶ instrumenta per eum rogata debet semel releuare, & tradere parti. ita apostillad Alexand. conf. 106. *Pisum in fin. lib. 5. in ver. respondeo, & sic infert,* quod pro vna vice potest tradere.

Notorium, publicum, manifestum, & famosum quid sint, & in quibus differant. Concl. 104.

**N**OTORIUM ¶ est, & dicitur proprie, quod est ante oculos, & situm, vel est in mentibus hominum ita radicatum, quod euelli, vel occultari non potest. Bald. in l. ciues. C. de appell. que sequitur Hieron. de Tort. conf. suo post conf. Ant. de But. n. 29. *col. 2. ver. notorium proprie est.* ¶ Et notorium dicitur, quod aliqua tergiversatione clari non potest. Iul. Clar. in praxi crim. qu. 9. n. 2. Menoch. de arbitr. cap. 166. *in prin. vbi,* quod clari non potest, dicitur notorium, & n. 4. ¶ Diffinitur notorium pluribus modis, duas definiuntur ponit Abb. c. vestra. n. 14. *in si. de cohob. cler. & mul. que sunt communes:* prima, quia crimen, vel factum dicitur notorium, cuius est testis populus, & dissimulationi locus esse non potest; secunda est famosa loquutio ex euidencia rei surgens, que tergiversatione aliqua clari non potest. Salyc. l. ea quidem, n. 8. C. de accus. vbi apostillat Bald. & alios. ¶ Differunt tamen factum notorium ab ipso notione notoria, prout probatio, & probatum, & ideo factum, vel dictum non notum, quod ex probatione efficitur notorium, non transfinitur suam essentiam, ita Salyc. dicit. l. ea quidem, num. 61. *C. de accusat. vbi nu. 62. & seq. ponit plura exempla.* ¶ Scientiam requirit maioris partis populi, vel maioris partis vicinia, que non sit minor decem personarum. Abb. d. c. vestra. n. 16. *ver. vemo ad faciendum, de cohob. cleric. & mulier.* Salyc. in l. ea quidem, num. 8. C. de accusat. ¶ Est arbitrium iudici, an aliquid sit notorium ex variis circumstantiis, qualitate actus, loci, temporis, quod factum non sit de nocte, neque secretum, licet possit esse notorium etiam de nocte, si adfuit luminaria, vel alius modus certitudinis. Abb. d. c. vestra. num. 16. ¶ Ad inuentum est de iure Canonico notorium, quia hac dictio non reperitur in iure ciuili, nisi in d. l. ea quidem, C. de accusat. ita Gomez. de delict. n. 41. *in si. & nu. 42. ¶ Declara,* quia triplex est notorium, videlicet ex rei euidencia, & istud est maius notorium, ex confessione iudiciali, & ex probatione non impugnata. Dec. d. cap. cum specialis, §. porro, num. 2. *ver. secundo not. de app. ¶ Bald. vero conf. 429. ante med. ver. dico, quod triplex,* dicit esse triplex, facti tantum, iuristantum, & tertium est iuris & de iure, vel notorium rei iudicata, lib. 3. ¶ Publicum non includit notorium ex necessitate, cap. tu a. de cohob. cleric. & mulier. & dicitur publicum id, quod probari potest ultra confectam probationem. Fed. conf. 8. *in princ. ver. item manifestum.* vide Abb. in d. cap. vestra, num. 2. *de cohob. cleric. & mulier.* Vide, publice aliquid fieri, vel occultari. Concl. 105. ¶ Et publicum non requirit, quod ad aures omnium denentur, cap. 1. de postulat. prelator. vbi, quod satis est, quod fuerit publicum actum. Abb. conf. 99. *illud, in pr. lib. 1. ¶ Contrarium glof. in d. l. ea quidem, de sepul. ver. publice, vbi,* quod publicitas ex loco causatur, & ex multitudine adstantium. ¶ Et quandoque publicum, & manifestum dicitur, quod per testes probari potest; glof. in d. cap. vestra, de cohob. cleric. & mulier. plene Abb. d. conf. 99. n. 2. & seq. *ver. si id in non obstantibus, lib. 1. vbi,* quod publicum dicitur, quod transit in notorium, vel in notitiam per famam. ¶ Declara; quia si tractamus de publicitate iuris, sufficit fieri in loco publico coram testibus de publicitate facti, requiritur locus publicus, & multitudo adstantium, ita vt transeat in notitiam vicinie, seu maioris partis, in qua actus geritur, ita pulchre declarat Abb. d. conf. 99. & n. 2. & seq. *ver. si id in non obstantibus, lib. 1. ¶ Manifestum est infra notorium, & dicitur manifestum id, cuius probatio est euidentis, & manifesta, vt si quis nesciat legere, vel non audiat, licet hoc non sit notorium, quia non videtur, tamen potest esse manifestum, quia per subiectionem, & experientiam manifeste constabit. Feder. d. conf. 8. ver. item manifestum. ¶ Adde,* quod manifestum est, vltra probationem, alias sufficientem; quia aliquid addit. Fed. de Sen. conf. 17. *Que sit ratio, in pr. ¶ Et manifestum est quasi idem;* quod publicum; quia debet fieri per famam manifestum in vicinia, & saltem maiori parti vicinie, prout publicum, & non sufficit, quod actus fuerit in publico gestus coram quatuor testibus, nisi addit multitudo adstantium. Abb. conf. 99. *num. 2. ver. sed is non obstantibus, lib. 1. maxime col. 2. in princ.*

18 *pr. ver. oportet.* † Differunt notorium, & manifestum; quia quod notorium est omnibus; dicitur notorium, quod vero notum est pluribus; sed non omnibus, dicitur manifestum. Ang. de Perul. *conf. 130. In causa predicta. n. 2. & 3.* † Abb. in *d. c. vestra. n. 12. de cohabit. cler. & mulier.* dicit manifestum quandoq; importare idem quod notorium; tamen minus est manifestum, quam notorium; quia manifestum est idem, quod famosum, nisi quia fama non habet certitudinem, sicut habet manifestum. † Vide omnino Rom. *conf. 163. Constitutio. n. 5. ver. quoniam*, vbi, quod notorium non applicatur non enti, prout quod quis non fit soluendo, sed potius intrat manifestum, vel famosum; quia notorium cadit in eo, quod videtur potest, sed iudicio meo est subtilitas; quia notorium etiã fuerit non entia cadit, prout notorium, quod Papa non fit in tali loco, vel quod castrum non fit ciuitas, & quis non fit soluendo; quia *Medicus. Vide. Manifestum esse qualiter. & Concl. 72.* Vide, *Vsurarius qualiter manifestus. Concl. 321.* Vide plenissime Ant. de Butr. in *d. c. vestra. de cohabit. cler. & mulier. n. 30. & seq.* vbi plenissime.

Notorium facti permanentis, & transeuntis, & iuris, & de singulis speciebus. Concl. 105.

1 **NOTORIUM** † est duplex, aliud est facti, quando habet euentiam, vt quia in Vrbe Romã est Castrum S. Angeli, istud enim per euentiam facti est notorium, vel quod in platea fit focus. Butr. in *l. Cuius. in fi. C. de appell.* vbi Bald. & Paul. de Castro, qui dicit notorium esse id, quod habet permanentiam, vt quis caret oculis; quia ita potest videri sine probatione. † Aliud est notorium iuris id, quod constat per confessionem partis, vel per sententiã, aut instrumentum, seu alius inditiis indubitatis, *c. cum olim. de ver. significat. Feder. de Sen. conf. 8. Quæritur. quomodo. in prin. vel ex testibus.* & aliis probationibus; cõtra quos nihil est oppositum. Dec. in *c. cum specialis. S. porro. n. 3. ver. in glo. de appell.* † Imo triplex est notorium; quia aliud est notorium facti tantum, aliud notorium iuris tantum, aliud notorium iuris & de iure, secundum Bald. *conf. 429. Licet iudex. ante med. ver. & dico. quod triplex. lib. 3.* vbi ponit differentias; quia in primis duob. notoriis citatio requiritur, & ordo seruati debet in notorio iuris & de iure, vel in notorio rei iudicanda. † Item notorium est triplex, videl. præsumptum, quando lex præsumit natum in domo coniugum esse filium: item notorium iuris, prout confessio in iudicio; item notorium facti, ita *Ial. in l. si vero. §. qui pro rei. n. 8. ff. qui sat. d. cog. an. vbi rursus.* quod notorium facti est triplex, videl. facti permanentis, facti transeuntis, & facti interpellati, prout quod quis det ad vsuram. † Item notorium aliud est permanentis, & istud non indiget probatione, aliud est notorium transeuntis, & istud debet probari in factis, & qualitate, videl. quod fuerit factum, & fuerit notorium, sed quoad ordinem iudicii, vt summariè procedatur, non requiritur probatio facti, ita Zabar. *conf. 56. n. 6. ver. sed ad hoc statim. cum seq. vbi num. 8. ver. ad illud autem.* Ponit tertium notorium imminens, prout est illud, quod Christus Dominus Noster fuit; quia licet sit notorium non permanentis, non etiam est transeuntis propter continuam lecturam scripturarum; ideo dicitur imminens. Vide omnino Ant. de Butr. in *cap. vestra. de cohabit. cler. & mulier. n. 30. & seq.* vbi facit plenam repetitionem de multiplici notorio, & quando facti, quando iuris, & que inducant notorium, vel non, & *nu. 34. & seq.* ponit exempla varia eorum, que inducant notorium continuum, & *n. 35.* de notorio iuris, & *n. 36.* ponit exempla notorii præsumptionis. † Et de istis notoriis permanentibus, videl. & momentaneis. Iul. Clar. in *prax. crim. 4. 9. n. 2.* vbi, quod etiam id, quod est momentaneum, & non permanentis potest transire in notorium, & dicit \* communem. † Et de notorio transeuntis; vt si negetur, debeat probari in *l. Alex. conf. 1. in fi. nu. 11. ver. & dicitur. lib. 6.* † Et licet notorium sit duplex, iuris, & facti, vel etiam triplex, vt supra; iuris est, quando iudicialiquid constat in iudicio per testes, vel instrumenta, vel aliter; facti vero est, quod omnibus ita notum est, quod tergiverbatione celari non potest, & notorium iuris est improprie notorium, facti vero dicitur proprie notorium, ita Corrad. plene in *9. breuiar. §. 3. fol. 239. n. 6. & seq.* † Vide *Æg. Bellam. conf. 40. n. 12. ver. sed quid si hoc.* vbi dicit esse triplex notorium, videl. iuris tantum, prout factum in iudicio, item notorium præsumptionis, quãdo lex præsumit factum notorium, de quo non constat, item notorium facti. † Notorium facti est triplex, videl. notorium facti permanentis, prout, quod in Vrbe Roma est Castrum S. Angeli: secundum est notorium facti transeuntis, & non redeuntis, vt si in conspectu populi fuit occisus homo: tertium facti interpellati, prout in vsuario semper parato mutare licet se per nõ mutet, sed paratum bancũ teneat *Abb. d. c. vestra. n. 15. de cohabit. cler. &*

*mulier. Salyc. l. ea quidem, nu. 64. & seq. C. de accusat.* & de isto vltimo notorio vsurarii; *Abb. conf. 2. in prin. lib. 2. vbi dicit \* communem.* † Rursus notorium facti duplex; vnum est facti præsumpti iuris, prout iudicialiquid constat in iudicio, sententia, & similia, quæ faciunt notorium iuris; videl. notorium ex iure resultans: aliud vero notorium iuris est extra iudicium, prout præsumptum, quod natus in figura matrimonii sit filius, & hæc est notorietas iuris, vel quando insurgit alia probatio certa ex præsumptione iuris. *Abb. d. cap. vestra. nu. 14. de cohabit. clericor. & mulier.* vbi, quod potest etiam dici, quod triplex sit notorium; videl. iuris, & facti, & præsumptionis. *Salyc. d. l. ea quidem. n. 60. C. de accusat. cum seq.* † Notorium iuris, prout per confessionem, & alios modos, potest continere errorem, tamen facit notorium, donec contrarium probetur, prout confessio erronea, sententia iniusta, & similia. *Salycet. d. l. ea quidem. C. de accusat. nu. 60.* † Et dicit ibi *Salyc. num. 90. in fi. v. tertio.* quia, quod notorium iuris pro euentia oritur, tunc nec trahitur retro, & in fin. dicit, quod istud notorium iuris fuit adinuentum de iure Canonico, quia iure ciuili est incognitum. † Est tamen differentia inter notorium iuris ex vna causa, & ex alia; quia si notorium surgit ex sententia, datur appellatio, præterquam si delictum esset inhumanum, si vero notorium iuris surgit ex confessione spontanea; quia potest esse erronea, de iure ciuili datur appellatio, de iure Canonico secus. *Salycet. d. l. ea quidem. n. 89. & 90. Cod. de accusat.* vbi distinguit, quod secundum Iuristas datur appellatio, si non est confessus, & conuictus, de iure Canonico iudex non admittit, nisi causam exprimat, quando sponte confessus, sed tamen ipse dicit opinionem Iuristarum veniorem. † Et adde, quod notorium iuris est improprie notorium; quia solum notorium facti proprie dicitur notorium, vt per Corrad. in *Breniario. tit. de notor. nu. 7. & 8.* † Et quod istud notorium iudiciali, quod oritur ex confessione, debeat intelligi de confessione iudiciali, quia si esset extrajudicialis nõ esset notorium. *Abb. conf. 2. illud in facto. in pr. lib. 2. in ord. 111. vbi,* quod \* omnes ita conueniunt. † Extende, vt etiam probatio in iudicio facta inducat notorium, maxime, quando est conclusum in causa. *Abb. conf. 12. Et si copiosius. n. 3. lib. 2. vbi,* quod imo secundum Inno. notorium dicitur, quicquid in iudicio agitur. † Declara; quia notorium iuris oritur ex notorio facto sui euentia demonstrata, prout prætor ciuitatis ex euentia, ergo ex notorio iuris habet gladii potestatem, adulter, vel homicida ex facto inducit iuris notorium, quia puniri debet, sic *Salyc. d. l. ea quidem. n. 62. C. de accusat.* vbi e conuerso dicit idem in notorio facti deducti in notorium ministerio iuris, puta ex sententia, vel confessione, aut alias.

Notorium facti momentanei, & transeuntis quando dicatur. Concl. 106.

**FACTUM** † momentaneum potest transire in notorium, prout homicidium publice factum coram maiori parte populi, vel coram multitudine adstantium. *Salyc. in l. ea quidem. C. de accusat.* † Et vox præconis, quæ paucis innotescit; quia momentanea, tamen transit in notorium, si fiat coram maiori parte populi, vel magna adstantium multitudine. Hier. de Tortis *conf. suo post consilia Ant. de Butr. n. 27.* vbi ponit plurima exempla supradicta, & infra scripta. † Et illud, quod potest probari per testes vltra decem, dicitur transire in notorium, licet factum sit momentaneum. *Bald. in l. si vero. §. qui pro rei qualitate. ff. qui sat. d. cog. an.* Hieron. de Tort. *d. conf. n. 27.* & hæc est communis, & magis \* communis. *Farinac. q. 21. n. 47. in fin.* † Et quod factum momentaneum possit transire in notorium, est communis \* opinio, vt dicit Hiero. de Tortis *d. conf. post cons. Ant. de Butr. n. 27. col. 2. in fi. ver. sed tamen,* vbi citat plurimos. Vide Conclusionem proxime præcedentem. † Limita, quia factum momentaneum non potest transire in notorium, nisi concurrant tria, videl. loci qualitas, adstantium multitudo, & temporis qualitas. *Bald. in l. Cuius. & incola. C. de appellat.* Hiero. de Tortis *conf. suo post cons. Ant. de Butr. n. 27. col. 2. ver. notorium proprie.* † Et ideo factum in villa, in qua non extant nisi quinq; homines, non potest transire in notorium, quando est momentaneum, neq; factum in syluis, *l. si putator. ff. ad l. Aquil.* Hier. de Tortis *d. conf. nu. 27. col. 2. ver. notorium proprie.* † Restringe; quia factum in rure, vbi maxima adstantium multitudo erat præsens factum, potest transire in notorium. *Bald. in d. l. ea quidem. C. de accusat.* quem refert idẽ Hier. de Tortis *d. conf. n. 27. in pr.* † Limita; quia factum momentaneum de nocte, quia homines nõ bene possunt videre, nõ potest transire

transire in notorium. Hieron. de Tortis *dict. conf. nu. 27. col. 2. ver.*  
 9 *in factum de nocte.* Extende; quia factum in carcere, vel in itin-  
 chis Florentie, non potest transire in notorium, quando est mo-  
 mentanenum. Hieron. de Tortis *d. conf. n. 27. col. 3. vbi allegat Vgo.*  
 10 de S. Gem. *† Declara, nisi carcer esset patet populo, ita vt omnes*  
*adstantes possent videre; quia tunc posset transire in notorium.*  
 11 Hieron. de Tortis *d. conf. n. 27. col. 3. † Refringe, quando factum de*  
*nocte esset coram magna multitudine videntium. Hier. de Tortis*  
 12 *d. conf. n. 27. in pr. † Limita; quia factum notorium actus momenta-*  
*nei, dato, quod sit tale, debet probari iudici iuris ordine seruato,*  
*alias non releuat, neq; super eo potest pronuciari; ideo homici-*  
*dium notorium, quia factum est momentanei, si iudici non est pro-*  
*batum iuris ordine seruato, lententia non valet lata super noto-*  
*rio transiente, secus super notorio permanente. Bal. in *auth. qui se-**  
*mel, C. quomod. & quando index. & in c. 1. §. iniuria de pac. turam. firm. col.*  
 6. *ver. in ista materia quaritur, que sequitur Hier. de Tortis d. conf. post*  
 13 *conf. Ant. de Butr. n. 27. in si. v. sed quid fortius. Vide plenissime Ant. de*  
*But. c. vestra, de cohabit. cleric. & mulier. Vide, Notoria quando, & que*  
*dicantur. Concl. prox. seq. n. 30. & seq. & Concl. bi prox. seq. n. 14. & seq.*

Notoria quando, & quæ dicantur, & quæ non. Concl.  
 107.

1 **N**OTORIUM dicitur debitum Episcopo de iure communi.  
 2 *Lap. alleg. 37. in fin. Vide, Notorium publicum, & c. Concl. 104.*  
 3 *† Notorium dicitur etiã delictum, si in loco habetur pro vero;*  
 4 *& apud omnes loci nõ possit aliqua tergiversatione celari, quod*  
 5 *esset, quando omnes ita dicerent, & pro firmo teneret. Lap. alleg.*  
 6 *54. Factum super quo, circa si. n. 5. ver. est autem notorium. † Declara, quia*  
 7 *delictum non dicitur notorium, nisi super eo sit pronuciatum*  
 8 *citata parte, secundum \* communẽ, de qua Malcard. Concl. 1101.*  
 9 *nu. 9. & seq. vbi declarat duobus modis. † Amplia; quia dicitur etiam*  
 10 *notorium mihi id, quod nunquam vidi, vt est Civitas Hie-*  
 11 *rusalem, quod Archiepiscopus Mediolani habeat tribunal, & si-*  
 12 *milia. Fed. de Sen. conf. 158. ver. ad secundum dico, vbi, quod quando*  
 13 *aliquid sic notorie habetur, & reputatur, sufficit etiam apud eũ,*  
 14 *qui non vidit. † Amplia; quia acta constitunt notorium publica-*  
 15 *to processu. Soc. conf. 120. n. 25. li. 4. Rom. conf. 227. in si. vbi de \* cõ-*  
 16 *muni. & apost. in ver. ex actis, & hanc concord. Rom. conf. 273. Clarum*  
 17 *est, in si. † Extende; quia quoad partes litigantes notorium induci-*  
 18 *tur ex actis; quia partes actitata scire præsumitur. Egid. Bellam.*  
 19 *conf. 24. in si. & plenius Decian. conf. 40. n. 12. vbi secus quoad alios. † Am-*  
 20 *plia; quia confessio partis in iudicio facta inducit notorium eius,*  
 21 *quod in confessione continetur. cap. vestra, de cohabit. cleric. & mul-*  
 22 *lier. Feder. de Sen. conf. 211. col. 3. n. 1. in si. ver. pretere a per confessionẽ, &*  
 23 *conf. 255. n. 3. ver. item in c. ultimo. Cald. conf. 209. alias 3. de appellat. in*  
 24 *pr. Castr. conf. 17. Potestas supradictus, n. 3. lib. 1. Anch. conf. 189. n. 3. & 4.*  
 25 *Abb. in d. cap. vestra. n. 3. vbi apost. de cohabit. cleric. & mulier. & Egid.*  
 26 *conf. 40. num. 11. ver. sed queres. Abb. conf. 89. In questione, num. 3. lib. 1.*  
 27 *† Extende; quia confessio delinquentis extra iudicium iunctis a-*  
 28 *liis inditiis de delicto commisso notorie probat notorietatem*  
 29 *delicti. Bartol. in leg. dicitur furtum, in pr. ff. de iur. qui not. infam. † De-*  
 30 *clara tamen, quod omnis confessio partis etiam in iudicio non*  
 31 *reddat notorium; quia negans credere positionem cum iuramẽ-*  
 32 *to contra aliam confessionem iuram nõ dicitur notorie periur-*  
 33 *us. Fed. d. conf. 235. n. 3. & in si. ver. crederem; quia non est super nega-*  
 34 *tionem, sed super non credulitate iuram. † Amplia; quia notori-*  
 35 *um dicitur ex euidencia rei, quæ tergiversari non possit. Abb.*  
 36 *11. d. c. vestra, de cohabit. cler. & mulier. n. 3. vbi apost. † Amplia; quia sen-*  
 37 *tentia lata inter partes facit rem notoriam. Cald. conf. 209. in prin.*  
 38 *alias 3. de appellat. in pr. ver. & maxime vbi crimen est notorium. Abb. in*  
 39 *d. cap. vestra. n. 3. de cohabit. cler. & mulier. † Extende; quia sententia*  
 40 *quæ transiit in iudicatum, facit notorium in tantum, vt senten-*  
 41 *tia lata contra rem iudicatam, tanquam cõtra notorium, sit nul-*  
 42 *la. Alex. conf. 33. n. 7. lib. 1. & n. 8. vbi apost. in ver. notorium, dat conc.*  
 43 *† Declara, nisi sit admilla, & facta probatio, vel confessio partis*  
 44 *contra sententiam; quia potest reuocari, quia notorium rei iudi-*  
 45 *cata est præsumptionis, notorium ex probatione est veritatis, id-*  
 46 *eo præualet. Abb. d. conf. 89. n. 3. & 4. lib. 1. † Declara, vt non proce-*  
 47 *dat, si sententia esset lata ad alium finem; quia licet ex ea oriatur*  
 48 *in consequentiam aliquid probatum; tamẽ non dicitur notoriũ.*  
 49 *Feder. de Sen. d. conf. 255. n. 3. vsq; in si. vbi, quod sententia lata in ci-*  
 50 *uili causa contra eum, qui negauerat cum iuramẽto, non probat*  
 51 *peritium esse notorium; quia ad aliũ finem lata. † Extende; quia*  
 52 *etiam sententia interloquutoria inducit notorium. Bouer. singul.*  
 53 *in ver. Notorium n. 3. allegat text. cum ibi not. in l. si vero, §. qui pro rei*  
 54 *qualitate. ff. qui satisf. cogan. † Amplia; quia notoria dicuntur facta*

insignia, & notabilia, veluti si princeps expellit, & prout valde  
 lum castro notabili, & insigni, istud dicitur factum notorium, quod  
 non indiget probatione, etiam si vallibus agat spolio Bald. conf.  
 323. *Proponitur, quod dominus, lib. 2. † Amplia; quia notorium iudici*  
 dicitur, quod apparet ex actis. Anchar. conf. 297. *efficitur, num. 7.*  
 Menoch. de arbitrar. cas. 166. nu. 6. *Alex. conf. 186. vsq; in fin. num. 16.*  
*ver. nec etiam obstat, lib. 2. † Et ideo relatio exequutoris, quod fecerit*  
 capturam in Ecclesia, inducit notorium iudici, quod in Ecclesia  
 fuit captus reus; ideo debet relaxari, & index supplet in facto etiam  
 parte non opponente in notorio, & in iis, de quibus constat  
 ex actis. Rom. conf. 227. *Speclabilis, in si. † Idem id, quod index fecerit,*  
 9 *puta sententia ab eo lata, vel habet penes se. Signot. conf. 222. num. 9.*  
 10 *& sequent. † Item ea, quæ ex ventre instrumenti produci appe-*  
 11 *rent; quia dicuntur notoria. Abb. conf. 44. In præsent, in fin. lib. 1.*  
 12 *† Extende; quia probatio facta in iudicio facit notorium etiam ad*  
 13 *contra sententiam. Abb. conf. 89. In questione, n. 2. & 3. lib. 1. quia no-*  
 14 *torium ex sententia dicitur notorium præsumptionis, † Extende;*  
 15 *quia supplicatio, & scriptura supplicationis ex archiuo publico*  
 16 *sumpta inducit notorium. Rom. conf. 350. in casu, nu. 20. vbi apoll.*  
 17 *dat concord. † Amplia; quia notorium efficitur per bannimen-*  
 18 *tum, seu proclam. publicum. Bero. conf. 171. num. 3. & 12. lib. 1. Bou-*  
 19 *uer. sing. in ver. Notorium, n. 4. ver. ex præsent, at tione. † Item per librum*  
 20 *campionis. Bero. conf. 87. num. 22. lib. 3. † Item ex instrumentis in-*  
 21 *cameratis in archiuo. Bero. conf. 54. n. 28. lib. 2. † Item notorium de-*  
 22 *ditur, quod ex inspectione instrumenti, vel scripturæ authenticæ*  
 23 *potest in continentem probari. Castr. conf. 257. In causa, que vertitur,*  
 24 *col. 2. circa med. ver. constat autem, lib. 2. † Amplia; quia dicitur noto-*  
 25 *rium, quod à iure communi est affirmatum. Menoch. d. cas. 166. n.*  
 26 *5. † Amplia; quia dicitur notorium id, quod notum est lipis, & al-*  
 27 *torioribus. Sign. d. conf. 222. n. 11. † Amplia; quia depositio decem*  
 28 *testium facit probationem notoriam, quando constitunt ma-*  
 29 *iorẽ partem populi, alias non. Bouer. sing. ver. notorium, nu. 2. vbi*  
 30 *n. 6. quod testes deponentes de notorio debent deponere, quod*  
 31 *maior pars populi, vel vicinie, &c. Menoch. de veri. d. cas. 166. n. 8.*  
 32 *quod factum est coram decẽ personis dicitur notorium. Menoch.*  
 33 *d. cas. 166. n. 2. Amplia; quia arbitrarium est iudici, quid sit noto-*  
 34 *rium; dummodo factum tale sit, quod omnes sciant, vel scire pos-*  
 35 *sent. Menoch. d. cas. 166. n. 7. & seq. † Amplia; quia probatur, & ef-*  
 36 *ficitur notorium multis modis: primo si iudex præmitat decla-*  
 37 *rationem super facto notorio, & hanc cautelam tr. dicit Abb. ad*  
 38 *nostram il secundo, n. 7. in si. de iure iur. sequitur Dec. conf. 606. n. 3. ver.*  
 39 *non obstat, quod delictum. Decian. in tract. crim. lib. 7. c. p. 2. n. 4. & an*  
 40 *requiritur citatio vide supra Concl. 110. & idem Abb. in cap. vestra*  
 41 *in fin. de cohabit. clericor. & mulier. vbi allegat text. cum gloss. in de-*  
 42 *men. pastoralis. in ver. declarato, de re iud. quam ibi sequuntur omnes,*  
 43 *maxime Ioann. de Im. num. 55. vbi idem dicit de contumace pro-*  
 44 *nunciato; quia licet non esset contumax, tamen valeret proces-*  
 45 *sus. Cardin. Zabarell. ibi n. 6. quæst. 17. vbi, quod debet declarari,*  
 46 *quale sit notorium, an facti, an iuris, & quod est vtilis declaratio,*  
 47 *licet non necessaria, & plene Dec. in cap. consultus, in prin. di-*  
 48 *appellatio. vbi nu. 6. quod prius debet constare factum, antequam*  
 49 *constet notorium, & hanc partem comprobat Corrad. in Dec.*  
 50 *tit. de notor. crimin. num. 11. ver. tertio limitatio, & clarum numer. 13. vbi*  
 51 *quod eodem modo proceditur recipiendo informationem super*  
 52 *notorio ad effectum procedendi, sicut proceditur super iur-*  
 53 *põ notorio. Egid. Bellam. conf. 40. numer. 37. vbi dicit hoc esse vti-*  
 54 *le, & est vortum D. Iuniani Thomasi, & in si. ver. item in primo termi-*  
 55 *no, quod est vortum D. Roberti de Freta. † Et quod hæc declaratio*  
 56 *sit necessaria reo citato. Iul. Clar. §. fin. q. 9. in si. vbi dicit \* cõ-*  
 57 *munem, allegat Aretin. de \* communi attestantem conf. 260.*  
 58 *† Contrarium, quod declaratoria super notorio non sit necesse-*  
 59 *ria, dicit Salycet. in l. ea quidem, n. 83. in 8. q. c. de accu. non. nulli*  
 60 *poneretur exceptio ad impediendum processum; quia tunc esset*  
 61 *necessaria; & ibi vide apost. quæ dat concord. Egid. Bellam. conf.*  
 62 *40. circa fin. ver. item in primo termino. Boll. in prax. crimin. tit. quomodo*  
 63 *proced. in crimine notorio, n. 16. & seq. † Declara; quia aliquando ali-*  
 64 *quid est notorium extra locum, prout statutum, proclama, cita-*  
 65 *tio generaliter facta contra libertatem Ecclesie, que si citata par-*  
 66 *te producantur in iudicio in alio loco, efficiunt notorium illud*  
 67 *factum, super quo potest etiam pronuciari, quod sit notorium*  
 68 *in iudicio. Egid. Bell. d. conf. 40. nu. 36. & 37. † Declarat Aret. conf.*  
 69 *163. Sicut Ioannes, nu. 3. vers. venio ad secundum, cum seq. quia licet cri-*  
 70 *men sit notorium facti transeuntis, si non constat iudici, & pro-*  
 71 *cessit tanquam super notorio, secundum Canonistas processus*  
 72 *est validus, secundum \* communem, de qua Are. dicit. conf. num. 3.*  
 73 *in si. † Contrarium verius dicit Aret. d. conf. 163. n. 3. in si. & n. 4. cum*  
 74 *seq. ver. fuit alia opinio, vbi, quod non sufficit qualitate tribu-*

tem iurisdictionem esse veram, sed debet costare, alias processus est nullus, & dicit procedere, tam in praesente, quam in absente, sed magis in absente, quia praesens, si non contradicit, videtur facti ab aliis secus, & n. 5. dicit procedere tam si ad quierelam, quam si officio procedatur; quia debet constare citata parte. ¶ Declarat Aretin. d. conf. 163. n. 5. in fin. & n. 6. cum seq. quia si notorium est in eodem loco, ubi est iudicium, valeat declaratio sine citatione, secus in alio loco, quia debet probari maxime n. 7. in fin. ita Hier. ¶ Torris post conf. Anton. de Burt. nu. 27. ver. sed quid fortius. ¶ Declarat etiam Aretin. d. conf. 163. n. 6. & seq. quia si delictum est inexcusabile, ita, quod non possit tergiversari, neq; causa allegari, tunc non requiritur citatio, alias secus, sequitur Boll. rit. quomod. proced. in cri. 38. nu. not. n. 6. ¶ Declarat Castrenf. quod in notoriis citatio non est necessaria, nisi res sit dubia. conf. 412. col. 3. lib. 2. ¶ Declarat Farinac. q. 1. n. 112. & seq. vt sententia solemnison non requiratur, sed qualis qualis, item in notorio permanentenon requiritur, alias secus. ¶ Requiritur tamē citatio in tali declaratoria, & amotione a possessione, communem \* dicit apofill. ad conf. Roman. 469. in ver. Auferre, vbi citat in finitum, & quod notorius delinquens non possit condemnari sine citatione, magis communem \* dicit Boll. tit. quomod. proced. vt in crim. not. n. 6. Hiero. de Torris conf. post conf. Anton. de Burt. n. 3. ver. sed quid fortius, & plene Carrer. in praxi crim. sol. 41. canum. 1. & seq. ¶ Contrarium in facto notorio. Bero. conf. 145. in fin. lib. 3. Felin. in cap. Rodolphus, num. 4. ver. citatur, de rescript. & hanc magis \* communem, quando constat notorie; quod non habet mens. Roman. conf. 482. num. 17. & conf. 499. num. 5. vbi apofill. magna. in fin. dicit magis \* communem, & citat in finitum. Declara, vt infra, Notorium habet multa specialia. Concl. 110. ¶ Declara; quia citatus si negat factum, vel quoad alios sit excommunicatus, debet emitti, alias non. Felin. d. c. Rodolphus. n. 41. de rescript. vbi plura allegat, & apof. ad Rom. vbi supra. ¶ Declara, si potest subesse excusatio, requiritur citatio, etiam si esset contumax, etiam sitante staturo, quod habeatur pro confesso, secus si non potest excusatio competere. Boll. rit. quomod. proced. in crimin. not. n. 6. & seq. Conrad. de notorio, n. 3. & num. 11. plenius Clar. S. fin. quast. 9. num. 4. vbi quod communis \* opinio est, quod non citatur, si subest timor fugae, vt intratur, vel si nulla competat defensio, sed contrarium dicit Clar. ubi, quod si subest timor fugae; debet capi, sed si esset vir potens, tunc non citatur. Anchar. conf. 227. n. 9. & seq. & conf. 439. nu. 4. ¶ Limita; quia notorium quotidie dicimus, & allegamus, & quid sit notorium, ignoramus, gl. of. in cap. manifesta. 2. q. 1. quam allegat Iul. Clar. in praxi crim. q. 9. in pr. ¶ Et multa dicuntur notoria, quae non sunt; ideo debet probari, quod sit notorium, & constare iudici, vt iudici non autem per informationes extraiudiciales. Iul. Clar. in praxi crim. q. 9. n. 5. ver. caueat ideo. Dec. conf. 606. Se. ¶ Notionus Imperator. n. 13. ver. non obstat. ¶ Limita; quia aliud est, quod delictum sit notorium, aliud, quod delinquens sit notorius, & id est delictum esset notorium; quia etiam permanet, & ignoretur, quis deliquerit, licet per testes probaretur Titium deliquisse, tamen Titium non esset notorius delinquens, ita Gem. in cap. 1. de off. deleg. lib. 6. n. 9. ¶ Limita; quia notorium potest esse delictum, sed non notorius delinquens, nam licet delictum sit notorium, & testes dicant Titium deliquisse, non tamen legitur, quod propterea Titius sit notorius delinquens. Gem. cap. 1. n. 9. de off. deleg. n. 6. & quod requiratur probatio super vtroque, Boll. rit. quomod. proced. super crim. not. n. 15. ¶ Limita, quando delictum esset notorium, & delinquens notorius, puta ex confessione, vel probatione notoria, vel quia in flagranti deprehensus; vel quia coram iudice, quia si allegaret causam excludentem delictum, non esset notorius delinquens, secus si allegaret praedam fecisse; sed iuste fit illis, quia haec negatio est calumnia, & non tollit delictum notorium, neq; delinquentem excusat, ita Franch. d. c. de off. deleg. lib. 6. n. 9. ¶ Limita; quia notorium dicit non potest homicidium, vel aliud factum, nisi etiam alia circumstantia, & qualitates sint notoriae. Iul. Clar. in prax. q. 9. n. 3. vbi, quod est cōmunitis \* opinio. ¶ Et notoria, vbi quod duplex notorium, qualiter probetur, & quid operetur. Vide etiam Grammatic. dec. 36. quali per totam, vbi, quod captus in flagrante, ite confessio in iudicio faciunt rem notoriam, & de banimentis publicata. Vide, Notorium publicum, manifestum, quod sit, & in quibus differant. Concl. 104.

Notorium quando debeat allegari, vel probari, aut no, & qualiter probetur. Concl. 108.

Notorium licet releuet ab onere probandi, non tamen releuet ab onere proponendi, gl. singularis ab omnibus ap-

probata in clem. appellanti, de appell. Alex. in l. 2. col. 6. ff. si quis in ius voc. non ierit. Fel. in c. cum ordinem, col. 8. de rescript. & in c. 1. n. 9. & in c. inter ceteras, de re iudi. in proem. decretal. n. 8. In fin. l. si vero, s. qui patri. ff. qui satisd. cog. & in l. cum quid, col. 6. ff. si cert. per. Deci. conf. 402. n. 11. vbi alios citat, plures citat Menoch. de recup. remed. 15. n. 264. Rom. conf. 153. Constitutio, n. 4. ver. nec praesens, vbi dicit \* communem. ¶ Contrarium; quod non solum debeat notorium allegari, sed etiam probari, ita quod constet ex actis, vel apud acta. Alex. conf. 117. V. 199. processu, col. 3. n. 10. lib. 4. vbi dicit \* communem, sequitur Iul. in d. l. si vero, s. qui pro rei, col. pen. ver. secundo aduerte, n. 13. ff. qui satisd. cog. vbi de \* communi, & communem \* dicit Rol. à Vall. conf. 99. n. 16. lib. 1. ¶ Declara in notorio ipsi iudici, vt iudici, quia licet non allegatur, neq; excipiatur de eo, neq; probetur, si iudex habet notitiam, iudex debet ex officio supplere, alias sententia est nulla. Perr. de Ancha. conf. 6. V. 199. themate quast. 10. n. 12. ver. item cum super, vbi vult, quod iudex, qui sit impedimentum legitimum contumacis tanquam iudex, qui potuit eum in banno, si condemnat eum, vt contumacem, sententia est nulla, licet bannum non sit allegatum. ¶ Declara, vt in ver. Notorium facti permanentis. Concl. 105. vt in notorio permanente sufficiat allegatio sine probatione, in notorio vero pertranseunte requiratur allegatio, & probatio. ¶ Declara plenius per Iul. in d. l. si vero, s. qui pro rei. ff. qui satisd. cog. in fin. quia licet non debeat probari, debet tamen deduci, & licet factum ipsum probari non debeat, debet tamen constare iudici de notorio, n. 11. & seq. ¶ Extende; quia licet notorium non debeat probari, debet tamen allegari, & deduci. Soc. & Iul. in d. l. si vero, s. qui pro rei, ff. qui satisd. tenen. Alex. conf. 186. V. 199. n. 16. ver. nec etiam obstat, lib. 2. ¶ Restringe quatuor modis, primo in preparatoriis iudiciis, quia citatus ad locum notorie non tutum, non tenetur comparere, neq; allegare locum non tutum, si cundo, quando costaret notorium ex actis, tertio in consuetudine notoria, quarto si sumus in iudicio notificationis, & sic ad finem notificandi. Corrad. in Breuiar. §. 3. tit. de notor. n. 20. fol. 243. ¶ Amplia; quia consuetudo notoria non debet probari, sed allegari, plene Mascard. Concl. 423. Consuetudo, n. 27. & seq. vbi n. 32. dicit posse allegari, etiam post conclusionem. ¶ Vide Barbat. conf. 6. n. 10. lib. 4. vbi, quod si notorium est fundamentum processus iudicis, & non costat, quod iudici esset notorium, processus est nullus, quod etiam videtur de mente Abb. d. c. ad nostram. al. ter. 20. de iure iur. an. n. 7. vbi secus, si non est fundamentum iurisdictionis; quia si est facta declaratio super notorio, sufficit. ¶ Declara; quia notorium, vt quia delictum fuit commissum coram iudice, licet non debeat probari, quia ex quo iudex vidit se afferit, praesumitur notorium esse, & potest punire absque probatione, etiam non subditum, tamen tutius est adhibere testes, qui deponunt vidisse, ne ex lapsu temporis pereat, vel non appareat notorium. Gomez. de delict. n. 48. per tot. maxime in fin. ¶ Declara; quia iudex potest se informare de notorio permanenti, & sufficit. Grau. conf. 104. n. 9. ¶ Declara; quia iudici, vt iudici debet constare de notorio. Rol. à Vall. conf. 99. n. 14. & seq. vbi n. 16. de \* communi, lib. 1. ¶ Declara; quia quod dicitur, notorium non debere probari, imo iudicem posse super notorio f. rre sententiam, debet intelligi de notorio ex actis. Alex. conf. 186. V. 199. n. 16. ver. nec etiam obstat, lib. 2. & in isto notorio iudex potest supplere ex officio; alias secus, vt ibi. ¶ Amplia; quia notorium facti permanentis, videl. vt quis sit thesaurarius, vel gerat aliud officium, non debet probari, si constat notorie, illi esse in possessione talis officii. Bald. conf. 229. Primum dubium, n. 5. ver. quintum dubium, lib. 1. ¶ Extende; quia notorium permanentis non debet probari, quando est in loco iudicii, secus si alibi, quia si negetur, debet probari. Bald. auct. qui semel. n. 10. C. quomod. & quando iudex. ¶ Declara; quia notorium facti permanentis non debet probari, secus in aliis notoriis, ita Bouer. sing. incip. Notorium, n. 5. allegat l. si vero, s. qui pro rei qualitate ff. qui satisd. cog. ¶ Declara plenius, quia duplex est notorium, aliud actu permanente, aliud actu transeunte, sed proprie notorium est, quod habet duos comites, videlicet apparentiam, & existentiam, plene Bald. in d. auct. qui semel. num. 10. & seq. C. quomod. & quando iudex. ¶ Et notorium facti permanentis probatur per inspectionem ocularem, quae nunquam est exclusa, etiam si esset conclusum in causa. Bald. d. auct. qui semel. n. 12. C. quomod. & quando iudex. ¶ Imo notorium permanentis non indiget probatione. Card. Zab. conf. 56. n. 6. ver. ad q. respondeo. ¶ Notorium vero facti transeuntis probatur per coherentias, & circumstantias. Bald. d. auct. qui semel. n. 12. C. quomod. & quando iudex, & n. 9. & 10. dicit, quod probatur per reminiscentiam, quae remanet in cerebro, quia si vidi aliquem decipiari in foro, & hoc sit notorium, licet transeat per reminiscentiam, durat, & probatur notorium. Vide, Notorium momentaneum. Concl. 109.

Concl. 109.



21 *Concl. 106.* ¶ Limitas, quia duo debent probari, factum, & qualitas facti, factum ad effectum sententia, qualitas ad effectum procedendi summarie, prout in notorio. *Card. Zab. conf. 56. n. 6. & 7.*  
 22 *Iul. Clar. in praxi crim. §. fi. q. 9.* ¶ Declara; quia quod dicitur in notorii ordinem non seruari, intelligitur, quando notorium facti transeuntis est probatum, & super eo est facta declaratio esse notorium; ideo multum releuare, quod ista permittantur. *Corrad. in Breviar. fol. 240. n. 13. Abb. in cap. ad nostram, il. ver. 70. n. 7. de iureiur.*  
 23 vbi ponit pro cautela, quod fiat hæc declaratio. ¶ Probatum autem notorium, quando non est ita notorium, quod transeat ad notitiam omnium duobus modis; quia si sumus in facto notorio de recenti, testes debent de ipso facto præsentari, & notorietate deponere; si vero factum est antiquum, debent deponere de notorietate facti. *Corrad. vbi supra n. 13. & seq. vbi late. ¶ Limitas; quia notoria dicuntur multa, que non sunt; & ideo si agatur de consuetudine, illa debet probari, nec sufficit dicere, quod sit notoria, neque quod iudex se informet; quia, vbi agitur de notorio probari, & super eo debet pronuntiar. *Dec. plene conf. 483. n. 27. & seq. plenius Rolà Vall. conf. 53. n. 34. & seq. lib. 2. vbi alios allegat. ¶ Contrarium simpliciter tenet Decian. conf. 51. n. 43. & seq. lib. 2. vbi reprobat Decium, & multos allegat pro ista parte, sed tamen constat, quod loquitur in consuetudine generali, & in eadem ciuitate, & etiam quando est antiquissima; secus si esset specialis, vt dicit ibi n. 43. iusto n. 49. Vide, *Allegari debet id, quod est. Concl. 252. Vide, Titulus quando ex necessitate. Concl. 319.***

**Notorium per quot testes, & qualiter probetur. Concl. 109.**

1 **NOTORIUM** ¶ probatur per duos testes, quia in ore duorum, vel trium, & c. *Iul. Clar. in praxi crim. q. 7. num. 6. ver. quero nunc.*  
 2 vbi dicit \* communem. *Abb. in ca. vestra, vbi omnes de cohabit. cler. & mulier. n. 17. Gem. & alii in ca. n. 9. de off. deleg. li. 6. vbi Franch. n. 5. & ibi apost. plena. Salycet. l. ea quidem, n. 82. in quaestio. C. de accus. n. 5.*  
 3 ¶ Declara, dummodo testes probent, & deponant de maiori parte populi, vel vicinia. *Boer. sing. incip. Notorium, n. 6. ¶ Et ad probandum notorium non sufficerent extrajudiciales informationes, sed debet constare iudici, vt iudici, quando agitur de delicto, & pœna; secundum \* communem. *Iul. Clar. d. q. 9. nu. 5. ver. caueat*  
 4 *ideo.* ¶ Et quod duo testes deponentes vidisse fieri delictum per talem, & quod fuit factum coram maiori parte populi, vel fuisse factum publice coram multitudine personarum, vel in platea, vbi erat multitudo personarum. *Gomez. de delict. n. 44. ¶ Vide tamen eundem Gomez. de delict. nu. 42. circa med. vbi, quod licet sufficiat, quod testes deponant, quod delictum fuit commissum in platea, vel ecclesia, absq; eo, quod dicatur coram multitudine populi; quia presumitur, tamen melius est examinare plures testes, vt cõf. 6. ster clarius de notorio. ¶ Amplia; quia duo testes probant notorietatem facti, licet ipsi non probent essentiam, vel quidditatem; quia hoc sufficit ad probandum notorium, cum dicant maiorem partem populi asserere pro certo; quia sic viderunt, vel sciunt, ita *Salyc. l. ea quidem, num. 81. q. 6. C. de accus. vbi dicit videri mirabile, quod probatio de auditu alieno, nedum concludat delictum, sed notorietatem delicti. ¶ Declara tamẽ; quia necesse est, quod maior pars populi sciat, & viderit, & in hoc est vis probationis, secundum *Salyc. vbi supra n. 81. ¶ Declara; quia vt testes probent notorium facti transeuntis; debent reddere rationem etiam nõ interrogati prout in fama. *Iul. in l. si vero, §. qui pro rei, n. 14. ff. qui satisd. cog. ¶ Et tan requiratur in notorio sciẽtia, & vitio delicti, videtur, quod sic ex eis, que *Salyc. d. l. ea quidem, n. 81. in 6. q. vbi, quod licet testes probates notorium nõ debeant ipsi vidisse; quia sufficit, quod de scientia maioris partis populi deponant, vt quia maior pars populi asserit pro certo factum, & vidisse. *Bos. tit. quomodo proced. super notor. crim. n. 13. ¶ Declara tamen; quia licet non viderit in actu delinquentem, sufficit, quod viderit in actu proximo delicti, prout in adulterio, si populus deprehendit iuuenem in domo iuuenis, efficitur notorium adulterium, & notorius adulter ex actu propinquo, ita *Abb. in cap. cum non ab homine, nu. 19. & seq. de iud. quem ibi alii sequuntur. *Dec. n. 5. o. ¶ Amplia; quia imo si maior pars populi deponat de delicto, licet non deponat de notorio, tamen erit probatum delictum notorium. *Salyc. d. l. ea quidem, num. 82. C. de accus. in fi.**********

**Notorium habet multa specialia, & quæ. Concl. 110.**

**NOTORIUM** ¶ operatur, quod sententia lata super notorio, videl. aliquem notorium non esse idoneum, non suspenditur aliqua appellatione, sed potest exequi etiam non expectato lapsum decem dierum. *Oldr. conf. 18. incip. Circa primum, ver. ad tertium, quod queritur, & qualiter dicatur notorium, & quot species, & quod nõ requiritur declaratio notorii, sed bene est illam facere, & specificare, an iuris, vel facti, vide plene *Zabar. in clem. pastor alis, n. 6. de ver. bal. & quod notorium debeat exprimi a iudice. *Lap. alleg. 1. num. 2. ver. excipit, & num. 3. *Cald. conf. 209. alias 3. de appell. ¶ Et notorie crimin. notus non defenditur per appellationem. *c. peruenit, & c. conf. 11. de appell. *Oldr. conf. 283. n. 3. & conf. 32. in fi. ¶ Declara; quia a sententia super notorio non appellatur, sicuti neq; a sententia iuris, sed bene datur a declaratione, quod sit notorium, vel a declaratione iuris. *Abb. conf. 100. Ad clarum, n. 3. & 4. ver. & quantum, li. 1. ¶ Declara; quia appellatio non admittitur contra notorium pro eadem sententiam facti, alias autem regula est permissiua; ideo criminosis etiam confessus, & conuictus appellat; quia potest confessio vocari, & non probatum probat *Zabar. conf. 101. In causa appellationis, in princip. sed tamen iudex non tenetur deserre, etiam si notorium sit iuris, & tunc si non detulit, attentata non habet effectum, nisi postquam inhibuit fuit. *Vide plenius in ver. Appellatio. *Concl. 404. ¶ Amplia; quia ordine iudicii non seruato proceditur super notorio. *Oldr. d. conf. 18. ver. ad quartum, & idem *Oldr. conf. 195. Arrius domini, ver. ad primum, vbi, quod in notorio non debet iudicium fieri, nec testes recipi, nec causa in iudicium deduci, & quod ordo iuris non seruetur in notoriis, & qui aliter intelligitur, videatur vnam aceram comedere. *Oldrad. conf. 30. 2. in fi. & hoc procedit etiam in criminalibus; quia contra notorios rebelles nõ seruat ordo. *Fed. de Sen. conf. 216. n. 3. ver. in proposito etiam. *Gentio. conf. 146. in fin. ver. pro hoc, vbi, quod contra priuatum ipso iure notorium non requiritur declaratio, sed fit exequutio absq; auctoritate, & *Bald. conf. 238. Ad veritatem, in pr. lib. 1. dicit, quod non seruat ordo, nec datur libellus, sed incipi potest ab executione, & quod ordo iuris non seruat in notoriis; quia notorium habet executionem paratam. *Bald. conf. 50. 2. n. 3. ver. nam in notorio, lib. 1. *Rom. conf. 70. Vitis themate, per. secundo princip. l. ver. n. 7. ¶ Declara in notorio iuris & de iure; quia nullus ordo iudicialis seruat, sed incipi potest ab executione, & ideo parochialium Rectores, quibus debetur quarta funerum, possunt sepulcro caduere in Ecclesia exempta capere propria auctoritate cereos, & luminaria de manibus laicorum pro sua quarta Episcopo permittente; quia ordo iuris non seruat eo casu. *Bald. conf. 270. Vbius Episcopi, circa med. ver. sed nunquid, lib. 4. ¶ Imo quod etiam in notorio facti citatio faciendã; quia possessio iuri obstat consuetudo, vel privilegium; ideo semper citatio requiritur in notorio iuris, vel facti momentanci, nisi sit notorium nullam competere defensionem. *Hieron. de Tort. d. conf. post. consilium Anton. de Burr. nu. 29. & 30. ver. de commun. ¶ Declara; quia in notorio permanente proceditur in notorio transeunte; quia qualitas notorii debet probari prius, vt possit procedi non seruat ordinẽ. *Zab. conf. 50. n. 6. & c. Hier. de Tortis d. conf. num. 28. & ita *Abb. in sua quest. incip. Titulo col. 11. in fi. ver. sed nunquid. ¶ Extende; quia omnis solemnitas iuris communis est remissa, quando crimen est notorium. *Dec. conf. 606. Serenissimus Imperator. n. 4. ¶ Necesse est citare declaranda, & proponere factum notorium, alias sententia non valeret, sed tamen si postea feratur, etiam non admittit probatione super declaratione valet. *Ægid. Bell. conf. 40. n. 38. & 39. ¶ Declari dem Decedere, quando reuera est notorium, prout quod super notorio fuit pronuntiatum per iudicem, non autem quando Princeps asserit esse notorium ad iustificandam suam sententiam lacram citatione; quia nõ valet. *Dec. d. conf. 606. per tot. vbi casus est, & requiritur in Imperatore, & idem dicitur in Papa. *Hier. de Tort. conf. post. conf. Ant. de Burr. n. 3. o. & 31. ¶ Amplia; quia citatio partis in executione notificatione notoria ferenda contra notorie delinquentem nõ requiritur. *Dec. in cap. peruenit, de appellatio in fin. vbi dicit hoc procedere, quando excommunicatio profertur a iure; secus si ab homine, & vide *Curt. Sen. conf. 20. col. 6. que omnia intelligas de notorio probato, & tali, per quod tollatur omnis defensio, vt per *Dec. vbi supra in fin. Vide *Zabarell. super clem. pastor alis, de re iudic. vbi, quod citatio requiritur, nisi contra notorium deprehensum in actu facinoris, & ita loquitur *Ægid. conf. 40. num. 8. & c. ver. circa 3. vbi clariff. & n. 12. ¶ Extende; quia licet pactum iurandi diendi propria auctoritate non possit exerceri contra tertium possit.*******************************

possessorem, nisi eo citato, vt constet, an habeat causam ab eo, qui fecit pactum; tamen fallit, quando esset notorium, seu manifestum ipsum habere causam ab eo, qui fecit pactum. Alex. consil. 96. *¶* *Signi narrantu. n. 4. lib. 4. vbi apof. in ve. tertium*, dat conc. *¶* Extende; quia si ante citationem, quod possit debitor capi ad instantiam creditoris sine citatione, non habet locum in cessionario; quia debet prius debitorum citari, & facere constare de cessione, & in haredede; sed tñ si cessio esset notoria, non requiritur citatio. Alex. d. 15. consil. 96. n. 3. & 4. lib. 4. & apof. in *ve. tertium*. *¶* Contrarium, quod in notorio requiritur citatio, est *tex. in c. ad nostram, de iureiur. Fed. de Sen. consil. 11. n. 8. ver. tertium*, quod intellige, vt supra, & quod requiritur citatio in notoriis. Ag. Bellam. consil. 40. n. 38. *ver. modo* 16. *reflat*, quod est Guilielmi de Boer. *¶* Declara; quia citatio requiritur ad sententiam, etiam in notoriis, & est communis opinio, vt per Jul. Clar. in *prax. crim. q. 9. n. 4. ver. quero, nunquid in notorijs*, vbi fe 17. *remitte ad d. q. 31. ver. sed hic quero*. *¶* Secus dicit, si agatur de assumendis iudicijs super notorio; quia tunc pars non debet citari, vt 18. idem Jul. Clar. d. *prax. crim. q. 9. n. 4. ver. sed ad assumenda*. *¶* Declara, quia etiam in notoriis, in quibus nulla competit defensio, non requiritur citatio, secus si competit defensio. Clar. d. q. 9. nu. 4. *ver. non verum*, vbi dicitur communem, & dicitur tunc notorium claram, quando constat ex actis, vt in casu Ag. Bellam. consil. 40. n. 38. & *seq. & maxime n. 12. & seq.* & ita etiam Couar. 1. *relectio. §. 2. n. 9. §. 59.* *¶* Contrarium tenet idem Clar. d. q. 9. *ver. ego vero*, vbi distinguit, requiri omnino citationem, siue ad sententiam, siue ad processum, quia abfens debet citari, ex quo non potest sciri, an competat defensio, vel non, nisi citetur; si v. est in carceribus, debet moneri verbo. *¶* Declara; quia si notorium est, pbatum citata parte ad probandum notorium, & facta declaratione, q. fit notorium, non requiritur alia citatio ad procedendum super tali notorio, ita Conrad. in suo Breu. §. 3. *tit. de not. n. 4. & seq. fol. 238. & n. 13. cum seq.* & idem dicit Ag. Bellam. consil. 40. n. 35; 36. & 37. vbi, quod tutius est citare, quando notorium alibi debet probari in loco iudicii. *¶* Declara; quia aliquando notorium factum momentaneum, prout homicidium est reuera, & iudex super eo tanquam notorio vult procedere, & tunc ante q. procedat, sumat probationes super notorio; quia quando aliquid est preambulum alterius, illud debet primo probari, & postea procedi tanquam super probato, ita Albert. in *ea quidem, ver. est & aliud. C. de accusat. Hier. de Tort. d. consil. 128. Vide. Notoria. Concl. 107.* & vide, Notorium. Concl. 111. *¶* Declara; quia melius, & tutius est citare partem. Ag. Bellam. consil. 40. n. 37. *¶* Amplia; quia imo Imperator, & Rex possunt excommunicari post monitionem, nisi criminibus, & criminosis notorijs obuiens, quando criminosis essent exempti ab Episcopis, quia notorium operatur, quod possunt ordinarii compellere seculares, & excommunicare Principes, vt obuiens delictis notorijs exemptorum. 14. *Innoc. n. c. 1. de off. ord. in fin. ¶* Amplia; quia proceditur post mortem contra delinquentem notorium ad penam. Bols. *tit. quom. proced. in not. crim. in fin. vbi. q. idem est contra confessum, vel condemnatum*; quia dicitur notorius ex confessione, & condemnatione. Alba. consil. 90. n. 3. *¶* Amplia; quia in notorijs solus Episcopus priuatus non residens sine consensu Capituli, & non requiritur, q. super hoc intro ducatur iudicium, nec quod testes recitantur, nec q. causa exprimat. Oldr. consil. 195. *Articuli, in pr. ver. al primam. ¶* Amplia; quia Papa, licet non possit priuari, nisi p. crimine heresis, tñ si delinquitur a notorie, quod scandalizat vniuersitatem Ecclesiam, & dilabitur in haresin, potest priuari; quia hoc operatur notorium. Castr. consil. 204. *V. i. p. puncto, col. 3. in fin. vbi dicitur communem, & est Ant. de Butr. & consil. 241. Videatur omnis, n. 2. ver. nam tale delictum, q. est Matthæi Marthe silani, & Jo. de Gane. ¶* *lib. 1. ¶* Amplia; quia spoliatus non restituitur ante omnia, quæ notorie constat, quod ratio proprietatis non habet aliquod effectum. Oldr. consil. 224. n. 2. *ver. soluebat, & aliter. ¶* Amplia; quia Papa, licet possit omnia; non tamen potest facere, quod notorie non fiat calia; quia notorium non est in manibus Papæ. Castr. d. consil. 210. n. 4. *ver. caueant ergo, lib. 1. ¶* Amplia; quæ exemptus notorie non tenetur comparere, & processus contra eum factus non valet. Oldr. 30. consil. 228. *in fin. ver. ergo. ¶* Et q. exemptus notorie à iurisdictione non tenetur ire ad allegandum exemptionem, vt si Clericus corralico citaretur. Oldr. consil. 83. *An Episcopus, in si. v. non obstat, q. in negotio fit contra notorium; quia p. negationem non redditur dubium. Castr. d. consil. 420. n. 4. v. non obstat, lib. 1. ¶* Amplia; quæ exemptus, qui acceptauit beneficium alteri debitum, non tenetur ex parte, & eo casu non consumit gratiam suam. Oldr. consil. 304. n. 8. *ver. non obstat. ¶* Amplia; quæ probari non debet notorium iudici, puta

sententia ab eo lata, & quam habet penes se. Sign. consil. 222. n. 9. & *seq.* *¶* Et quod probatio non requiritur in notorio, est communis opinio. Clar. in *prax. crim. q. 9. n. 5. ver. item quero*, vbi, quod in notorijs delictis iudices absq. processu faciunt decapitare delinquentes. *¶* Extende, etiam si delinquens neget, secundum Albert. in *lea quidem. C. de accusat. ¶* Declara; quia multum refert, an constet notorie de crimine, an vero constet notorium esse crimen; & ideo si agitur de probando delictum esse notorie commissum, & istud debet probari, & nullus contradicit; si agitur de pbando, an delinquens notorium delictum commiserit, dic, q. non, pbato, quod delictum sit notorium, & quod pro notorio habeatur, Titium illud commississe; quia licet neget, non est faciendaa alia pbatio secundum communem, de qua Clar. in *d. q. 9. n. 5. ver. dico igitur*, licet ipse subiungat esse periculosum, & quod debeat iudex examinare viciniam sup notorio delictis, & delinquentis; quia multa dicuntur notoria, q. non sunt, & n. in syndicatu teneatur, & dicitur communem, & Abb. consil. 100. n. lib. 1. *¶* Et ideo etiam dicit, q. istud notorium debet constare iudici, vt iudici, & non sufficienter extrajudiciales informationes secundum communem. d. q. 9. n. 5. *in fin. ver. scias, quod debet. ¶* Contrarium videtur tenere Abb. d. consil. 100. n. 3. lib. 1. *¶* Declara; quia si factum est notorium, licet delictum resultans ex facto negetur, vt quia fecisse aliter ad defensionem; tunc iudex conferatur, bene potest parte absente sumere informationes super delicto notorio, & declarare factum notorium, sed bene datur appellatio a declaratione. Abb. consil. 100. n. 3. lib. 1. *¶* Amplia; quia notorium excusat a ppositione eius, q. debet antelitem contestatam proponi. Lap. alleg. 1. n. 2. *ve. excipit vnum casum. ¶* Extende, quia sufficit allegare notoria, sed non debent pbari. Rom. consil. 51. *Attentis ijs, in princ. vbi plene apof. in ver. non probatione*, q. citat inuitos, & dicitur communem, & loquitur Rom. in nullitate notoria sententia. *¶* Contrarium tenent aliqui, quos citat eadem apof. ad Rom. consil. 51. *in non probatione, in fin. ¶* Amplia; quia iudex potest scire de notorijs ex officio informare. Alex. consil. 11. n. 11. *ver. & si, lib. 6. vbi declarat, nisi esset notorium tran euntis, & negaretur. ¶* Amplia; quia suspicio iudicis allegata licet suspendat iuris dictionem iudicis reculati, q. est legitima; tamen si notorie constat, quod sit falsa, caret omni effectu; imo si iudex reiciit tanq. notorie falsam, hoc debet exprimere; quia cessat eo casu effectus eiusdem. Lap. alleg. 1. *ver. excipit vnum casum, n. 2. & 3. plene Dec. in c. cum non ab homine, n. 57. & seq. ver. tertia concl. de iud. ¶* Amplia; quia operatur notorium idem, q. deprehensus in flagranti; ideo delinquens notorie potest puniri eo modo, quo deprehensus in flagranti. Menoc. lib. 3. *presumpt. 12. q. n. 56. ¶* Amplia; quia notorium operatur, quod iudex potius dicatur exequitor, quam iudex. Lap. alleg. 37. n. 3. *ver. item ex quo*, vbi, quod in notorijs iurisdictioni facilius conceditur, & concludit, quod inferior prescribere potest ius excommunicandi pro debito suæ Ecclesie notorio, & immemorabili, vbi est casus allegationis, & quod iudex in notorijs pcedat ad executionem, non data sententia contra criminofum. Gem. consil. 46. *in fin. Abb. in c. ad nostram, si secundo, de iureiur. n. 4. & seq. ¶* Extende; quia imo notorium habet executionem paratam. Bald. consil. 50. n. 3. *ver. nam in notorijs, lib. 1. Jo. Monac. c. 1. de off. deleg. in lib. 6. ¶* Amplia, quia feria, quæ alias optarent, non obtant, quin sententia possit ferri super notorio. Fed. de Sen. consil. 11. n. 4. *ver. sed tempore feriato*. allegat Host. in *sum. tit. de ser. §. quid in eis, ver. sed que pertinent. ¶* Amplia; quia sententia diffinitiva, q. alias non valet, nisi sit lata in scriptis, valet sine scriptis in notorijs. Fed. de Sen. consil. 211. n. 2. *ver. sed p. p. ¶* Extende imo, quia sententia, & processus omisso iuris ordine, qui esset nullus, substat, ppter factum notorium, et si non constaret iudici tempore sententia factum esse notorium. Matil. *sing. 51. Notoria sunt magna importantia. Anch. consil. 179. n. 4. & 5. ¶* Amplia; quia sententia lata cõtra id, q. est notorium, est nulla, neque transit in iudicatum; secus si est lata contra id, q. est manifestum. Bart. Castr. & alii in *l. cines. C. de appell. ¶* Et quod nullitatem operetur notorium; ideo actus factus contra notorium redditur nullus. Anc. consil. 158. *Ex narratis, n. 29. ¶* Extende in casu contrario; quia multo magis notorium in dicit validitatem eius, q. fit secundum notorium; ideo valet processus, & sententia, non obstante appellatione, vel suspicione notorie friuola. Anch. d. consil. 158. n. 29. *& f. q. ¶* Declara; quia sententia, q. tranfuit in iudicatum, facit notorium, & tamen valet sententia contra rem iudicatam ex probatione facta in contrarium; ergo valet sententia contra notorium, soluit Abb. in consil. 89. n. 3. & 4. lib. 1. quod ideo est, quia notorium ex sententia, & re iudicata est notorium p. presumptionis, non veritatis. *¶* Extende; quia notoria nullitas impedit executionem et trium conformium. Roman. consil. 51. *Attentis ijs, in princ. vbi plenissima apof. dat infinitos concor. & dicitur communem, licet*



56 adducat etiam tenentes contrarium. ¶ Amplia; quia sententia declaratoria, quae alias esset necessaria super devolutione feudi ob offensam non requiritur, ubi offensam est notoria. Bald. *consil.* 250.

57 Ad evidentiam premittendum, in *fi. lib. 2.* ¶ Contrarium videtur velle Franch. *in c. cum secundum §. confiscationis, de her. in 6.* vbi, quod sententia requiritur super declaratione in notorijs. ¶ Amplia; quia ordo iuris non servatur in notorijs; ideo debitor notorius ex propria confessione iudiciali sine ordine iuris potest condemnari, & carcerari, si est suspectus. Bald. *consil.* 178. *In presenti materia, n. 2. ver. modo venio, lib. 2.* Corrad. *plene in Breu. §. 3. in princ. tit. de notor. f. 237.*

59 ¶ Et ideo sententia lata super notorio non servato ordine valet, etiam si iudex ignoraverit notorium, quae cessante notorio esset nulla ipso iure. Marfil. *sing.* 511. *Notoria sunt.* ¶ Amplia; quia sententia non requiritur in notorijs, quia notorium aequiparatur sententiae declaratoriae. Bald. *consil.* 260. *Guilhelmus, n. 2. ver. sed communiter, lib. 2. & consil.* 391. *Quidam G. adultus, n. 3. lib. 5.* & est communis opinio.

¶ Mandell. *consil.* 90. *n. 4. ver. tertio, plene Bols. in tit. quomod. procedatur in crim. notor. vbi, quod notorium & aequiparatur sententiae, & habet vim sententiae.* Arim. *ad Angel. de malef. tit. de eius bona, nu. 4.*

61 ¶ Contrarium, quod notorium non aequiparetur sententiae declaratoriae in materia prodigii notorii; quia si non est interdictus per sententiam, valide potest alienare cum iuramento. Bald. *consil.* 259. *Quaritur, utrum, circa med. lib. 2. vbi dicitur communem, & communem Couart. in c. Alma mater, n. 9. f. 421. de sent. excom. in 6.* ¶ Declarat Jul. Clar. *in prax. crim. q. 9. n. 8. ver. praeerea, quod licet vtraque sit communis; tamen requiritur declaratoria, & quod ita servatur in praxi, ubi etiam dicit, quod non potest dici notorium, nisi per iudicem fuerit declaratum esse notorium.* ¶ Declara; quia notorium, & sententia, licet aequiparentur, illud est in iis, quae non requirunt ministerium iudicis. *Jal. in l. si vero §. qui pro rei qualitate est q. 4. fatid. cog. n. 3.* ¶ Declarat Mandell. *consil.* 471. *n. 6. & seq. quod habet effectum sententiae confessio, & notorium, ut sicut inquisitus condemnatus ex sententia, si moritur, non evitat poenam, quin bona possint capi citatis heredibus; ita si est confessus, vel alias delictum sit notorium; & addit rationem; quia possent heredes probare contra confessionem, & contra notorium, sic hoc deberent.* ¶ Et quod in notorijs sit ferenda sententia, est communis sententia, nisi sit adeo notorium, quod tergiuerari non potest, vel etiam est communis opinio, licet in praxi feruetur, quod declaratio per sententiam, late Clar. *in §. fin. q. 9. nu. 8.* ¶ Causae cognitio non requiritur in notorio. *Joa. de Im. consil.* 127. *In casu praemisso, num. 3. ver. respectu autem.* ¶ Extende; quia iudex, qui ad literas acrius exequitur, si videt sententiam nullam, superferet, & rescribit, tamen, quando est notorie nulla, non rescribit; quia notorium non requirit causae cognitionem. *Joa. de Im. d. consil.* 127. *nu. 3. ver. respectu autem.* ¶ Amplia; quia iudex supplet in facto, parte etiam non opponente in iis, quae sunt in actis; quia faciunt notorium. *Roman. consil.* 227. *Spektabilis, in §. n. vbi dicitur communem.* ¶ Amplia testes examinatos ante litem contestatam in facto, vel crimine notorio valere; quia in notorijs non servatur ordo. *Fed. de Sen. consil.* 216. *n. 3. ver. praeerea nedum.* ¶ Extende, quia testes laici contra Clericum probant notorium, licet sine notorio secus. *Dec. post Abb. & alios in c. cum non ab homine, n. 57. & seq. de indic. ver. tertio conclusio.*

71 ¶ Amplia, quia defensio potest negari, quando delictum est notorium; ideo licet copia in ditionum sit danda inquisito, antequam torqueatur; tamen fallit in notorijs, quare dicitur ad differendum.

72 Bald. *consil.* 95. *Regula iuris, n. 4. ver. porro, lib. 1.* ¶ Contrarium, quod imo sit danda copia in ditionum, & terminus ad se defendendum, dicitur communem Clar. *in prax. crim. q. 9. n. 7. ver. quare etiam, maxime, quando proponit exceptiones ad excusandum delictum;* secus si dicat non habere aliquam excusationem. ¶ Amplia; quia conclusio in causa, quae excludit probationem, non excludit probationem Notariam. *Signor. consil.* 222. *n. 9. & seq.* ¶ Amplia; quia solemnitas requisita in alienatione rei Ecclesiasticae non requiritur, quando notorie utilis est alienatio; quia utilitas est causa solemnitatis, & notorium hoc operatur. *Anch. consil.* 170. *n. 4.* ¶ Amplia; quia in generali dispositione non veniunt notoria; ideo statutum tollens omnem exceptionem, non tollit notoriam, ex quo non fuit dictum. *Abb. consil.* 44. *In presenti, col. 2. ver. sed ips non obstantibus post med. lib. 1.* ¶ Limita; seu declara omnia supra dicta, ut ea, quae dicuntur de notorio specialia, intelligantur, quando est notorium iuris, & de iure, vel est notorium rei indicata; quia non requiritur citatio, neque ordo; secus est in simplici notorio facti, vel simplici notorio iuris tantum declarata. *Bald. consil.* 429. *Licet iudex, ante med. ver. & dico, q. 1. triplex est, lib. 3.* ¶ Declara; quia multa dicuntur notoria, quae non sunt; ideo quando est notorium super fa-

cto, debet probari, & super notorio pronuncari. *Dec. qui loquitur in conductu dine pacendi, consil.* 483. *num. 27.* Vide plenissime Ant. de Butr. *in c. vestra, de cohabit. cleric. & mulier. num. 38. & seq.* unde de effectu notorij plene tractat, & quando debeat allegari, vel probari, & *num. 39.* an requiratur citatio, vel sententia, vel etiam dicitur in *Conclusione prox. seq.*

Notorium an requirat citationem, & sententiam. Concl. 111.

NOTORIUM non tollit citationem; quia nihilominus debet citari reus. *Ant. Gomez. de delict. num. 43.* vbi dicitur communem. *Contrarium tenent multi, quos vide in ver. Notorium habet multa specialia. Concl. prox. preced. n. 12. & seq.* Vide, *Notoria, quae dicitur Concl. 107. n. 40. & seq.* ¶ Declara; quia requiritur necessaria citatio, sine notorium sit facti, siue iuris; quia non est aliquid notorium, quod non possit recipere defensionem, notorium facti per qualitates probandas, notorium iuris per consuetudinem contrariam, vel privilegium, ita Hier. Tort. *d. consil. post consil. Anton. de Butr. n. 28. & 29.* ¶ Declara; quia vbi immineret scandalum Reipublicae, non requiritur citatio. *Gomez. de delict. n. 43. ver. q. tam in limita.* ¶ Declara; quia si delictum, & qualitates, & accidentia delicti sunt notoria, ita quod notorie constet non competere defensionem, vel excusationem delinquenti, non requiritur citatio, si v. solum delictum est notorium, & non qualitates, & accidentia; quia potest competere delinquenti defensio, debet citari, & ita declarat Hier. Tort. *consil. suo impresso post consil. Anton. de Butr. n. 28. n. sed quid fortis.* vbi de communis, & nu. 30. vbi dicitur communem declarationem, per quae solvantur opiniones contrariae. ¶ Amplia; quia requiritur probatio, licet non solemnis; ideo duos testes probantes de delicto, & dicentes notorium esse delictum probant. *Gomez. de delict. n. 43. circa fin. & n. 44. ver. requirunt.* vbi, quod debent deponere videlicet fieri delictum per talem, & fuisset factum coram maiori parte populi. ¶ Contrarium, quod non requiritur probatio, sed iudices exequuntur iustitiam absque alia probatione. *Clar. in §. fin. q. 9. n. 5. ver. item quare, vbi de communis.* ¶ Declara; vide pro vtraque *Notorium. Concl. 108.* ¶ Amplia; quia notorium non operatur idem, quod sententia, & sic non operatur executionem, nisi praecedat sententia. *Bald. per illum tex. in c. vno, quater domin. feudi proprii priuerit, & multos citat ad hoc Incertus. Auth. de crim. les. emate. qu. 1. n. 22. & seq. allegat glo. in c. de delict. de accusat. Angel. in l. libertas §. fin. ff. de iur. homin. vbi adducit *tex. in l. fin. c. de malef. & mathemat. & extendit;* quia licet condempnatus de maleficio possit impune interficere, si secus sit notorius delinquens, sed non condemnatus, *Angel. in d. libertas §. fin. ff. de stat. hom.* *Author Incertus vbi supra.* ¶ Extende, quod imo probato notorio sit ferenda sententia diffinitiva contra delinquentem, & bene fit, quod iudex faciat mentionem de notorio. *Sabrin. in l. ea quidem, n. 82. in 8. qu. 1. c. de accusat. late Ant. Gomez. de delict. num. 45.* vbi plures allegat, & dicit tenentes contrarium intelligendos, quod non requiritur solemnis sententia. ¶ Contrarium, quod imo probato notorio possit procedi ad executionem absque alia sententia, tenent multi, quos citat *Felin. in c. Rodulphus, n. 37. ver. limita, de rescript. qui loquitur etiam, quando ius imponit poenam ipso iure; quia potest sequi executionem sine alia sententia, & declaratione, licet haec secunda pars sit dubia. Socin. consil. 22. n. 2. lib. 1. Paris. consil. 1. num. 38. & seq. lib. 1. Decian. plene consil. 188. n. 355. & 356. lib. 1. plene Bols. tit. quomod. proced. in crim. notor. n. 18. & 19. Abb. in c. gaudemus, num. 5. ver. in gloss. vbi plena apostilla in v. sententia, de convers. coniug. Bart. & Bald. in l. iustus sustinuit, in princ. ff. de ijs, qui not. infam. & communem dicit Clar. in §. fin. qu. 1. §. 5. n. 9. ver. quare, qui dicit, quod faciunt decapitare reos notorios absque probatione, vel processu, & haec est magis communem, dicitur apostill. ad Roman. consil. 499. quae in finitios allegat, quod in notorie priuato non requiritur citatio, & proceditur ad executionem, absque alia declaratione. *Cephal. consil.* 770. *num. 27. Nart. consil.* 577. *num. 23. clare Alban. consil.* 90. *per tot. circa fin. vbi idem, si est mortuus, & sit notorius delinquens. Aegid. Bellam. consil.* 40. *num. 8. & seq. ver. circa tertium.* ¶ Declara; quia si ius requirit sententiam iudicis, etiam quod factum sit notorium, debet sequi sententiam, si vero non requirit sententiam, sed potest fieri executione absque sententia. *Felin. in d. cap. Rodulphus, num. 37. de rescript. ver. limita, vbi dicit, quod iudex super notorio potest statuere terminum delinquenti notorio, quo elapso potest exequi contra eum, si se non excusauit, licet non adstringatur iudex ad terminum, si non vult.* ¶ Declarat *Corrad. in Breuiar. tit. de notor. crim. num. 17.* quod sententia requiritur, licet non solemnis, regulariter, secus si**

sententia iuris præcedit; quia alia sententia non requiritur in notorio. Vide, Notorium habet. Concl. 110. num. 60. & seq. Vide ad iurisdictionem Anc. de Butrio in d. c. vestra, de cohabit. Cleric. & mulier. vbi ubi. 8. & seq. que iur. necessaria ad notorium vel non, in princ. & num. 40. & seq. que in medio iudicii, & num. 41. cum seq. vbi de effectibus, qualiter probetur, & per quos testes, & multa alia, que videas.

Notoria iniustitia quæ, & quando dicatur. Concl. 112.

NOTORIA dicitur iniustitia, quando non habet velamen, ut disputari possit; secus si potest disputari, vel habet velamen; quia non potest dici notoria. Cephal. consil. 201. Ex. primo. nu. 10. lib. 2. allegat Franch. in c. dilectio, quæst. 52. num. 153. prope fin. ver. & intellige. & num. 168. ad fin. de appell. Felin. in c. inter ceteras, col. 5. ver. intellige, de re iudic. & alios. Rip. in l. 4. §. condemnatum, num. 17. ff. de re iudic. Gabriel. de sent. Concl. 110. num. 3. vbi de communi. Vide, Sententia iniusta, & iniqua. Concl. 153. Extende multis modis, & declarata, ut in ver. Sententia lata contra ius est nulla, & quando secus. Conclusio. 141. in limitationibus ibi positis. Amplia; quia sententia lata contra instrumentum publicum dicitur notorie iniusta; quia lata contra notorium, ex quo instrumentum inducit probationem notoriam, ita dicit Ant. de Butr. in c. quoniam contra, de probat. Arc. in l. 1. c. si minor se maior, dix. Amplia; quia notoria nullitas, que non habet velamen, dicitur; si vero habet velamen, & requiritur iustitiam indaginem, non dicitur notoria. Roman. consil. 51. de sentent. in princ. Vide, Appellatio contra tres. Concl. 403. Vide, Nullitas differt ab iniustitia. Concl. 131.

Nova causa non præsumitur. Concl. 113.

ACTUM ex nova causa non præsumitur, quando exanti- quafacere tenetur. Abb. consil. 99. Vide ut primo, col. pen. in fin. in quarto & ultimo, lib. 2. Extende; quia solutio simpliciter facta præsumitur facta in causam antiquiorem. Vide, Solutio simpliciter facta. Concl. 153. Extende; quia pax rupta censetur rupta ex causa antiqua, si non probatur nova causa, ita apostilla ad Roman. consil. 183. in fin. ver. superuenienti.

Nouale prædium quid sit. Concl. 114.

NOVALE prædium dicitur ager de nouo redactus ad culturam, & oportet ad effectum decimarum, quod non extet memoria hominum, quod fuerit cultiuatus, c. 1. & c. quid per nouale, de ver. signifi. Abbas consil. 71. Vide ut prima fronte, col. 1. circa fin. lib. 2. Declara tamen; quia si ager vnus pro parte fuit cultiuatus, & maxime pro maiori parte, non potest dici nouale, licet quoad partem non extet memoria hominum, quod fuerit cultiuatus. Abbas d. consil. 71. col. 1. in fin. cum seq. ver. ager enim, lib. 2.

Nouariz statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl. 115.

CIVITAS fuit Nouaria est directo dominio Imperii, ut per Rot. dec. Sarn. 18. lib. 1. Et Civitas Nouariae habuit bellum cum Roberto Dalinatius, qui debellatus fuit, & eius bona confiscata, & inter cetera villa Sexticia, que est feudalibus Abbatis S. Petri de Nouaria, fuit occupata ab ipsa Communitate, postea post longam litem per transactionem fuit Communitas inuestita ab Abbate sub Canone scutorum quinq; singulo anno auri de Camera, & confirmatio fuit obtentata Pio Papa II. super validitate sustulit Alex. consil. 92. Prope fin. in qua de consuetudine succedit comibus illis, qui moriuntur sine descendentibus. Signor. Hom. consil. 71. Factum sic se habet, per rot. vbi, quod non potest transigere attendendo hoc ius sine licentia Papæ; Vectigalia, et si sint de regalibus spectant ad civitatem Nouariae vigore statuti confirmati a Duce Mediolani. Bald. d. consil. 42. Antiqua questio, per rot. lib. 2. q. est Baldi, & Joannis Janobini de Ubaldis Consiliarii Ducis Mediolani. Statutum Nouariae est, quod causæ omnes inter ascendentes, & descendentes indistincte, & inter collaterales vsq; ad quartum gradum compromitti debeant, sup quo Bald. consil. 554. Super eo quod queritur, per rot. lib. 3. vbi, quod habet locum in causis minorum, & restitutionis in integrum, dummodo petatur ante conclusum in causa, & non potest peti post rem iudicatam, & vbi libet calumnia, Item, quod portantes, vel expedientes monetam falsam in vna, vel pluribus vicibus vsq; ad libras decem com-

burantur, de quo Baldus consil. 155. Reperitur in volumine, lib. 3. vbi, quod habet locum in eo, qui portauit, licet non expenderit, & quod dolus requirit, sed tamen dolus præsumitur in portante, vel expendente. Item; quod Portitas reneatur aperiri facere loca communia per quatuor bonos homines, quod statutum licet sit forma; tamen si per octo homines electos sit facta a pertuta, valet; quia pinguior est electio octo, quam quatuor. Signor. Homod. consil. 17. Statuto Communis Nouariae. Item circa poenam adulterii, quod committens adulterium per vim incidat in poenam centum librarum, & sine vi incidat in poenam 50. librar. & mulier comburatur, si marito placuerit, & si noluerit eam comburi, amittat dotem, que remaneat marito, sed preorientem marito medietatem lucentur hæredes mariti. Sign. Hom. consil. 58. vbi qualiter procedat. Statutum, quod maritus mortua vxore lucretur medietatem dotis. Signor. consil. 146. Factum sic proponitur. Statutum, quod creditor possit agere, vel contra debitorem, vel contra tertium bonorum possessorem, tollit cumulationem; quia vbi datur electio, cessat cumulatio. Signor. consil. 191. in fin.

Nouatio quid sit, & de multiplici nouatione. Concl. 116.

NOVATIO est prioris obligationis in secundam transfusio; & ideo nisi præexistat obligationis substantia, nouatio locum non habet, l. 1. ff. de nouat. Oldr. consil. 309. n. 2. ver. & si dicatur in fin. Rimin. consil. 201. n. 2. lib. 2. Curt. Jan. consil. 306. n. 22. vbi, quod nihil aliud est, q. prioris obligationis in aliam transfusio, i. e. cum ex præcedenti causa ita noua constituitur, ut prior perimatur. Alex. cons. 2. Ex narratis, n. 16. li. 4. Et nouatio præsupponit præexistentem nouatam obligationem, quam non præexistente non potest esse vera nouatio. Paris. consil. 110. n. 68. lib. 1. Et nouatio solum fit de obligatione ad obligationem, non autem de vna causa domini ad aliam, veluti si dono tibi libere certa bona, & in te est translatum dominium liberum, postea dono alia bona cum pacto, quod tam ista, q. primo loco donata sint supposita valido fideicommissio; non fit nouatio primæ donationis per secundam; quia non applicatur dominio, sed obligationi iste terminus nouationis. Castr. cons. 346. Circa bona, col. fin. n. 5. v. alij vero, lib. 1. Et ideo debitum, seu creditum in diem, licet nondum venerit dies, potest deduci in nouationem; quia actio, & obligatio est nata, licet posset elidi per exceptionem, sed debitum, vel creditum sub conditione non potest deduci in nouationem; quia non est nata obligatio. Alex. cons. 2. Ex narratis, n. 15. & 16. cum seq. lib. 4. Nouatio est quædam solutio, q. habet vim solutionis; ideo exceptio nouationis non impugnat sententiam, neq; laudum, & potest opponi quando duncunque, & statutum excludens omnem exceptionem non excludit eam, q. non impugnat sententiam, sed habet vim solutionis. Alex. cons. 85. Vbi obtemperate, per rot. lib. 5. vbi plene, quod non est reiecta per quæcunq; verba statuti reiectis omnem exceptionem, sicuti neq; solutionis exceptio sublata dici potest. Nouatio alia est voluntaria, alia necessaria; voluntaria est, q. fit per consensum; necessaria, q. fit ex sententia, vel arbitramento. Jaf. in l. 1. n. 14. C. de iud. vbi, quot modis fiat necessaria, & quot modis voluntaria. Vel dic, q. alia est, quæ fit consensu contrahendo, alia quæ fit consensu quali contrahendo in iudicio, q. n. quis suscipit iudicium pro alio animo nouandi, quæ fit; contestando litem cum eo tanq. tali, & a pari procedunt, quia sicut nemo compellitur nouare contrahendo; ita neq; in iudicio alium sumentem iudicium non compellitur agnoscere. Fulg. consil. 185. Supposito statuto, vbi, quod est communis opinio. Alia est extinctiua alia cumulatiua, ut per Jaf. v. bi supra in d. l. 1. n. 14. C. de iud. alia est reformatiua. Bald. in l. pacta nouissima. C. de pact. n. 10. ver. ego dico, alia est exequutiua. Bald. consil. 433. lib. 5. Cumulatiua est, q. datur fideiussores; quia per eos non fit nouatio, nec liberatio principalis. Castr. consil. 311. In instrumento dotali, lib. 1. Et idem si dantur pignora, vel fideiussores accessorie, quia propterea non fit nouatio, neq; ex secunda obligatione tollitur prima. Rom. consil. 441. Præsens instrumentum, in fin. Idem, q. noua dilatio conceditur de consensu debitoris, & fideiussores; quia censetur secunda dare incrementum primæ. Fulg. consil. 129. Mathæus Cimatores, col. fin. ver. dicendum est itaque, vbi non ponit pro constanti. Item, q. datur sententia sup prima actione, quia licet minus continet sententia re, vel tempore; tamen non fit nouatio, et si partes acquiescant sententia, vel laudo; quia prima actio non extinguitur. Fulg. consil. 141. Nanus, & Cornus, col. 4. ver. mouet prætere. Et q. ex sententia non fiat nouatio extinctiua primæ obligationis; quia est cumulatiua actio, q. oritur ex sententia, ex quo prima actio durat, & prætere, In iust. quibus mod. tollit oblig. l. nouatio ne, G.

me. C. de nouat. & quod sit adiectio nouae actionis durante veteri, est gl. h. in l. miles. §. iudicati. ff. de re iud. vbi Jaf. post alios, n. 6. v. ex fe-  
 14 cunda part. glo. §. Declara: quia nouatio, q̄ fit ex sententia, in qua reus condemnatur, liberat fideiussores datos, quod statet in iudicio. Menoch. casu. 212. n. 35. & seq. vbi, quod ex sententia iudicis fit nouatio obligationis ex contractu. Vide, *Nouatio quando*, *Concl.*  
 15 119. num. 41. & seq. † Alia est translatiua, & ista nunq̄ fit, q̄n̄ secunda obligatio minus continet, quam prima; quia impossibile est, q̄ totum transeat in partem; quia q̄ ingreditur in alium, debet esse minor, ita Jaf. ex mente Bald. in l. qui vsum fructum, n. 6. ff. de ver. oblig.  
 16 † Alia est detracliuua, & ista non potest fieri, nisi expresse; q̄ contraria est translatiua; quia licet totum non ingreditur partem, vt supra proxime p̄ modum translationis, bene ingreditur p̄ modum detractionis expresse, ideo si debeo totum fundum, possum nouare, quod debeam partem; & licet secunda obligatio minus contineat; est tamen facta nouatio p̄ modum detractionis. Jaf. d.  
 17 l. qui vsum fructum, n. 6. ff. de ver. oblig. † Alia est nouatio legis, vel statuti, vt si est facta descriptio quaedam soluentium descriptio, vel potius antiquae confirmatio, distigue, vt sit noua, si prima non durat.  
 18 Bald. consil. 142. *Quidam D. Pafinus, in princ. lib. 2.* † Extende, vt noua dispositio dicatur, quoties antiquae aliquid fuit additum, vel detractum, ita quod forma sit mutata. Bald. d. consil. 142. in princ. ver. &  
 19 ideo si quidem, lib. 2. Pet. Anch. consil. 54. in princ. † Extende; quia noua dicitur dispositio, etiam si antiqua non sit mutata, neq; extincta, quando constituentes dicunt, quod de nouo constituunt; quia per illa verba censentur velle nouam dispositionem inducere.  
 20 re. Bald. d. consil. 142. n. 1. in fin. ver. si autem primum, lib. 2. † Restringe; quia noua dispositio aliquid addens antiquae per modum modificationis, & non correctionis non inducit nouationem. Petr. Anch. consil. 54. n. 2. ver. prima est. † Restringe, quando noua dispositio aliquid addens antiquae est exequutiua antiquae, quia non nouat, neq; extinguit. Petr. Anch. consil. 54. n. 3. ver. secundaratio. † Restringe; quia additamentum, quod fit antiquae dispositioni per modum admixtionis remanente diuidua natura mixtorum, non inducit nouationem. Anch. d. consil. 54. num. 3. ver. tertiaratio.

Nouatio fit multis modis, & qualiter. Concl. 117.

1 **F**IT nouatio per stipulationem, imo videtur necessaria stipulatio, vt per Gabriel. de nouatio. concl. 1. nu. 22. maxime, quando stipulatio est in prima Scriptura, q̄ dicitur nouata. Alex. consil. 13. n. 5.  
 2 lib. 2. † Contrarium, quod imo in alio contractu fiat nouatio sine stipulatione. Bart. sing. 3. quare, an per alium, vbi apostill. Bologn. consil. 59. col. 3. ver. additur etiam aliud. Soc. consil. 21. col. 3. ver. nec obstat, si diceretur. Mattheil. sing. 178. vbi apostilla plurimos addit. Petr. de Raen. sing. 268. per alium contractum. Socin. consil. 21. n. 9. ver. nec  
 3 obstat, lib. 1. † Declara: quia ope exceptionis sufficit pactum etiam tacitum sine stipulatione. Corn. consil. 33. n. 26. lib. 2. & idem consil.  
 4 206. nu. 5. & seq. lib. 4. † Declara; quia nouatio fit etiam per alium contractum non continentem stipulationem, quando fit expresse, sed per stipulationem fieri potest, etiam si non exprimat. Alex. consil. 75. *Ponderata, num. 2. ver. pro hoc facit, lib. 2.* † Declara; quia verbum, *Promisit*, redactum in Scripturam importat stipulationem. Alex. consil. 13. n. 5. lib. 2. ideo si in prima Scriptura est stipulatio, & non in secunda priuata, nunquam ex pacto nudo fit nouatio obligationis per stipulationem, si expresse non agitur. Alex. vbi supra, & potest esse ratio; quia minus continet secunda obligatio, & idem clarius dicit consil. 75. *Ponderatis 95, in princ. lib. 2.* quod nouatio fit per alium contractum, quam per stipulationem, si fiat expresse; secus si sit tacita; quia si in prima Scriptura, & obligatione est facta stipulatio, in secunda non, censetur facta nouatio, & ita Soc. consil. 21. v. §. diligenter, n. 9. ver. sed hic, lib. 1. & idem dicit clarius Bologn. consil. 59. num. 7. † Declara; quia vt nouatio fiat per delegationem, est necessaria stipulatio, vel quod delegatus se obliget per verbum, *Promitto*, quia delegatio non potest fieri sine stipulatione; si vero fiat nouatio expresse aliter, quam per delegationem, non requiritur stipulatio, vt si dicit tertius, *Ego me obligo tibi loco Titij, & tu acceptas*, est facta nouatio sine stipulatione, ita  
 7 Alex. consil. 173. v. §. de positionibus, n. 3. lib. 7. † Nouatio fit quandoq; ratione personae; & loci veluti si Titius debet Sejo decem, Romae conueniunt, quod Caius soluat Florentiae. Bald. consil. 74. *Quandoque agitur, lib. 5.* † Restringe; quia non est facta nouatio, quando causa finalis adicitur nouationi, quae non est impleta; quia prima obligatio durat. Bald. consil. 74. *circum primae. ver. Quandoque, vero est*  
 9 *dubium, lib. 5.* † Restringe; quia non est facta nouatio, si obligatio nouans est pura, & simplex sine noua causa. Bald. d. consil. 74. in pr.

lib. 5. † Quandoq; fit nouatio circa locum, & non circa personam, veluti, quod soluum Florentiae id, quod soluere debebam Romae. Bald. d. consil. 74. in princ. lib. 5. † Restringe; quia quando fit facta nouatio ratione loci; potest tamen debitor in vtroque loco conueniri, si vbiq; habet domicilium. Bald. d. consil. 74. in princ. *quando casu, lib. 5.* † Quandoq; fit nouatio circa personam, & non circa locum, vt quod ego debeo Perusii, soluat Titius Roma. Bald. d. consil. 74. in princ. lib. 5. † Restringe, prout in primo casu nouationis ratione personae, & loci. Bald. d. consil. 74. v. tertio casu, lib. 5. † Quandoq; fit adiectio nouae personae, & est dubium, an sit facta nouatio; quia si est facta adiectio personae fauore debitoris ad liberandum primum debitorem est facta nouatio. Bald. d. consil. 74. in princ. *med. ver. quarto casu, lib. 5.* † Declara; quia si noua persona se obligat ad idem, quod debet debitor, fit cumulatiua obligatio, & dicitur fideiussor, quando sine mandato debitoris; si vero de mandato debitoris se obligat ad id, ad quod debitor tenetur, fit nouatio, quae liberat debitorem, si eo animo. Castr. consil. 181. v. §. pariter, n. 4. lib. 1. † Restringe; quia non censetur facta nouatio, quando fit adiectio nouae personae ad fauorem creditoris; sed tamen soluta facta ab vno liberat omnes. Bald. d. consil. 74. v. quarto casu, n. 1. lib. 5. † Restringe; quia deponens Perulii mille florenos apud certos mercatores, qui faciunt se debitores Perusii, & conueniunt, quod alii mercatores faciunt creditorem eundem Florentiae, quo facto & habita hac fide, quod creditor restituat apocham Perusinis mercatores, euenit quod Florentini post descriptionem factam de illo creditore decefferunt, nondum restituta per epocha Perusinis, dicitur, quod non sunt liberati Perusini. Bald. d. consil. 74. per tot. vbi est casus, lib. 5. † Quandoque nouatio fit adiectio pœnae, vt si non soluero, vel non fecero promissa, debentur centum; quia soluta pœna est facta nouatio, secus si soluatur debitum vel promissum. Alex. consil. 49. *Pœnae, n. 16. lib. 4.* † Quandoque fit nouatio circa substantialia contractus, prout in ventione circa pretium; quia in secundo contractu loco pretij ponitur species, seu res, & tunc etiam si secundus contractus veniat ad executionem primi, nihilominus censetur facta nouatio. Bald. d. consil. 433. *Causa talis est, n. 6. ver. sed imo videtur, lib. 5.* † Et quod limitata nouatio limitatum effectum producat. Tiraq. in tract. *de iur. iudic. in 1. parte, n. 142.* † Amplia; quia vbiq; fit secunda obligatio cum commemoratione primae semper fit nouatio; quia agitur ex secunda, non ex prima. Alex. in l. quibus idem, de ver. obligatis, quod Gozad. consil. 70. num. 6. Bologn. consil. 59. nu. 4. † Declara; procedat, si modo secunda obligatio fiat circa idem, alias secus. Put. lib. 2. dec. 290. n. 3. † Contrarium tenet Jaf. in d. l. quibus idem, §. de ver. obligatis, & idem tenet Socin. in l. qui vsum fructum, §. de ver. obligatis, n. 7. & seq. lib. 1. † Quandoque fit nouatio quoad quantum debiti, puta si quis creditor ex multis instrumentis praecedentibus maioris summae liberat, & pro residuo calculat in minori summa, salua tamen hypotheca anteriorum obligationum; certe potest dici facta nouatio quoad quantitatem debiti, sed non quantum ad prioritatem, & potioritatem; ideo agere potest creditor quoad creditum nouatum ex vltimo instrumentum quoad prioritatem in concursu ex prioribus instrumentis. Alex. d. plene consil. 217. v. §. quodam, in princ. lib. 7.

Nouatio qualiter de iure antiquo fiebat, & qualiter de iure nouissimo. Concl. 118.

**N**OUATIO qualiter fiebat de iure antiquissimo, & qualiter de iure nouo, & qualiter de iure Codicis, & qualiter de iure Digestorum, & qualiter de iure Codicis, Alex. consil. 13. v. §. & consideratis, in princ. lib. 2. vbi n. 4. quod ante iura Digestorum nouatio fiebat tacite, si secunda obligatio fiebat de eodem etiam in minori summa, n. 1. quod de iure Digestorum indistinctum fuit, quod nouatio fieret tacite, quando secunda obligatio ex eadem causa contineret plus, q̄ prima; secus si minus, & cum interueniret nouae personae; de iure Codicis est indistinctum, & nouatio fiat nouatio, nisi expresse agatur, l. fin. C. de nouat. & hanc communem ante Imol. dicit Dec. consil. 400. in fin. vbi allegat pro vtraque parte. † Roman. vero consil. 121. *Circa primum, in princ. vbi soluum ponit, quod de iure antiquo fiebat soluum, quando secunda obligatio fiebat in maiori summa; secus si in minori, vel aequali, & de iure nouo non fit, nisi expresse agatur, & dicit, q̄ efficacior obligatio, prout cum gaurentigia, non inducit nouationem de iure antiquo; quia est efficacior, sed non in maiori summa. † Sed vt remanet l. fin. C. de nouat. corrigat, ceptum est teneri, quod nouatio, q̄ potest haberi locum, nisi expresse agatur etiam in casu, in quo secunda obligatio contineret plus, q̄ prima, vel minus, quam prima continetur, vt detur actio, sed bene datur exceptio, & pro hac parte*

multi Dd. quod Alex. *confil. 13. n. 4. lib. 2. vbi apofit. in ver. verum*, ci-  
 ta concord. & dicit communem esse vtramque partem, & hanc  
 communem tempore Fulg. attestatur ipse *confil. 13. o. & apofit. ad*  
 Alex. *confil. 13. n. 8. in ver. Fulg.* & hanc communem dicit Socinus  
*confil. 2. in princ.* licet ipse teneat contrarium, *lib. 1. & hanc partem*  
 tueretur Cor. *confil. 23. n. 23. lib. 2. vbi dicit hanc esse theoreticam ge-*  
 neraliorem Doct. & quod ficuti antiquo iure fiebat nouatio quod  
 eadem verifimilitudo hodie esse debet saltem vigore taciti pacti  
 ope exceptionis, & quod ab ista non sit recedendum, dicit Bolog.  
*confil. 59. n. 5. & hanc magis communem dicit Socin. in l. qui vfi m-*  
*fructum. num. 7.* licet ipse postea n. 8. doceat, imo magis commu-  
 nem contrarium *ff. de ver. oblig. communem* dicit Dec. *confil. 400.*  
 4. in fin. Contrarium tenent alii, & hanc veriore ostendit Alex.  
*confil. 13. num. 6. ver. tertio respondeo, lib. 2. vbi apofit. in ver. verius*, dat  
 concord. plurimos, & dicit veriore, & tueretur ex verbis negati-  
 uis, & vniuersalibus, d. fin. C. de nouat. ibi nihil penitus, quod importat  
 nullo modo, & Alexand. *confil. 7. v. v. in princ. lib. 2. vbi dicit magis*  
 communem, & latissime comprobatur propter verba vniuersalia,  
 & precisa, d. fin. Rim. Jun. *confil. 201. n. 11. dicit, quod a Bart. vique*  
 ad Alexandrum precedens opinio contraria fuit communis, ab  
 Alexandro citata ita inualuit, & est effecta magis communis, &  
 hanc magis communem dicit Alex. *confil. 72. v. v. in princ. lib. 2. &*  
*confil. 72. n. 10. lib. 6. & confil. 174. v. v. de depositionibus. n. 6. & confil. 7.*  
*Socin. confil. 21. n. 2. in fin. & seq. lib. 1. per tot. & hanc magis* commu-  
 nem dicit Socin. in l. qui vfi mfructum, num. 8. in fin. ff. de ver. oblig. vbi  
 improbat modernos, qui magis communem contrarium dixe-  
 re magis communem dicit Socin. *confil. 89. col. pen. lib. 3. & magis*  
 communem, quod non fiat nouatio. Gabr. *confil. 155. nu. 17. lib. 1.*  
 Socin. *confil. 21. v. v. Dec. confil. 400. vbi dicit* communem. Ro-  
 man. *confil. 121. col. 1. in fin. ver. iure autem nouissimo*, plene Alex. *confil.*  
*173. v. v. de depositionibus. n. 6. ver. respondeo*, quod hodie non fit, lib. 7.  
 vbi plura allegat, quia l. final. C. de nouat. habet verbanegatiua vni-  
 uersalia, nihil penitus, quod importat idem, quod nullo modo, alias  
 inquit, si fieret ope exceptionis, illa lex feriret de vento; quod non  
 esset sublatum dubitatio, quando fieret tacite, vbi etiam tollit gloffas.  
 & contraria, vt loquantur, quoniam ex manifestis coniecturis consta-  
 bat de mente. Vide pro vtraque opinione infinitos, quos in con-  
 sultio citat apofit. ad Rom. *confil. 121. in ver. exceptionis*, vbi dicit, quod  
 est opinio adeo controuersa, vt vix discerni possit, quae sit verior,  
 & vel communior. Declara tamen; quia si non fit nouatio, quan-  
 do in prima Scriptura obligationis est stipulatio, videl. verbum  
 praemissum, in secunda non, sed in secunda sunt verba, *sum contentus*  
 facere, vel similia, ita Alexand. *d. confil. 13. n. 5. ver. secundo respondeo, lib.*  
*7. 2. Declara*, nisi ex coniecturis contrarium apparet, quod vbi  
 licet nouate ope exceptionis. Alex. *d. confil. 13. n. 8. ver. idem vido-*  
*tuu tenet, lib. 2. Declara*, quia non fit nouatio etiam ope excep-  
 tionis, nisi ex manifestis coniecturis constat de mente contra-  
 hentium. Alex. *d. confil. 173. n. 6. circa fin. ver. & non obstant notata, lib.*  
*9. 7. Declara tamen*; quia aliquibus casibus oritur ope excep-  
 tionis, puta si facta sit pogoatio solutionis certa, non fit nouatio, quae  
 extinguat primam obligationem, sed si ageret ex prima durante  
 pogoatione, obfaret exceptio, ita Alexand. *confil. 72. in fin. lib. 6. v-*  
*bi*, quod non sequitur propterea, quod si aliquo casu inducitur  
 ope exceptionis, quod inducatur in omnibus casibus, in quibus  
 de iure antiquo inducebatur. Alia in surrerit quaestio super no-  
 uatione expressa aliquibus asserentibus non sufficere coniectu-  
 ras, neque praesumptiones; quia vbi requiritur expressum, non  
 sufficit tacitum, & plene Menoch. *de recuper. remed. 9. n. 378. & seq.*  
 vbi latissime, Gabr. *confil. 155. n. 17. vbi*, quod magis communis  
 est, quod non fiat, nisi expresse, lib. 1. Contrarium tenent alii;  
 quia quod probabilibus coniecturis probatur, dicit constare ex-  
 presse; quia taciti, & expressi par est virtus. Alexand. *confil. 13. n. 8.*  
 lib. 1. Afflic. *dec. 44. n. 15. Corn. confil. 33. n. 23. lib. 2. Declara*; quia  
 non statim coniecturis, nisi sint adeo apparentes, & vrgentes, quae  
 constent partes voluisse nouare. Socin. *d. confil. 21. n. 3. lib. 1. & plenius*  
 Menoch. *in tract. de recuper. in 9. remed. vbi n. 388. & seq.* ponit qua-  
 tuor coniecturas solemnes, & quod debeant esse efficaces coniec-  
 turae. Dec. *confil. 400. in fin. & vrgentes*. Rimin. Jun. *confil. 201. n.*  
*15. & 16. plenissime v. v. ad dec. Afflic. 553. num. 4. & seq. vbi*, quod  
 debent esse vrgentissimae coniecturae, vt inducatur nouatio, & quae  
 requirantur coniecturae manifestissimae. Alexand. *confil. 110. lib. 2.*  
 duplicatur *lib. 3. confil. 173. num. 6.*

**Nouatio ex quibus, & quando inducatur, vel non. Con-  
 cl. 119.**

**N**ouatio vario modo facta, seu praesumpta fuit; nam de iure  
 antiquissimo Digestorum fiebat nouatio, si secunda obli-

gatio continebat minus, quam prima. Alex. *confil. 13. v. v. & consideratis*  
 n. 4. ver. nec etiam praedictis obstat, lib. 2. Postea contrarium fuit sta-  
 tutum de iure Digestorum, & iure Codicis, quod imo nouatio  
 non fieret, quando secunda obligatio contineret minus, etiam si  
 in secunda obligatione interuenisset secunda persona, *l. cum quis*  
*in §. pen. ff. de ver. oblig. g. secus*, si secunda obligatio plus contine-  
 ret, quam prima etiam solo tempore, *l. penult. vbi Bart. & alii, ff. de*  
*pr. tor. stipul. adeo*, quod si contineret tantumdem, non fiebat nouatio  
 nisi secunda contineret quod diuersum a prima, *l. secundum Corne-*  
*lianum. ff. de nouatio. ita lucin. & Alex. d. confil. 13. in princ. lib. 2. v. v.*  
 timo de iure Codicis fuit inductum, quod etiam in casibus, in quibus  
 de iure Digestorum, quod secunda obligatio continebat plusquam  
 prima, non inducatur nouatio, nisi expresse agatur, *l. fin. C. de nou-*  
*at. Alex. d. confil. 13. in princ. lib. 2. Declara* igitur inducitur, si fiat  
 expresse, & non alias, *l. fin. C. de nouat. & ista est nouatio*, quod fit ipso  
 iure. Bald. *confil. 3. 18. Practica ciuitatis. n. 4. ver. & si dicitur, lib. 1. Rom.*  
*confil. 211. Allegationes, in princ. vbi apofit. in ver. praesumimus*. Alexand.  
*d. confil. 13. v. v. in princ. lib. 2. Declara* igitur, quod si obligatur pro debito  
 alieno etiam vt principalis, praesumitur potius, vt fideiussor, quam  
 nouandi. Rom. *confil. 211. Allegationes, in princ. ver. is tamen non*  
*refragantibus*. Amplia, quia nouatio etiam fit sine expressione per  
 instrumentum, & pactum contrarium primo; sed tamen ista est  
 nouatio, quae ipso iure non inducitur, sed ope exceptionis duntaxat.  
 Bald. *confil. 318. Practica ciuitatis. num. 4. ver. & si dicitur, lib. 1.*  
 Et vbiunque secunda obligatio non comparitur cum prima,  
 semper fit nouatio Dec. *confil. 564. num. 14. & 15. apofit. ad singul.*  
*Matth. lib. 178. in fin. Cephal. confil. 454. num. 18. & seq. plene Meno-*  
*chius de recuper. 9. remed. num. 391. Declara*, quod dicitur induci  
 nouationem, quando secundus contractus est incompatibilis  
 cum primo in totum; secus si in parte, ita videtur velle Fier. Gabr.  
*confil. 81. n. 3. & seq. Et quod fit ex interuallo pactum diuer-*  
*sum a primo, fit nouatio. Surd. d. confil. 145. n. 27. lib. 1. Imo noua-*  
*tio fit in eo*, in quo oritur repugnantia, vt in vno pacto. Crauert.  
*confil. 167. num. 9. vbi*, quod fit nouatio, si fiat secunda obligatio, in  
 qua pacta sunt diuersa, & incompatibilia. Et quod nouatio in-  
 ducatur, quando secunda obligatio, vel secundus actus repugnat  
 primae obligationi, vel primo actui. Dec. *in l. pacta nouissima. n. 2. C.*  
*de pact. plene Menoch. de recuper. remed. 9. n. 390. & 391. plenissime*  
*Surd. confil. 145. n. 24. & seq. vbi de* communi, quod l. fin. C. de nou.  
 non habet locum, quando repugnat contractus secundus primo.  
 Amplia; quia nouatio fit magis de facti praesertationibus, quam in  
 dispositiua contractus; quia si aliquid est dictum in praesertationi-  
 bus, & postea ex interuallo fiat ille actus, censetur recessum a dictis  
 in praesertationibus; secus si sunt dicta, & dispositiua in contractu;  
 quia per alium contractum ex interuallo non censetur a primo  
 recessum. Alex. *confil. 27. Attentis narratis. n. 4. & seq. ver. quod licet,*  
*lib. 3. vbi*, quod si voluissent derogare partes primo contractui, di-  
 xissent. Restringe, vt non procedat, maxime, quando ex primo  
 contractu contrahentes acquisiuerunt in tertio, stante statuto,  
 prout Cremonae, quod possit ius acquiri absentibus; quia per secun-  
 dum contractum nunquam censetur recessum a primo in praui-  
 dicium iuris tertio quaesiti ex primo; quia neque possent, si vellent.  
 Alex. *d. confil. 27. n. 2. & seq. ver. & puro breuiter, lib. 3. vbi*, quod exe-  
 quutores, qui poterant pro executione testamenti, si semel rem  
 stabilem vendiderunt cum pacto retrouendendi ad fauorem haer-  
 edis, vendentes secundo loco eandem rem non tollunt pactum  
 retrouendendi, & haeres ex eo poterit agere. Amplia; quia licet  
 non fiat nouatio ipso iure, nisi dicatur expresse; tamen fit ope ex-  
 ceptionis omni casu, in quo de iure antiquo fiebat, veluti per ad-  
 iectionem personae nouae ciuitatis, vt etiam temporis. Fulg.  
*confil. 129. Matthew Cimator*, vbi inclinatur in hanc partem propter  
 gloffas. Contrarium tenet Fulg. *d. confil. 129. col. fin. ver. ad quod in*  
*diuersam, & communem* dicit Jafon in l. C. de iudic. in fin. & quod  
 ista sit magis communis opinio, late Alex. *confil. 72. v. v. in pr. vbi*  
 tueretur eam, lib. 2. Declara; quia fit ope exceptionis, quando con-  
 flat ex coniecturis, communem dicit Dec. *confil. 409. in fin. Et*  
 quod fiat nouatio ex solis coniecturis, quia satis dicitur expressa.  
 Menoch. *casu 235. num. 48. & seq. & confil. 374. n. 27. & 29. vbi* quod  
 haec expositio est fauorabilis; quia reducit nos ad ius antiquum.  
 Amplia; quia nouatio fit, quando debitor facit nouam obliga-  
 tionem pro omni eo, & toto, quod debet suo creditoribus. Bologn.  
*confil. 59. n. 5. in fin. vbi*, quod saltem est coniecturata. Extende vt  
 idem sit, quando pro executione laudi, vel alterius debiti fit obli-  
 gatio; quia tunc est quaedam transfusio, quae fit ipso iure, vel sal-  
 tem est coniecturata, quae fit ope exceptionis. Bologn. *d. confil. 59.*  
*num. 5. in princ. & per totum* Amplia; quia nouatio inducitur, si ex  
 mente apparet, puta si pro decem, quae tibi debeo, promitto quindecim,

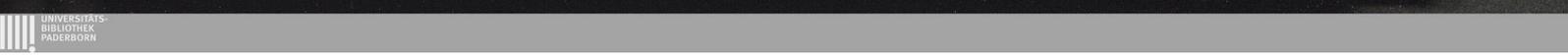


cim. vel aliud, inducta est nouatio; quia illa verba, *pro decem*, ex-  
 ponuntur, loco *decem*. *Paul. consil. 107. num. 23. & seq. lib. 3. plene* Ale-  
 xand. *consil. 13. Visis, & consideratis, num. 8. ver. idem tenet, lib. 2.* ¶ Am-  
 plia; quia nouatio fit etiam, quando probatur, quod vltima obli-  
 gatio fuit pro residuo, etiam si in obligatione non sit scriptum,  
 sed per testes probatur; quia licet non interuenit stipulari-  
 quoad residuum, sufficit pactum, vt ope exceptionis excluda-  
 tur. *Corn. consil. 23. n. 33. & seq. lib. 2.* ¶ Amplia; quia nouatio fit, qñ  
 secunda obligatio est plenior, & continet plus, quam prima. *Ias.*  
 23 *in l. qui vsu fructum, in princ. ff. de ver. oblig. ¶ Contrarium tenet* Soc-  
 cin. *d. consil. 21. lib. 1.* Declara; quia ampliatio est vera, sed fallit tri-  
 bus casibus: Primo in actione de dote: Secundo, quando in se-  
 cunda obligatione plenior fit ad cautionem maiorem: Tertio,  
 quando prima est pura, secunda plenior est penalis; ita incertus  
 author post regulas Socin. *Reg. 6. Stipulatio secunda continens.* ¶ Am-  
 plia; quando secunda obligatio continet longiorem dilationem.  
 25 ¶ Contrarium Socin. *d. consil. 21. n. 9. & seq. lib. 1.* vbi allegat Rotam  
 26 pro hac opinione. ¶ Declarat Alex. *consil. 72. in fin. lib. 6.* quod quan-  
 do prorogatio est de soluendo id, quod est in obligatione, oritur  
 exceptio, donec terminus veniat, sed non extinguuntur fideiuflo-  
 ria obligatio; secus, si obligatio prorogaretur, & idem dicit Soc.  
 27 *d. consil. 21. n. 10. lib. 1.* ¶ Amplia; quia habens actionem persona-  
 lem ex diligentia sua acquirat nouam actionem additionalem prima-  
 e ex sententia, & diligentia sua in obtinendo sententiam, per  
 quam poterit agere tanq̄ ex noua actione, si ex prima non posset  
 obtinere. *Calder. consil. 199. alias 3. de re iudic. vbi,* quod inducitur  
 nouatio ex sententia per modum additamenti remanente prima  
 28 actione personali. ¶ Amplia in confessione siue dotis, seu alterius  
 rei; quia si dicatur, quod omnis alia confessio facta computetur  
 in ista, inducitur nouatio, & cassatio aliarum confessionum, si per  
 quibus non debet fieri fundamentum, sine maiorem, siue mino-  
 29 rem contineant summam. *Ias. consil. 76. lib. 1.* ¶ Amplia; quia noua-  
 tio inducitur per stipulationem pene *l. obligatorum fere. §. fin. ff. de*  
*act. & oblig.* quando prima obligatio est lucratua; secus si onero-  
 sa, ita declarat Dec. ex mente Bart. cuius opinio, *quæ si comunem*  
 30 *consil. 12. n. 3. ver. septimo ex alio capite,* & de hac materia plene *Ias. in l.*  
*ita stipulatus, circa fin. ff. de ver. oblig. ¶ Declara, nisi adiectio pena, vel*  
 alterius obligationis esset appositae ad fauorem solius creditoris;  
 quia poterit petere primam obligationem, & committere adie-  
 ctionem pene ad sui fauorem. *Dec. d. consil. 12. per tot. vbi est casus.*  
 31 ¶ Amplia; quia per laudum arbitratoris fit nouatio voluntaria.  
*Bald. consil. 77. Quidam D. Galeatus, in princ. lib. 1. & consil. 485. Casus*  
*talis est, circa fin. ver. subtiliter etiam, lib. 5. vbi,* quod arbitramentum  
 est transactio; ergo oritur ex eo nouatio, vt liberentur fideiuflo-  
 res. *Dec. consil. 400. in fin. & quod oriatur nouatio ex laudo.* *Ang.*  
*consil. 30. col. per. Dec. consil. 300. n. 9. Imol. in l. fin. in §. in computatio-*  
 32 *ne, n. 13. C. de iur. delib. Gozad. consil. 38. n. 9. ¶ Contrarium tenet Soc.*  
*consil. 89. Dubium est apud Doct. n. 4. & seq. lib. 3. vbi,* quod censetur  
 ex necessitate; ergo cumlatina, & quod non fiat nouatio ex sen-  
 tentia, vel laudo, etiam si detur terminus ad soluendum; quia si  
 prima obligatio est fortior, non est extincta, plene *Fulg. consil. 141.*  
 33 *Nanes, & Corus, col. 4. in princ. ver. mouet praterca. ¶ Declara, vt non*  
 procedat ampliatio, quando in sententia esset expresse reserua-  
 tum ius antiquius, quod non censetur facta nouatio; quia tunc  
 non est facta, nec liberantur fideiuflores. *Bald. consil. 77. ver. in con-*  
 34 *trariarum, lib. 1. ¶ Declara; quia non fit nouatio circa decia p trans-*  
 actionem, vel rem iudicatam, nisi sit dictum in specie, non obstante.  
 35 *Corn. consil. 148. In presenti consultatione, per tot. lib. 2. ¶ Declara, quia*  
 nouatio, que oritur ex iuramento, sententia, vel laudo, non est ex-  
 tinctiua, sed accumulatiua nouæ actionis, ita *Ias. consil. 16. per tot.*  
 maxime in *fin. lib. 1. plenius idem Ias. consil. 168. In causa, & lite, n. 15.*  
 36 *lib. 4. ¶ Contrarium, quod si fiat compromissum super decisis per*  
 rem iudicatam, & feratur laudum, siue confirmatorium rei iudi-  
 catae, siue nullum, fiat nouatio extinctiua rei iudicatae, cuius virtus  
 in compromisso, & laudo et nullo est transfusa. *Fel. in c. inter Mo-*  
 37 *nasterium, n. 40. de re iudic. ¶ Declara forte contrarium, quod indu-*  
 catur nouatio extinctiua quoad fideiuflores. *Bald. consil. 485. Casus*  
 38 *talis est, circa fin. ver. subtiliter, lib. 5. ¶ Et procedit declaratio, etiam si*  
 laudum, vel arbitramentum sit homologatum per partes; quia  
 bene oritur noua actio, sed non extinguuntur antiqua; idem *Ias. d.*  
 39 *consil. 16. lib. 1. n. 2. & seq. ¶ Vide eundem Ias. consil. 168. col. antepen. lib.*  
 40 *4. vbi,* quando, & qualiter fiat nouatio ex sententia, vel laudo. ¶ Et  
 idem, si laudum, vel sententia, vel homologatio habeant paratam  
 41 executionem. *Ias. d. consil. 16. per tot. Vide, Arbitria sum, & c. Concl.*  
 42 *455. n. 7. ¶ Et quod ex sententia lata non inducatur nouatio laudi,*  
 neq; alterius obligationis. *Alex. consil. 181. num. 11. lib. 6. ¶ Extende;*  
 quia ex sententia non fit nouatio, neq; in reali, neq; in persona-

li iudicio, sed bene ex sententia confirmatoria actionis resoluta;  
 quod actione prima intentata adiuuatur ex sententia. *Rom. ple-*  
*ne consil. 121. Circa primum, col. 1. in fin. ver. quimio, & col. 2. in princ.*  
 Vide, *Nouatio quid sit, & de multiplici nouatione. Concl. 116. n. 8. & seq.*  
 Vide, *Nouatio sic multis modis, & Concl. 117. ¶ Restringe,* quando sen-  
 tentia esset absolutoria, vel extinctiua obligationis, quia bene  
 tunc inducitur nouatio ex sententia, vel laudo, aut decreto. *Bo-*  
*logn. consil. 59. n. 6. & seq. vbi late hoc comprobatur dicendo, quid sit,*  
 si non operatur extinctiua absolutoria. ¶ Et veritas est, quod ex sen-  
 tentia, & re iudicata oritur noua actio civilis. *Bart. in l. iulianus, ff. de*  
*cond. indeb. sed tamen non nouat, nec tollit præcedentem obli-*  
 gationem neq; præcedentem actionem. *J. nepari, & ibi Bart. ff. de fund.*  
*instrucl. Catre. in l. 1. C. de iudic. ¶ Amplia in transactione; quia per*  
 transactionem fit nouatio. *Bald. d. consil. 77. lib. 1. ¶ Amplia; quia*  
 nouatio fit per adiectionem persone ad stipulandum, quando  
 adiectio fuit facta, vt adiectus succedat in ius obligationis, & so-  
 lus interueniat in debito, & credito. *Baldus consil. 249. Super litem*  
*Thefaurariae, n. 2. ver. interdum transferunt, lib. 1. & duplicat. lib. 5.*  
*consil. 396. n. 6. lib. 5. ¶ Extende;* quia per adiectionem nouæ pete-  
 47 *nae semper fit nouatio, etiam si secunda obligatio continet ma-*  
 iorem, q̄ prima, quando noua persona interuenit per modum dele-  
 gationis propriae, vel improprae; vt quia iubet debitor nouam pe-  
 sionam obligat ex causa delegationis. *Franc. Aret. consil. 5. n. 3. ver.*  
*prima ignis, v. g. in fin. ¶ Declara;* quia si quis volens liberare obli-  
 gatum constituit se debitorem principalem, non dicitur fideiuflo-  
 48 *ror, & licet inducat nouationem, secus est, nisi iura primaria sint*  
*reseruata. Berr. consil. 291. in princ. lib. 3. ¶ Restringe,* vt non proce-  
 49 *dat, quando adiectio fieret solum ad effectum, vt adiectio solue-*  
 retur, quia dominus adhuc remanet creditor, licet tam sibi q̄ adie-  
 50 *cto solui possit. Bald. d. consil. 249. num. 2. ver. interdum, vt ad iur.*  
*lib. 1. & duplicat. lib. 5. consil. 396. num. 6. vbi,* quod potius cen-  
 setur facta aggregatio, quam nouatio. ¶ Restringe, quando est obli-  
 51 *gium; quia adiectio non inducit nouationem. Bald. d. consil. 249.*  
*n. 2. ver. interdum dubitatur, lib. 1. & duplicat. consil. 396. lib. 5.*  
 ¶ Amplia in datione in solutum, etiam si fiat per viam cessionis, vt  
 52 *Surd. plene consil. 145. n. 14. & seq. lib. 1. per tot. ¶ Amplia; quia noua-*  
 tio fit formalis, si dicatur, ex quidecim, quæ mihi debetis, promittit de-  
 cem, vel è contra. *Alex. consil. 13. Visis, n. 18. ver. idem tenet, lib. 2. Paul.*  
*consil. 107. n. 23. lib. 3. ¶ Amplia; quia nouatio fit, vbi cum partes*  
 addunt vel minuunt primum contractum. *Bald. consil. 349. Fata iur-*  
 53 *runt, n. 5. ver. item ille, lib. 1. ¶ Et ideo secunda obligatio continet*  
 maiorem summam ex eadem causa, & inter easdem personas in-  
 ducit nouationem, & liberationem: prima obligatio continet  
 54 *minorem summam et quoad fideiuflores. Bald. consil. 454.*  
*Quoad punctum, per tot. lib. 2. ¶ Extende;* quia vbi cum; ea, quæ sunt  
 55 *de substantia contractus, mutantur, vt si pretium consilium in*  
 pecunia mutetur in speciem, inducitur nouatio, etiam si secundum  
 contractus veniat in executione primi. *Bald. consil. 433. Cuius talis*  
 56 *est, n. 6. ve. sed imo videtur, lib. 5. ¶ Restringe regulariter, qñ secundus*  
 contractus venit ad executionem primi simpliciter, quia non  
 censetur inducta nouatio; quia reputatur vnus contractus; quæ-  
 57 *secundus reputatur, tanq̄ pactum, q̄ est pars alterius. Bald. d. consil.*  
*433. n. 6. ver. item quando, lib. 5. Pet. Anch. consil. 54. n. 3. ¶ Idem in sen-*  
 tentia, & laudo; quia cum sint ad executionem primi contractus  
 & prima obligationis, non extinguunt, & quatenus prima obli-  
 gatio sit fortior, ad eam potest reuerti, et si sententia, vel laudum  
 concedat tempus, q̄ datur miserationis causa condemnatis, quia  
 non propterea fit nouatio. *Fulg. d. consil. 141. col. 4. ver. auocet praterca.*  
 ¶ Restringe, qñ secundus contractus, nedum venit ad executionem  
 58 *primi, sed etiam reindicit in primum; quia semper attendit*  
 primus. *Bald. d. consil. 433. n. 6. in fin. ver. item quando duo sum, lib. 5.*  
*Abb. consil. 24. illud de iure, per tot. lib. 2. ¶ Restringe;* quia si facta sunt  
 capitula inter Principem, vel ciuitatem habentem iura Principis  
 prout ciuitas Senarum super vltimis restituentis per depositarium,  
 & postea fiant noua capitula, in quibus quantitas diuerfa conti-  
 59 *netur, sed nihil, p quem restitutio fieri debet, in hoc non est facta*  
 nouatio; quia imò secundum prima capitula fit interpretatio. *Abb.*  
 60 *consil. 24. per tot. lib. 2. ¶ Restringe,* quando esset pactum modifica-  
 61 *tiuum contractus; quia informat contractum. Bald. d. consil. 433. n.*  
*4. ver. item sciendum, lib. 5. & consil. 337. Et premitto, in princ. lib. 5. An-*  
 62 *char. d. consil. 54. n. 2. ver. primum, in princ. lib. 5. An-*  
 63 *quitua prioris obligationis etiam si minima continetur, vel tem-*  
 pore, non inducit nouationem. *Fulg. consil. 141. col. 4. ver. mouet praterca.*  
 ¶ Idem in stipulatione. ¶ Restringe, quia sententia esse-  
 64 *tur pure, & ego stipulor in diem, non fit nouatio. Fulg. consil. 41. col.*  
 4. *circa med. ver. sic etiam, vbi si quis acceptat laudum, vel sententiam*  
 continentem minus re, vel tempore, non censetur nouare, quia  
 agit

63 agere possit ex prima obligatione, quatenus sit fortior. ¶ Amplia, quia ex contractu Capserij, vel mercatoris de soluendo centum in certo loco per talem inducitur novatio, si ille, qui destinatus fuit ad tollendum sit paratus solvere, & paratam pecuniam offerat, quia tollitur prima obligatio. Bald. d. consil. 349. n. 3. ver. amplius  
 64 secundum, lib. 1. ¶ Extende; quia etiam ex jussu facto mercator sit novatio, si mercator describat jussum creditoris in libro suo, & ille acceptet. Bartol. & alii, in l. singularia, cuius opinionem dicit  
 65 communem Purpur. ibi not. n. 7. 4. ff. si ceri. per. ¶ Contrarium Barbat. consil. 37. lib. 1. vbi, quod nisi mercator dicat, quod pro illo debitor allumit onus soluendi, non fit novatio, sequitur Gabr. consil. 355. n. 20. & seq. lib. 1. vbi declarat. ¶ Declara; quia novatio, que fit mutatione personarum, liberat ipso iure, si vero adhibeatur nova persona, inducitur liberatio exceptiois, & hoc, quando repetitur prima obligatio, si vero non repetitur, non fit novatio, non contingit liberatio. Bald. consil. 454. in fin. lib. 2. ¶ Amplia; quia novatio fit ex delegatione crediti facta in alium apparenter, & existenter; secus, si apparenter, & non existenter, videl. quando esset actum, quod nihilominus ipse esset creditum ad delegantem, non obstante delegatione. Bald. d. consil. 396. n. 7. ver. sic, quando  
 66 lib. 5. & duplicatur, lib. 1. consil. 249. vbi d. consil. 145. n. 3. & seq. ¶ Extende, quia per solam delegationem factam a creditore de suo debitor ad favorem tertii, quando verque conscripsit, & acceptavit delegationem, operatur novationem, ita vt non dicatur amplius debitor delegantis, sed delegatarii. Franc. Aret. consil. 37. in causa. & punitio, per totum, Joan. de Imol. consil. 37. in fin. vbi dicit  
 67 communem. ¶ Declara, vt per Alexand. consil. 174. n. 2. & seq. lib. 7. videlicet, quando delegatur tanquam debitor, & vitur verbo delegantis, & delegatur tanquam talis promittit, alias non. Vi-  
 70 de eum. ¶ Imo, quod delegatio inducat novationem, licet non sit dictum expresse, quando is, cui assignatur alius debitor, acceptat obligationem tertii, inducitur novatio exceptiois secundum communem, Joa. de Imol. consil. 37. in fin. ver. item aduer-  
 71 tendum. ¶ Limita; quia duobus modis expressa fit novatio, extra illos non inducitur, primus est, quando fit formalis delegatio, quia debitor delegat suo creditori acceptant alium debitorem, qui tanquam debitor delegantis per stipulationem se obliget illi, cui fuit delegatus, vel per Scripturam promittat eis solvere, quia verbum, Promitto, in scriptis importat stipulationem. Alexand. consil. 173. n. 3. & seq. lib. 7. Gabriel. consil. 155. n. 20. & seq. lib. 1.  
 72 ¶ Secundus modus est, quando is, qui se obligat pro debitor, se obligat expresse creditori loco Titij debitoris, quia illa verba, lo-  
 73 debitoris, important novationem. Alexand. d. consil. 173. n. 3. lib. 7. vbi, quod extra istos duos casus non inducitur novatio expressa.  
 74 Gabriel. d. consil. 155. n. 20. & seq. lib. 1. ¶ Limita; quia si prima obligatio est specialis, secunda generalis, nunquam fit novatio, quia per genus non derogatur speciei, sed e contra. Alexand. consil. 13. in  
 75 fin. lib. 2. ¶ Limita; quia per secundam obligationem nullam, seu inuolidam non tollitur prima valida, & si secunda sit pinguior, puta cum fideiussore, vel pignore accessorio. Roman. consil. 441.  
 76 in fin. n. 8. & seq. ver. ex praxibus. ¶ Limita; quia novatio nunquam censetur facta, quando secunda obligatio non est voluntaria, sed necessaria. Alexand. d. consil. 72. n. 3. lib. 2. vbi, quod in dubio non  
 77 censetur exacto necessario recedere a iure suo. ¶ Limita; quia, p-  
 78 missio facta per tertium, p tali in dubio censetur facta fideiussorio nomine, non autem animo liberandi principalem debitorem. Imol. in l. delegare. ff. de nouat. Alexand. d. consil. 151. n. 3. lib. 2. nam ac-  
 79 cessorio obligati videtur, & non inducitur delegatio, neque novatio. l. vbi quis. ff. de constit. pecun. Barbat. consil. 37. colum. 5. & 6. lib. 1. Aret. in l. singularia, ad fin. ff. si ceri. per. quo fit, vt per interuen-  
 80 tum promittentis obligatio prima non fuerit sublata, facit l. fin. C. de nouat. Barbat. consil. 86. col. 7. lib. 4. Gozad. consil. 70. colum. 4.  
 81 Alexand. d. in l. qui vbi idem. ff. de verb. obligat. Limita, vt non procedat novatio, quando expresse non fuit actum, d. l. fin. C. de novatio. imo  
 82 hodie tacite presumitur agi, quod non fiat novatio, nisi dicatur expresse. Bald. consil. 249. Super libro 1. hysauraris, in fin. ver. quartum  
 83 est, lib. 1. quod duplicatur lib. 5. consil. 396. vbi, quod imo videtur tacite actum, quod non fiat, ita quod per transportationem cre-  
 84 ditum in personam alterius non censetur facta novatio. ¶ Ex-  
 85 tendere etiam in lege noua, quia licet introducat nouam actionem, non tamen censetur extinguere actiones ex lege antiqua resis-  
 86 tantes, sed erit cumulatiua. Fulg. consil. 96. Antonius transiens. num. 2.  
 87 ¶ Extende; quia si conduxi ad nouennium aliquid, & ante fini-  
 88 tam locationem condico iterum eadem bona ad nouennium non censetur facta novatio prima locationis, sed secunda inci-  
 89 pienda sine prima. Alex. consil. 73. Ponderatis, in princ. lib. 2. ¶ Declara; nisi in secunda locacione dicatur, quod locat hinc ad nouem an-

nos; quia licet non sit facta novatio extinctiua, tamen secunda incipit a die locationis propter dictionem, Hinc ad nouem annos, imo dies locationis continetur in nouem annis. Alexand. d. consil. 75. lib. 2. per totum, vbi est casus. ¶ Declara, vt procedat, quando no-  
 80 uatio fieret, seu pratenderetur facta coequaliter, vt quia idem continetur in secunda, quod continetur in prima obligatione, tunc non censetur facta in dubio, nisi expresse sit actum, secus si obligatio non est aequalis, sed continet plus, vel minus; quia cen-  
 81 setur facta, etiam si non sit dictum, secundum iura antiqua. Dec. consil. 12. Et pro tenui facultate mea, & temporis angustia, in princ. ver. praxera. ¶ Restringe; quia imo novatio fit tacite, quando causa  
 82 obligationis mutatur, vel forma prima non seruat. Baldus consil. 128. Factum tale, circ. fin. ver. & si dicat, lib. 2. ¶ Limita; quia in ca-  
 83 pitulis eum Principe actis; quia habent vim legis, non fit novatio, nisi in iis, q simul stare non possunt, prout in legibus, & quia in dubio non presumitur novatio. Abbas consil. 24. Illud de iure, per tot. lib. 2. ¶ Limita in casu notabili; quia si sum descriptus cre-  
 84 ditor in libris Theaurarii, & deinde loco mei describat Titium, & deinde Titius faciat iterum eandem meam partitam referbere, non dicitur facta novatio, ita q Titio deo cto creditores sui  
 85 praeferri debeant; quia Titius a me presumitur adiectus solutio-  
 86 ni, non autem censetur facta novatio per transportationem dicti crediti de persona mea in personam illius. Bald. consil. 249. per to-  
 87 tum, lib. 1. vbi est casus, & duplicatur lib. 5. consil. 396. ¶ Declara, vt li-  
 88 mitatio procedat in dubio, sed quando appareret, quod transpor-  
 89 tatio fuit facta de credito, quod erat in persona mea, in perso-  
 90 nam alterius, vt ipse succederet in credito, tunc secus esset. Bald. d. consil. 249. n. 2. circa prim. numeri, ver. interdum transfertur, li. 1. & duplicatur lib. 5. consil. 396. n. 6. ¶ Limita; quia novatio non  
 91 censetur facta per adiectionem fideiussionis nouae; quia aequalis obligatio non inducit novationem. Bald. consil. 266. Proponitur, quod quidam, in princ. lib. 1. & idem videtur tenere d. consil. 396. in li-  
 92 bris Theaurarii, num. 6. in fin. ver. interdum dubitatur, lib. 5. quod du-  
 93 plicatur lib. 1. consil. 249. Castrensis consil. 311. lib. 1. ¶ Extende; quia  
 94 non fit novatio ad liberandum correum in solidum obligatum, licet aliter composuerit cum creditore, & dederit fideiussorem nouum, nisi sit dictum expresse. Castr. consil. 392. Non reperio, prope  
 95 fin. ver. nec obstat, lib. 1. maxime, quando facta fuit protestatio. ¶ Li-  
 96 mita; quia novatio praedicialis non inducitur contra commu-  
 97 nitatem per adiectionem nouae obligationis factam cum mini-  
 98 stris communitatis; quia sicut non possent expresse praedicare communitati, ita nec tacite. Bald. consil. 266. in princ. n. 2. lib. 1. ¶ Li-  
 99 mita; quia novatio non fit, nisi stipulatione. Socin. d. consil. 89. n. 3. lib. 3. quod intelligas tacite, & ex coniecturis, sed bene expresse potest fieri alio contractu, quam per stipulationem. Socin. consil. 21. n. 9. lib. 1. & quod requiratur stipulatio. Alex. consil. 13. lib. 2. ¶ Li-  
 100 mita; quia licet fiat novatio ex secunda obligatione, vel conuentione magis plene, quasi prima sit in secundam transfusa; secus si secunda sit minus plena, & multo minus, si secunda est nulla. Castr. consil. 52. col. 2. prope fin. ver. si enim foret, lib. 2. & quod novatio non fiat, si secunda continet minus. Alex. consil. 13. Vifis, & conside-  
 101 ratis, in princ. lib. 2. ¶ Restringe, quando secunda obligatio continet  
 102 plus; quia semper censetur facta novatio, nisi fit ex diuersa causa, vel diuersa persona. Alex. consil. 13. col. 2. in princ. ver. nec ad hoc obstat, lib. 2. & n. 3. ¶ Limita, quando in secundo contractu est iuramen-  
 103 tum, non est facta novatio: Primo; quia iuramentum accumulatio-  
 104 nat obligationem obligationi. Rimin. Jun. consil. 201. Et prima conside-  
 105 ratione, n. 2. & seq. lib. 2. ¶ Limita, quando actus fit ex necessitate;  
 106 quia non censetur facta novatio. Alex. consil. 72. nu. 3. ver. confirma-  
 107 tur, lib. 2. ¶ Limita in dote; quia novatio non inducitur, nisi expe-  
 108 diat doti. Rim. Jun. d. consil. 201. n. 22. & seq. lib. 2. ¶ Limita; quia no-  
 109 uatio non censetur facta de obligatione praecedenti, quam partes ignorabant; quia per suos ministros in partibus longinquis erat  
 110 facta. Alex. d. consil. 13. Vifis, in fi. lib. 2. ¶ Limita; quia novatio non cen-  
 111 setur facta, qn partes in aliquo modificant contractum; quia mo-  
 112 dificatio praesupponit primum contractum extare, novatio vero primum contractum extinguit, & ideo multum refert, an partes  
 113 velint extinguere contractum primum, & semper est novatio, an vero primum contractum stare velint, & est modificatio. Bald. in l. pacta nouissima. C. de pact. n. 10. ver. ego dico, vbi, quod est reformatio, non novatio. Petr. Anchar. plene consil. 54. Apparet ex ellemare, num. 2. ver. sed certe. ¶ Alexand. consil. 217. Pifo quodam, in princ. lib. 7. ¶  
 114 quod est vltimum consilium, dicit aliter, quod si callantur anti-  
 115 qua instrumenta, praeterquam quoad hypothecam, dicitur facta novatio quoad personalem actionem, non quoad hypothecam, & licet in vltimo instrumento nouante non sit hypotheca aliqua; tamen remanet viua hypotheca aliorum instrumentorum



97 rum caſſatorum, quæ poteſt exerceri. ¶ Declara limitationem, vt procedat; quando ſubſtantialia contractus non mutantur, alias ſecus, quia ſi pretium in venditione mutetur in ſpeciem in ſecundo contractu etiam tendente ad exequutionem primi, nihilominus eſt nouatio, licet primum non extingatur propter mutationem ſubſtantialem. Bald. conſil. 433. *Cafus talis, n. 6. lib. 6.* ¶ Limita, quia ſi locator habens fideiuſſorem conſentiat ſublocationi faciendæ per primum conductorem, non cenſetur nouare, neque liberare ſuum fideiuſſorem, & principalem conductorem. Dec. in *c. de cauſis, n. 6. & 7. de offic. deleg. & conſil. 93.* plene Marfil. in *rubr. de fideiuſſor.*

99 ¶ Limita; quia ſi creditor prorogatur terminum debitori ad ſoluendum, non liberatur fideiuſſor, plene Jaſ. in *l. 1. prope fin. ver. quid tenendum. Codic. de iudic.* vbi recitat pro vtraque parte, & declarat, vnde, quæ ibi poſuit. Fulg. conſil. 129. *Matheus, per totum,* arguit pro vtraque parte, & dicit cauſam concordandam; tamen de rigore iuris dicit in fin. non eſſe factam nouationem; quia ſi facta eſt obligatio contra fideiuſſorem, dilatio ſolutionis non extinguit, niſi expreſſe fit actum, primam obligationem, &c. & apoſtill. in *ver. differenda,* dat

100 concord. plures. ¶ Et quod non fiat nouatio ex prorogatione termini, niſi expreſſe agatur, tenent Caſtr. in *l. Valerianus. ff. de prator. ſtipul. & in l. 2. ff. de nouatio.* Jaſ. in *l. qui bis idem, colum. 3. in princ. ff. de ver. obligat.* Socin. conſil. 89. *Dubium eſt, colum. 3. lib. 3.* Alex. in *l. qui vſum fructum, ff. de ver. oblig. & conſil. 10.* *Vſus diſputationibus, colum. pen. conſil. 13.* *Vſus, & conſideratus, col. vltima, & per totum, & conſil. 72.* *Vſus, & diſtingenter conſideratus, lib. 2.* vbi dicit, quod iſta eſt magis communis \* opinio, idem tenet Socin. conſil. 21. *per tot. lib. 1.* Jaſ. in *l. ſingularia, ff. ſi cert. pet. & ibi Dec. col. penult. Aretin. in §. praterea. Inſtit. quibus mod. toll. obligat.* vbi, quia obtineretur in practica, & quod alias fuit ſequutus conſulendo hanc partem Raphael. dicit in *d. l. 2. ff. de nouat.* quod ita teneret iudicando, & conſulendo contra Bart. Rip. in *l. 4. §. ſi ex conuentione, n. 7. & 8. ff. de re iudic.* dicit quod iſta eſt magis \* communis opinio quicquid dixerit Dec. d. conſil. 400. in fin. vbi dicit magis \* communem cum Bart. ſed veritas eſt in contrarium, vt ipſe dicit, & pro hac parte eſt decif. *Rota 860.* alias eſt *1. de poſ. in antiq.* & maxime, quando fideiuſſor non eſt obligatus ad tempus; quia per prorogationem termini non cenſetur liberatus. Angel. in *l. ſed ſi manente, ff. de precar. & in l. ſi vnus, §. 1. ff. de pact. Marfil. in rubr. de fideiuſſ. n. 89.* & facit; quia prorogatio cenſetur facta ſub eisdem pignoriſibus, clauſulis aliis, de quibus in prima obligatione. *Negul. de pignori. in 6. parte princ. in 3. memb. n. 6.* Alex. pleniffime conſil. 72. *Habit. a. per totum, maxime n. 9. & ſeq. lib. 6.* vbi tollit contraria.

101 ¶ Contrarium tenet Bart. in *l. 2. ff. de nouatio.* & in *d. l. Valerianus. ff. de prator. ſtipul.* vbi etiam Angel. qui dicit, quod non fit nouatio ipſo iure, ſed ope exceptionis, ſequitur Imol. in *l. qui vſum fructum. ff. de ver. obligat.* Alexand. in *l. 4. §. ex conuentione, ff. de re iudic.* vbi dicit hanc \* communem, & magis \* communem, prout etiam magis

102 dicit communem Dec. conſil. 400. in fin. ¶ Declara; quia opinio \* prima hodie eſt communis, & magis communis, \* opinio vero \* Bart. fuit communis, & magis \* communis vſque ad certa tempora, ita apoſtilla fin. in *l. fin. C. de nouatio.* Socin. d. conſil. 89. *lib. 3.* Vi-

103 de ſupra Concl. 118. vbi plenus recitantur opin. & fit declaratio. ¶ Extende; quia per prorogationem ſocietatis in ita ad certum tempus non fit nouatio. Dec. d. conſil. 400. *Vſo eleganti, n. 2.* ¶ Declara; quia ſi diuerſa eſt dilatio, & fideiuſſores de nouo ſe obligauerint, fit nouatio. Jaſ. in *l. qui bis idem, n. 5. ff. de ver. obligat.* Dec. conſil. 464. *n. 5.* Crauet. conſil. 167. *n. 9. & 12.* *Crot. conſil. 137. n. 3. cum ſeq. lib. 2.* *Cephal. conſil. 66. n. 22.* *Non. conſil. 82. n. 15. & ſeq.* *Simon de Præt. conſil. 133. n. 3. & 4.* *Caual. decif. 20. num. 4. & ſeq. lib. 1.* *Rota Roman. conſil. 133. n. 3. & 4.*

105 *duerſ. decif. 562. part. 1. per tot.* ¶ Et ſaltem fit ope exceptionis. Bart. in *d. l. Valerianus. num. 4. ff. de prator. ſtipul.* & eſt communis \* opinio Jaſ. d. *l. qui bis idem, num. 5. ff. de ver. obligat.* vbi Alciat. num. 19. *Zafius num. 30.* idem Jaſ. in *l. 1. c. de iudic. num. 18. ver. limita.* vbi Iacobus de S. Georgio, num. 18. *Corn. ver. poteſt pro concordia.* *Rota Roman. diuerſ. decif. 562. n. 12. part. 1.* ¶ Declara; quia multum refert, an obligatio ſit adiecta obligationi finitura tempore, vt quia ſi ſe obligat pro tribus annis ſoluere aſſectum, & facta prorogatione locationis non eſt obligatus, & per prorogationem liberatur; aut eſt obligatus ſimpliciter pro tanto, & per prorogationem termini non liberatur; quia ſemper eſt eadem obligatio. Dec. conſil. 93. *Pro renu. in prim. & per tot. & idem dicit Alexand. conſil. 72. Habita, num. 4. & ſeq. lib. 6.* ¶ Declara; quia ſi obligatio eſt prorogata, ſemper fit nouatio, aut ſolutio obligationis prorogatur, & non fit nouatio. Socin. Sen. conſil. 21. *n. 10. & ſeq. lib. 1.* Dec. d. conſil. 93. in fin. vbi ſic declarat. Vide plenius, *Fideiuſſor. Concl. 317. n. 30. & ſeq. ¶ Li-*

108 *mita;* quia non fit nouatio ex contractu neceſſario; quia ſi non

109 durat, datur regressus ad prima iura. Boer. decif. 332. in fin. ¶ Limita,

quæ vbiq; in actu nouante, vel contractu ſunt conſeruata iura priſtina, non inducitur nouatio. Gozad. d. conſil. 38. *col. 1. n. 1.* quem ſequitur Gabriel. lib. 3. *tit. de nouatio. Concl. 1. num. 56.* *Bertrandi. conſil. 291. lib. 3. in princ.* ¶ Extende idem in laudo, & arbitrato; quia non inducitur nouatio, ſi iura antiqua ſunt conſeruata in tranſactione. Baldus conſil. 77. *ver. in contrarium, lib. 1.* *Purpurat. in ſingularia. §. ſi nummos, num. 69. ff. ſi cert. pet.* ¶ Extende in noua obligatione; quia licet per ſecundam, vel per ſolutionem tollatur ſecus eſt, quando fit referuatio expreſſa. Boer. d. decif. 332. *circ. fin. ver. eſt conſilium,* vbi magnificat hanc cautelam. ¶ Contrarium, quod ſi facta eſt nouatio cum clauſula, *Sine præiudicio iurum ſuorum,* non tollat nouationem; quia non poteſt referri ad diſpoſita ſpecifica. Nat. conſil. 403. *num. 7. in fin.* *Menoch. conſil. 2. n. 17.* alias eſſet proteſtatio contraria facta, que non attenditur. Dec. conſil. 460. *num. 5.* *Grat. conſil. 37. num. 35. lib. 1.* *Roland. conſil. 51. num. 28. lib. 2.* *Cephal. conſil. 223. num. 38.* *Grammat. decif. 49. in fin.* ¶ Declara forte; quia ſi addit clauſula, *Sine præiudicio iurum ſuorum, & non alias, aliter, nec alio modo,* potius factum, quam clauſula, & proteſtatio contraria deſtruitur. Felin. in *c. in noſtra, coroll. 4. 4. de refer. Bili. gnet. decif. 3. & 4. de refer.* quia talis clauſula reddit actum conditionalem. Baldus in *auth. ingreſſus, num. 7. C. de iacros. Ecd. Alexand. conſil. 3. num. 5. lib. 1.* *Jaſon in l. fin. num. 1. 40. C. de iur. emphyteut. Paril. conſil. 19. num. 18. lib. 1.* ¶ Quando fit proteſtatio per creditorem per nouam concordiam, & receptionem noui fideiuſſoris, non interueniam concordiam, & receptionem noui fideiuſſoris, neque nouationem facere, bene tunc non fit nouatio, neque liberatur obligati in prima obligatione. Caſtrenſis conſil. 392. *circ. fin. ver. item non obſtat, lib. 1.* vbi, quod ita faciunt bene petiti. ¶ Limita; quia quando ſecunda obligatio fit, iura iuris addendo, tunc non fit nouatio. *Cephal. conſil. 454. num. 70.* Vide plene Ant. Gabriel. lib. 3. *tit. de nouatio. Concl. 1.* *Nouatio hodie quando inducatur.*

Nouerca quis fit, & quibus comparetur. Concl. 120.

NOUERCA eſt matrigna, que iniuſta mater dicitur: *Eſt mater hi namque domi loco matris iniuſta nouerca.* ¶ Hinc dicitur, quod omnis precipitata ſententia, & precipitata voluntas dicitur nouerca iniuſtitia. Cardin. in *clm. paſtoralis. §. verum, de re iudic.* ¶ Et male præſumit lex de nouerca bus inſidiis, & conſiliis, vt plene termin. *Iun. conſil. 428. num. 9. & ſeq.* vbi allegat Bald. Caſtr. *Corn. & alios.* ¶ Extende; quia omnis renunciatio facta per filios primi matrimonii præſumitur de facili ex dolo nouerca nauerca, idem Riminald. conſil. 428. *num. 20. & ſeq.* vbi multa contra nouercas, & earum inſidias. ¶ Et lex male præſumit de nouerca, quali eius blias dicitis parentes male tractent filios, *l. 4. C. de inoff. teſtam. vbi gl. p. n. verſus.* ¶ Rixofa præſumitur nouerca priuigno; ideo licet pupilli non poſſit prouocare ad diuiſionem ſine cauſa legitima, bene prouocat, ne recipiat nouercam in ſocietatem; quia rixofa dicitur. *Caſtrenſis conſil. 179. in cauſa, col. fin. ver. ſuper quarto, lib. 1.* Vide *Miſcardum Concl. 196. Quid præſumendum de Binubio.*

Nouitius quis dicatur. Concl. 121.

REGVLA eſt, quod nouitius dicitur is, qui intravit Monasterium, etiam ſi poſtea receſſerit intra ſex meſes, ſi reuertitur; quia adhuc erit nouitius. *Alexand. conſil. 34. Vſus, & ponderis, in princ. lib. 5. & conſil. 54. Vſo puncto, num. 2. lib. 4.* quod eſt Vincentii Palæotti. ¶ Si nouus incolæ, & nouus habitator dicitur is, qui per aliquod tempus habitauit, poſtea receſſit; quia ſi iterum reuertitur, gaudet beneficio venientium ad habitandum, quando ſine fraude fecit, vt quia bannum, & priuilegium fuit conſiſum, poſtquam receſſerit; quia non potuit diuare. *Alexand. d. conſil. 34. lib. 5. per totum.* ¶ Declara; quia nouus habitator dicitur is, quæ forenſis venerat ad habitandum, poſtea cum ſterilitate vniuersi, vel duos annos, receſſit in patria ſua, & ſtetit ſex annos abſens; quia ſi redeat poſt quinque annos, dicitur omnino nouus; quia quinque annos abſens erat priuatus primo aduentu. *penult. Cod. de domeſt. & profeſ. lib. 11. vbi Bart. Alexand. conſil. 54. Vſo, num. 5. lib. 4.* quod eſt Vincentii Palæotti.

Noui operis nunciatio cui competat. Concl. 122.

NUNCIATIO competit omnibus aduerſus ædificatum in loco publico. Bald. conſil. 464. *Quatuor ſunt, circa fin. ver. Alii certif. lib. 4.* ¶ Amplia; quia competit cuiſcunq; domino, in cuius præiudicium fit nouum opus. ¶ Extende; quia in dubio nunciatio impedit fabricari, et ſi non conſtet de iure nunciatis, ab-





iniuria contemnitur, incipit ligare quoad Decem. Feder. consil. 11.  
 Queritur, an excommunicatio, in prim. & per totum. ¶ Limita, quia in  
 nullis habent eundem effectum, nullitatis dictio ita deservit ne-  
 gotium principale ad superiorem, quemadmodum appellatio.  
 Lap. d. allegat. 108. Allegat. in princ. Corn. consil. 11. num. 5. lib. quarto.  
 ¶ Declara tamen, quod nullitatis dictio deouletur cognitionem  
 negotii principalis sub conditione, videlicet si sententia sit nulla  
 ex defectu actorum substantialium iudicii, vt cognoscatur ex in-  
 tegro, & omnia acta iterato fiant, & pronuncietur ex integro; si  
 vero acta sunt valida, & nullitas influit in solam sententiam po-  
 test ex primis actis iudicari, & sententiam, & dicendo male appel-  
 lantem censetur confirmare; quia nullum potest confirmari. Lap.  
 d. alleg. 108. ver. secunda ratio, num. 2. v. g. in fin. Vide, Sententia nulla  
 quando possit. 158.

Nullitas euidentis quando dicatur. Concl. 133.

VIDENS nullitas si requiratur ex forma statuti, vel alias, non  
 sufficit, quod sit velata, vel non euidentis. Roman. consil. 265. in  
 casu proposito, in fin.

Nullitatem allegare qui possint, vel non. Concl. 134.

QUI LIBET potest allegare nullitatem actus etiam facti ab  
 allegante nullitatem, quando nullitas in iudicio fuit causa-  
 ta. Alexand. consil. 103. Discussum, num. 5. in fin. ver. non obstant sententia,  
 am segg. lib. 1. Vide, Actus contra legem factus. Concl. 141. ¶ Amplia in  
 contractu, quia ille, qui gessit contractum ipso iure nullum, pos-  
 set, quia fecit actum nullum allegare nullitatem. Alexand. consil.  
 113, num. 6. ver. & regulariter. Vide, Actus nullus, vel prohibitus. Con-  
 sil. 143. Vide, Nullitas causata ad fauorem. Concl. 145. ¶ Limita; quia  
 is, qui habuit sententiam ad sui fauorem, non potest, neque ha-  
 bens causam ab eo dicere de iniuria. Alexand. consil. 123. Discussum,  
 citum. 2. in fin. ver. nec dicitur. & col. 3. in princ. lib. 1. allegat text. in l. si  
 seruus plurimum, §. 1. ff. de leg. 1. quam dicit non esse alibi secundum  
 Dynam.

Nullitas regulariter impedit executionem sententia, & quando secus. Concl. 135.

REGULARITER nullitas impedit executionem sententia.  
 ¶ Geminian. consil. 57. num. 3. ver. quia exceptio nullitatis. ¶ Et ideo  
 iudex, qui pronunciauit, non potest aliquid exequi de pronun-  
 ciatas pendente causa nullitatis. Bald. consil. 429. lib. 2. incip. Punctus  
 3. ubi. ¶ Declara, vt procedat, quando nullitas proponitur coram  
 iudice competentis, scilicet si eorum incompetenti. Bald. consil. 440.  
 ¶ Premissis verbis, nu. 2. ver. applicando. lib. 4. ¶ Contrarium, quod imo  
 exceptio nullitatis non impedit executionem, dicit Castr. con-  
 sil. 381. In presenti consultatione, lib. 2. ¶ Declara; quia nullitatis exce-  
 ptio impedit executionem, quando nullitas apparet ex actis,  
 atq; alia extrinseca probatione, vel quando potest in continenti  
 probari, scilicet si requiratur altiore indaginem. Castr. d. consil. 381.  
 ¶ in princ. lib. 2. ¶ Idem, quando sententia esset lata in absentem ex  
 falsis allegationibus; quia exceptio nullitatis impedit execu-  
 tionem. Castr. d. consil. 381. in princ. lib. 2. allegat l. si prator. §. Marcell.  
 7. ff. de iudic. ¶ Declara; quia nullitas proponitur quandoque per  
 viam exceptionis, & tunc si probatur nullitas, impedit execu-  
 tionem laudi habentis ex forma statuti executionem paratam;  
 si vero proponitur per viam principalis nullitatis, & petitionis,  
 tunc non retardat executionem laudi praedicti. Castr. consil. 260.  
 ¶ in princ. lib. 2. ¶ Declara; quia nullitas est notoria, vel in continenti offertur probatio, de-  
 bet impedire executionem, l. 4. §. condemnatum, vbi Bart. & alii,  
 §. si iure iudic. Castr. consil. 99. in princ. lib. 2. ¶ Amplia; quia nullitas  
 intertata contra sententiam criminalem semper impedit exe-  
 cutionem, quando continet poenam irretractabilem, etiam si  
 requiratur nullitas altiore indaginem, communem dicit Clarus  
 in prac. crim. §. final. quest. 94. num. 10. ver. scias autem. Vide Conclu-  
 sionem proxime sequentem. ¶ Extende; quia pendente nullitate  
 non potest condemnari in poenam capitis offendi ex forma sta-  
 tuti. Clarus d. quest. 94. num. 10. ver. scias autem, vbi dicitur  
 communem. Vide, Executio sententia,  
 Concl. 490.

Nullitas quando impediatur executionem trium con-  
 formium, vel non. Concl. 136.

NULLITAS & iniuria, quando est probata, & in promptu  
 ex eisdem actis, & non requirit altiore indaginem, impe-  
 dit executionem trium conformium. Oldrad. consil. 106. num. 4.  
 ver. & si dicitur. Alexand. consil. 77. In causa, & lre, circa fin. ver. deniq;  
 lib. 2. Bald. in l. 1. C. ne licet tertio pronoc. Aret. in c. dilecto, de appellat.  
 quest. 52. Couarruu. pract. quest. c. 25 num. 52. vbi plures allegat, &  
 de communi attestatur addit. ad sing. Roman. 291. qui etiam dicitur  
 communem, & quod nullitas euidentis ex actis impediatur execu-  
 tionem trium conformium, communem dicit Caballin. in addit. x  
 ad Anton. de Butr. consil. 18. in ver. Nullitate, vbi infinitos citat. Castr.  
 consil. 381. in presenti, lib. 2. Rom. consil. 51. Attentis ijs, in princ. vbi apof.  
 in ver. executionem, citat infinitos pro vtraque parte, & dicit hanc  
 esse communem. Alexand. consil. 77. Vbi dubitationibus, num. 16. x  
 ver. per hoc videmus, vbi apof. dat concord. & in ver. inspectione, lib.  
 3. vbi maxime loquitur, quando ex inspectione sententia nullitas  
 apparet. ¶ Extende etiam in sententia criminali, quae si continet  
 manifestam, & euidentem iniuriam, non valet, neq; habet effe-  
 ctum sententiae. Alexand. d. consil. 77. num. 3. ver. item cum contineat,  
 lib. 3. vbi plena apof. in ver. Nulla, dat concordant. & loquitur in  
 sententia, in qua iudex p simplici vulnere condemnauit vulne-  
 rantem in poenam vltimi supplicii, quae de se est iniqua, & nulla.  
 ¶ Et quod idem, quando euidenter, & notorie essent iniuria, quia  
 aequiparantur notoria nullitas, & notoria iniuria per praedicta,  
 & vide etiam Afflic. de off. 28. & de off. 39. ¶ Extende; quia nullitas  
 impedit executionem, quando est euidentis, vel in continenti po-  
 test probari. Socin. Jun. consil. 45. num. 20. lib. 1. qui loquitur etiam  
 in casu clem. 1. de re iudicat. quando sunt tres conformes. Lanfranc.  
 Balb. de off. 470. & seq. Montic. consil. 405. num. 30. & consil. 495. n.  
 29. lib. 5. Contard. in l. 1. C. de moment. possess. limit. 7. nu. 1. qui plures  
 allegat. Gabric. Concl. 1. num. 8. de execut. rei iudicat. Oldrad. consil.  
 106. num. 4. Bart. in l. 4. §. condemnatum, num. 4. ff. de re iudicat. vbi A-  
 lexand. num. 6. & ceteri omnes. Alexand. consil. 77. num. 3. & con-  
 sil. 106. num. 27. lib. 3. Ruin. consil. 78. num. 4. lib. 1. Nat. consil. 172. n.  
 5. Menoch. consil. 405. num. 30. & consil. 495. num. 29. Mynsinger.  
 obser. Camer. cent. 4. obser. 64. ¶ Et dicitur in continenti probata, si est  
 probata in eo termino, qui datur ad exequendum. Bart. in d. l. 4. §.  
 condemnatum, num. 4. ff. de re iudicat. Felin. in c. exceptionem, num. 24.  
 de exceptio. Alexand. consil. 77. nu. 15. lib. 2. & hoc continet magnam  
 aequitatem, & circuitus euitentur. Alexand. d. consil. 77. ¶ Extende  
 in tantum, vt iudex debeat ex officio remittere sententiam nul-  
 lam. Vant. titu. quis possit dicere de nullit. nu. 57. ¶ Declara, dummodo  
 non recipiat disputationem in iure. Rip. in d. l. 4. §. condemnatum,  
 num. 17. ff. de re iudicat. Gabriel. titu. de execut. rei iudicat. Conclus. 1.  
 num. 9. vbi sic conciliat opiniones, quia si sententia est contra ius  
 dubium, non dicitur nulla. Curt. Jun. consil. 20. num. 8. ¶ Amplia; 8  
 quia nullitas ex defectu iurisdictionis impedit executionem  
 trium conformium, quia clem. vt calumnias, de re iudicat. loquitur,  
 quando sententiae sunt latae ab habente iurisdictionem. Gemi-  
 nian. consil. 24. num. 12. ver. excus. & consil. 95. in princ. ver. tamen quia,  
 vbi, quod si iudex omnino delegatus, qui non potest procedere  
 vigore rescripti impetrati ab excommunicato, ferat tres confor-  
 mes, poterit opponi exceptio nullitatis iurisdictionis, idem tenet  
 Angel. consil. 249. Philippus Cuius, in princ. allegat glof. in clem. 1.  
 de sequestr. poss. Bart. in l. 1. ff. quod vi, aut clam. Alexand. consil. 77. n.  
 8. & seq. lib. 2. vbi apof. ita communem dicit. Vant. de nullit. titu. x  
 quoties, & intra quod, n. 5. folio 113. Castrensis consil. 99. Circa primum,  
 n. 1. in fin. lib. 2. ¶ Extende, quod imo defectus iurisdictionis, etiam  
 si requiratur altiore indaginem, impediatur executionem laudi,  
 vel trium conformium. Angel. in l. fin. C. si ex falsis instrum. Iaf. in d. l.  
 4. §. condemnatum, n. 19. ff. de re iudic. ver. secundo limita. ¶ Declara, vt  
 procedat, quando nullitas ex defectu iurisdictionis potest in con-  
 tinenti probari, scilicet si requiratur altiore indaginem, & disputa-  
 tionem. Bald. consil. 440. Premissis verbis, n. 2. ver. super secundo, lib. 4.  
 vbi loquitur, quando prima sententia, q tranfuit in iudicatum,  
 fuit lata per consules mercantiae habentes iurisdictionem in cau-  
 sis mercantiae tantum; quia licet non sit probatum, quod mu-  
 tum fuerit ex causa mercantiae, tamen sufficit, quod apparet fa-  
 ctum sociis mercatoribus. ¶ Extende; quia laudum latum a Mo-  
 nacho incapace, licet confirmetur p duas conformes, tamen non  
 habet locum d. clem. vt calumnias, de re iud. quia ex quo constat, quod  
 Monachus non potuit iudicare, duae sententiae confirmatoriae  
 etiam sunt nullae tanquam continentes expressum iuris errorem,  
 quia

quia perinde est, ac si dicerent, Monachum professum potuisse arbitrari, idco nullitas impedit executionem. Bald. *conf. 313. Proponitur. quod. n. 2. ver. sed ponamus, lib. 5.* Extende; quia haec nullitas laudi ex defectu iurisdictionis suspendit, & potest opponi etiam non obstante iuramento. Aret. *in c. d. lecto. de appellat. quest. 52. 1. 1. in c. ex parte, in 17. fallen. de offic. deleg. Paris. *conf. 45. n. 32. vbi loquitur in nullitate laudi ex isto defectu, lib. 1. Vant. in tit. quis possit dicere de**

14 *nullit. n. 32. prope fin.* Extende in laudo lato sine probationibus, quia licet sit confirmatum sine probationibus per duas conformes, tamen nullitas impedit executionem. Bal. *d. conf. 313. in fin.*

15 *lib. 5.* Extende in sententia lata a iudice excommunicato; quia dicitur nulla defectu iurisdictionis, & non potuit iurisdictione excommunicati prorogari; ideo non est exequenda. Rom. *conf. 48.*

16 *Inspectio, circa princ.* vbi apostill. *in ver. excommunicationis.* Extende; quia licet laudum latum super iam decisis rem iudicatam trium conformium sit nullum; & de decisis non potuit compromitti; tamen si tres conformes fuissent nullae ex defectu iurisdictionis, tunc laudum valeret. Ang. *conf. 249. Philippus Civis, p. tot. maxime*

17 *n. 3.* Extende, quia sententia notorie nulla non solum non habet executionem, sed iudex non exequens non tenetur rescribere causam nullitatis, vel causam, quare non velit exequi. Rom. *conf. 51. in princ. ver. nec sit opus, n. 1. vbi ponit plura similia, & reddit rationem, quare non tenetur rescribere, & apostill. ibi in ver. Florentinum, dat concord.* Extende in sententia lata a Primicerio habente officium, non dignitatem; quia cum delegatio sit nulla, & careat iurisdictione, non obstant tres sententiae, quarum vna est lata a carente iurisdictione. Alex. *conf. 77. n. causa, & lre, per tot. lib. 2.*

19 Restringe; quia bene sententia lata a iudice, a quo ratione interloquutionis fuerat appellatum, antequam esset inhibitum, facit, ut sit locus *dem. 1. de re iud.* quia non caret funditus iurisdictione ante inhibitionem. Alex. *conf. 77. n. 9. v. nec obstat. si contrarium lib. 2.*

20 Amplia, quia exceptio excommunicationis impedit, ne excommunicatus audiatur super executione trium conformium, licet tres conformes non sint nullae, sed validae. Gemin. *d. conf. 95. n. 2. ver. si autem Ioannes, sed ista non est congrua ampliatio; quia non*

21 respicit nullitatem, ideo illam accommoda alibi. Amplia; quia nullitas ex defectu iurisdictionis impedit executionem sententiae, & commissio facta super executione talis sententiae non valet. Aret. *conf. 56. & conf. 62. & conf. 75. vbi late.* Et adeo est releuans haec nullitas, vel de ea semper dici possit. Bald. *conf. 332.*

23 *lib. 2. d. d. in 1. fin. ff. de iurisdic. omn. iudic.* Extende; quia talis nullitas etiam per tertium potest opponi. Bart. *in l. 2. ff. de excep. rei iud.*

24 *l. cum seruus. C. de ru. fugit.* Amplia, ut imo impedit, etiam si non sit prompta, quando adesset res iudicata ex vna sententia in negotio principali, etiam si essent latae tres conformes super desertione appellationis, vel quod transiisset in iudicatum. Oldr. *conf. 106.*

25 *in princ. & est* communis, ut infra. Extende; quia quando est evidens, impedit etiam executionem laudi, quando potest probari incontinenti. *Salim. l. 4. §. condemnatum, num. 3. ff. de re iudic. vbi dicit*

26 *communem.* In contrarium videtur tenere Bald. *conf. 440. n. 2. & in fin. lib. 4.* vbi loquitur in vna sententia, quae transiit in iudicatum, ut retardetur executio, si est prompta probatio nullitatis, alias secus. Declarat *Castro. conf. 99. in princ. lib. 2. quod clem. 1. de re iud.* quod non admittatur exceptio nullitatis ad impediendam executionem, ut procedat, quando vna ex tribus sententiis esset reformatoria, quia si non est conformis, non impedit appellationem. Alex. *conf. 77. n. 10. ver. nec ad hoc obstat, lib. 2.* Amplia, ut procedat, etiam si nullitas sit evidens ex actis, licet non sit iurisdictionis, quia talis nullitas ex actis evidens impedit executionem. Alex. *d. conf. 77. n. 11. ver. in super, vbi apostill. allegat Roman.*

30 *sing. 287. lib. 2. Castro. d. conf. 381. in princ. lib. 2.* Idem, quando potest incontinenti probari per inspectionem actorum; quia retardat executionem secundum communem. Alex. *conf. 33. Vsi the*

31 *mate, in fin. lib. 1. Castro. d. conf. 381. in princ. lib. 2.* Amplia; quia licet nullitas, quae opponitur contra tres conformes, non impedit executionem, quando non est evidens ex actis, sed probanda, istud est, quando per modum petitionis, secus si per modum exceptionis. Alex. *d. conf. 77. n. 12. ver. potest etiam aliter, lib. 2. & conf. 83. Interro*

32 *gatus sum, in fin. lib. 5.* Contrarium, quod nullitas non impedit executionem sententiae, vel laudi, a quo non datur appellatio, etiam si nullitas proponatur per modum exceptionis, quando non apparet nullitas ex inspectione sententiae. Jo. de Anan. *conf. 50. in questione, n. 8. ver. hoc praemisso. Castro. d. conf. 381. in present. lib. 2. in pr.*

33 Idem, quando nullitas requirit altiore indaginem, quia opposita per modum exceptionis non retardat. Bologn. *in ad ist. a. d. conf. Ioan. de Anan. 50. n. 11. ver. aliud vero principale. Castro. d. conf. 381.*

*in princ. lib. 2.* Idem, quando executio petitur coram illo, qui non formalitatur tenetur exequi; quia nunquam retardatur executio per exceptionem, & multo minus per petitionem nullitatis principaliter petitam. Bologn. *in d. addit. ad conf. 104. de Anan. conf. 50. n. 11. ver. praeterea pro confirmatione.* Declarat; quia licet procedat de iure communi, sed si statutum, prout Senis mandat, quod opponenti nullitatem statuat tempus 15 dierum ad probandum nullitatem, quo elapso si non probauerit, datur executio, si datur executio ante terminum, reuocaretur propter contemptum statuti, & esset nulla. *Castro. d. conf. 1381. per tot. lib. 2.* Amplia, ut non procedat, quando vna ex tribus, & maxime vltima intercedit nouum grauen; quia respectu grauen nis appellatio procedit. Crauet. *conf. 183. n. 4.* Amplia; quando sententiae non habent vim definitiuae; quia tunc non habet locum, quod non possit dici de nullitate. Crauet. *conf. 183. in fin.* Amplius, quia si executio laudi conceditur a statuto non obstante quacumque exceptione, tamen potest dici de nullitate laudi, maxime ex defectu potestatis, puta si statum esset a duobus ex tribus, tertio non uocato, & abiente. Jo. de Imol. *conf. 130. in casu praemisso, per tot. maxime n. 6. ver. item non obstat.* Extende, etiam si pro prima paga contenta in laudo fuit data semel executio laudi, non obstante exceptione nullitatis laudi; quia adhuc in secunda paga potest eadem nullitas proponi; quia licet eadem sint persona, & eadem causa, tamen diuersa res, & succumbens excipiendo potest agendo principaliter agere. Jo. de Imol. *d. conf. 130. per tot. maxime n. 3. ver. au. distat, & n. 6. ver. circa tertium, v. g. in fin.* Extende in tantum, ut licet tequam actum fuerit pro secunda paga, praeventum est in iudicio nullitatis principaliter intentata, adhuc nullitas impedit executionem, non obstante, quod pro prima paga laudum fuerit executum, & reiecta nullitas opposita per modum excipiendi. Jo. de Imol. *d. conf. 130. n. 6. ver. circa tertium.* Extende; quia etiam stante statuto, quod non obstante nullitate opposita, quando sunt tres sententiae conformes, mandentur executioni; quia licet tollatur nullitas, quae etiam in promptu potest probari, non tamen tollitur ea, quae est evidens ex actis ipsis; quia probatio per euidenciam nunquam censetur sub lata. Alex. *conf. 186. v. g. m. 3. & seq. lib. 2. ver. praeterea posito.* Amplia; quia nullitas evidens ex eisdem actis, prout si ex lectura actorum apparet, nunquam dicitur sub lata, etiam si extat statutum, quod non obstante nullitate sententia executioni mandetur, plurimos citat Caball. *in addit. ad Anton. de Bistr. conf. 18. in ver. Nullitate, vbi dicit* commentum. Vide Ant. Gabriel. *lib. 2. n. de except. Concl. 4. Exceptio nullitatis respicitans ex eadem actis.* Amplia, ut imo impedit, etiam si non datur appellatio, quando nullitas iurisdictionis, vel alia proponitur per modum actionis antequam petatur executio talis sententiae, vel laudi. Jo. de Imol. *conf. 130. in casu praemisso, per tot. maxime n. 7. vbi, quod ista est vltior.* Extende, ut procedat, etiam si executio sententiae fuerit data pro primo termino contra condemnatum, etiam si exceptio nullitatis opposita in iudicio exquirito fuit reiecta; quia adhuc in secunda paga potest opponi, & agi de nullitate, si praeventum est quod succumbens in exceptione agit de nouo, & iudicium executiuum non prauidicat ordinario, imo adhuc, si praeventum est, regendo de nullitate, antequam petere ut secunda paga, impeditur executio. Jo. de Imol. *picne d. conf. 130. per tot. vbi est casus* & maxime n. 6. *ver. circa tertium, v. g. in fin.* vbi plenissime. Amplia; quia nullitas ex defectu mandati impedit executionem etiam non obstante pronuncia, quod si procurator, quia si non apparet de mandato, sententia non debet exequi. Jo. de Anan. *conf. 104. vbi etiam Bologn.* Restringe, nisi praetatur mandatum, quia deo minus sciuit fallum procuratorem agere, & tacuit. Bologn. *d. conf. 111. ad d. conf. de An. 104. vbi ponit alias declarationes, quas videret* Limita; quia exceptio probanda, & quae exactis non refertur, non impedit executionem trium conformium sed bene executionem vnius, vel duarum, quae in rem transiissent in iudicatum. Alex. *d. conf. 77. num. 12. ver. nec ad hoc obstat, lib. 2.* Limita; quia regula est in contrarium, quod quando sunt late tres conformes, exceptio nullitatis non impedit executionem, tamen, ut calumnys, de re iudic. late Vant. *de nullitat. rubr. quous. & mtr. quod. num. 5. folio 113.* Extende nouem modis, & restringe 19 modis, de quibus Gabriel. *de exe. pnt. rei iudic. Concl. prima.* Extende, ut quod dicitur de tribus, habeat locum in duabus conformibus, quando statutum disponit, quod duae habeant vim trium, & Extende, ut procedat, etiam si tres, vel duae sententiae non sunt omnino conformes, quia in eo, in quo sunt conformes, datur executio.



ff. eod. Ratio est, quia tempus non est modus inducendae obligationis, vt per gloss. d. c. non firmatur, & est text. in l. pen. incip. quae ab initio, ff. de reg. iur. ¶ Amplia, quod factum à non iudice non conualefcit, licet incipiat esse iudex, gloss. in l. licet verum, ff. de iudic. Oldrad. consil. 306. in princ. & consil. 323. in fin. vbi testes examinati per Notarium ante commissionem non conualefcunt ex commissione subleante commiffionem non conualefcunt libellus. Oldrad. 3 quata. Zab. conf. 104. num. 1. ¶ Amplia, quod agenti nulliter à principio licet superueniat ius, non conualidatur libellus. Oldrad. 4 d. consil. 306. num. 2. ver. imo plus dicimus. ¶ Amplia, vt expectans, qui non potest acceptare intra mensem datum primo expectanti, si acceptauerit. Oldrad. d. consil. 306. ver. si ergo cognoscatur, in fin. nu. 2. & seq. quae per totum, & latius consil. 137. vbi latius de hoc. ¶ Contrarium tenet idem Oldrad. consil. 305. in princ. Zabarell. consil. 103. num. 8. ver. ad secundum, & consil. 104. in princ. ¶ Amplia in stipulatione nulliter concepta etiam sub conditione; quia si ab initio est nulla ex defectu personarum, licet tempore condemnationis superuenierit habitus personae, non conualefcit. Oldrad. consil. 94. Eleganter, in princ. ver. & quantum ad primum; idem, si respectu rei factae, vel meae, quae non potest deduci in stipulationem, vt nō conualefcit stipulatio, etiam si res definat esse mea, vel facta. Feder. de Sen. consil. 26. nu. 4. in consil. inserto d. Francisci de Monte Alcino, in princ.

7 ¶ Amplia in processu, & actibus gestis post appellationem etiam ab interlocutoria, quia licet deferatur appellatio, tamen gesta non conualidantur. Lap. alleg. 1. num. 5. vique in fin. ver. deserta vtro, vbi multa ponit, quod nullum non conualefcit etiam cessante 8 impedimento nullitatis. ¶ Amplia etiam in appellatione ab interlocutoria, actus gestis substantiales deserta appellatione debent reiterari; quia ab initio sunt nulli, & per modum exceptionis possent sententia annullari. Lap. alleg. 1. num. 6. ver. dubitatur tertio. ¶ Amplia, vt professio facta intra annum in religione Mendicantium, quae est nulla, cap. non solum, & c. constitutionem, de regul. iur. in 6. non conualefcit, etiam si ratificetur post annum; quia ratificatio causatur à fundamento inualido. Lap. alleg. 4. num. 4. ver. secundum dubium. ¶ Declara; quia solus tractus temporis non conualidat actum nullum, etiam si deueniat propter tempus ad casum, à quo incipere potest, sed bene conualidatur ex nouo consensu in tempore habili praestito; quia valebit, vt nunc, & istud est regulare in omnibus, & ad totam materiam Calder. consil. 2. de constit. nu. 2. ver. vel potest dici. ¶ Amplia; quia nullitas iudicatur secundum praesentia, & actitatis, non secundum ea, quae in futuro possent agitari, ca. fraternitatis, in fin. de frigid. & malefcit. Feder. de Sen. consil. 11. num. 9. versicul. non obstat etiam prudens, vbi, quod nullitas non sanatur ex 12 declaratione, quae potuit fieri, & non fuit facta. ¶ Amplia in additione hereditatis; quia si desertur hereditas monacho ordinis Minorum in capaci tempore delatae hereditatis, licet ingrediat de licentia Papae aliud monasterium capax, non tamen potest adire in praedictum venientium ab intestato, licet hereditas adhuc non fuerit adita. Feder. de Sen. consil. 26. Casus talis est, num. 4. versicul. quae si praemissa, & num. 5. vbi multa similia, & consil. 27. per totum, vbi hoc ampliat, etiam si hereditas fuisset delata ante primum ingressum, & non adita per aliquem medio tempore, ita 14 quod fuit effectus iterum capax. ¶ Amplia in legato, quia si tempore testamenti subest inhabilitas rei, non conualidatur legatum, licet habitus superueniat. Feder. de Sen. consil. 26. num. 4. in fin. ver. idem est in legato. ¶ Amplia idem in institutione haereditis, 16 l. pen. ff. de rei vendic. ¶ Amplia in vscupatione, in quo requiritur bona fides tempore contractus, & traditionis; quia non sufficit, quod superuenierit. Feder. de Sen. dicit. consil. 26. num. 4. versicul. ad idem, vt quis. ¶ Amplia in omni actu conficiendo, quia si plura ad 17 essentiam copulatiue requirantur, altero deficiente deficit actus, l. cum homo, §. prator ff. de transactio. ¶ Amplia; quia electio facta de inhabili tempore electionis non conualefcit, licet tempore confirmationis superuenierit habitus. Calder. consil. 47. in fin. v. in contrariis, vbi ponit multa exempla ad hoc, est consil. 1. de electio. 19 ¶ Amplia in excommunicatione; quia si iudex delegatus lata diffinitiuam intra tempus ad appellandum excommunicauit, & postea intra tempus debitum interponatur appellatio, excommunicatio est nulla, & non conualidatur, etiam si appellatio transeat deserta. Calder. consil. 53. alias 5 de sentent. excommunic. ¶ Amplia in collatione; quia si est facta non existenti in etate, non validatur, licet ex tempore efficiatur habilis etate. Zabarell. consil. 104. num. 3. ¶ Amplia in collatione facta per ordinarium intra mensem expectantium; quia non valet, etiam si lapsus mensis adhuc expectantes non acceptauerint. Zabarell. dicit. consil. 104. numer. 2. & 22 sequent. ¶ Amplia in obligationibus; quia si inter patrem & filiam

non datur actio ciuili; quia obligatio ciuili non cadit, sed sola naturalis, scilicet si sit emancipata, si fiat obligatio patris cum filia in potestate, quae est inefficax quoad ciuilem actionem, non conualidatur ex tempore, licet filia emancipetur. Signorol. consil. 116. in princ. ¶ Extende in contractibus, & transactionibus; quia si prater tanquam legitimus administrator renunciat alimentis debendis filiis suis nascituris, licet nascatur filii; tamen actus nullus factus, antequam esset legitimus administrator, ex superuenientia patris potestatis, & legitima administrationis non conualidatur. Alexand. consil. 171. v. i. o. processu, in fin. num. 9. lib. 2. ¶ Amplia in testamento, quod requirit habitatem testantis tempore testamenti, & mortis, si fiat testamentum à banno cum confiscatione bonorum, qui non potest testari, licet in gratiam Principis reuertatur, & restitatur, non conualefcit testamentum. Signorol. consil. 120. Quidam Placentinus. ¶ Amplia, siue nullus, si causetur ex defectu personae inhabilis, siue ex defectu rei in dispositione positae, siue ex defectu consensu à principio requisitis, nunquam rati habitio confirmat illos actus. Anchar. consil. 123. Vnus ex procuratoribus, n. 3. & 4. vbi ponit plura exempla, quae videas de iudice carente iurisdictione, de sententia lata à duobus, non vocato tertio; quia licet facti iudices non conualidantur. ¶ Restringe in actu pendente à consensu, quia quandoquocumque adhibebitur, valet actus ab initio. Anchar. consil. 123. num. 6. & per totum. ¶ Idem est in omni actu, qui est nullus ab initio; quia si superueniat consensu, & cessaret impedimentum, quia tunc bene valet à principio, nisi sit actus, qui respiciat principium. Franc. d. c. de non firmatur, num. 2. de regul. iur. in 6. ¶ Idem, quando actus est nullus à fauore certae personae, quia potest validari de consensu illius, in Ioan. de Imol. in cap. 3. de ius, quae sunt à Pralato sine consensu, num. 2. & seq. vbi late ponit alias declarationes, circa med. ver. potest dari iurisdictione theoria, vbi dicit non procedere in electione, & collatione, quia attenditur principium. ¶ Amplia; quia non praestatur impedimentum, quod de iure non fortitur effectum; ideo testamentum nullum reducit hereditatem ad venientes ab intestato. Signorol. consil. 219. num. 9. & seq. ver. hoc similiter. ¶ Extende quoad praedictum nulliter religioni non confert bona in monasterium, quia eo casu non habetur loco filii. Signorol. dicit. consil. 219. num. 10. Amplia; quia sententia nulla, & actus nullus non dicitur sententia neque actus; quia de valido debet intelligi. Vide, Dispositio omnia intelligitur. Concl. 504. ¶ Amplia in processu factio post appellationem ab interlocutoria, quia si iudex procedat ad aliam interlocutoriam post appellationem, omnia sunt nulla, etiam si appellatio deferatur. Lap. alleg. 1. n. 6. ver. dubitatur tertio, vbi respondet ad e. non solum, quod licet gesta post appellationem ab interlocutoria non reuocentur tanquam attentata, prout gesta post diffinitiuam, sed solum per modum iniustitiae, tamen deserta appellatio per modum exceptionis potest nullitas detegi, & remanet nullitas, vbi dicitur obtinuisse cum aduocato antiquo, pro quo vide Franch. in d. cap. non solum, in princ. nu. 8. de appellat. in 6. & quod per modum exceptionis possit appellans se tueri opponendo de appellatione. Lap. allegat. 2. n. 6. ver. ad hoc. ¶ Adde, quod interposita appellatio ab interlocutoria, si iudex post appellationem procedat ad diffinitiuam, & fecerit actus substantiales, & appellatio deferatur, quod ad hoc, vt sententia valeat, debent actus substantiales reiterari, qui facti fuerunt post appellationem, licet sit deserta. Lap. alleg. 1. num. 7. ver. ex ius inserti, in fin. ¶ Limita; quia licet sententia lata contra casum legis sit nulla, tamen actus sententiae si deueniat ad notitiam populi, & obseruet populus, casus confuetudinem contra legem. Abb. consil. 73. Circa primum, col. 2. lib. 2. vbi, quod confuetudo non oritur ex sententia lata contra legem, sed ex actu sententiae contra legem, & obseruantia populi scientis, & obseruantis. ¶ Limita, si actus non esset nullus à principio, sed annullandus, quia tunc conualefcit ex tempore, & attenditur tempus datae circa hoc. Oldrad. consil. 116. v. i. o. ad tertium. ¶ Limita multis modis, de quibus gloss. in l. quae ad ius ff. de reg. iur. vbi dicit, quod sunt casus speciales, & ibi Dec. & Cagnol. ¶ Limita; quia nullum potest conualidari ex superuenientia noua voluntate, quo casu valebit, vt nunc tempore voluntatis superuenientis, non autem vt ante. Feder. de Sen. consil. 26. num. 1. ver. praeterea quando actus, allegat Dyn. in cap. non firmatur, de regul. iur. in 6. & hac potius est ampliatio, vt non valideret etiam ex noua voluntate, sed de notio possit fieri, & melius idem Fed. d. consil. 6. col. fin. ver. ad quartum, licet Cald. consil. 2. de consil. num. 3. dicit conualidari, vt nunc, non vt à principio. ¶ Contrarium videtur reuelari Anchar. consil. 123. per totum, vbi dicit non esse nullum, sed pendere à consensu. ¶ Limita in testamento factio ab excommunicato, quod non valet; quia si medio tempore fuerit absolutus, conualefcit.

leſcit. Fed. de Sen. conf. 118. in fin. ver. ſed poſtro. Vide, Actus nullus nul-  
lam. &c. Concl. 139. Vide, Confenſus ſine quo actus, &c. Concl. 755. Vide,  
ſententia nulla nullum, &c. Concluf. 154. Vide Conclufionem proxi-  
me ſequent.

Nullum ab initio conualeſcit ex tempore, & quando  
ſecus. Concl. 143.

**P**ROCESSVS ꝑ nullus factus pendente appellatione conualida-  
tur, ſi appellatio deſeratur, quia fingitur non appellatum, l. vlt.  
§ illud. C. de tempor. & reparatio. appellat. Oldra. conf. 295. n. 5. ver. 3. dicit  
parte, vide omnino Franch. in c. non ſolum, n. 8. vbi adducit pro vtraq;  
parte auctoritates, de appell. in 6. ꝑ Contrarium tenet Lap. allegat. i.  
n. 4. verſicul. deſerta vero, vbi, quod contrarium procedit, quando  
actus eſſet factus ante appellationem legitimam; quia tunc eſt  
ſuſpenſus, & ſi ſequatur appellatio, & deſeratur, valet; ſecus ſi a  
principio eſt nullus. ꝑ Amplia; quia exequutio facta pendente  
termino decem dierum ad appellandum, quæ eſt nulla, ſi tamen  
non appellatur, conualidatur. Felin. in cap. quod ad conſultationem,  
n. 27. ver. 5. concluf. de re iudic. ꝑ Amplia; quia proceſſus factus  
poſt ſuſpenſam iurisdictionem procedentis, & ante appellationem,  
ſi appellatur, & deſeratur appellatio, tunc conualidatur pro-  
ceſſus; quia non erat nullus, ſed ſuſpenſus, ita declarat Lap. alleg. i.  
n. 5. ver. deſerta vero, vbi tenet contrarium, quando actus a princi-  
pio eſt nullus, & factus poſt legitimam appellationem; quia non  
validatur, licet appellatio deſeratur. ꝑ Amplia; quia teſtamentum  
factum ab excommunicato, quod eſt nullum, conualeſcit, ſi teſta-  
tor abſoluitur ante mortem. Fed. de Sen. conf. 118. in fin. ver. ſed poſ-  
tro. vbi nihil firmat, & communem dicit Zabarell. conf. 40. in fin. ꝑ  
Extende, vt procedat in teſtamento facto ab eo, cuius memoria  
damnata fuit propter crimen læſæ maieltatis; quia ſi reſtituitur  
memoria, & reſtituantur bona à Principe, etiam poſt mortem,  
teſtamentum illius conualeſcit. Bald. conf. 243. Quidam nobilis, lib. 1.  
vbi in fin. n. 5. ver. ſed videtur, dicit hoc procedere, quando reſtitutio  
fit ex cauſa pacis, alias ſecus. ꝑ Amplia; quia ſponſalia, quæ nulla  
ſunt ipſo iure, contraſta inter infantes, inter quos prohibentur  
contrahi, ſi tamen contrahantur, conualeſcunt adueniente ætate  
legitima ſeprenni, l. litteras, de ſponſat. impub. Fed. de Sen. conf. 194.  
n. 1. prim. vltimo ver. nam aduenient, circa med. vbi dicit hoc verum, niſi  
differant, & idem tenet Calder. conf. 458. alias 1. de ſponſal. ꝑ Am-  
plia; quia licet nullum ab initio non conualeſcat tractu temporis,  
ſecus tamen eſt in eo, quod non eſt nullum, ſed annullandum;  
quia ex tempore poteſt conualidari. Oldra. conf. 216. ver. ad tertium,  
plene Franch. in cap. non firmatur, vbi gloſſ. & ceteri de reg. iur. in 6.  
n. 2. ꝑ Declara; quia imo nullum ab initio conualidatur ſi ſuperue-  
niat id, quod facit eſſe nullum. Vide, Fideiſſor dandus ad ſanandum.  
Concl. 133. ꝑ Amplia in confirmatione electi facta pendente termi-  
no electi; quia ſi nullus comparuit poſtea in termino conualida-  
tur. Calder. conf. 47. n. 2. in fin. ver. non obſtat, ſi dicatur, qd eſt 1. de elect. ꝑ  
Amplia in matrimonio contraſto inter impuberes ꝑ verba de præ-  
ſenti; quia licet ſit nullum, tamen ſi non penituerint, cum pri-  
mum peruenerint ad ætatem legitimam, conualeſcit, & valet;  
quia præſtitum eadẽ voluntas durare. Calder. conf. 461. alias 4. de  
ſponſal. ꝑ Amplia in contraſtu minoris celebrato ſine ſolemnita-  
tibus requiſitis; quia ſi minor efficiatur maior, & taceat per qua-  
tor annos, conualidatur contraſtus. Bald. conf. 189. Functus, quari-  
tur lib. 5. ꝑ Amplia in omni nullitate, quæ officio iudicis reſcindi  
debet, vel tolli; quia ſpatio triginta annorum conſolidatur. Bald.  
n. 1. conf. 189. per totum, lib. 5. ꝑ Amplia; quia collatio beneficii facta  
recommunicato, licet poſſit dici, quod non valet, tamen ſi ab-  
ſoluitur, conualeſcit; quia quando obſtaculum, per quod actus  
non valet, remouetur, conualeſcit. Cardin. Zabarell. conf. 40. Pra-  
ctice conſtitutionis, per tot. vbi eſt caſus. ꝑ Extende; quia teſtamen-  
tum vitarii manifeſti, quod ab initio non valet, non præſta cau-  
ſione de reſtituendis vltimis, ſi tamen præſtetur, conualeſcit fe-  
quendum communem, de qua Zabarell. conſil. 40. nu. 4. vbi dicit \*  
communem, & eſt gloſſ. ſin. in cap. quanquam, de vſur. in 6. qui hoc  
dicit, & ſoluit contrarium, quod ſolo tractu temporis non con-  
ualidatur nullum, ſecus ſi aliud, quam tempus interuenit. Bart. in  
ſilio præterito, in fin. ff. de iniuſto, rupto teſtam. vbi Alex. in apoſt. dat  
multos concord. ꝑ Extende in teſtamento, in quo pater præterit  
filium; quia licet ſit nullum ipſo iure, tamen ſubſtituetur ex æqui-  
tate prætoria, l. ſilio præterito ff. de iniuſto, rupto teſtam. vbi Bart. nu. 25.  
ꝑ Amplia in geſtis non ſeruata forma; quia conualidantur, ſi  
racte actus comprobatur ab eo, qui poteſt formam omittere,  
l. ſil. in l. vniuerſis, num. 3. Caltr. n. 3. & 4. de præcib. Imper. offer. Dec. in  
c. cum omnes, num. 1. 40. de conſtit. vbi apoſt. declarat, quando omnes

præſentes habentes auctoritatem faciunt ſimul, vel conſentiunt,  
ſequitur Natr. conf. 142. nu. 18. ꝑ Contrarium Alexand. in l. i. ff. ad l. 18  
Falc. vbi alios citat. ꝑ Amplia in electione nulliter facta, puta in  
Papa per vim electo; quia ſi poſtea ſponte eligentes admittunt, &  
coronant, purgatur, & conualidatur electio nulla. Bald. in tract. de  
ſuſſinate, qui eſt ſub rit. ſi quis aliquem reſtar. prohib. §. ſed in contrariis,  
n. 7. ꝑ Declara totam iſtam materiam; quia ſi actus eſt nullus ex  
defectu inhabilitatis perſonæ, vel ſolemnitatis omiſſæ, vel etiam  
ex defectu iuris non valet, actus non conualeſcit vnquã ex tem-  
pore, licet ſuperueniat habitus perſonæ, vel ius validum, niſi in-  
terueniat conſenſus nouus, vel expreſſus, vel tacitus inductus à  
lege, & ita loquuntur omnia ſupradicta, & declarat Signor. conſil.  
136. Filius familias, per tot. maxime in fin. ſi vero valet contraſtus, ſed  
defectus iuris in eſt, ſi ſus ſuperueniat, conualidatur actus validus  
quidem, ſed ſine effectu, & ita gloſſ. in d. c. non firmatur, de reg. iur. in  
6. vbi \* omnes, & ita declarat Dec. conf. 661. in caſu, nu. 14. & 15. vbi,  
quod ſi non perſeueret conſenſus, licet ceſſet inhabilitas, non  
conualidatur actus nullus. ꝑ Declara alio modo; quia ſi ſumus in  
iis, in quibus momento ius ad alium deuoluitur propter inhabi-  
litate alicuius, prout ſi hæreditas deſeratur alicui proximiori,  
qui eſt vel monachus incapax, vel bannitus, taliter, qui non poſ-  
ſet ſuccedere; quia ius deuoluitur ad alium proximiorum propter  
incapacitate primi, tunc licet primus efficiatur capax, non tam-  
en poteſt habere hæreditatem ſemel, & momentaneè alteri ac-  
quiſitam, ita Feder. de Sen. conf. 26. Caſus talis eſt, n. 4. & 5. vbi plura  
ſimilia, & conf. 27. per tot. ꝑ Si vero alteri ius non acquiritur, ſed  
actus ambulatoriam habet voluntatem, prout teſtamentum factum  
ab excommunicato, vel bannito, qui non poſſunt teſtari, ſi tamen  
abſoluitur excommunicatus, vel abſoluitur bannitus à banno,  
tunc bene conualeſcit; quia iſta obſtacula in ducunt inhabilitatẽ,  
donec durat obſtaculum, & actus teſtandi nõ eſt perfectus quoad  
effectum, dum viuunt, de excommunicato Feder. de Sen. conf. 118. in  
fin. ver. ſed poſtro, & de bannito reſtituto Bald. conf. 243. Quidam nobi-  
lis, lib. 1. vbi n. 5. declarat, vide etiam de vſuario Zabarell. n. 40. n. 4.  
ꝑ Declara; quia imo teſtamentum nullum à principio, vt quia filia  
præterit matrem, non conualeſcit, licet mater tranſierit poſt te-  
ſtamentum ad ſecunda vota; quia facilius datur reſcipientia, quam  
primatiuitas, ita Caltr. conf. 213. in fine, lib. 1. ꝑ Declara; quia re-  
gula eſt, quod licet nullum à principio, quia requirebatur con-  
ſenſus alterius, qui non interuenit, tractu temporis non conua-  
leſcat, tamen intelligitur, quantum ad hoc, vt valeat à principio,  
ſed bene valet vt nunc tempore conſenſus. Calderin. conſil. 2. An  
Capitulum, n. 3. ver. vel poteſt dici, ſub rit. de conſtit. ꝑ Limita; quia quod  
nullum eſt iure naturali, non conualeſcit per remotionem obſta-  
culi, ſic videtur dicere Zabar. d. conf. 40. n. 2. in fin. ꝑ Declara; quia  
quando actus nullus ſemper, quod deueniat ad caſum, à quo po-  
teſt incipere, & ſic ſuperueniat habitus, valet, ſi nouus conſenſus  
interuenit, & hoc eſt regulare, & verum in omni materia, & valet  
vt nunc ex ſuperuenienti nouo conſenſu, ſic declarat Cald. conf. 2.  
de conſtit. n. 2. ver. vel poteſt dici, & Signorol. vbi ſupra in prima decla-  
ratione. ꝑ Declara; quia materia eſt brocardica, vt dicit gloſſ. in ca.  
non firmatur, de reg. iur. in 6. ꝑ Declara; quia multum reſert, an actus  
ſit nullus, an pendens, ſi nullus, non conualidatur, niſi vt ex nunc,  
ſi pendens, validatur à principio. Anchar. conf. 123. Vnus ex procura-  
toribus, n. 7. & 8. ꝑ Declara, vt per gloſſ. in cap. non firmatur, de reg. iur.  
in 6. in fin. quod illa, quæ deſiderant principium ex neceſſitate, vel  
quæ habent perpetuum impedimentum, ſi ſunt nulla, tractu  
temporis non conualeſcunt, nec nouo conſenſu conualidantur,  
ea vero, quæ non deſiderant principium ex neceſſitate, vel in quibus  
impedimentum non eſt perpetuum, ſed temporale, licet ſolo  
tractu temporis non conualeſcant, bene conualeſcunt ſublato  
impedimento, vel nouo conſenſu ſubſequuto tacito quandoque,  
& quandoque expreſſo. ꝑ Declara; quia aliqui ſunt caſus ſpeciales,  
in quibus nullum ab initio tractu temporis ceſſante impedimen-  
to conualeſcit, vel eſt fauore Eccleſiæ, vel eſt, vt valeat ex nouo  
conſenſu, vt nunc, non autem vt tunc, ita gloſſ. magna, quæ pro  
materia brocardicæ allegatur pro vtraq; parte in d. c. non firmatur,  
de reg. iur. in 6. ꝑ Declara; quia attendenda eſt principalis intentio  
ſtatuentis; quia ſi principaliter mouetur ad ſubſtinendum teſta-  
mentum, licet annullat certo caſu ſecundario, vt ſi filius ſit præterit-  
us, tunc filio conſentiente conualeſcit à principio ex æquitate  
prætoris, ex quo principaliter lex mouetur ad ſubſtinendum teſta-  
mentum, non ad annullandum. Bart. in l. ſilio præterito, nu. 25. &  
ſeq. ff. de iniuſto rupto teſtam. vbi Alex. in vlt. apoſt. n. 35. ver. vltimo quero  
circa med. Vide, Exequutio ſententiæ non, &c. Concl. 481. Vide, Habilitas  
ſuperueniens, &c. Concluf. 6. Vide, Ius ſuperueniens quando, &c. Concluf.  
630. Vide, Minoris contraſtus nullus, &c. Concluf. 254. Vide, Ratificari



non potest actus. &c. Concl. 24. Vide Conclusionem proxime præcedentem.

Nullitas iudicatur ex presentibus, non ex futuris. Concl. 144.

**N**ULLITAS sententia iudicatur ex iis, quæ facta fuerunt, non ex iis, quæ in futurum fieri possunt; ideo licet quis potuisset apte agere, & egerit incepte, sententia erit nulla, nec sanatur ex declaratione, quæ potest fieri in futurum. Feder. de Sen. conf. 11. nu. 9. versic. non obstat etiam, in fin. respons. D. Iacobi de Pistorio ibi inserta.

Nullitas causata ad fauorem certæ personæ ab eadem persona sanari potest, & quando secus. Concl. 145.

**N**ULLITAS actus quando ad fauorem meum à iure causatur possum huic nullitati renunciare, & actum nullum validum facere. Vide, Nullitatem allegare qui, &c. Concl. 134. † Filius præteritus, cuius fauore testamentum est nullum, potest illud comprobare, si vult, filio præterito, ff. de in iust. testam. Bart. in l. non dubium, C. de testam. circa fi. † Extende; vt idem sit in auo materno præterito, qui potest approbare testamentum nullum. Cald. conf. 373. in fin. alias

4 4.4. de testam. † Amplia; quia si nullitas, vel culpa causata à pluribus in pari causa melior est conditio rei. Vide, Condicio melior cuius, &c. Concl. 603. † Extende; quia qui incidit in poenam, non potest agere ad poenam eandem, secus est, si agatur nullitatem ob publicam vitilitatem causatam; quia etiam si sit in pari culpa, agere potest.

6 Bald. conf. 227. Quod non possit, per tot. li. 4. † Amplia; quia licet syndicus ecclesie non possit vendere habita fide de pretio, & alias facta venditio non valeat in præiudicium ecclesie; si tamen emptor velit allegare hanc nullitatem inuita ecclesia, quæ vult contractum valere, non audiretur; quia nullitas fauore ecclesie causatur. Ang.

7 conf. 43. Fratres seruorum, n. 2. ver. conclusio. † Extende; quia regula est, quod quando contractus annullatur ad fauorem alicuius, hoc non potest allegari contra eum. Bar. conf. 159. Vija quadam constitutione, n. 6. & 7. ver. tercio videndum, vbi, quod si extat constitutio, quod ecclesia non possit locare ultra quinquennium sine consensu Episcoporum poena, & nullus sit omnis contractus, conducent ab ecclesia non allegabit nullitatem contra ecclesiam, sed

8 bene è conuerso. † Extende, vt idem sit in pupillo contrahente; quia licet contractus sit nullus, quando non interuenit solemnitas requisita; tamen contra pupillum nullitas allegari non potest. Bart. d. conf. 159. n. 7. lib. 1. vide plura ad hoc per Rim. Iun. conf. 599.

n. 8. & seq. Vide, tertius non inuauit eum, &c. Concl. 636. Vide, Minoris contractus valet, &c. Concl. 264. † Extende; quia vbi cuius melior conditio minoris, vel ecclesie, vel prohibiti sine certa solemnitate contrahere, si tamen contrahit cum sua vitilitate, valet contractus vitilis prohibito, ita plene Rom. conf. 316. Circa propositum, n. 2.

9 & seq. per tot. ver. quoad secundum, vbi dat plura exempla in transactione super alimentis facta sine decreto, quando est ad fauorem alimentandi, in contractu minoris sine tutore, vel curatore, vt valeat, si est vitilis minoris, idem in iudicio, & sententia, & vltimo, si minor se obligat, vt liberetur; quia sequuta liberatione valet obligatio, & reddit rationem; quia solemnitates sunt inductæ ad fauorem minorum, ne eis inferatur damnum, sed non vt non recipiant lucrum, & ibi apost. citat Tiraq. de legib. conub. gl. 8. n. 282. & repetit omnia prædicta Rom. conf. 453. per tot. vbi apost. dat concord. plurimos. † Contrarium, & male tenet Anch. conf. 309. Vido-

10 tur prima facie, in princ. vbi, quod factio compromisso sine solemnitatibus per ecclesiam, & laicum, si feratur laudum pro ecclesia, laicus potest dicere de nullitate, quia non valet compromissum.

11 † Declara; quia si pro ecclesia, vel minore, & ad eius commodum allegatur nullitas, valet, si pro alio, secus. Vide, Alienatio nulla non obstat. Concl. 267. vbi plura similia. † Extende in omni persona; quia si est conuentum, quod intra certum tempus consentiat, alias contractus sit nullus, is, qui non consentit, & debuit consentire, non potest allegare nullitatem, quando se obligauit ad consentendum; quia nullitas est ad fauorem, & volente alio, qui consentit, non ad fauorem deficientis. Io. de Anan. conf. 32. n. 7. & seq. maxime

12 n. 10. ver. circa sextum. † Extende; quia is, qui contraxit nulliter cum ecclesia, non potest allegare nullitatem contra ecclesiam. Anch.

13 conf. 122. n. 2. ver. præterea præsupposito. † Extende in muliere, & minore, qui sine curatore, vel certa solemnitate non possunt constituere procuratorem, si tamen constituent, licet mandatū sit nullum, & illis non possint nocere, si tñ procurator vitliter contractum fecit pro eis, valet ipsis volentibus; quia ætas, & fragilitas in da-

mnosis releuat, sed in gestis vitliter non debet nocere, l. non idem, ff. C. de procur. Bar. in l. neque, C. eo. tit. † Imo in fortioribus Rom. conf. 316. Circa propositam consultationem, per tot. tenet, quod minor captiuus, qui non poterat se obligare sine solemnitatibus, si se obligauit non seruata solemnitate pro mutuo recepto ad effectum se liberandi à captiuitate, non poterit excipere de nullitate contractus; quia fuit vitilis minoris, alias sequeretur absurdum, si post vitilitatem receptam ex relaxatione cum mutuo recepto illud non restitueret; quia cum iactura aliena locupletaretur. † Extende, vt idem sit, si minor pubes contraxit sine solemnitate societatis, quia si est vitilis minoris, valet. Rom. conf. 453. Vija principalis, per tot.

vbi repetit prædicta, & apostilla ibi citant plurimos conc. † Amplia in casu prohibiti contractus à iure; quia is, qui contrahit contra ius, ex dolo tenetur, prout in Prælaro alienante bona ecclesie sine solemnitatibus; quia licet sit nullus fauore ecclesie, valet tamen in odium prælati. Calder. conf. 258. in fin. alias 2. de ius, que sunt à Prælaro. † Limita, qñ nullitas proveniret ex defectu solemnitatis; quia licet possit hæres ex eo se obligare, tñ propterea testamentum non erit validum. Bar. in d. l. non dubium, in fin. C. de testam. & potest esse ratio; quia non causatur nullitas ad fauorem hæredis, sed contra hæredem, & omnes. † Limita in formalibus; quia qñ constitutio (prout est Senis) dat formam, quod in omnibus emancipationibus debeat præcedere proclama, alias emancipatio fieri non possit, & facta sit nullas; quia filius emancipatus sit non seruata forma, etiam si præsens fuerit, poterit dicere de nullitate emancipationis. Rom. conf. 402. In proposita consult. per tot. vbi apost. in ver. non aliter, videtur se fundare circa finem in eo, quod filius potest renunciare beneficio suo, si non est lapsus decennium, alias secus, † Extende, vt idem sit, quando constitutio esset prohibitoria, vel haberet decretum irritans; quia partes non possunt illi renunciare, quin habeat locum. Rom. d. conf. 402. per tot. † Restringe, nisi esset lapsus decennium, quia tunc filius non audiretur volens dicere de nullitate emancipationis tanquam factæ non seruata forma, vel contra constitutionem prohibitoriam. Rom. conf. 402. circa fi. Vide, Actus contra. Concl. 141. Vide, Fauorabilis dispositio. Concl. 90.

Nullum ab initio quando conualecat ex consensu superueniente. Concl. 146.

**M**ATERIA hæc, an, & quando actus nullus ab initio conualecat ex superuenienti consensu, tractatur sparium in diversis locis, de quibus plene Rom. conf. 54. Vija circa, in princ. † Regula tamen est, contractum nullum ex omissione solemnitatis formalis non conualidari ex superuenienti consensu partium. Rom. d. conf. 54. n. 2. † Extende, qñ perpetuum est impedimentum, & perpetua est causa prohibitoria. Rom. d. conf. 54. n. 3. v. 2. probatur. † Declara plenissime, qñ conua idatur, vel non, vt plenissime per Tiraq. de legib. conubial. gl. 6. vbi ponit, quid in consensu, quid in autoritate, & distinguit omnes casus, ad quem recur. as. † Restringe, nisi solemnitas annullans actum, vel contractum respiciat fauorem certæ personæ principaliter; quia recedente consensu eius, incertus fauorem inducit forma, conualidatur contractus à principio. Rom. d. conf. 54. n. 3. prout in statuto factio ad fauorem minoris vel mulierum loquitur. † Restringe, qñ prohibitoria contractus nulli est perpetua, sed temporalis; quia lapso tempore prohibitoria consensu potest conualidari. Rom. d. conf. 54. n. 3. ver. 2. idem Rom. sing. 778. Index Bononiensis, plene Men. de recuper. remed. 15. nu. 170. † Amplia; quia regula est, quod actus nullus, & testamentum nullum non conualecat lapsu temporis; quia nullitas ex officio iudicis declaratur, secus si fauore certæ personæ, quæ consentientis potest in sui præiudicium. Ant. de Bucr. conf. 25. n. 7. & seq. Vide, Hæres personarum, & rerum. Concl. 3. Vide, Ratificari non potest actus. Concl. 24. Vide, Testamentum nullum conualecit. Concl. 129. Vide, Concl. prox. præc. & Concl. prox. seq.

Nulliter gesta, quæ non possunt consensu partium conualidari. Concl. 147.

**C**ONSENSUS partium nihil operatur circa nullitatem, quæ provenit ex defectu iurisdictionis, & ideo si subdelegatus qui non potest subdelegare, ad instantiam ambarum partium contentiosum subdelegaret examen relictum, vel alium arbitrium contentiosum, gesta per talē secundum subdelegatum sunt nulla, nec de consensu partium possunt validari. Rota in non. decis. 8. de off. deleg. alias 258. Si auditor. Regid. decis. 56. incip. Conuicio secundo de minim. alias 41. de iudic. † Exten de infententia; quia publici iuris est, non potest consensu partium conualidari, vt sententia, sed bene, vt pactum, vel conuentio. Vide Conclusionem præc. sequentem. † Extende in laudo lato ab arbitro extra compromissa; quia actus nullus.

nullam, nec conualidatur consensu partium. Dec. conf. 434. prope  
 4 fin. nu. 8. vbi plura adducit. ¶ Amplia in materia statuti Eugubini,  
 per quod phibetur delegatio examinis in causis supra 60. libras,  
 & indicitur pena falsi Notario aliter scribenti examen; quia non  
 valet, etiam si iudex de consensu partium delegauerit; quia statu-  
 tum publicam respicit utilitatem. Bald. conf. 378. Pro parte eiusdem,  
 5 nu. 3. ver. sequitur igitur videre, lib. 3. ¶ Amplia in contractibus factis  
 contra constitutionem, vel ius prohibitorium; quia partes non  
 possunt iuri prohibitorio renunciare, quia censetur ius formale,  
 & ideo non valet actus factus, quin ipsimet contrahentes possint  
 dicere de nullitate, dummodo non sit lapsus decennium. Rom.  
 conf. 402. in propofita consultatione, per tot. vbi apost. plene, quae mul-  
 6 tos concord allegat. ¶ Extende, vt procedat, etiam si ius, vel con-  
 stitutio prohibitoria respiceret fauorem priuatorum; quia non  
 potest illi renunciari consensu partium, quando expresse prohibi-  
 tetur aliter fieri non posse. Rom. d. conf. 402. n. 3. ver. quimmo dico, vbi  
 limitat remittendo se ad gloss. in l. dilecto. in ver. huiusmodi clausula,  
 ¶ Vbi vide, ius publicum pacti priuatorum. Concl. 623. Vide, Ratificari  
 non potest actus. Concl. 24.

**Nulliter gesta quando, & qualiter possint confirmari.**  
 Concl. 148.

**S**ENTENTIA ¶ nulla, quia est lata non seruato iuris ordine, si el-  
 set de nouo ferenda; quia is, pro quo lata est, fouet bonum ius,  
 potest confirmari per iudicem appellationis, vel nullitatis, Bart.  
 in l. 1. in fin. ver. quero, quid si datur libellus super nullitate, n. 16. C. quando  
 proloc. non est necess. late Negul. in tractat. de pignor. in 3. part. 2. mem-  
 10. num. 23. ver. & pro confirmatione. ¶ Extende; quia iudex appella-  
 tionis confirmat sententiam nullam, si ex nouis apparuit, quod  
 debet confirmari. Anchar. conf. 292. in princ. vbi declarat, quod pro-  
 cedat contra eundem. ¶ Amplia, vt procedat in tenuta nulliter da-  
 ta, quae si de nouo esset danda, debet confirmari per iudicem ap-  
 pellationis, vel nullitatis, etiam si, qui dicit tenentam nulliter  
 datam, debuit citari, & non fuit citatus. Alex. conf. 81. In causa, &  
 lue, colum. fin. nu. 5. ver. & postea, quod dicitur Massarius, lib. 7. Negul. dicit.  
 tractat. de pignor. in 3. part. in 2. membro, n. 23. ver. & pro confirmatione. An-  
 char. conf. 291. Super pluribus, nu. 16. & conf. 292. Videtur prima facie, in  
 princ. licet teneat contrarium, quando contra tertium. Socin. conf.  
 113. in fin. lib. 3. Dec. conf. 191. in fin. & conf. 449. n. 17. late Crauet. conf.  
 140. in fin. & conf. 179. n. 6. Rol. a Vall. conf. 5. n. 6. lib. 1. & licet aliqui  
 attentauerint tenere contrarium; tamen ista est communis\* opinio,  
 vt dicit Curt. Sen. in l. si pacto quo pnam, C. de pacti. & Crauet.  
 4. d. conf. 179. Rol. d. conf. 5. n. 6. lib. 1. ¶ Extende; quia exequutio facta  
 iudicis auctoritate, licet perperam, non reuocatur, si solum ap-  
 4. paret debitum, si fin. ff. quod met. caus. ¶ Contrarium per plura tenet  
 Anchar. quod ante omnia praecipuum, & mandatum de facto re-  
 laxatum debeat reuocari ante omnia; quia facta de facto ante o-  
 6. mnia sunt reuocanda, conf. 291. Videtur prima facie, per totum. ¶ De-  
 clara; quia si agatur de confirmanda possessione nulliter capta  
 contra eum, qui est vere debitor, si esset de nouo concedenda, po-  
 6. test confirmari; sed si contra tertium fuit capta possessio; quia  
 cum sit nulla, ante omnia tertius debet restitui, ita videtur velle  
 Anchar. d. conf. 292. per tot. & in fin. vbi ita videtur distinguere velle,  
 7. & haec declaratio erit limitatio. ¶ Declara; quia si tenuta data nul-  
 liter, quia non citato possessore, non esset de nouo concedenda,  
 non etiam potest confirmari, & idem, quando est nulla ratione  
 solemnitatis ommissa, alias fecus. Io. de Im. conf. 128. Vifis, ac pondera-  
 10. in princ. ¶ Extende; quia exequutio a principio nulliter facta, si  
 tamen constat de debito, est confirmanda. Dec. conf. 449. Vifis duo-  
 bus, num. 16. cum seq. & conf. 191. in fin. Caltr. conf. 472. In causa capere  
 lator, ad fin. lib. 1. Crau. conf. 46. n. 7. Vant. tractat. de null. in fin. n. 129. &  
 9. ¶ Et quod exequutio praepotere, & inordinate facta, si deue-  
 niat ad eum casum, a quo incipere poterat, non debeat vitari, sed  
 10. veniat confirmanda, per text. in l. fin. ff. quod met. caus. vbi Bald. Am-  
 11. plia in captura nulliter facta, & sine citatione, quae si esset facien-  
 da, vt quia captus confitetur debitum, debet confirmari, & idem,  
 si alias constat de credito. Iaf. in l. si pacto quo pnam colum. 3. Cod. de  
 12. pacti. Negul. dicit. tractat. de pignor. in 3. parte, in 2. membro, num. 23. alle-  
 13. gat. Caltr. conf. 89. in causa captus, in fin. sed est consilium 473. lib.  
 14. secundum nonam impressionem. Iaf. in l. Diuo Pio. §. in venditione, nu. 12.  
 15. ff. de re iudic. Dec. conf. 449. num. 20. ¶ Amplia; quia omnis tenuta, &  
 possessio data, etiam nulliter, quia non seruato iuris ordine a iu-  
 dice, vel ab eo, qui potuit dare, vt ex venditione nulla, vel alio con-  
 tractu nullo potest retineri ratione hypothecae ab eo, qui illam  
 16. habet. Negul. in tractat. praedicto de pignor. in 3. parte 2. membro, in 10.  
 17. quod est. num. 20. ver. decimo dubitatur. ¶ Extende, vt procedat, etiam si

possessio esset data nulliter ad effectum tedium, & quae esset recu-  
 perabilis intra annum; quia non potest recuperari, si immixtus in-  
 continenter docet de hypotheca. Bart. Alex. & alii in l. 3. §. fin. ff. de  
 13. acquir. poss. Negul. d. tractat. de pignor. in 3. parte, in 2. membro nu. 20. ver.  
 & pro ista decisione. ¶ Restringe, vt non procedat, quando possessio  
 est spoliatiua sine culpa agentis; quia tunc si non prouenit ex iusta  
 causa ad creditorem, tenetur restituere. Negul. d. tractat. 3. parte 2.  
 14. membro, num. 21. in fin. qui dicitur hanc communem. ¶ Restringe, vt  
 non procedat, quando legatarius accepit tenutam rei legatae ante  
 aditionem haeredis; quia licet legatarius haberet rem hypotheca-  
 tam, intelligitur ab aditione, & licet postea haeres ad eundem con-  
 ualidet hypothecam ab initio, non tamen conualidat tenutam, &  
 missionem nullam, quae non pendet ab aditione. Caltr. conf. 33.  
 Statutum Lucanum, in fin. lib. 1. ¶ Restringe, quando fuit data pro  
 maiori summa petita, quam deberetur; quia nulla est in totum.  
 Bald. in l. certi conditio, §. quoniam, ff. si cert. petat. & ibi Aretin. decla-  
 rat. & idem in captura. Marfil. in l. fin. ff. de iur. iudic. om. iudic. nu. 43.  
 & in ad iudicatione, Doctor. in l. si non forem, §. si centum, ff. de cond.  
 indeb. ¶ Amplia; quia ex nullo, & inordinato processu potest sequi  
 16. sententia valida, quando constat vere de credito; quia tunc nullita-  
 tis non est considerabilis. Anchar. conf. 23. prope fin. Alexand. conf. 81.  
 n. 5. lib. 7. Dec. conf. 449. n. 17. & 18. Ruin. conf. 91. nu. 7. lib. 5. Cra-  
 uet. conf. 46. n. 7. & conf. 179. n. 6. vbi dicit, quod gestum nulliter re-  
 uocari non debet, quando si ita gestum non esset, denuo esset faci-  
 17. endum propter praesistentem veritatem crediti petiti. ¶ Ex-  
 tende; quia stante veritate crediti petiti conuenit potius ex inor-  
 dinato processu sententiam ferre, quam partes nouis expensis, &  
 nouo iudicio intricare; quia ita agere non est recti iudicis, ait An-  
 char. conf. 23. prope fin. ¶ Amplia; quia sententia nulla potest conua-  
 18. lidari consensu partium, l. c. commun. vtriusque iudic. ¶ Contra-  
 19. rium, quod sententia ipso iure nulla propter ordinem iudicium  
 non seruatum non possit confirmari consensu partium; quia au-  
 thoritas sententiae pendet ex publica autoritate. Petr. Anchar.  
 conf. 67. n. 9. Caltr. conf. 343. colum. 2. in princ. lib. 2. ¶ Declara; quia  
 20. sententia nulla non valebit vt sententia propter consensum par-  
 tium, sed valebit in vim pacti. Zabarell. conf. 74. colum. fin. ver. ad ter-  
 tium, vide plene Angel. conf. 198. Testator quidam, vbi, quod si deducatur  
 in contractum, valebit in vim contractus, non vt sententia.  
 Vide plenissime in ver. Brocardum. Concluf. 133. ¶ Si tamen sententia  
 21. nulla a statuto conualidetur, vt quia statutum vult, quod si non  
 est dictum de nullitate intra sex dies, non possit amplius dici, effi-  
 citur valida secundum Caltr. conf. 16. num. 11. ver. praeterea, lib. 1.  
 quod credo verum, licet idem Caltr. conf. 289. colum. 3. in princ. lib. 1.  
 dicat, quod non efficitur valida, sed statutum claudit os, quod  
 non possit post tempus dici de nullitate; ideo est exequenda. Am-  
 22. plia in alienatione bonorum Ecclesiae; quia consensus clerico-  
 rum, qui non interuenit, potest ex post facto interuenire, imo sola  
 scientia, & patientia conualidata actum, igitur alienatio non est  
 nulla ipso iure. Anchar. conf. 122. Ex narratis, in fin. ¶ Amplia; quia  
 23. testamentum nullum consensu praeteriti, & eius, qui potest dicere  
 nullum, conualefcit. Vide, Testamentum. Concluf. 128. & Concluf.  
 24. ibi sequent. ¶ Limita, quia exequutio facta contra tertium bono-  
 rum possessorem non citatum debet ante omnia reuocari tan-  
 quam de facto facta. Anchar. conf. 291. Videtur prima facie, per totum.  
 ¶ Limita, quando exequutio esset nulla, quia iniusta, puta facta  
 25. pro certo debito soluto, quia cum sit omnino sublata actio, non  
 subsisteretur, licet obtinens exequutionem esset creditor ex alia  
 causa, quia ex quo solutio sublata est actio, pro qua fuit data  
 exequutio, Insuper, quib. mod. tollitur obligat. in princ. ex diuersis non po-  
 test subsistere, quia non fit illatio ex diuersis, l. Papinianus, ff. de mi-  
 26. nor. & quia non fit transitus de causa ad causam, nisi refectis ex-  
 pensis, vt per Doct. in l. edita, C. de eden. ¶ Limita, quando exequutio  
 fuit facta contra intentionem iudicis, vt quia mandatum est con-  
 tra bona hereditaria, & exequutio fit in bonis non hereditariis;  
 quia ante omnia est reuocanda. Anchar. d. conf. 292. in princ. & per  
 totum. ¶ Extende, imo etiam si concurreret voluntas iudicis, quia  
 27. exequutio facta contra tertium possessorem non citatum debet  
 ante omnia reuocari. Anchar. d. conf. 292. n. 1. in fin. ¶ Limita in  
 28. eo, qui iniuste captus fuit, quia non potest recomandari, vel ar-  
 restari, sed debet relaxari. Anchar. d. conf. 292. n. 4. versicul. quinto  
 pro hoc, & idem tenet Bartol. in quest. 6. incip. Lapis fuit captus, ver. so-  
 lutio. ¶ Extende, vt nec ad instantiam alterius possit arrestari, sed  
 29. prius debet iniuste captus restitui pristinae libertati. Anchar. d.  
 conf. 292. n. 4. Bart. d. quest. 6. circa fin. versicul. sed queratur. ¶ Restrin-  
 30. ge, quando fuit vis compulsua, quia nec deficit consensus carce-  
 rati, licet coactus, nec restituitur ante omnia, si constat, quod de-  
 beret capi, si vero interuenit vis expulsiua, vel ablatiua liberta-  
 tis, fecus

titis, secus est, ita Bartol. *dict. qu. 1. f. 6. Ancharan. dict. consil. 292. num. 5.*  
 Vide, *Captura nulla, & c. Concluf. 73.* Vide, *Carceratus quando potest.*  
*Concluf. 83.* Vide, *Laudum homologatum, & c. Concl. 26.* Vide, *Raisifica-*  
*ri non potest actus. Concl. 24.* Vide, *Sententia nulla quando. Concluf. 158.*  
 Vide, *Statutum circa nullitatis. Concluf. 602.*

Nullitatis causa an sit similis causa appellationis, & qualiter cumulentur, vel non. Concl. 149.

**N**ULLITATIS ¶ causa an sit omnino similis cum causa appellationis, ita ut sicut in causa appellationis non requiritur litis contestatio, ita nec in causa nullitatis. Oldrad. *consil. 12. versic. alius in contrarium*, ubi, quod in causa supplicationis, & restitutionis in integrum. ¶ Et quod causa nullitatis principaliter deducta habeat maximam conformitatem cum appellatione; quia pariter deuluit negotium principale ad superiorem, ut possit sententiam ex noua causa reformare. Alexand. *consil. 225. Ponderatis, num. 24. ver. potest etiam dici, lib. 6.* ¶ Imo nullitas adeo est connexa appellationi, ut commissa causa appellationis veniat etiam cognitio nullitatis. Oldrad. *dict. consil. 12. num. 4. ver. imo tanta, & c.* casu finita causa appellationis, dicitur etiam finita causa nullitatis, ne plus accessorium duret, quam principale. Oldrad. *consil. 308. num. 4. ver. respondetur.* ¶ Declaratur quia quoad iuris effectum non differunt, an quis appellet a sententia, si qua est, alias dicat de nullitate, an vero appellet simpliciter, & dicat de nullitate simpliciter, ita Alex. *consil. 225. Ponderatis, num. 22. in fin. versic. ergo nihil refert, lib. 6.* ¶ Sed tamen multum differunt in modo proponendi, quando simpliciter fuit appellatum; quia licet in appellatione in sit nullitas tacite, intelligitur accessorie, & incidenter; si vero inest per expressionem, tunc dicitur aequae, & principaliter. Alex. *dict. consil. 225. num. 23. ver. amen non comprehenditur, lib. 6.* ubi tamen dicit vnum notabile, quod siue nullitas sit de per se expressa, siue tacita incidenter, quod utroque casu pariter deserta appellatione non deseritur nullitas, secundum \*communem, num. 24. ¶ Dicplas plenius, quod appellatio, & nullitatis dictio solent proponi hoc modo, *dico sententiam nullam, & si qua est, appello*, & isto casu appellatio est sub conditione; ideo lata sententia super nullitate, non potest proficere appellacionem; quia fuit sub conditione interposita, unde cum constet sententiam nullam esse purificatam, non est conditio appellacionis. Alexand. *consil. 230. Ponderatis, in princ. & per tot. lib. 6.* ¶ Amplia; quia nullitatis causa cum appellatione commissa quatenus principaliter intentetur, debet prius expediri, quam causa negotii principalis, & idem, si incidenter proponatur, si tamen super ea non pronuncietur, sed super appellatione, sententia non erit nulla. Castren. *consil. 232. in causa, que veritatur, lib. 1. per tot.* ubi multa similia deducit. ¶ Extende; quia quod dicitur de sententia nulla, procedit, etiam si lata sit super consilio consultoris nullo, vel continente expressum iuris, vel facti errorem ex actis apparentem. Castren. *consil. 232. colum. penul. ver. super secundo, & per tot. lib. 3.* ubi, quod non est necesse reuocare, vel nullum declarare consilium, sed sufficit, quod sententia ita declaratur. ¶ Declara; quia nullitas proposita assimilatur in iudicio reali; quia si proponitur in genere, & prosequitio fiat in specie super certo capite nullitatis, & succubuit, non potest ad aliam nullitatem ex alio capite reuerti. Castren. *consil. 232. in fin. ver. vnum aduertendum, lib. 1.* ¶ Amplia; quia valet dictio nullitatis cum appellatione hoc modo, *dico sententiam nullam, & si qua est, appello*, & isto casu dicitur appellatio sub conditione. Alexand. *consil. 230. in princ. lib. 6.* ¶ In casu d. appellationis qualiter iudex debeat pronunciare, sunt opinionem; quia si pars dixit sententiam nullam, & si qua est, appellat, & iudex pronunciauit sententiam nullam, in causa appellationis non debet aliter pronunciare, quia ex quo appellatio fuit conditionalis, quatenus sit aliqua, & cum sit nulla, non requiritur alia pronunciatio in articulo appellationis, & si velit pronunciare, debet pronunciare super uacuo appellatum, eo quia sententia erat nulla. Bar. in *l. si expressim, ff. de appell. ver. quarto videndum.* Ioan. vero de Im. in *l. cum querebatur, ad fin. ff. de re iudic. & in d. l. si expressim, dicit, quod debet pronunciare, non intelligi appellatum, eo, quia sententia erat nulla, sed Ant. de Butr. in *c. dilecto, de appellat.* dicit, quod potest pronunciare bene appellatum; quia cum sententia esset nulla, iudex grauauit partem, contra quam nulliter pronunciauit. Alexand. *consil. 230. Ponderatis, num. 2. vsque in fin. lib. 6.* dicit meliorem esse practicam Ioann. de Imol. sed apost. ibi in *versic. practica*, dicit esse meliorem practicam, & obseruantiam Francie; qua pronunciat in causa appellationis sententiam nullam; quia tam appellatio, quam nullitas deuoluitur. ¶ Nullitas*

& appellationis causa possunt deduci simul, & in eodem libello secundum sententiam omnium Doctorem \* communiter de stylo in iudiciis obseruatur. Abb. *consil. 97. Attingam, in princ. lib. 1.* Vide ad ista omnia plenius in *ver. Appellatio an possit cumulari cum nullitate. Concl. 394.* Vide, *Consilium. Concluf. 775. & Index. Concluf. 461.*

Numeratio, & numerata pecunia quotuplex, & quid importet. Concl. 150.

**N**UMERATIO ¶ alia est ciuiliis, seu ficta, alia naturalis, seu vera, ficta est, quando vnum debitum conuertitur in mutuum, seu alium contractum. Castren. *consil. 186. in causa, que vertitur, colum. 2. versic. ex quibus, lib. 1.* ubi dicit idem in mutuo; quia est mutuum ciuile, & naturale. ¶ Inferitur igitur, quod si Notarius in instrumeto scribat, quod Titius accepit mutuo centum a Seio, que numerauit, licet testes dicant, nullam interuenisse numerationem, non contradicunt instrumento; quia de numeratione ciuili potest intelligi. Castren. *dict. consil. 186. colum. secunda versic. ex quibus, lib. 1.* ¶ Contrarium in hoc adducit Alexand. *consil. 279. num. 6. & sequent. versic. vnde faciunt, lib. 2.* ubi dicit, quod imo contradicunt instrumento; quia numeratio debet intelligi de naturali vera. ¶ Pro contrario facit incertus Author post regulas Soc. *cin. reg. 1. Notarius scribens in instrumeto mutui verbum, numeratus, non vidit pecuniam, punitur de falso*, ubi ponit quatuor fallencias videndas. ¶ Declaratur, quia si ex adiuncto potest haberi veritas, alia est tenenda; quia si fuit dictum in instrumeto, vel libello, numerauit, & numerauit in pecunia prompta, vel numerauit mediante littera cambii, sumus in claris, si simpliciter numerauit ad soluendum instrumentum, intrat expolitio de ciuili numeratione per conuersionem alterius debiti in mutuum. Castren. *plene, consil. 186. colum. 2. ver. ex quibus, & per totum, lib. 1.* ubi dat exemplum Bart. in *l. pradia, circa fin. ff. de acquir. possess. quod illa verba, dedit, & tradidit*; quando res non est in presentia; ut possit tradi, exponi debent, dedit licentiam de intrando; & eodem modo interpretantur verba illa; *exceptioni non numerata, & c. renuncians*. ¶ Declaratur etiam, quia si non constat de numeratione, & testes dicunt, quod pecunia non fuit numerata, contradicent instrumento, si Notarius diceret, quod in sui presentia, & testium fuit numerata; secus si de numeratione confessata de preterito. Castren. *d. consil. 186. colum. penul. ver. pro hoc etiam pater, lib. 1.* ¶ Amplia; quia numeratio proprie, & vere dicitur fieri Titio, si ego numero Seio recipienti nomine Titii, vel etiam numero Seio, & cuiusque de mandato Titii ipso presentem, & mandante, in tantum, quod testes dicuntur testes; si vnus dicat me numerasse Titio, alius dicat me numerasse Seio recipienti nomine Titii, vel Seio recipienti de mandato Titii, & probant. Bart. *plene consil. 19. in questione proposita, per totum, lib. 2.* ubi apert. in *versic. quod numeratio*, dat concord.

Numeri principium an faciat numerum. Conclufio 151.

**V**NVS ¶ non facit numerum sed principium numeri, glo. in *l. si quis ante, ff. de acquir. possess. ¶ Extende; quia licet conditio debeat impleri in forma specifica, sitamen vnus deficit non vitiat numerum; quia non facit numerum, sed principium numeri. Roman. in *l. 2. n. 5. ff. ad syllan. ¶ Contrarium in aub. quirem. Col. de sacros. Eccles. nu. 16.* ubi ponit duodecim illationes, quibus numerum principium, videlicet vnus operatur eundem effectum, prout operatur pluralitas, vt deficiens in vno nummo cadat a commodo contractus. ¶ Amplia; quia principium linee non dicitur de linea, ideo iudicatur de principio linee, quod iudicatur de decenteratibus ex linea. In post. Castren. & alios in *l. Gallus, §. nunc de lege, ff. de lib. & posthum.* Vide, *Principium est de essentia. Concl. 702.* ¶ Extende; quia vxor non est affinis, sed principium affinitatis. ¶ Singularis numerus in vno tantum verificatur. Io. And. in *c. plur. alii, de reg. iur. in 6. In fin. l. cum quidam, num. 1. Cod. de verbos. signis. Socin. consil. num. 1. lib. 3.**

Numerus certus officialium, vel Canonicorum si augetur, & fiat gratia, ad quos referatur, & comprehendat. Concluf. 152.

**N**UMERVS ¶ Penitentiariorum certus, puta vsque ad duodecim, si augetur per nouos officiales superadditos, & Pape

concedat gratiam, quatenus aliquod officium ex iis, quæ de numero sunt, vacet, expectanti conferat, intelligitur, siue de numero primo, siue de aucto. Oldrad. *consil.* 265. *Ioannes Episcopus*. ¶ Amplia, vt idem procedat in expectante ad Canonicatum in Ecclesia, in qua erat certus numerus Canonicorum postea auctus. Oldrad. *consil.* 265. *in fin. per. in super. questio.* ¶ Limita, quando numerus esset per Papam, vel superiorem post additamentum reductus, puta, quod viginti duo reducerentur ad duodecim; quia tunc pronuntio, quæ fit de vacanti de numero non habet effectum, donec reducantur omnes supra numerum ad duodecim, ita Oldrad. *consil.* 265. *num. 4. ver. aut è contra.*

**Nuncius in quibus differat a procuratore.**  
**Concluf. 133.**

**N**UNCIVS ¶ differt a procuratore; quia nuncius est mera pica, & organum domini sui, l. *licet, ff. de constit. pecun.* Angel. de Perul. *consil.* 44. *Pater quidam, circa med. ver. pro hoc potissime facit*, vbi quod multa fiunt per nuncium, quæ per procuratorem facillime non valent. ¶ Vide omnino Bald. in *l. multum interest, num. 7. ver. modo querendo. C. si quis alteri, vel sibi*, vbi triplicem constituit differentiam inter nuncium, & procuratorem; prima, quia ex mente, & verbis, secunda, quia nuncius concipit verba in personam domini, tanquam organum, videlicet emmo nomine Titii, vel pro Titio, vel promittis Titio, procurator concipit verba in personam suam nomine domini; tertia est, quia nuncius acquirit directam domino, procurator non sine cessione.

**Nuncius ad citandum à quibus eligatur, & ad quæ obligetur.**  
**Concluf. 134.**

**N**UNCIVS ¶ ad citandum debet eligi regulariter à iudice. Bart. in *extratrag. ad reprimendum, in ver. per nuncium, in princ. num. 5.* quod periculo iudicis eligitur; si tamen non constat de electione, sufficit, quod sit in quasi possessione exercendi officium. ¶ Declara, quia si electio debet fieri vigore statuti, puta à prioribus, necesse est, quod constat de electione, nisi sit in quasi possessione, si vero debet eligi à iudice, sufficit commissio de citando; quia habet vim electionis. Bart. *d. extratrag. ad reprimendum, in ver. per nuncium, num. 5. & seq.* ¶ Infamis potest esse nuncius ad citandum; quia regulariter deputantur viles personæ, licet de iure communidebeant eligi personæ diuites, & approbate, *authen. de iudic. §. de iis autem.* Bart. *d. extratrag. ad reprimendum, in princ. §. iurare debet nuncius fideliter exercere officium suum, in princ.* ¶ Iurare debet nuncius fideliter exercere officium suum, licet si non iurasset, possit tamen officium exercere. Bart. *d. extratrag. ad reprimendum, ver. per nuncium, num. 4. ver. item debet iurare.*

**Nuncio, & birruariis non creditur extra officium suum, sed bene in iis, quæ spectant ad eius officium.**  
**Concluf. 135.**

**N**UNCIO, ¶ & misso, siue executori, aut birruario non creditur, nisi doceat se habere facultatem ab eo, qui illam dare potest; ideo potest ei impune non parere, si non docet de facultate. *Frederic. de Sen. consil.* 251. *Casus alius est, Iacobus, in princ. vbi quod propterea nuncii Senarum portant capellinam rubeam in signum officii.* Angel. *consil.* 219. *Punctus, & casus, num. 7. ver. prima est.* ¶ Contrarium tenet Cardin. Zabarell. *consil.* 10. *Iacobus executor, vbi, quod licet de rigore iuris non credatur nuncio citanti, quod sit nuncius; tamen secus est de consuetudine; quia sibi referenti, quod citauerit, creditur, & quod sit nuncius, & licet transferretur probandi contrarium. ¶ Declara plene; vt per Bart. in *extratrag. ad reprimendum, in ver. per nuncium, num. 7. & seq. ver. sed an citatus debeat credere, vbi, quod nuncius, qui mittitur in Prouinciis, non creditur, nisi exhibeat litteras facultatis, & idem quando citentur extra iurisdictionem suam, si vero agitur de nunciis vniuersitatis, vel loci; quia solent portare quedam signacula, vt cognoscantur, & istis creditur, & seruanda est consuetudo, nunciis vero delegatorum non creditur sine litteris. ¶ Amplia in nuncio citante aliquem de commissione iudicis; quia licet ipsi credatur circa citationem, non tamen ipsi creditur circa commissionem iudicis, nisi doceat de ea; quia commissio non præsumitur, nisi probetur. Bald. *consil.* 63. *Solutio de subscriptione, num. 2. lib. 5.* Signor. *Homod. consil.* 57. *Creditor volens, num. 5.* qui loquitur in nuncio faciente discussionem sine commissione; quia non valet, & communem ¶ dicit Aretin. *consil.* 34. quem refert, & sequitur Ripan. *cap. 1. de iudic. num. 90.* vbi ponit regulam negatiuam, & excusantem, & limitat. ¶ Contrarium, quod imo eo ipso, quod nuncius refert se citasse aliquem, præsumatur præcessisse commissionem, sine qua citatio non valeret, l. *neminem, ff. de exhib. reu. l. sed si***

*hac. §. pretor, ff. de in iur. voc. Alex. consil.* 123. *Si nuncius, lib. 2. Franch. in e. cum parati, de appellatio. Felin. in cap. 1. in 7. colum. ver. quarta conclusio de iudic. ¶ Declara; quia controuersia est, an credatur nuncio de commissione sibi facta, & plurimorum sententia est, quod credatur in iis, quæ spectant ad officium. Castrenf. *consil.* 165. *num. 2. ver. sed de relatione, lib. 2. ¶ Declara, vt plene per Rom. consil.* 497. *Diligenter, num. 7. & seq. ver. tertio opponitur*, vbi dicit duo esse dubia; primum, an nuncius possit citare sine commissione iudicis; secundum, dato, quod sit necessaria commissio, an præsumatur præcessisse citationem, & quoad primum. ¶ Amplia; quia si nuncius referat se intinasse citationem in tali loco & domicilio, talis, probat intimationem in illo loco, sed non probat, quod ille locus sit domicilium citati. Card. Zabarell. *consil.* 10. *Iacobus executor, num. 6. & seq. ver. & in hoc aduertendum, vsque in fin. vbi, quod sufficit citatio negare, quod ille locus, vbi facta est citatio, sit suum domicilium. ¶ Extende; quia si nuncius referat se misisse N. in possessionem bonorum q. Titii, probat quoad missionem, quæ spectat ad eius officium, sed non probat, quod bona sint q. Titii; tum quia non spectat ad officium suum, & non habet commissionem, nisi quoad executionem; tum etiam quia si haberet commissionem, non sibi creditur, nisi quantum crederetur duobus testibus, duo testes non probarent dominium, nisi reddant causam scientiæ etiam non interrogati, ergo idem in nuncio in iis, quæ iudicio intellectus percipiuntur. Castrenf. *consil.* 165. *Visis, & ponderatis, num. 2. ver. nec in hoc statur, lib. 2. Bart. consil.* 209. *num. 4. lib. 1. ¶ Extende; quia licet credatur nuncio, quod citauerit, non tamen creditur, si dicat, quod citatus em in iuriâ affectus, vel dixit, non velle comparere. Caltr. d. consil. 165. num. 2. in fin. lib. 2. vbi apost. citat Corn. consil. 79. Viso, num. 8. lib. 3. Menoch. de arbit. *ca. 112. num. 12. & seq.* ¶ Amplia; quia non statur relationi nuncii quod citauit talem procuratorem talis, quia ipsi creditur, quoad citationem, sed quod citatus sit procurator, hoc non spectat ad officium nuncii. ¶ Extende; quia non creditur nuncio referenti se fuisse verberatum à citato, vel impeditum in officio; quia ista sunt extra officium suum, & non censentur demandata. Menoch. *d. cas. 112. & num. 12. & seq.* ¶ Extende generaliter in omnibus, quæ sunt extra officium nuncii, quia ipsi referenti nõ creditur Menoch. *d. cas. 112. num. 12.* ¶ Si vero circa ea, quæ non spectant ad officium nuncii, ipsi creditur in modis, secus in aliis. Bart. *d. extratrag. in ver. per nuncium, in fin.* ¶ Extende; quia non creditur denunciatori, cuius denunciationi standum est quoad damnum, si refert, animalia damnificata non fuisse possessoris, sed forensium, vt soluant poenam, quia non potest sensu visus, vel alio sensu scire dominium. Bart. *consil.* 209. *num. 3. ver. præterea posito, lib. 1. ¶ Extende, quia nuncio iurato habenti commissionem ponendi A. in possessionem bonorum B. non creditur, si referat posuisse in possessionem, quatenus dicat bona fuisse B. ideo si compareret tertius, & docet de sua possessione, restitui debent bona. Bart. *d. consil.* 209. *num. 4. lib. 1. ¶ Restringe, quia bene creditur nuncio in iis, quæ annexa sunt, quæ dependentia ab officio suo, prout, quod in executione nõ reperit bona mobilia, vel nulla bona, vt per Menoch. *d. cas. 112. in fin.* ¶ Hinc oritur controuersia, quæ dicantur pertinere ad officium, vel non, aut esse annexa; ideo multi tenent credi nuncio referenti citatū dixisse, non velle comparere, quasi sit connexum; alii secus, vt apud Menoch. *d. cas. 112. n. 17. & seq.* qui tenet negatiuam, & sic sunt alii casus controuersi. ¶ Amplia; quia neq; creditur nuncio citanti, vel præcipienti ex parte Regis aliquid, si nõ constat de commissione. Ang. *consil.* 219. *n. 7. ver. prima est.* ¶ Amplia; quia nõ statur nuncio, si facta relatione sua, quod aliquem citauit, velit postea ex interuallo dicere, quod citauit ad quandam domū Prati, & quod citatus habitabat tunc Pisis; quia non potest corrigere seipsum ex interuallo, sicut nec iudex. Alex. in *l. ab executione, ff. de appellatio. in apost. ad Bart. quia inest timor subornationis; ideo nõ admittitur, sicut neq; testis, facit Bart. in *l. eos. C. de falsis, Abb. in cap. præterea, de testib. cogen.* ¶ Extende; quia non creditur nuncio dicenti contra suam relationem, quia tam in iudicio, quam extra statur primo dicto. Bart. plene *consil.* 86. *Non creditur, lib. 1. per tot. vbi apost. in ver. non creditur.* ¶ Amplia; quia non creditur nuncio simpliciter referenti citasse, quod in citatione interuenerint omnes solemnitates secundum magis\* communem opinionem, de qua Rom. *consil.* 454. \* *In re presentis, n. 4. vbi apost. in ver. nec presumitur, dicit magis communem\*, & repetit in addit. ad *consil.* 497. in ver. nuncio, in princ. ¶ Amplia; quia nuncio non creditur, si dicat citatum dixisse non velle comparere, vel si dicat se verberatum, seu iniuriatum, vide plene Ant. Gab. *lib. 2. tit. de citatio. conclus.* 4. ¶ Amplia; quia quæ dicuntur de nuncio, habent locum in birruariis, seu sbirris, & executoribus; quia cum sint viles personæ, illis non creditur, nisi in iis, quæ*******

spectant ad officium suum, puta citandi, perquirendi, & circa mo-  
 dica, plene Mascard. *concl.* 189. *Birruarii testimonium in iudicio quam*  
 25 *fidem faciat.* † Limita; quia regula est, quod creditur nuncio, & sta-  
 tur eius relationi in iis, quæ spectant ad eius officium. *Bart. in l. 1.*  
 26 *§. cura. ff. de offic. Praefecti Urbis, & in l. qui nomine, ff. de fals. Doct. in*  
 26 *l. 1. ff. de in ius voc.* † Limita; quia bene creditur nuncio quantum-  
 cunque vili, quod citauerit. *Feder. de Sen. consil.* 119. *in fin. ver. nam*  
 27 *nuncios.* *Lap. alleg.* 95. *num. 6.* *Bart. in extrauag. ad reprimendum, in ver.*  
 27 *per nuncium,* vbi, quod imo viles, & infames eliguntur hodie ad  
 ista officia. † Vide omnino *Menoch. de arbitrar. cas.* 112. vbi recitan-  
 tur opiniones tenentium, quod credatur, & non credatur, &  
 28 distinguendum, esse etiam multum arbitrarium iudicis. † Decla-  
 ra, vt procedat, quando talis nuncius est publicus, & iuratus, alias  
 29 non. *Federic. de Sen. consil.* 142. *num. 3. ver. non obstat relatio.* † Con-  
 trarium, quod etiam si non sit iuratus, sibi credatur. *Bart. d. extrauag.*  
 30 *ad reprimendum, ver. per nuncium, num. 4. ver. item debet.* † Extende;  
 quia imo soli nuncio creditur, & non est necesse, quod sint plures.  
 31 *Bart. d. extrauag. ad reprimendum, in ver. per nuncium, num. 10. ver. sed an*  
 31 *eidem nuncio,* vbi allegat pro vtraque parte, & tandem concludit,  
 quod sibi creditur in iis, quæ spectant ad officium nuncii, quod  
 citauerit. *Rom. consil.* 497. & *apostill. ad Bart. in ver. credere, dat con-*  
 32 *cord.* † Extende; quia creditur nuncio referenti citasse, tam cor-  
 am ordinario, quam coram arbitro; quia arbitri potest sumere  
 33 *executores superiorum.* *Bart. d. extrauag. in ver. per nuncium, num. 9.*  
 32 *ver. sed an arbitri.* † Limita; quia creditur nuncio dicenti se citasse  
 aliquem; quia est persona publica; & quia iuravit fideliter offi-  
 33 *cium exercere, etiam si citatus neget Franch. in cap. cum parati, de*  
 33 *appell.* † Extende; quia creditur nuncio dicenti se citasse ad do-  
 mum habitationis rei contenti. *Ias. in l. necis, col. fin. ff. de acquir.*  
 34 *hered. Alciat. & addentes ad illum in tractat. de presumptio. reg. 3. pro-*  
 34 *sumptio. 4.* † Extende, vt procedat, etiam si ignoraret, an habita-  
 ret citatus in dicta domo, vbi citasse dicit tanquam ad domum  
 35 *habitationis citati.* *Fulgos. consil.* 76. *num. 2.* *Afin. in sua prax. §. 6.*  
 35 *cap. 4. num. 7.* † Contra extensionem *Bart. in l. 4. §. prator ait, ff. de*  
 36 *damn. infect.* vbi, quod citatio ad domum debet intelligi de domo  
 36 *habitationis, & idem tenet Corn. consil.* 57. *vol. 3. † Declara; quia*  
 36 *si alias sententia transfretur in iudicatum, quatenus citatio non ef-*  
 37 *fect bona, substatetur, ne appellatio deferatur, ex iis, quæ Caltr. in*  
 37 *l. 1. ff. si quis cautio.* † Extende; quia si nuncius citauit ad domum, &  
 citatus habeat duas domos, & sit solitus habitare modo in vna,  
 modo in alia ex dictis domibus, licet nuncius non declaret, in qua  
 38 *domo citauerit, valet tamen citatio.* *Bart. in l. heres institutus, ff. de*  
 38 *acquir. hered. & est ratio; quia referendo se citasse ad domum, de-*  
 38 *bet intelligi de illa domo, ad quam debebat citare, vt actus potius*  
 39 *Curlore Papæ. † Restringe, quando agitur de graui præiudicio.*  
 39 *Menoch. d. cas. 112. num. 9. Vide, Notario quando, & in quibus, &c.*  
 40 *Conclus. 83. Vide, Relatio nuncii, vt valeat, &c. Conclus. 122. † Restrin-*  
 40 *ge, nisi is, qui negat se citatum, sit persona honesta, & nuncius vi-*  
 41 *lis, ita Franch. d. cap. cum parati, de appell. Menoch. de arbitrar. cas. 112.*  
 41 *num. 10. vbi, quod multum statat arbitrio iudicis. † Limita; quia*  
 41 *bene creditur nuncio referenti se citasse in tali loco, quod citaue-*  
 42 *rit; item quod sit nuncius; sed si quid extra citationem addat, non*  
 42 *credatur.* *Card. Zabarell. d. consil. 10. nu. 7. vsque in fin. Bart. consil. 86.*  
 42 *Non creditur, ver. nam circa citationem lib. 1. vbi apostill. in ver. non cre-*  
 43 *ditur.* † Limita; quia creditur nuncio referenti se fecisse diligen-  
 43 *ter explorandi bona debitoris, & non inuenisse, & qui vult di-*  
 43 *cedere ad esse bona, probet.* *Alex. consil. 34. Consultus, n. 3. & 4. ver. vicio*  
 44 *ad idem, lib. 4. † Limita; quia statat relationi nuncii, quando refert*  
 44 *explicite factum ab eo executum, & non implicite, & sub verbis*  
 44 *generalibus.* *Canon. in d. cap. cum parati, de appellat. Maria. Socin. in*  
 44 *tractat. de citatio. in 12. & 13. artic. & quod si explicat seriatim gesta*  
 44 *\* nuncio credatur, est magis communis \* opinio, vt dicit Apostill.*  
 44 *ad Rom. consil. 497. in ver. nuncio, ver. secundus casus. † Extende, vt*  
 45 *etiam credatur nuncio, si refert simpliciter, & implicite seruare*  
 45 *sibi commissam, quando illa sunt seruanda ex generali consuetudi-*  
 45 *ne, apostill. ad Rom. d. consil. 497. in ver. nuncio, ver. secundo casu. † Ex-*  
 45 *tende, vt idem sit, si iudex dedit certam formam præcisam, puta*  
 45 *citandi personaliter, si potest, sin minus ad domum, & referat ci-*  
 45 *tasse ad domum omnino iuxta mandatum iudicis; & tunc sibi*  
 46 *\* creditur secundum \* communem, d. apost. ad consil. Rom. 497. in ver.*  
 46 *nuncio, ver. tertio casu. † Extende; quia si iudex mandauit explicite*  
 46 *citari absentem in quatuor locis, videlicet ad domum, in regio-*  
 46 *ne, super scalas, & ad pedes scalarum, & referat se citasse, & omnia*  
 46 *fecisse, prout habebat in mandatis, censetur citasse in quatuor lo-*

cis. *Rom. d. consil. 497. num. 4. ver. obicitur, iuncto ver. nec non secundo*  
*potest responderi,* vbi, quod in hoc creditur nuncio, quod fideliter  
 officium exercuerit, & plures allegat. † Restringe; quia si refert  
 simpliciter citasse, & omnia obseruasse, non sibi creditur quoad  
 ea, quæ sunt obseruanda de iure communi; quia quæ iuris sunt,  
 ignorare præsumitur. *Abb. consil. 84. Arbitror post princ. lib. 2. quem*  
 sequitur d. apostill. ad *Rom. consil. 497. in ver. nuncio, ver. aut simpli-*  
 47 *citer.* † Restringe, quando iudex obscure mandauit citari iuxta  
 formam iuris, non creditur nuncio referenti implicite citasse,  
 prout habuit in mandatis, apostill. ad *Rom. d. consil. 497. in ver. nunc-*  
 48 *cio, in fin. † Restringe, quando citatus comparuisset; quia tunc*  
 48 *citatio executata per nuncium verbis generalibus valet, veluti si di-*  
 48 *car se executum fuisse omnia contenta in citatione, Archid. cap.*  
 48 *proposuisti, num. 4. dist. 82. Abb. & alii in cap. bone, colum. 7. de electi-*  
 48 *Dec. cap. cum oporteat, in 3. notab. de accusatio. † Limita; quia creditur*  
 49 *nuncio, nedum in pertinentibus ad eius officium, quod citauerit*  
 49 *aliquem, sed etiam in conexis, veluti quod aliquem possiderit in*  
 49 *possessionem bonorum Titii, & quod illa bona sunt Titii. Dec.*  
 49 *in d. cap. cum parati, de appell. † Contrarium, quod sibi non creda-*  
 49 *tur quoad asseritionem quod bona sunt Titii. Caltrenf. consil. 165.*  
 49 *num. 2. ver. nec in hoc statat, lib. 2. vbi reddit fortem rationem; quia*  
 49 *nisi reddat rationem per intellectum, etiam non requiritur, non*  
 49 *probat dominium, & idem tenet Bart. consil. 209. Vso processu,*  
 49 *num. 3. ver. præterea posito, & num. 4. lib. 1. quia non spectat ad domum,*  
 49 *& dominium visum, vel sensum non percipitur, & loquitur tam in de-*  
 49 *nunciatore, quam in nuncio iurato. † Extende idem, quando re-*  
 49 *ferat fecisse executionem, & non extare bona debitoris. Dec. cap.*  
 49 *cum parati, de appellat. Sured. consil. 39. num. 16. lib. 1. qui dicit procedere*  
 49 *quod habet de hoc commissio. † Et procedit in tan-*  
 49 *tum, quod habet locum, si referat non extare bona mobilia debi-*  
 49 *toris, & fecit executionem in stabilibus; quia non auditur volens*  
 49 *probare contrarium ad annullandam executionem. Sured. d. con-*  
 49 *sil. 39. num. 16. lib. 1. † Extende, vt credatur etiam in præiudicium*  
 49 *terti. Sured. d. consil. 39. num. 16. lib. 1. † Extende; quia statat nuncio*  
 49 *referenti se fecisse executionem in aliqua re debitoris, quia ei cre-*  
 49 *ditur, quod illa res sit debitoris. Alex. in l. a diuo Pio, §. si super rebus,*  
 49 *ff. de re iudic. Gloss. Bald. & \* Doct. in l. 1. C. de priuilegiis. Salycet. in l. 2.*  
 49 *C. ne vxor pro marit. & quod relationi nuncii stetur, nisi contrarium*  
 49 *probetur. Dec. in d. cap. cum parati, in princ. de appellat. Grat. consil. 30.*  
 49 *Vsque compromisso, & laudo, num. 3. lib. 1. Alciat. de presumptio. regul. 3. pro-*  
 49 *sumpt. 14. num. 5. Tiraquell. de retract. §. 8. gloss. 9. num. 22. † Declara;*  
 49 *quia extensio procedit, quando sumus in dubio, secus vbi proba-*  
 49 *retur contrarium, quod executio esset facta in re alterius; quia*  
 49 *tunc non attenditur relatio nuncii, vt per Caltrenf. consil. 275. Vso*  
 49 *sis, & ponderatis actibus, alias consil. 155. lib. 2. † Extende, quia statatur*  
 49 *relationi nuncii, quod sint illa bona, quæ habuit in commissione*  
 49 *mittendi aliquem in possessionem. Caltrenf. in l. fin. num. 6. C. de*  
 49 *dict. diu. Adrian. tollent. Salycet. in l. ob maritum, C. ne vxor pro marit.*  
 49 *Alex. in d. l. a diuo Pio, §. si super rebus, num. 17. ff. de re iudic. † Limita;*  
 49 *quia in tantum statat relationi nuncii, vt extra illud, quod recitat,*  
 49 *nihil aliud factum, dictumue fuisse præsumi debeat. Caltrenf. con-*  
 49 *sil. 85. in causa, num. 3. lib. 2. Alex. d. consil. 9. Vso rhenate, lib. 3.*  
 49 *Afflict. decis. 107. colum. pen. & fin. Vide, Arbitri in quibus creditur*  
 49 *non. Conclus. 469. Vide, Officiali statat in his, quæ spectant ad officium*  
 49 *suum. Conclus. 102.*

Nuncii commissio data à iudice ad citandum an ne-  
 cessaria, non præsumitur data, & quando secus  
 Conclus. 156.

AN † commissio sit necessaria in nuncio iurato, aliqui tenent  
 quod non, in c. quantum contra, de probat. † Contrarium *Cro-*  
*in l. neminem. C. de exhiben. reis. † Declarat Rom. consil. 497. num. 8.*  
 ex mente Baldi, quod citatio reali, & sic in captura perlonæ re-  
 quiritur commissio, d. l. neminem. *C. de exhiben. reis. † In verbali, vbi*  
 requiritur causæ cognitio, vel motus iudicis, prout si citatus sine  
 venia citari non potest, & idem † in verbali, in qua non requiritur  
 causæ cognitio, & adhue necessaria commissio. *Rom. d. con-*  
 49 *sil. 497. num. 8. ver. aut non requiritur. † Contrarium tenet apostill. ad*  
 49 *consil. prædictum Roman. 497. in ver. requiritur, vbi, quod non seruetur.*  
 49 *† Et quæ dicuntur de nuncio, procedunt in notario citante; quia*  
 49 *debet commissio apparere. Cot. decis. 180. & 191. vbi, quod bene*  
 49 *præsumitur commissio, quando in relatione dicitur citasse, &*  
 49 *commissione. † Quoad secundum, an facta citatio per nunc-*  
 49 *cium præsumatur commissio, & aliqui tenent, quod sic. † Con-*  
 49 *trarium, quod imo non præsumatur, tenent aliqui, & est com-*  
 49 *munis \* opinio. † Declarat Rom. d. consil. 497. num. 8. ver. quod sic.*  
 49 *cundum, quia si sententia est de recenti, vt quia ab eo fuit appella-*

rum, & non prefumitur commissio, si vero transit in iudicium, secus est, & etiam prefumitur, si causa est summaria. ¶ Contrarium, quod etiam si sententia transit in iudicium, non prefumitur commissio, est communis \* opinio, vt per apost. fin. ad d. conf. rom. 497. qui allegat Aret. confil. 34. Consultatio premissa, col. 2. ¶ ver. 4. premitto, & alios. ¶ Declara, vt per Rip. in cap. 1. num. 60. de iud. ver. pro concordia, vbi, quod si concurret enunciatiua de commissione cum transitu in iudicium, prefumatur, alias non, quia mandatum non prefumitur. ¶ Extende, quia quod dicitur, non prefumitur commissio iudicis procedere, etiam si in relatione enunciatur citasse de commissione iudicis. Ripa in c. 1. de iud. n. 90. ver. ampliat, & in tertia ampliat. quia non creditur alicui sibi ascribenti officium. ¶ Extende, etiam si constaret de commissione iudicis in genere. Rip. in d. cap. 1. num. 90. ver. ampliat secundo, de iudic. ¶ Restringe, nisi in contrarium esset consuetudo. Rip. d. c. 1. de iud. n. 90. ver. limita, & secundo. Ruin. confil. 66. num. 6. in fin. lib. 5. vbi, quod de consuetudine seruatur, quod valet citatio. ¶ Restringe, quando citatus comparuisset, & non opposuisset defectum commissionis. Rip. d. c. 1. n. 90. in fin. ver. limita tertio, de iudic. ¶ Restringe, quia quando in relatione citationis nuncius dixit citasse de mandato iudicis, & index tulit sententiam, ex quo prefumitur vidisse relationem facientem mentionem de commissione, & tacuit, prefumitur, alias contradixisset, maxime si sententia transit in iudicium. Ruin. confil. 66. num. 5. & seq. lib. 5. vbi dicit, quod non habet difficultatem, & licet mandatum particularis persone non prefumatur, secus in iudice, si ista concurrant.

**Nuptiæ inter pares faciendæ, & qualiter procedat proferendum, Nube pari. Concluf. 157.**

**C**ARO ¶ consilium nubere volentibus, quod nubant pari, quia pares cum paribus. Alex. confil. 1209. Ponderatis, in princ. lib. 6. & iterum confil. 80. In causa, & lre, num. 3. lib. 7. vbi, quod bonum, & aptum dicitur matrimonium inter pares. ¶ Paritas, & disparitas inter contrahentes matrimonium consideratur variis ex causis, videlicet, nobilitate, potentia, diuitiis, honore, & moribus, cap. super res, il. secundo, de testib. & non est necesse, quod conueniant in omnibus, sed si vnus excedit in vno, alter in alio, per compensationem fit paritas. Alex. d. confil. 209. Ponderatis iis, num. 7. ver. paritas paritas, lib. 6. & idem dixit prius Io. de Im. confil. 135. In causa matrimoniali, num. 3. ¶ Aequalitas consideratur etiam per compensationem; nam femina diues, quæ est illegitima nubendo performance legitime, non æquali diuitiis, dicitur nubere pari; quia naturales illegitimi temperant diuitias, Io. de Im. d. confil. 135. In causa matrimoniali, num. 3. ¶ Extende, viderem sit, si nobilis pauper accipiat ignobilem diuitem; quia æqualitas per compensationem accomodat. ¶ Extende idem, si homo senex diues accipiat iuuentulam pauperem; quia etiam isto casu imparitas reducit ad paritatem. ¶ Extende, quia mulier nobilis, & diues si nubat iuueni bene morigerato licet filio comitatus exercentis opera rusticalis, ex quo mulier est infirma infirmitate insanabili, maritus iuuenis, pulcher, & morigeratus, fit æqualitas, vt non dicatur nuptia indigno. Alex. d. confil. 209. Ponderatis, num. 5. ver. sed premissa, cum seq. per tot. lib. 6. vbi, quod rusticitas patris non nocet, neque officiat bonam conditionem filii bene morigerati; quia nobilitas acquiritur à se ipso magis splendescit, quam acquiritur à maioribus suis.

**Nuptiæ incestuosæ quæ dicantur, & sint prohibitiæ de iure Canonico, & quæ de iure Ciuili. Concluf. 158.**

**N**UPTIÆ ¶ incestuosæ dicuntur de iure Canonico, si contrahantur inter coniunctos quarto gradu consanguinitatis, vel affinitatis, c. non debet, de consanguin. & affin. Cald. confil. 465. alias 2. in l. in princ. Alex. confil. 229. num. 3. ver. si etiam consideremus, lib. 6. ¶ Et pariter inter ascendentes, & descendentes sunt prohibitiæ in iudicium tam de iure Canonico, quam de iure Ciuili. Alex. d. confil. 229. Ponderatis, num. 3. ver. si etiam consideremus, lib. 6. ¶ De iure Ciuili prohibentur solum nuptiæ inter descendentes, & ascendentes, inter fratrem, & sororem, ac patrum, & amitam cum nepotibus. Li. qui incesti, & auhen. incestas. C. de incest. nupt. vbi imponitur pena. Vide, Incestus. Concluf. 69.

**Nuptiarum incestuarum pœna de iure Ciuili imposita, quando non habeat locum, vel secus. Concluf. 159.**

**P**œna ¶ nuptiarum incestuarum de iure Ciuili non committitur, si contrahantur nuptiæ incestuæ de iure Canonico, quæ non sunt incestuæ de iure Ciuili, quando pœna est posita qualitate, videlicet contrahentibus incestas nuptias de iure Ciuili.

Cald. confil. 465. alias 2. de consanguin. sequitur Gemin. confil. 71. num. 2. ver. ad vltimum, vsque in fin. & hanc partem per plura tueretur Anchar. confil. 391. Questio talis, per tot. quia ius Canonicum solum impedit matrimonium; non autem inducit penam à iure Ciuili statutam in aliis casibus, vide omnino Boer. decis. 264. num. 13. vbi allegat infinitos pro vtraque parte. ¶ Vide in simili plura exempla, in quibus ius Ciuile circa disposita, maxime in pœnalibus, non comprehendit casus incognitos, licet à iure Canonico inductos: vnum exemplum ponit Bald. confil. 319. Ad euidenciam, per tot. lib. 3. quia appellatio in possessorio prohibita de iure Ciuili non habet locum in possessorio inducto de iure Canonico incognito à iure Ciuili, prout ex remedio e. reintegranda 3. q. 1. ¶ Contrarium, quod imo pœnæ incestuarum nuptiarum de iure Ciuili habeant locum contra contrahentes incestas nuptias de iure Canonico; quia cum ius Canonicum prohibeat contrahi nuptias certis gradibus tanquam incestas, pœna incestuarum venit in consequentiam. Signorol. Homod. confil. 25. Factum sic proponitur, per tot. ¶ Declara, quia si statutum esset laicorum imponens penam contrahentibus incestas nuptias, intelligeretur de incestis nuptiis de iure Ciuili, si vero statutum esset Episcopi; tunc intelligeretur de incestis de iure Canonico, apostill. ad d. confil. Signorol. 25. in ver. habeat. ¶ Declara, quia si prohibitio est de iure positio extra casus iuris Ciuiliis, non incurritur pœna; secus si de iure Diuino essent prohibitiæ nuptiæ, ita Boer. decis. 264. num. 13. vbi latissime dicit hanc communem; quia pœnæ non extenduntur, & quælibet causa excusat, etiam ignorantia iuris excusat à confiscatione, & in dubio contra fiscum, & ita iudicatum est. ¶ Amplia, quod pœnæ incestuarum nuptiarum de iure Ciuili non habent locum, etiam si quis cognouerit vnam sororem, & aliam duxerit sororem in vxorem; quia licet matrimonium non valeat; non tamen pœna incestuarum nuptiarum incurritur, quæ est de iure Ciuili, ex quo secundum ius Ciuile non est prohibitum matrimonium inter istos. Anch. d. confil. 391. per tot. sequitur Boer. d. decis. 264. num. 13. vbi infinitos allegat, & dicit \* communem. ¶ Amplia; quia pœna incestuarum nuptiarum à iure Ciuili imposita non habet locum in cognatione spirituali, neque ratione publicæ honestatis, neque aliis casibus inductis de solo iure Canonico. Anch. d. confil. 391. in fin. vbi quod ignorantia etiam iuris excusat hoc casu à pœna iuris Ciuiliis, quia vt plurimum ignorantur istæ prohibitiones, communem \* dicit Boer. d. decis. 264. num. 13. & seq. vbi pro vtraque parte, & hanc tenet. ¶ Amplia; quia pœna incestuarum nuptiarum non habet locum in minore, qui errore facti fuisset deceptus, vel si ambo, vel alter ignorasset. Boer. d. decis. 264. num. 15. ver. & hoc quoad pœnam. ¶ Amplia; quia non habet locum, si lapsi sunt 20. anni; quia prescribitur omne delictum tanto spatio. Boer. d. decis. 264. num. 18. & seq. vbi dicit procedere fisco scilicet, alias non. ¶ Limita; quia in casibus de iure Diuino prohibitis, bene habet locum pœna incestuarum nuptiarum; quia nulla excusatio admittitur. Anch. d. confil. 391. num. 3. in fin. & seq. ver. postremo, & hanc distinctionem facit Boer. d. decis. 264. num. 13. & seq.

**Nuptiarum incestuarum pœnæ quæ sint. Concluf. 160.**

**P**œna ¶ incestuarum nuptiarum est confiscationis bonorum à iplo iure; si tamen extant filii ex alio matrimonio, quam incestuoso, illi succedunt, excluso fisco. Dec. confil. 234. In casu magnifici, col. 3. ver. venio igitur, vbi, quod fisco propterea reuocata alienata post incestum indistincte, & quod sit pœna confiscationis omnium bonorum. Zabarell. confil. 127. in princ. & confil. 129. in princ. Boer. decis. 264. num. 13. & seq. ¶ Extende, quia etiam feudum perditur per eum, qui incestas nuptias contrahit, non quod confiscetur, neque quod deuoluatur ad dominum, sed quia passus confiscationem sit exul, & infamis, potest etiam priuari feudo per sententiam, & deuoluitur ad proximiores. Zabarell. d. confil. 127. Primum quia per tot. & plenius confil. 129. Dubia principalia, in princ. ¶ Declara tamen; quia quod dicitur de confiscatione bonorum, procedit lata sententia, non ante. Zabarell. d. confil. 129. in princip. Boer. d. decis. 264. num. 11. ¶ Amplia; quia contrahens incestas nuptias, vltra confiscationem bonorum est excommunicatus, quæ priuat excommunicatum communionem, & conuersionem fidelium. Zabarell. d. confil. 129. clem. 1. de consanguin. & affinis.

**Nuptiæ quid sint, & appellatio nuptiarum de quibus intelligatur. Concluf. 161.**

**N**UPTIÆ ¶ dicuntur essentia coniugii; & ideo possunt intelligi, quando solo consensu perficitur matrimonium. Abb. confil. 1. in princ. & n. 4. ver. quandoq. lib. 1. ¶ Proprie nuptiæ, quando contra-

secundo delecta  
ni referat  
quoad  
sunt  
quem  
simplici  
iuxta  
cittale,  
ver. non  
uia cunc  
luti si  
chid. cap.  
de iudic.  
credunt  
obseruiri  
Tit. Dec.  
an creta  
confil. 66.  
ms quia  
tus, non  
o procul  
ad eum,  
am in de  
ando re.  
Decid. cap.  
procedit  
lit in tan  
ollia debi  
ur volens  
ard. d. m  
tionem q  
ur nuncio  
quia et ce  
super res  
cet. in l. 2  
contrarium  
e. confil. 30.  
regul. 3. p  
Declara; q  
vbi prohib  
rius; quia  
ll. 27. vbi  
a statuer  
miffione  
n. 6. C. de  
pro mat.  
¶ Limita;  
mod renu  
ntren. con  
mate, lib.  
criatur, n  
ad officium  
m an no  
secus.

qui tenent  
rium Cm  
97. num. 8.  
perione re  
ertali, vbi  
cittatus sine  
on requirit  
om. d. cor  
apostill. ad  
in feruatur  
ante; quia  
quod bene  
cittale, de  
e per m  
c. ¶ Con  
& est con  
re quod  
re appella  
tum de

contra & o matrimonio secuta est carnalis copu'a. Abb. d. consil. 1. 1. num. 4. lib. 1. ¶ Quandoque sumuntur nuptiae pro apparatusu nuptiarum, sic in Euangelio; *Facta sunt nuptiae in Cana Ga. i. l. e.* Abb. d. consil. 1. 1. num. 4. ver. quandoque sumitur pro apparatusu, lib. 1. ¶ Nuptiarum appellatio de primis intelligitur, non de secundis; quia secundae nuptiae sine adiuncto non cadunt sub vocabulo nuptiarum. Zab. consil. 49. num. 4. ad secundum dicitur. ¶ Declara, vt per Castr. consil. 309. In isto facto, in fin. ver. quarto facit, lib. 1. vbi, quod licet nuptiae primae sint favorabiles; tamen secundae etiam sunt favorabiles; ideo legatum factum filiabus cum nupterint, etiam comprehendit viduas. ¶ Secundarum nuptiarum appellatio venit tam secundae, quam tertiae, quartae, & deinceps; quia respectu praecedentium aliae sunt secundae, & omnes post primas sunt secundae. Alex. consil. 6. Assensio, n. 5. ver. quare respondeo, lib. 7. vbi dicit comm. \* & propterea infert, quod statutum prohibens patri, & mariti inaequalitatem inter filios primarum, & secundarum nuptiarum comprehendit omnes nuptias post primas, & quod competit actio filiis ex statuto, licet verba ad eos non dirigantur. ¶ Et maritus, & vxor mortuo altero seruantes viduitatem dicuntur decedere in primis vel in secundis nuptiis, sicut si decederent superstiti altero. Alex. d. consil. 6. Assensio, num. 8. ver. & licet loquatur statutum, lib. 7. vbi plenae apost. in ver. viduitate, dat plures concord. ¶ Accelerandae sunt nuptiae puellarum, & foeminarum, ne quid turpe contingat. ff. de rit. nupt. l. oratione. §. 1. vbi gloss. Card. Zab. d. consil. 49. num. 4.

Nuptiae secundae intra annum luctus hodie non possunt prohiberi, licet antiquitus de iure Ciuili honestatis causa essent prohibita. Concluf. 162.

**N**VBENS ¶ secundo loco intra annum luctus non perdit legatum sibi factum a marito defuncto. Feder. de Sen. consil. 36. *Casus talis*, vbi, quod attenditur ius Canonicum, & non ius Ciuile circa spiritualia. ¶ Et non valeret statutum prohibens secundas nuptias etiam per indirectum, veluti si ordinaret, quod mulier non possit, nisi quartam partem bonorum suorum alienare; quia licet datio in dotem sit alienatio; tamen poterit se dotare, ne per indirectum matrimonium impediatur. Anchar. consil. 380. num. 3. & consil. seq. ¶ Amplia multis casibus, de quibus Soc. reg. 25. *Mulier, quae intra tempus luctus*, vbi ponit quinque limitationes, quae seruiunt pro ampliationibus. ¶ Limita; quia de iure Ciuili per transiitum vxoris ad secundas nuptias anima primi viri dicitur contristari; ideo multa poenae sunt inductae, & saltem tantus fauor non incurrit in vxore, vel matre, quae transiit ad secunda vota, sicuti in ea, quae seruat viduitatem. Petr. Anchar. consil. 89. *Decisio supra dictorum*, num. 2. & 3. per tot. ¶ Ratio prohibitionis secundarum nuptiarum intra annum est honestatis causa; quia contra bonos mores, & contra honestatem mulier intra annum luctus nubere post annum. Ratio est; quia fit iniuria primo viro; ideo prima non potest remitti a marito, neque a filiis, secunda bene potest remitti. Rom. consil. 219. *Ex themate, in princ.* ¶ Et ideo infamis efficitur mulier de iure Ciuili, quae intra annum luctus transit ad secundas nuptias, & punitur aliis poenis, de quibus in l. 1. & 2. C. de secund. nupt. ¶ Limita; quia bene priuatur mater successione filiorum, si transeat ad secunda vota; quia poenae secundo nubentium ad fauorem filiorum non sunt sublatae. Vide, *Mater, quando, &c. Conclus. 112.* Vide, *Nuptiarum secundarum poena. Conclus. 164.* ¶ Declara, quia difficilius est, quod vidua reperiat maritum, quam puella, maxime, quando vidua habet filios ex primo matrimonio, propter successione filiorum ex primo matrimonio. Abb. consil. 43. *Videatur primo, num. 4. ver. raro viduus, lib. 1.* ¶ Et ideo pater non potest minuere dotem filiae viduae, sed simpliciter nubendo censetur cum eadem dote. Abb. consil. 46. *Tria mihi, num. 3. ver. & pater non debet, lib. 1. auth. sed quamuis, C. de rei vx. actio.* ¶ Et e conuerso ne fiat fraus filii primi matrimonii, non potest mulier augere dotem secundo viro cum lucro, vt per Ang. consil. 396. *Tunc arbitramur scire, n. 4.* Vide plene per Ant. Gabr. lib. 3. de secund. nupt. concl. 5. *Poenae secundo nubentium intra annum luctus sunt sublatae de iure Canonico.* Vide, *Maritimum debet esse, &c. Conclus. 133.*

Nuptiarum secundarum poenae habent locum in viro, sicut in muliere, & quae sint. Concluf. 163.

**N**UPTIARVM ¶ secundarum poenae loquentes in muliere habent locum pariter in viro transeunte ad secundas nuptias; ideo maritus priuatur, legato sibi facto ab vxore prima, si transit ad secunda vota, sicut perderet mulier. Oldr. consil. 33. *Quidam habuit, ver. ad secundum, & hanc commun. & magis commun. probat apost. 1. ad consil. Rom. 182. In casu proposito, in ver. tenemus, vbi alleg. Oldr. & infinitos, Ang. Arct. consil. 39. Domina Catharina, n. 9.* ¶ Ex-

tende, vt procedat ne dum in legato facto a marito vxori, & contra, sed etiam in quacunque concessione ex titulo lucratiuo, si vxor habens emphyteum ab Eccle. patitur inuestiri se ipsam, & maritum, ita quod vno decedente, alius succedat, tenetur maritus conseruare filii vxoris ex primo matrimonio; quia habuit ab ea titulo lucratiuo. Alex. consil. 119. *Viso processu, n. 4. & seq. ver. diuina vero dimidia, lib. 5.* vbi secus dicit, si no extarent filii primi matrimonii, n. 7. ¶ Et ideo habet locum, siue habeat titulo lucratiuo, ab altero coniugum absolute, siue etiam cu adiuncto ab alio, prout a domino inuestiende de emphyteusi, vel feudo. Alex. d. consil. 119. n. 5. & seq. lib. 5. ¶ Dicat, quod aliquae sunt poenae impostae mulieri, transeunti ad secundas nuptias intra annum luctus, de quibus in l. 1. C. de sec. nupt. & ista poena secundum plures habet etiam locum in marito, vt refert vtranque opinionem. Rom. d. consil. 182. *In casu proposito, in princ. tene affirmatiuam.* ¶ Contrariam veritatem dicit Rom. d. consil. 182. *circaprim. ver. fin autem.* vbi, quod maritus non tenetur seruari annum luctus, & hanc etiam tenet apostill. lib. 1. in ver. tenemus, quae citat infinitos. ¶ Et hanc poenam, ob non seruatum annum luctus esse sublata de iure Canonico, dicit Rom. d. consil. 182. *in princ. ver. certissimum, & apostill. in ver. tenemus, n. 119.* ita declarat citans plurimos, & dicit esse comm. & magis commun. ¶ Aliae vero poenae contra secundo nubentes impostae ad fauorem filiorum mulieri nubenti in praedictionum filiorum primi matrimonii, bene habent locum etiam in viro, & omnes consentiunt, & comm. dicit apost. ad Rom. d. consil. 182. *in ver. tenemus, & ita loquitur Rom. consil. 190. Clarum est, col. 2. in fin. vbi apostill. in ver. maritus, ita declarat, & comm. dicit Ang. Arct. consil. 39. in hac causa, n. 50. & seq.* ¶ Contrarium tenet Rom. d. consil. 182. *in princ. vbi, quod maritus no tenetur lugere vxorem, & ideo poenae luctus non habent locum in marito, & dicit hanc opinionem\* veritorem lib. 1. de primam apost. quae dicit\* communem contrarium, nisi sit contra impressores, dum dicit, no etiam, ac si velit dicere, nec non etiam. ¶ Et istae de iure Canonico non sunt correctae secundum Rom. d. consil. 182. *ver. sed quia licet, & hanc\* communem dicit apost. in ver. tenemus, & magis\* communem, vbi citat infinitos.* ¶ Extende, vt procedat, etiam si statutum (prout Padua) inducat hanc poenam, quod mater succedens filii primi matrimonii si transeat ad secunda vota, vel si iam transtiterit, teneatur conseruare proprietatem filii primi matrimonii, quia habet locum etiam in patre. Ang. Arct. consil. 39. *il primo. Domina Catharina, n. 8. & seq. maxime in fin. col. 2.* quia si est casus omisus, remanet in dispositione iuris communis, & plenius consil. 39. *il secundo. in hac causa, n. 50. & seq. vbi in fin. vbi, quod tale statutum recipit interpretationem passiuam a iure communi, ergo.* ¶ Contrarium tenet Ang. consil. 38. *Principaliter dicit, n. 5. & se. ver. nec obstat, vbi, quod statutum loquens de matre non habet locum in patre, quia diuersa est ratio; & quia tale statutum requirit fauorem agnationis, & loquitur in statuto Patauino in vtroque casu.* ¶ Limita, quia si facta esset alienatio rei legata per transiitum ad secunda vota, debet rescicere de suo, non autem potest transferri ab emptore. Rom. d. consil. 182. *col. 1.* ¶ Regulam facias, quod patet, qui succedit filio ab intestato in bonis maternis in vltima cum aliis filiis superstitibus, & quoad proprietatem, & vltimum fructum, si transtiterit ad secunda vota, solum succedit quoad vltimum fructum in virili. Oldr. consil. 33. *Quidam habuit, ver. vtrum quae per tex. in auth. de nupt. §. hic nos, collat. 4. quam dicit corrigere auth. de heret. eligend. secund. nub. §. cum igitur, & non corrigitur per auth. de heret. ab intest. Ang. Arct. consil. 39. Domina Catharina, n. 9. & seq. & tenentur consil. 39. il secundo. in hac causa, n. 50. & seq. vbi dicit communem.* ¶ Et istud, quod applicatur filiis a lege, dicitur non ex successione, pertinere, sed tanquam debitorum sibi a lege; ideo tanquam res alienum deducitur. Rom. consil. 190. *Clarum est, in fin. ver. quod quodammodo citu. vbi apost. citat Dec. consil. 37. Pro resolutione, col. 1. in fin. Ang. Arct. consil. 39. Domina Catharina, n. 8. & seq. ver. ac etiam. Vide, vbi non habet filios. Concl. 405.* ¶ Extende, quia pater, & mater succedentes in vltimo fructu tantum, quia transtiterunt ad secunda vota, non etiam admittantur ad vltimum fructum, nisi caueant, iuxta formam l. haec dicitur §. iis illud. C. de sec. nupt. prout declarat Floria. consil. 2. n. 8. *ver. sed in casu proposito, vbi, quod si non satisfat quoad mobilia, non auditur, quoad immobilia vero debent satisfare, si excipitur.* ¶ Extende in tantum matrem priuari successione filii quoad proprietatem respectu bonorum, quae fuerunt primi mariti, quando transtiterit ad secunda vota, vt filius possit testari de bonis, quae fuerunt patris quoad proprietatem, etiam praeterita matre. Bald. consil. 30. *il primo. Domina Benenuta, in princ. lib. 4. vbi secus dicit quoad bonum proprietatis, & applicat filium statim, siue maritus legauerit in vltima voluntate, siue etiam in vltimo**

18 vitos donaverit. Fulg. *consil.* 63. *num. 2. ver. diversa sententiam.* ¶ Ex-  
tende, videri sit in bonis legatis per maritum vxori, quia si ex-  
tant filii communes, & vxor transeat ad secunda vota, perdit pro-  
prietatem, & retinet solum vsumfructum, donec extant filii com-  
munes, quibus cessantibus recuperat proprietatem. Bald. *consil.* 153.  
19 *in princip. lib. 5.* ¶ Extende, etiam si maritus legando vxori legauit  
quendam bona, & proprietatem dando licentiam de eis disponen-  
di; aliqua vero legauerit quoad vsumfructum, quia adhuc vxore  
transiente ad secunda nuptias, in tantum proprietates efficitur  
statim filiorum primi matrimonii, vt si dedit bona legata in do-  
rem secundo marito, nō lucrabitur aliquid ex forma statuti. Fulg.  
*consil.* 63. *Blasius quondam, per tot.* quia proprietates erant filiorum, ma-  
xime *num. 3. ver. ad id autem;* vbi, quod verba, quod possit libere  
disponere, restringuntur, ne filiis præiudicetur; si transierit ad se-  
cunda vota; quia tacite incertat. ¶ Declara, vt prædicta procedant  
soli, quando transiens ad secunda vota vellet succedere ex testa-  
mento mariti, vel vxoris defuncti, secus si ex testamento alterius.  
21 Bald. *consil.* 42. *per tot. lib. 3.* ¶ Item decleara, quando extant alii filii,  
quibus proprietates applicatur, secus si alii non extant filii. Bald.  
*consil.* 42. *n. 2. ver. primo casu, lib. 3.* & *latius consil.* 46. *Quidam nomine,*  
*in fin. lib. 2.* vbi, quod quando non superuiuent alii filii commu-  
nes, mater ex transitu ad secunda vota non priuatur proprietate.  
22 ¶ Item decleara, quia licet pater, & mater succedent filio in pro-  
prietate, & vsumfructu perdat successionem quoad proprietatem,  
si transeat ad secunda vota, stantibus filiis ex primo matrimo-  
nio; si tamen filii decedant, quorum causa inducatur priuatio  
proprietatis; tunc pater, & mater recuperant proprietatem. Bald.  
*consil.* 314. *Ioanni, & Iacobe, lib. 4.* allegat *tex. in auth. ex testamento, & in*  
*1. in fine, in fin. C. de secum. nupt.* Bald. *consil.* 153. *Quidam testator, in princ.*  
23 *ver. sed contrarium, lib. 5.* ¶ Contrarium, quia si mater iam fuit priuata  
proprietate per transitum ad secunda vota, licet filius, cui pro-  
prietates esse quaerita, moriatur, & nihil contra matrem accusauerit,  
non tamen mater recuperat proprietatem amissam. Soc. *consil.* 71.  
*Inter excellenssimos, n. 8. v. que in fin. lib. 2.* qui loquitur, quando filius  
reliquit alios filios, sequitur Rinian. *Iun. consil.* 295. *n. 73. & seq. lib. 3.*  
24 ¶ Declara; quia quod dicitur patrem, vel matrem, transeuntes ad  
secunda vota priuari proprietate in eo, in quo succedunt filii, in-  
tellegitur in patre, si succedit filio in maternis, & in matre, si succe-  
dit filio in paternis, quoad alia bona non procedit priuatio, sic in-  
25 *quit Bald. consil.* 314. *lib. 4.* & probant iura, quae allegat. ¶ Amplia;  
quia mater relicta turrix filii a patre, & substituta pupillariter ipsi  
filio, si transit ad secunda vota dimissa, seu iuxta tutelam, priuatur  
successione filii, etiam ex pupillari substitutione, ex mente defun-  
cti; quia non est credendum, quod voluerit priuilegiare vxorem  
transeuntem ad secunda nuptias cū defensione tutelae iniunctae.  
Bald. *consil.* 11. *ista questio, per tot. lib. 3.* vbi videtur fundari ratione tu-  
telae neglectae, quasi quod si non esset relicta turrix, contrarium  
26 *ellect. stant. statuto in illo casu.* ¶ Restringe ampliationem, vt non  
procedat cessante tutela. Bald. *consil.* 51. *lib. 3.* & *latius consil.* 42. *in fin.*  
*lib. 3.* vbi, quod ex solo transitu ad secunda vota sine alio delicto  
27 non priuatur substitutione pupillari. ¶ Amplia; quia pater, & ma-  
ter transeuntes ad secunda vota non possunt legare secundo viro,  
vel secundo vxori, nisi quantum vni ex filiis primi matrimonii, l.  
*hae dicitur, C. de secum. nupt.* Vide, *Vxor habens filios, & c. Concluf.* 407.  
28 ¶ Amplia; vt quod dicitur maritum, vel vxorem priuari successio-  
ne filii quoad proprietatem ex testamento mariti, vel vxoris sibi  
debetam, & solum habere vsumfructum, si extant alii filii, proce-  
dit, etiam si agatur de successione ab intestato. Bald. *d. consil.* 42. *in*  
*29* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51*

Angel. *consil.* 396. *Doct. insignis, num. 2. ver. secundo fallit.* & quod possit  
tam expresse, quam tacite consentire. Dec. *consil.* 206. & *con-*  
*sil.* 317. & *consil.* 396. *Alex. consil.* 63. *lib. 5. Iaf. consil.* 53. *lib. 1.* ¶ Extende, 39  
vt idem sit, si tacite filius remisisset, puta, quia praesens matrimo-  
nio, vel quia non contradixit; quia censetur remissa poena, late  
Dec. *consil.* 205. *Queritur, an diuisio, per totum,* vbi allegat concord.  
latissime Menoch. *consil.* 155. *num. 13. & seq.* vbi infinitos allegat, ma-  
xime, *num. 16.* allegat Rol. à Vall. *consil.* 8. *num. 18. lib. 3.* Grat. & alios,  
& *num. 20. & seq.* Menoch. dicit, quae signa inducant tacitum con-  
sentium, vbi etiam in filiis secundi matrimonii extendit, & quod  
tacitus consensus sufficiat. *Alex. d. consil.* 63. *lib. 5. Iaf. d. consil.* 53. *lib. 1.*  
Dec. *consil.* supra proxime, plene Rom. *consil.* 219. *num. 2.* vbi apostill.  
plenissima, *in ver. non incurrere,* citat plurimos, vbi *num. 3.* dicit ra-  
tionem esse; quia volentibus non fit iniuria, & prohibitio est pro-  
pter iniuriam, quae fit, quae remitti potest. ¶ Contrarium Riminal.  
*consil.* 295. *n. 77. ver. tertio non omitto, lib. 3.* apostill. ad Dec. *d. consil.* 205.  
*in ver. volente, & consil.* 393. *num. 63. & 64. lib. 4.* ¶ Limita, quando fi-  
lii primi matrimonii essent ingrati, & propter ingratitude non  
priuatur; quia tunc non habet locum poena secundum nuptia-  
rum. Ruin. *consil.* 37. *num. 12. lib. 3.* ¶ Extende, vt idem sit, quando 38  
pater, vel mater excluderetur ex forma statuti in totū, vel in par-  
te; quia respectu portionis liberae delatae in praedictum filiorum  
non priuatur proprietate per transitum ad secunda nuptias. Ruin.  
plene *d. consil.* 37. *num. 9. ver. tertio superest, vsque in fin. lib. 3.* vbi, quod  
exclusio statuti est quaedam exhereditatio. ¶ Limita, nisi testator 39  
remittere; quia potest tales poenas remittere. Bald. *consil.* 42. *Ad*  
*evidentiam praemittendum, lib. 3. in princ.* Angel. *consil.* 396. *in princ. ver.*  
*prædicta autem regula.* Rom. *consil.* 219. *Ex themate, num. 1.* vbi plene a-  
postill. *in ver. excludit.* citat plurimos, & dicit communem, & red-  
dit Rom. rationem, quia inferitur iniuria, quae volenti non fit.  
¶ Vide tamen Anchar. *consil.* 219. *Mirum prima facie,* vbi legatum fa-  
ctum per maritum vxori, si nubat intra annum luctus, videtur non  
valere, quasi sit conditio contristans, & non videatur esse sanae  
mentis in hoc, ita vt haberetur pro non apposita. ¶ Extende, quia 41  
sufficit consensus mariti, siue expressus, siue tacitus. Rom. *d. con-*  
*sil.* 219. *in princ. ver. autem.* ¶ Limita in testamento filii, quia si mater  
instituat haeres, licet transeat ad secunda vota, vel transeuerit ante  
testamentum, succedet mater, & quoad proprietatem, & quo-  
ad vsumfructum; quia poena non habet locum hoc casu. Bald. *d.*  
*consil.* 42. *ver. secundo casu, lib. 3.* ¶ Quid si filius instituat matrem in  
legitima sibi de iure debita, cum videatur hoc inesse tacite etiam 43  
ab intestato, an censetur praedictum ceteris fratribus ex primo  
matrimonio, videtur, quod non, ex iis, quae Fulg. *consil.* 63. *n. 3. Ad*  
*id autem, vsq. in fin.* ¶ Extende limitationem; quia mater transiens  
ad secunda vota non priuatur substitutione pupillari facta filio  
per patrem, quando est vnicus filius, quia cum talis substitutio sit  
testamentum filii, poena non habet locum, si alius non delinquat.  
Bald. *consil.* 42. *in fin. ver. modo testato, lib. 3.* ¶ Restringe limitatio-  
nem, vt non procedat, quando mater succedit filio in bonis per-  
uenientis filio à primo marito; quia si extant alii filii ex primo ma-  
trimonio, mater transiens ad secunda vota solum succedit in vsum-  
fructu. Fulg. *consil.* 63. *Blasius quondam, in fin. ver. ad tertium.* ¶ Limita; 46  
quia poena secundo nubentis, vt perdat legata à primo viro respec-  
tu proprietatis, non habet locum, si esset legatum ex causa onero-  
sa, puta; vt nuberet secundo loco; quia esset onus legatario.  
Rom. *consil.* 219. *num. 4. ver. vltimo pars ista,* apostill. *in ver. oneroso,* citat  
concord. ¶ Limita, vt non procedat in dote confestata per  
maritum in testamento praesente vxore; quia si lapsa sunt tempo-  
ra excipiendi de non numerata pecunia, ex quo mulier agere po-  
test actione pro dote, non perdit proprietatem, licet transeat ad  
secunda vota; secus videtur innuere Bald. *consil.* 458. *Confessio viri,*  
*lib. 3.* si non essent lapsa tempora excipiendi de non numerata pec-  
unia; quia ex quo valeret in vim legati, regularetur prout lega-  
tum, in quo perdit proprietatem, & retinet vsumfructum. ¶ Li-  
mita, quando mulier transeat ad secunda vota mortuis omnibus  
filiis communibus; quia cum poena sit inducta fauore filiorum,  
ipsis cessantibus succedit mater, & retinet legata sibi facta à mari-  
to, etiam si transeat ad secunda vota. Bald. *consil.* 42. *num. 2. ver. primo*  
*casu, & consil.* 46. *in fin. lib. 2.* & *latius consil.* 153. *in princ. lib. 5.* & plenissi-  
me in *Concluf. prox. seq. num. 8.* *Alex. consil.* 111. *Viso themate, in princ.*  
*lib. 2.* ¶ Extende, vt procedat, etiam si extant alii filii mariti ex al-  
tero matrimonio; quia non prohibetur nouerca respectu pri-  
uignorum transire ad secunda vota. Bald. *d. consil.* 153. *in princ. lib. 5.*  
¶ Extende multo magis, quando nulli existerent filii, quia vxor  
transiens ad secunda vota non perdit legatum. Alexand. *consil.* 111.  
*Viso, in princip. lib. 2.* ¶ Extende; quia nedum non perdit vxor le-  
gata, & successionem, si transeat ad secunda vota mortuis filiis  
commu-



communibus; sed etiam si transfuit ipsis viucentibus ita quod perdidit proprietatem; quia illam recuperat, si postea omnes filii communes moriantur, etiam si extent priuilegi ex eodem marito ex altero matrimonio. Bald. *confil.* 153. *in princ.* lib. 5. Vide, *Legatum quando perdatur*, &c. *Concluf.* 136. Vide *Conclufionem* prox. seq. Vide, *Ant. Gabr. lib. 3. tit. de secund. nupt. Concluf.* 7. *pæna secundo nubentium sunt communes tam masculis, quam feminis.* Vide, *Filii ex primo matrimonio*, &c. *Cond.* 372. Vide, *Mater succedit filiis*, &c. *Concluf.* 110.

Nuptiarum secundarum pænæ quæ sint sublatae, vel non. *Concluf.* 164.

**1** **P**OENÆ ꝑ secundo nubentium impositæ de iure ciuili, videlicet, vt nubens intra annum luctus incurrat diuersas pænas, sunt sublatae de iure canonico. Bald. *confil.* 458. *Confessio viri, ver. tamen in factio, lib. 3.* Petr. Anchar. *confil.* 101. *Ex predicto themate, in princ.* & Ioan. de Anan. *confil.* 101. *in fin.* vbi Bolog. in apostill. in fin. dicit \*communem, & d. Io. de Anan. *confil.* 102. *n. 1. ver. non obstat, vbi dicit \*communem, & plene Bolog. in apostill. num. 3.* Signorol. \* *confil.* 238. *n. 9.* & magis communem \* dicit apostill. prima ad *confil.* Rom. 182. *Plene ex professo.* Castr. *confil.* 367. *Super primo, per totum.* vbi dicit verior opinionem Canonistarum, quod omnes pænæ sint correctæ, quam Legistarum, quod sola infamia sit sublata; quia omnes pænæ ab eadem radice proueniunt, prout infamia; & ratio militat in ipsa radice nubendi secundo, & quod sit sublata pænna mulieris transeuntis ad secunda vota intra annum luctus. Alex. \* *confil.* 185. *In causa, & lite in fin. n. 13. ver. postremo,* vbi dicit \*communem. ꝑ Contrarium, & imo, quod solæ pænæ infamiae sint sublatae, & quod reliquæ pænæ iuris ciuili adhuc vigent, non obstant iure canonico, dicit Io. de An. *confil.* 73. *In quarto dubio,* vbi dicit \*communem, & etiam Bolog. ibi in apostill. vbi concludunt, quod mortua filia herede patris infante intra annum, si mater transeat ad secunda vota intra annum, priuatur proprietate circa hereditatem filia sibi delatam in iis, quæ a marito proueniunt.

**3** ꝑ Sed credo esse falsum, & erroneum; quia procederet in fauorem filiorum, si extarent alii filii; secus si nulli; ita idem Anan. declarat \* *confil.* 101. *in fin.* vbi etiam *confil.* 102. *in princ.* dicit cõmunem \*, quod durat solum, quæ respiciunt fauorem filiorum, alia non, & vide **4** *infra n. 26. ver. amplia, quia pænæ,* vbi concord. ꝑ Vide omnino plenam apostillam ad Rom. *confil.* 182. *in ver. teneamus,* quæ declarat, quæ sint sublatae, & quæ non, & dicit \*communem, & magis communem, quod sunt sublatae pænæ nubentium intra annu luctus; alia vero, quæ sunt ad fauorem filiorum, non sunt sublatae, & citat infinitos. Declara totam istam materiam, vt per Abb. in c. *Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit. n. 19. & seq. ver. ex his ergo concludendum,* vbi, quod secundum Apostolum, & sanctos Patres, sunt sublatae pænæ prohibentes intra annum luctus in totum, præterquam vno casu, quando mulier esset prægnans, & nuberet intra annum, ita quod posset parere intra nouem menses, & partus redderetur incertus, an sit mariti mortui, quia intra nouem menses, vel mariti viuentis; quia septimo mensis natus sit post matrimonium; ideo ne iura sanguinis turbentur, isto casu fit limitatio, & pariter nõ sunt sublatae pænæ inductæ fauore filiorum. Vide eum. ꝑ Declarat Castr. *confil.* 367. *Super primo, lib. 1.* quod licet Legistæ teneant, quod sola infamia sit correctæ per ius canonicu; quia de sola infamia fit mentio, & in correctoriis non fit extensio; tamen dicit, quod verior est opinio Canonistarum, quod omnes pænæ secundo nubentium, de quibus in l. 1. c. de sec. nupt. sunt sublatae; quia omnes pænæ procedunt ab vna radice, & origine, vt intra annum luctus nõ nubat, qua radice sublata per dictu Apostoli, mortuo viro nubat in Domino, c. pen. & si. de secund. nupt. censentur sublatae omnes pænæ, & dicit Legistas in hoc subtilizare, sed quod canones vincunt leges, quando de re spirituali agitur, prout de matrimonio, d. c. si. in fi. de **6** *secund. nupt.* ꝑ Et quod pænna nubentis intra annum luctus sit inducta pro moribus bonis conferendis; & ideo non possit maritus hanc pænnam vxori remittere in testamento; quia disponeret contra bonos mores, tenet Rom. *conf.* 219. *Ex themate, in princ.* vbi a **7** postill. in ver. potuisset. ꝑ Alia vero pænna secundo nubentis post annum luctus possit a marito remitti; quia ista non alia ratione inducta fuit, nisi quia fiebat iniuria marito, qui propterea remittere potest; quia volenti non fit iniuria, & nedum potest remitti a marito, sed etiam a filiis; quo casu pænna non habet locum, ita Rom. d. *confil.* 219. *n. 1. col. 2. in princ. & n. 2. ver. aut loquimur.* vbi plena apost. \* in ver. excludit, quæ dat plurimos concord. & dicit \*communem, & quod etiam filii possint remittere, alia apostill. in ver. non incur- **8** *vere,* quæ plurimos ad hoc citat concord. ꝑ Amplia; quia mater ex testamento ita succedit filio, si transfuit ad secunda vota quemadmodum succederet, si non transfuisset. Bald. *confil.* 464. *Incipiendo a*

*primo, n. 4. ver. super secundo, lib. 2.* ꝑ Mulier tamen, quæ intra annum luctus non vult indui nigro, non est infamis. Bald. d. *confil.* 464. *Quadam sunt res, in fin. lib. 5.* ꝑ Et maxime in vxore eius, quæ ipsam interfecit; quia non habent locum leges de luctu, neque pænæ non expectantium annum, apostill. ad Clar. in *fin. quæst. 68. n. 8. ver. accidens, in fine.* allegat l. *liberorum, §. non solent, ff. de iis, qui not. infam.* ꝑ Pro ampliatione facit; quia imo omnes pænæ secundo nubentium sunt sublatae, etiam si ad fauorem filiorum sint factæ; quia permissio nubendi est simplex, vide Abb. in c. *fin. de secund. nupt.* licet dicat non esse recedendum a \*communem; tamen eum tueretur Felin. in c. *Ecclesia S. Mariæ, n. 56. & 57. de constit.* vbi Dec. *num. 35. ver. secunda conclusio.* dicit hanc esse \*veriorum. ꝑ Contrariu; quia imo pænæ, quæ respiciunt filios, non sunt sublatae; quia non odio matrimonii, sed fauore filiorum sunt factæ; ideo non impediunt matrimoniu; & valent. Ant. de Butr. & omnes in cap. *fin. de secund. nupt. commun.* \* dicit Dec. in d. c. *Ecl. S. Mariæ, n. 35. ver. 2. conclusio.* de *confil.* vbi dicit \*esse communem, licet ibi dicat contrariam veriorum prout \*communem \* dicit Dec. *confil.* 37. *Pro resolutione, num. 3.* & communem \* dicit Io. de An. *confil.* 102. *n. 3.* idem Bolog. in *additio ad confil.* 102. *de Ana. circa fi.* vbi dicit \*communem, Anchar. *confil.* 278. *n. 4.* Io. de An. *confil.* 102. *n. 1. ver. non obstat, vbi dicit \*communem,* & idem Bolog. in apostill. *num. 3.* & communem \* dicit idem Bolog. in *apostill. ad d. confil.* 102. *de Ana. 73. in fin.* vbi plurimos allegat, & Rom. *confil.* 382. vbi apostill. in fi. dicit communem \*, & magis communem. Castr. *confil.* 154. *per totum, lib. 2.* ꝑ Declara; quia leges, quæ respiciunt fauorem filiorum, non sunt pænales, sed prouident filiis, ideo istæ non sunt correctæ ita Bolog. in *addit. ad d. confil.* 102. *de Ana. 102. sub n. 3.* vbi declarat Anchar. *confil.* 101. *Ex predicto themate, in princ.* ꝑ Contrarium, quod sint pænales, & ex identitate rationis non extendantur. Rom. *conf.* 405. *in pr. & Bolog. in apostill. ad d. confil.* 102. *de Ana. 73. nihilominus.* ꝑ Et quod sint pænæ impositæ propter iniuriã factam filii, communem \* dicit Decian. *confil.* 10. *num. 22. lib. 1.* ꝑ Restringit, quia communis non habet locum, si filii consentiant. Rom. *conf.* 219. *Ex themate, ver. quarto, col. 3.* Dec. *confil.* 117. *Quæritur an duius, col. 2. ver. & pro fundamento,* quos citat pro caetela mulieris apostill. ad Castr. *confil.* 154. *lib. 2. in ver. annum.* ꝑ Et idem, si tacite consentiant filii; postill. ad Dec. in d. c. *Ecl. S. Mariæ, num. 5. in ver. filiorum, de constit.* vbi allegat Angel. *confil.* 396. *incip. Doctor insignis.* ꝑ Restringit, quia non procedit, si non extant filii ex primo matrimonio. Dec. d. c. *Ecl. S. Mariæ, n. 35. de constit.* Anchar. *confil.* 278. *num. 3. & 4.* Bald. *confil.* 464. *in fin. lib. 2.* Io. de An. *confil.* 101. *in fin.* vbi Bolog. in *apostill. num. 3.* Bar. & alii in *authen. ex sacramento. c. de secund. nupt.* vbi \* omnes ꝑ Restringit, nisi testator dediderit licentiam Dec. d. c. *Ecclesia S. Mariæ, n. 35. de constit.* ꝑ Declara; quia licentia mariti non extenditur ad casum non petiti tutoris, & non redditã administrationis, sed solum ad contemptum mariti, non filiorum. Decian. *confil.* 35. *per totum, lib. 1.* maxime *num. 52. & seq.* ꝑ Restringit; quia licet priuatur bonis, quæ habuit a marito; non tamen priuatur bonis, quæ habuit contemplatione mariti. Dec. d. c. *Ecclesia S. Mariæ, num. 35. de constit.* allegat Rom. *confil.* 405. *num. 3. ver. tertio de hac questione.* ꝑ Restringit; quia secundo nubens nihil perdit, quando non succedit filio, sed tutori, veluti, si substitutio est fideicommissaria. Io. de An. *confil.* 101. *num. 1.* ꝑ Amplia; quia quæ dicuntur de vxore, habent locum etiam in marito transeunte ad secundas nuptias. Dec. *confil.* 87. *Pro resolutione, num. 3.* vbi dicit \*communem. ꝑ Amplia; quia mulier transfrens ad secunda vota nunquam perdit priuilegium dotis. Bolog. in *addit. ad d. confil.* 102. *de Ana. 73. circa fin.* ꝑ Amplia; quia pænna priuationis imposita, ne mater transeant ad secunda vota succedat filiis, procedit, quando decedit vnus filius, & super sunt alii ex eodem matrimonio; secus si nulli alii super sunt; quia pænna tunc cessat. Bald. *confil.* 464. *Quidam nomine, lib. 2. in fin.* quæ pænna est, quod non succedat quoad proprietatem filio in bonis paternis, sed solum succedat in usufructu, *auth. ex testam. c. de secund. nupt.* Bald. *confil.* 464. *Incipiendo a primo, num. 3. ver. est verum, lib. 2.* plene Anchar. *confil.* 278. *Præmittan casus, num. 3. & 4.* & idem dicit Io. de An. *confil.* 101. *in fin.* vbi Bolog. in apostill. dicit \*communem. ꝑ Contrarium, & male tenent Io. de An. d. *confil.* 73. in *4. d. b. bio,* vbi dicit \*communem, & in apostill. dicit, quod mortuo vntico filio intra annum, si mater transfuit ad secunda vota, mortuo filio intra annum perdit proprietatem, non usufructum. Vide plene per Ant. Gabr. *lib. 1. tit. de secund. nupt. conl. 6. pænna secundo nubentium respicientes fauorem filiorum.* ꝑ Limita; quia licet mater non priuatur successione filii ob non petittum tutorem, nisi lapso anno; tamen bene priuatur successione filii, si intra annum nubat non petito tutore.

tutore, etiam si non sit traducta ad domum secundum viri; quia licet pene secundarum nuptiarum sint sublata ratione festinantia nuptiarum; tamen non sunt sublata ratione festinantia; & liberorum simul. Bal. conf. 366. Factum super quo, lib. 4. & comm. \* dicit Paris. conf. 29. n. 80. lib. 2. Dec. conf. 230. Abb. & ceteri in 6. fin. de secun. nupt. Anch. conf. 101. in pr. Signor. conf. 238. n. 9. Castr. conf. 254. Pro ista domina per tot. lib. 2. Alex. conf. 3. Circa pramissam. nu. 12. ver. po-  
 19. ut transeat ad secundas nuptias, ne possit filius succedere. ¶ Limita; quia licet sint sublata pene secundum nubentium intra annum, vt per dantur legata, & prout in l. 1. C. de secun. nupt. tamen non est sublata pene, quod spretis filiis primi matrimonii nupserit mater; quia perdit proprietatem legatorum mariti retento usufructu duntaxat. Bal. conf. 48. Circa med. lib. 3. Bal. conf. 231. Vso dicto puncto, lib. 5. vbi, quod eo casu debet prestare cautionem, prout usufructuarius, & comm. \* dicit Bald. conf. 474. in fi. lib. 5. & conf. 381. Confessio viri, lib. 5.  
 \* Et tamen \* omnes Doctores, quod perdit proprietatem, dicit Ang. conf. 396. Doctores in signis, in pr. Ang. Aret. conf. 396. Domina Catharina, 10. n. 9. ¶ Extende, vt procedat, etiam si extat statutum, quod mater succedat in octava parte filii; quia intelligitur secundum ius commune, vt habeat proprietatem, si non transeat ad secundas nuptias; & habeat solum usufructum, si transeat relicto filio. Bald. conf. 231.  
 11. lib. 5. ¶ Extende, vt, quod dicitur de vxore, procedat etiam in viro. 12. Rom. conf. 190. Clarum est, col. 2. in fin. vbi apost. in ver. maritus. ¶ Re-  
 stringe, vt non procedat in dote confellata per maritum in testamento, & legata vxori presentis, quia sunt lapla tempora opponendi exceptionem non numerata pecunia; quia potest mulier petere vt dorem, non vt legatum. Bal. d. conf. 458. lib. 3. & conf. 381. lib. 5. circa  
 13. ¶ Restringe, quando maritus legauit vxori, & voluit eam habere legatum, etiam si transeat ad secunda vota; quia tunc non perdit mulier proprietatem, sed illam retinet, ex quo potest maritus renunciare huic pene. Ang. d. conf. 396. in pr. ver. prae dicta autem re-  
 14. gula. ¶ Restringe, quando filii primi matrimonii noluerunt aliquid acquirere, sed imo consenserunt, quod transeat ad secunda vota, & renunciant iuri eius ex transitu quaesito, maxime per pactum  
 15. iuratum. Ang. d. conf. 396. m. 2. ver. secundo salit. ¶ Restringe; quia mater, vel pater transeuntes ad secunda vota non priuantur successione filiorum quoad bona filiorum acquisita aliter, qua per successione defuncti patris, vel matris; quia si habent aliunde, bene succedunt in totum, & in proprietate, in paternis succedunt in usufructu tantum. Io. de Ana. conf. 73. Exis, qua in facto, n. 2. vbi Bo-  
 16. lognate hoc tueri verum. Roman. conf. 405. Pro supposito, in fin. ¶ Restringe; quia non priuatur mulier transieris ad secunda vota proprietate eorum, quae habuit contemplatione mariti; secus si ad maritum; ita Roman. conf. 405. per tot. sequitur Dec. in c. Ecclesia S. Ma-  
 17. ria, n. 35. de consur. ¶ Limita; quia pene l. hac edictali. C. de secun. nupt. prohibentis matri posse relinquere secundo marito plus, quam vni  
 18. ex filiis, alias relicto supra summam applicetur filiis primi matrimonii, non est sublata de iure Canonico secundum opinionem canonizatam apud omnes \* peritos. Bal. conf. 161. Quaedam nobilia, n. 2. ver. secunda ratio, lib. 1. & \* com. dicit Bald. conf. 474. in fin. lib. 5. An-  
 19. char. conf. 101. in pr. Ioan. de Anan. conf. 102. circa fin. ver. non obstat, l. 1. & 2. C. de secun. nupt. vbi Bologn. in apostil. n. 3. ¶ Et an cesset pene, si filii primi matrimonii consentiant matri etiam tacite. Menoch.  
 20. conf. 35. n. 10. ¶ Limita; quia mulier priuatur haereditate, & successione filii, si suscepta tutela transeat ad secundas nuptias non petitoratore, & non reddita administratione, & reliquis non restitutis, autem iudem penis. C. de secun. nupt. Castr. conf. 154. Pro ista domi-  
 21. na, lib. 2. vbi, quod cap. 2. de secun. nupt. non tollit hanc penam, sed solum penam festinantia nuptiarum intra annum; sed quoad filios, vbi, quod non requiritur, quod tria deficiant, puta si petiit tu-  
 22. torem, non incurrat penam; quia copulata stant disiunctiue, alias

fieret illusio. ¶ Extende, vt procedat, etiam si non praestitit iura-  
 40. mentum de non transeundo ad secundas nuptias in susceptione tutela; quod non praestatur hodie, vt in d. auth. iudem penis. C. de se-  
 41. cun. nupt. vbi gloss. in ver. sacramentum, quia adhuc penam incurrit. Castr. conf. 154. col. 2. ver. tertio, lib. 2. ¶ Extende, vt procedat, etiam si  
 42. non erat vera tutrix, vt quia nulliter susceperat tutelam; quia non debet esse melioris conditionis putatiua, quam vera tutrix, com-  
 43. mune \* dicit Castr. conf. 154. ver. quarto facit, lib. 2. & maxime in fine. ¶ Declara tamen; quia si ab euentu redditionis administra-  
 44. tionis constabit nihil debere restituere filius, excusabitur mater, si vero aliquid debuit in redditione restituere, priuabitur successio-  
 45. ne, ita Castr. d. conf. 154. col. 2. ver. quarto facit, lib. 2. ¶ Extende; quia non excusatur, licet petierit tutorem perfunctorie, quia debet cum  
 46. effectu alius dari. Castr. d. conf. 154. in fin. n. 3. lib. 2. ¶ Restringe, quan-  
 47. do mater nihil administrauit, sed statim suscepta tutela transiuit ad secunda vota; quia sufficit, quod petat alium tutorem, vel si in-  
 48. tra annum non petito alio excusatur. Castr. d. conf. 154. col. fin. lib. 2. vbi, quod quando duo, vel tria requiruntur propter vnum, ibi v-  
 49. num tantum, sic omnia pro redditione reliquorum; ergo si non sunt reliqua, cessat verbalis dispositio. ¶ Limita; quia vidua luxu-  
 50. riose viuens perdit legata, & habita a marito defuncto, siue intra, siue post annum. Clar. in S. stuprum, num. 6. ver. generaliter, vbi dicit \*  
 51. communem, quod omnes pene contra secundo nubentes sub-  
 52. late bene habent locum, si vidua committit stuprum. ¶ Extende; 46  
 53. quia mulier luxuriose viuens perdit beneficia, & priuilegia domicilii mariti, communem \* dicit Clar. d. S. stuprum, n. 7. ver. amittit igi-  
 54. tur. ¶ Extende; quia perdit etiam omnia priuilegia, quae habet tan-  
 55. quam vidua; quia abutitur priuilegio viduae viuendo luxuriose. Clar. d. S. stuprum, n. 7. ver. pariter etiam, vbi dicit communem. \* Vi-  
 56. de, Adultera. Concl. 277. & Mater. Concl. 112. Vide, Mater succedit filio. Concl. 110. Vide, Statutum. Concl. 603. & Stuprum. Concl. 709. Vide Conclusionem prox. praeced.

Nursia Civitas, eiusque statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl. 165.

CIVITAS ¶ Nursia est de statu Ecclesiae, & non habet merum, 1  
 neque mixtum imperium aliquod, nec valet consuetudo, con-  
 2. traria in praedictum Papae. Bal. conf. 430. Circa primum, in fin. lib. 4.  
 ¶ Statutum est Nursiae, quod nullus contrahat matrimonium 2  
 cum muliere non habente patrem, vel matrem sine consensu fratris  
 carnalis sub certa pene, quod statutum valet, sed tamen eui-  
 3. tatur pene, si frater etiam bannitus per litteras consentit. Bald.  
 conf. 54. Statuto terra Nursia, lib. 5. ¶ Item, quod nullus possit dicere 3  
 de nullitate laudi sub pene centum librarum ipso facto auferen-  
 4. darum. Bald. conf. 181. Factum super quo, lib. 5. vbi, quando procura-  
 5. tor possit facere incidere dominum, vel non, in talem penam. ¶  
 6. ¶ Item, quod nullus audeat facere adunantiam, vel congregatio-  
 7. nem de aliqua gente contra bonum statum terrae Nursiae sub pe-  
 8. na centum librarum, quod statutum non habet locum, si quis  
 9. propter timorem inimicorum iuit associatus cum multis homi-  
 10. nibus. Bald. conf. 219. Statuto cauetur, lib. 5. ¶ Item circa pascua, &  
 11. accusationes continet, quod homines Montis Veteris possint  
 12. pascere sua animalia in montibus intra certas seminatias, & quod  
 13. accusationes fieri debeant die sequenti post damnum; item, quod  
 14. denunciatores, quibus credi debeat, eligantur in principio mensis  
 15. Aprilis, super quo Bart. conf. 209. Vso processu, lib. 1. dicit decisive  
 16. accusatos absoluedos, si non est probatum, quod extra semina-  
 17. tas; quia non constat de maleficio; item si accusatio non est facta  
 18. die sequenti post damnum, non valet, neque creditur nun-  
 19. cio, seu denunciatori, si non est electus in princi-  
 20. pio Aprilis. Vide, Congregationis appella-  
 21. tione. Concl. 731.

O.

OBEDIENTIA QVIBVS DEBEATUR, ET EIVS PRIVILEGIA, ET EFFECTVS. CONCLUSIO I.

OBEDIENTIA ¶ debetur a filiis patribus eorum; ideo excusatur a iuramento, si obediendo contrafaciunt. Feder. de Sen. d. conf. 191. n. 3. Questio talis est, scholaris, in princ. ¶ Subditus tenetur obedire superiori suo, Episcopo, & iudici, & excusatur a perituro Fed. de Sen. d. conf. 191. n. 3. ver. item, quod iste scholaris, vsque in fin. ¶ Decla-  
 Tom. 5.

ra tamen, quod maior est obedientia, quae debetur iudici, quam patri; & ideo magis superiori est parendum, quam patri; quia maior potestas praevalet. Feder. de Sen. d. conf. 191. n. 3. ver. item, quod iste scholaris. ¶ Et melius est obedire, quam sacrificare; quia sacrificium fit de aliena carne, scilicet victimae, obediendo autem caro propria macetur, & ardetur, 8. quest. 1. cap. Sciendum. Roman. conf. 522. Beatus Pater, num. 3. & rursus in sermone, quem fecit in Concilio Basiliensi in fine, vbi plura de obedientia, & repetit, vt supra.

Ccc Obe-